

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

NILS DACKE

HISTORISK ROMAN

AF

LODBROK

SVENSKT ORIGINAL

STOCKHOLM
C. E. FRITZE'S K. HOFBOKHANDEL

Pris: inb. 3: 50.

240

Litt.
Sv.

TRANEMÅLA
SAMLINGEN

SKÄNKT TILL
GÖTEBORGS
STADSBIBLIOTEK
AF
AUGUST RÖHSS

H

Allmänna Sektionen

Litt.

Sv.

NILS DÄCKE

HISTORISK ROMAN

AF

LODBROK

[R. Pihlström]

STOCKHOLM

G. E. FRITZE'S K. HOFBOKHANDEL

NILS DACKE

STOCKHOLM

LÖNNROCK

STOCKHOLM, GERNANDTS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1884.

Innehåll.

	Sid.
Första kap. I fängelse	1
Andra kap. Ur fängelse	18
Tredje kap. En föga evangelisk predikan	36
Fjerde kap. Hvad Nils Dacke värderade mera än en konunga- krona	52
Femte kap. Förlorad drabbning och vild flykt.....	64
Sjette kap. Hvem Christina Slattes räddare var	72
Sjunde kap. Tiburtii dag	83
Åttonde kap. Böndernes sammankomst.....	94
Nionde kap. Förhöret.....	105
Tionde kap. Messan i vilda skogen.....	115
Elfte kap. Bedröfvelse och ångest	127
Tolfte kap. Huru Jon Puckel kostnadsfritt fick en lektion i konsten att lyda	142
Trettonde kap. Huru Nils Dacke fann buren tom och fågeln ut- flugen	154
Fjortonde kap. Våldsgärningar till den »allena saliggörande» kyr- kans ära	167
Femttonde kap. Striden för »kyrkan» inledes med ännu en miss- gärning	177
Sextonde kap. Slaget vid Kalmar	184
Sjuttonde kap. »Till Guds ära!»	201
Adertonde kap. Flykten	226
Nittonde kap. Anfallet	234
Tjugonde kap. I dagbräckningen	242

Tjugoförsta kap.	Den barmhertige Samariten.....	248
Tjugoandra kap.	Hans Trädgårdsdräng har det nöjet att åter- finna en gammal bekant	256
Tjugotredje kap.	Konung Gustafs bref till Nils Dacke	274
Tjugofjerde kap.	Dackes framgångar	285
Tjugofemte kap.	Hvad Arvid såg i klosterkapellet	295
Tjugosjette kap.	Upptäckten.....	307
Tjugosjunde kap.	Jägarne och vildbrådet.....	318
Tjugoåttonde kap.	Hos Herr Simon i Sund.....	332
Tjugonionde kap.	Arvid sammanträffar ånyo med Christina ...	346
Trettionde kap.	Huruledes Jon Puckel inblandade sig i de fromme munkarnes affärer	360
Trettioförsta kap.	Hans Trädgårdsdräng återser en ungdomsvän	374
Trettioandra kap.	Hos munkarne i Arby skög	383
Trettiotredje kap.	Stigmännens förvåning.....	391
Trettiofjerde kap.	Nils Dackes bröllophögtid	402
Trettiofemte kap.	Dackes sista strid	415
Trettiosjette kap.	Slutet	429

Första Kapitlet.

I fängelse.

Den tid, som följde närmast efter reformationens införande i Sverige, var full af oro. Gustaf Wasa hade mera bekymmer än glädje, sedan han intagit den tron, till hvilken han hade blifvit lyftad icke genom bördens rätt, utan genom sina manliga bedrifter och de stora tjänster, han hade bevisat fäderneslandet. Ja, det var just dessa mot fosterlandet bevisade välgärningar, som i sina följder beredde honom sorgliga och mulna dagar. En blick på denna tids historia skall öfvertyga oss härom.

När Gustaf Wasa gjorde en ända på det danska väldet i vårt land och för evigt skrinlade den olycksaliga »unionen», kunde han dock icke på samma gång hastigt utrota alla sympatier för Danmark och det danska konungahuset. Såväl unionens upplösning, som den snart derefter följande reformationen af de kyrkliga förhållandena efterlemnade en stark jäsning i sinnena i många landsändar. Störst var jäsningen på de orter, hvarest man mindre hade lidit af unionsregenternas förtryck och hvarest den lutherska lärans ljus och sanning mindre hade trängt ned till det egentliga folket. Den nya tid, som genom reformationen hade med väldiga våger brutit in öfver landet, syntes mången vara en

gudlös tid, ty folkets kärlek hängde ännu fast vid munkdöme, messor, aflat, bikt, pilgrimsfärder, påfvebullor och annat katholskt religionskram och den lutherska läran, som till och med förbjöd helgonens åkallande och tillbedjande, var alltför enkel i sitt hänvisande till endast bibeln och de två verkliga sacramenterna och alltför beredvillig att öppna en *direkt* väg till försonaren, för att falla i smaken hos ett folk, som hittills lärt att betrakta vägen till försoningen såsom gående genom Rom med dess påfve, dess lysande ceremonier, dess helgons förböner, dess skriftliga bref på syndaförlåtelse o. s. v. Vårt folk var alltför aflägsset från Rom, för att man här hos våra förfäder egentligen skulle hafva kunnat komma till någon kunskap om påfvarnes verldsliga magtlystnad, deras liderliga lefverne och ofta okristliga död, och derfor var man ännu benägen att i påfven se och vörda »Christi verklige ståthållare» och att tro, att den som icke ville blifva salig med påfvens hjälp, han kunde aldrig blifva salig. Mången ärlig karl bland folket ansåg följaktligen den nya läran såsom en gudlöshet och trodde att, om den antoges, skulle himlen för evigt tillslutas, såvida icke himlen föredrog att sända något gruffligt straff öfver ett land och folk, som förnekade påfvens höga betydelse af himmelsk dörrvaktare. Den katholska hierarki, som kördes på porten, ansågs af mången såsom en skara af helige martyrer, medan deremot det lutherska presterskapet både ansågs för och kallades ett gudlöst slägte. Ännu smög sig här och der en munk fram på obanade stigar och hviskade upproriskt tal i folkets öron, dervid sammanfogande två ting, som icke alls hade något inbördes sammanhang, nämligen förlusten af den danske konungen och förlusten af »den gamla, goda religionen». Desse kringmygande landsförrädare gjorde det fullkomligt klart för det enfaldiga folket, att med återställandet af dansk regering skulle äfven den gamla läran återinföras, hvilket naturligtvis icke var egnadt att stärka folkets tillgifvenhet

för Gustaf I Wasa. Äfven presterskapet räknade en mängd medlemmar, hvilka visserligen i det yttre antagit den nya läran och den nya culten, men som för visso ännu voro katholske i sina hjertan och blott afvaktade lägliga tillfällen att uppreta folket till uppror mot den nye konungen. Man känner ännu namnen på åtskillige af dessa ärelöse prester och hvad särskildt beträffar Småland (det landskap, inom hvilket vår berättelse hufvudsakligen kommer att röra sig) kunna vi uppräknat kyrkoherdarne herr Escillus Petri i Thorsås, herr Didrik i Söderåkra, herr Simon i Sunda, herr Anders i Södra Wi, herr Peder i Åby och dennes medhjelpare i embetet, herr Göran, samt en viss herr Elof, hvilken till och med grep till »det lekamliga svärdet», bortkastande det andliga, och satte sig i spetsen för en skara af honom själf fanatiserade bönder, med hvilka han öfverföll en konungens fogde Anders Karlsson och slog honom till döds samt sedan drog nedåt Blekinge, der likväl fogden i Östra Härad, Nils Pedersen, satte en gräns för deras framfart och grymheter genom att gripa dem och vid Linhofda ting på vederbörligt sätt afrätta dem.

Till allt detta sällade sig äfven den omständigheten, att tyskarne och isynnerhet »de lybske» icke underläto att på intrigernas väg uppelda hvarje litet missnöje, som förspordes i landet, och det är historiskt bevisadt, att bonden Jon Andersson, hvilken höjde upprorsfanan i Småland, verkligen år 1537 företog en resa till Lybeck, der han dels inledde förbindelser med det mäktiga Hanseförbundet, dels slöt ett ordentligt förbund med Behrend von Mehlen, Erik af Hoja, Brockenhausen och andra illasinnade mot konung Gustaf. I betraktande af reformationsfiendernes stämplingar, de lybeckske krämarnes uppviglingar och allmogens danska sympatier samt oroliga sinne, synes det verkligen, som om Gustaf I vid denna tid satt mindre säkert på sin tron, än man eljest kunde vara böjd för att tro, då han var omgif-

ven af detta samma folk, som sjelf hade hulpit honom att köra danskarne ut ur riket.

Isynnerhet var folket i Småland ett oroligt slägte, hvilket, om man icke efterforskar orsakerna, kan synas vara så mycket mera underligt, som denna fattiga landsända bebos af en idog allmoge, hvilken är känd för att sätta omsorgen om det jordiska förvärfvet framför både politik och religion. Fullt sysselsatte med att ur sina små och steniga åkerlappar framlocka gyllene skördar, synas de icke hafva tid att blanda sig i »de stora frågorna». Detta är visserligen lika sant som evangelium, men icke mindre sant är det, att smålänningarne hafva ett häftigt och obetänksamt lynne och att, om en uppviglare förstår att sätta de s. k. stora frågorna i sammanhang med smålänningarnes egna små frågor, så äro de lätt förleddes. Lybeckarne visste detta väl och de inbillade den kortsynta allmogen, att de inskränkingar, som Gustaf Wasa gjort i Lybecks privilegier på handeln med Sverige, skulle förorsaka, att folket komme att lida brist på sill och salt. Reformationsfienderne och danskvännerne kände också sitt folk och visste att med skenfagra skäl tillskrifva Gustaf Wasa, religionsförändringen och unionens upplösning alla de olyckor, som inträffade. Om försynen pålade folket bördan af en alltför sträng och långvarig torka — strax var den katholske presten i luthersk skrud, vargen i fårskinspelsen färdig att fördöma konungen, som förbjudit helgondyrkan, så att de goda helgonen nu i deras omilda vrede förhindrade regnet att falla och höllo »himlens fönster» väl slutna och tillklistrade. Om det deremot regnade alltför mycket, om hagel föll och massor af snö höljde jorden, till skada för åkerbruk och andra näringar, så var det icke helgonens skull och berodde icke på, att desse värdslösas bevakningen af de himmelska »fönstren» utan skulden var »den gudlöse konungens» och det var hans »nya och okristliga påfund», som anklagades. Såsnart

någonting gick mot småländingarnes hopp och önskan, var den stackars kungen orsak dertill, men om allting gick dem väl, så var det att tillskrifva de milda helgonen, hvilka ännu voro långmodiga och tålmodigt väntade, att folket skulle omvända sig från »styggelsen» och ånyo kyssa påfvens sko samt dyrka Gud på den af heliga kyrkomöten, af ännu heligare legater och nuntier samt af de aldra heligaste påfvar reglementerade fason. Det kan därför icke väcka förundran, att Smålands allmoge kunde förmås att lemna sina älskade åkertegar, öfvergifva sina af röken svärtade ryggåsstågor, fatta dolk, yxa och svärd och gå ut till strid mot »helgonens fiender» — kungen, adeln och den verkligan lutherska delen af presterskapet.

Bönderne i Möre och Wärends härader uppviolades af förutnämnde Jon Andersson, som också sjelf var bonde, till att vägra den »gudlöse» kungen en skatt, hvilken de sade sig heldre vilja använda såsom peterspenning till den aldra heligaste fadren i Rom. När fogdarne med deras följn af skrivvare, »redesvenner» och »vapenmän» kommo för att uppbära den till konglig majestäts och kronans behof afsedda afgälden, mördade de fanatiserade bönderne de kunglige tjenstemännen och gjorde sig ett rikt byte genom att bemäktiga sig de summor, hvilka blifvit af tjenstemännen på andra orter uppburna och nu medfördes på färden. Jon Andersson slog med egen upprorisk hand år 1535 ihjäl en konungens ridfogde med det besynnerliga namnet Mats Mage. Det förtäljes till och med såsom en trovärdig sak, att Jon Andersson tillförne hade dödat en annan Mage, fader till omnämnde Mats.* Från detta mord å Mats Mage kan det småländska bondupprorets början räknas, ty den nu fredlöse Jon Andersson stälde sig i spetsen för böndernes

* Se G. Volm. Sylvanders bok: Kalmar Slotts och Stads Historia. Del. 6, pag. 149.

röfwareband i Möres och Wärends skogar, organiserade dem och använde dem på ett mera planmessigt sätt än dittills. Med omvexlande lycka, men oftast med framgång förde Jon Andersson sina ursinniga bondhopar an i striden mot den lagliga samhällsordningen, mot den bestående religionens förkämpar och mot den genom folkets eget val magtegende konungen. Ännu år 1538 var han icke kufvad, ej heller voro stigmännen i Smålands skogar modfälda under hans befäl, som kunde trotsa både konung och adel, emedan det i hemlighet stödde sig på den magt, hvilken i alla tider och i alla religioner har bevisat sig såsom den starkaste och mest oöfvervinnliga — presterskapet. Gynnad af hela eller nästan hela presterskapet i Småland, understödd genom tyska och framför allt lybeckska penningmedel, vapen och väl äfven stundom krigsfolk, höll Jon Andersson ännu efter tre års kamp sitt hufvud högt, och det förtäljes, att konung Gustaf blef vred i sitt sinne hvarje gång då han hörde Jon Anderssons namn nämnas. Redan då kunde en bonde skrämma en konung — en bakvänd tingens ordning, som en fosterlandsvän aldrig må önska sig.

Vid en sådan tid och under sådana förhållanden i landet var det, som en afton år 1538 i skymningen två män sutto och samtalande förtroligt med hvarandra i Kalmar slotts dystra fängelsehåla. De båda männen sutto på ett utsprång i muren, ty i hela hålan fans icke något spår hvarken af en stol eller af någon annan möbel. Att igenkänna de samtalandes drag var på grund af det i fängelset hemvanda mörkret icke möjligt, men så mycket kunde man dock se, att den ene hade ett af ett fult, ljust skägg och råa drag sammansatt ansigte och att den andre var begåfvad med ett längre och svart skägg samt ett par likt eldkol glänsande ögon. Den senares kropp var insvept i en munkkåpa.

Utom desse två funnos många andra fångar i denna

under Kalmar slotts vall belägna håla. Om det hade varit vid middagstiden, så att solljuset hade spelat in genom de två trånga, med jerngaller försedda gluggarna, skulle vi hafva kunnat räkna fyratio af fångenskapen utmerglade menckliga gestalter, men nu måste vi åtnöja oss med att försöka genom iakttagelser angående de pratande, svärjande, skrikande och grälände röster, som höras, komma till ett någorlunda tillförlitligt resultat i fråga om fångarnes antal. På den tiden ansågs solljuset vara en öfverflödsartikel äfven för den aldra minst brottslige fånge, och de arme, som oftare genom våld än på grund af lag och rätt inneslötos i rättvisans burar, lefde ungefär samma lif, som en potatis lefver, då den äfven i den djupaste källare skjuter sina långtande armar mot springan, från hvilken någonting skymtar fram, som har en aflägsen likhet med dager och solljus. Det barbariska i forntidens sätt att behandla fångar har, hvad det dåraktiga och enfaldiga deruti angår, blott ett enda motstycke och det är vår tids falskt filantropiska sträfvanden för fångne missdådares förseende med alla beqvämligheter, sträfvanden, hvilka afse att åt den häktade tjuften bereda en gentlemans behandling och åt den med bojor belagde mördaren en furstes betjening.

En lång stund hade de båda samtalande männen fortsatt sin öfverläggning, då plötsligt ett högljudt buller hördes utanför fängelsedörren. Kedjor skramlade, vapen klingade och rop hördes. Alla fångarne blefvo inom ett ögonblick tyste. Det var för dem en vigtig stund. Det var hvad fångvaktarne behagade kalla fångarnes måltidstimme, ehuru i sanning matens utdelande skedde ungefär på samma sätt, som när djuren i ett menageri utfodras. Tyste som vålnader samlade alla fångarne sig kring dörren, hvilken de betraktade med giriga blickar, som nogsamt vittnade om en i deras inre rasande hunger. Deras ögon lyste liksom brinnande kol i mörkret. Med undantag af

det ljud, som frambringades, när någon af fångarne vadade genom vattenpussarna på fängelsegolvet, var det tyst i den hemska hålan, ty de små strider, som utkämpades här och der, när någon trängde sig fram på en annans bekostnad, utfördes utan buller eller skrik. Endast de två fångar, som vi aldräförst framställde för läsaren, sutto ännu kvar på muren.

Derute rasslade emellertid kedjorna, en nyckel vreds omkring i ett rostigt och gnisslande lås, dörren slogs upp och i samma ögonblick trängde ett starkt ljussken in i fängelsehvalvet och belyste fångarnes aftärda, bleka och smutsbetäckta ansigten. De rofgiriga fysiomierna skulle hafva varit en utomordentligt god modell för en målare, som velat framställa på duken en bild af det menskliga eländet i dess mest afskräckande gestalter.

Ljusskenet kom från en lykta, som bars af en liten puckelryggig karl, bredvid hvilken uppenbarade sig den egentlige fångvaktaren, en storväxt, fet, stark och skäggig man. Bakom desse två syntes några beväpnade män, hvilka sannolikt voro der endast i ändamål att ingifva fångarne helsosam fruktan och öfvertyga dem om fruktlösheten af hvarje deras försök att öfvermanna fångvaktaren och öfver hans lik bana sig väg ut i det fria.

Fångvaktaren bar i ett litet tråg några hårda brödkanter, hvilka, om man finge döma af deras utseende, utgjorde de försmådda öfverlefvorna vid knektarnes måltid i borgstugan. Något annat födoämne än dessa brödkanter var icke att se. Hvad en fri man icke utan vämjelse skulle hafva kunnat betrakta, det var emellertid föremål för de utsvultne fångarnes begär och lystnad. De trängde sig fram för att rycka bitarna ur träget d. v. s. att de främst stående gjorde detta försök. Fångvaktaren, hvilken ansåg detta försök som en förnärmelse mot honom, upplyftade hastigt en grof knölpåk, hvilken han dittills hållit dold bakom sin breda

rygg, och gaf dermed den näsvisaste bland fångarne ett väldigt slag öfver hjessan. Detta verkade. Den slagne tumlade tillbaka, döfvad af den behandling, han fått undergå, och de andre drogo sig undan, men ännu hängde deras blickar med girig åtrå fast vid brödet i det osnygga träget.

»Tillbaka, mina hundar!» yttrade fångvaktaren godmodigt.

Den hedersmannen benämnde alltid sina fångar på detta sätt och, för så vidt consequensen kan anses såsom en förtjenst, kunna vi äfven omförmäla, att han verkligan behandlade dem på hundvis.

Fångarne besvarade hans artighet endast med ett doft mumlande.

»Nå», fortfor fångvaktaren, då han såg sig i besittning af segern, »nå, om I nu ären snälla, skolen I få mat, fastän I, min s—l, alls icke gören skäl för födan. I ären en eländig hundras, som icke ens duger till jagt. Ha, ha, ha! Se der!»

Han tog nu träget med båda händer och slungade dess innehåll fram på fängelsegolvet, hvarest största delen af bitarna föll i den orenlighet, som i tidernas längd hade der samlats.

»Äten nu, mina hundar!» uppmanade den råe fångvaktaren.

Fångarne hade redan störtat sig öfver den i sig sjelf osmakliga, men genom serveringssättet vämjeliga födan. En kort, men liffig strid uppstod mellan de olycklige. När alla brödstyckena omsider hade blifvit uppfiskade, befans det, att mer än hälften af fångarne icke hade fått något. Hungern tog nu öfverhanden öfver fruktan för fångvaktaren och de lottlöse sträckte fram sina utmerglade händer och ropade:

»Gif oss mat! . . . En bit . . . en enda bit bröd!»

Den hjertlöse fångvaktaren, som under striden om brödstyckena hade haft stort nöje af att tillropa sina »hundar»

sådana uppmuntrings- och lystrings-ord, som hundupp-födare pläga begagna, skrattade nu helt godmodigt åt de hungriges förtviflade rop efter bröd och ropade hånfullt:

»Hvarför slås och bitens I då så dåligt, mina hundar? I borden icke hafva låtit de andre taga det ifrån er, när I kunden hafva med naglar och tänder förvärfvat er det välsignade dagliga brödet. Nu fån I vara det förutan för denna gång, så skolen I i morgon bita hvarandra med så mycket större ifver. Det är en lust och fröjd för mig att se, att I arten eder väl och icke låten edra tänder blifva slöa af brist på begagnande. Öfven dem genom att bita hvarandra, om I icke hafven bröd att bita i. Ha, ha, ha!»

Fångvaktaren och hans följe drog sig tillbaka, dörren tillslöts, riglar, lås och kedjor gnisslade och ännu länge hörde de arme fångarne, huru den gryme fångvaktaren på väg upp till de öfre regionerna i slottet skämtade på deras bekostnad, skrattade och talade om »sina hundar».

Under hela denna episod hade mannen i munkkåpan och hans kamrat icke lemnat deras plats. Den förre hade visserligen upphört att tala, såsnart fångvaktaren inträdde, men han hade icke gjort något försök att blifva delaktig af det utdelade brödet. Den andre karlen deremot hade strax gjort ett försök att resa sig upp och blanda sig bland de öfrige för att få sin del af hundfödan, men munken hade lagt sin hand på hans arm och tvingat honom att blifva sittande. Dervid hade munken hviskat i hans öra:

»Sitt stilla, Nils! Du skall icke sakna bättre föda än den, som Gerdt van Buss gifver sina hundar.»

Gerdt van Buss var fångvaktarens namn. Han uppräknas bland bösseskyttarne på Kalmar slott under åren 1533—1536, då Peder Svenske var konungens »fogte på Calmare». Sedermera hade han blifvit för sin grymhets och hjertlöshets skull befördrad till uppsyningsman öfver slottets fångelser.

»Dock synes mig, vördige fader Görän, att det vore bättre...»

»Tyst... tyst! Lita på mig och sitt stilla på din plats.»

Den person, som »fader Görän» hade kallat Nils, lydde rådet af det enkla skälet, att munken icke släpte honom ur sina klor, utan höll honom fast med fingrar, i hvilka tyktes bo en jättes styrka.

Med blickar, i hvilka ett tydligt förakt stod att läsa, åskådade nu munken fångarnes förbittrade strid om Gerdts brödbitar. Ett bittert skratt gick öfver hans läppar, när dörren ändtligen var stängd, och han återtog derpå sitt samtal med Nils så lugnt, som om ingenting hade afbrutit det.

»Således, min vän», sade han, »inser du, att om frid och ro skola återvända i landet och allmogen få i lugn njuta sitt bröd och salt, måste helgonen blickas och detta kan endast ske derigenom, att den gudlöse konungen aflägsnas och hans nya lära utrotas.»

»Jag tänkte dock, att uppror är en synd.»

»Min son, den saken förstår du icke, men jag skall förklara den för dig. Öfverheten är af Gud, det är en obestriddlig sanning, och hvarje uppror mot en af Gud tillsatt konung är en synd, men, min son, konung Gustaf är icke af Gud satt till konung öfver Sveriges rike, utan det är djefvulen, som har satt honom upp på tronen, på det att han skulle utrota den sanna katholska läran och införa de lutherska villfärelserna och kätterierna. Derför, min son, är ett uppror mot konung Gustaf detsamma som en strid mot djefvulen eller, med andra ord sagdt, det är en Gudi behaglig gerning.»

»Jag förstår... vid alla helgon, jag tror, att I hafven rätt, fader Görän.»

»Utan tvifvel, Nils, har jag rätt. Gud och helgonen hafva uppenbarat det för mig under mina vakor och under det att jag grundligt ransakat de heliga skrifterna. Hvarje svensk man och redlig kristen bör anstränga alla sina krafter för att stöta Gustaf från tronen och ditsätta en katholsk konung, som vördar den helige fadren i Rom.»

»Den som blott vore fri, fader!»

»Fri kan och skall du blifva, om du ingår på mina planer.»

»Hvilka äro då edra planer, fader Görän, ty ehuru jag betviflar eder förmåga att göra mig fri, lyster det mig likväl att höra hvad I tänken om denna sak.»

»Du vet, att Jon Andersson har börjat befrielseverket?»

»Jag har suttit så länge i denna fängelsehåla, att jag nästan icke mera minnes någonting. Dock erinrar jag mig, att jag kort tid innan jag blef kastad i fängelse, hörde talas om en Jon Andersson, hvilken hade ihjelslagit fogden Mats Mage och sedan flytt till skogarna.»

»Det är densamme. Han har nu i tre år bekrigat den gudlöse och kätterske konungen, men det har ännu icke lyckats honom att stöta affällingen från tronen och svårligen lär det kunna någonsin lyckas honom, ty han saknar den kraft, som är nödvändig till ett så stort och så inför Gud förtjenstfullt värf, och han saknar äfven den förmåga att skåda sakerna i stort och uppgöra stora planer, hvilken är till detta företag nödvändig. Små plundringståg kan han utföra och små strider kan han genomkämpa, men han eger icke för den goda saken denna entusiasm, som ensam kan draga ett helt folk med sig och upptända en stor strid. En annan man måste sättas i spetsen för företaget, om icke affällingen skall lefva och dö på de katholske furstarnes tron.»

»Och hafven I funnit den rätte mannen?» sporde den andre med en röst, som darrade af sinnesrörelse.

»Ja, jag har funnit honom», genmälde munken med djupt allvar.

»Hvar? ... Hvem?» sporde Nils häftigt.

»Jag har funnit honom *här* och mannen är *du*.»

»Jag?»

»Ja, du Nils Dacke!»

»Och I tron mig skicklig att utföra det svåra värfvet?»

»Ja, min son, med mig till rådgifvare skall du förvisso utföra det.»

»Och jag skulle kunna sätta kronan på mitt eget hufvud och blifva en god katholsk konung öfver Sveriges rike?»

»Du skall kunna det.»

»Yrar du icke, munk? Jag en fånge!»

»Du skall blifva fri.»

»Är du icke vansinnig, Göran? *Jag* konung . . . jag en bonde!»

»Hvarje konungaätt på jorden härstammar från en ursprunglig bondeätt, det borde du veta. Jesus var en timmermans son, Petrus var en fiskare. För Gud och helgonen är intet anseende till person.»

»Näväl, munk, jag vill lyda dig, om du kan göra mig fri.»

»Godt! I morgon natt skall du återvinna din frihet.»

»Utan att behöfva betala lösen?»

»Jag vet, att du redan har erlagt allt hvad du eger för att försona dråpet på fogden, men att det icke varit tillräckligt att köpa dig fri ur denna förpestade håla. Lita emellertid på mig, min son! Ännu säger jag dig icke, genom hvilka medel jag ärnar befria dig och mig, men på det att du må lära känna, att jag icke är utan magt och

inflytande äfven härnere djupt under jorden, så skall jag nu genast anskaffa åt dig en god måltid.»

Munken reste sig upp och gick bort till fängelsedörren. Hvad han uträttade der, kunde Nils i anseende till mörkret icke se, men då munken efter en stund återvände till sin kamrat, medförde han och öfverlemnade åt honom ett stycke mjukt bröd, som redan genom sin lukt retade matlusten, och en half stekt höna, som genom sin doft kunde hafva återkallat en död till lifvet. Dessutom gaf han den af förvåning mällöse Dacke ett stycke af en kokt ål, en skifva oxkött och ett par stekta äplen.

»Hvar hafven I lärt eder att göra underverk, munk?» utropade Nils Dacke, så snart förvåningen tillät honom tala.

»Tacka helgonen, min son!»

»O ja, jag tackar dem af hela mitt hjerta, men jag skall i morgon afton tacka dem ännu mera, om de hjälpa er att befria mig ur denna pesthåla.»

Derefter grep Nils an sin måltid, hvilken han förtärde med en glupskhet, som vittnade om långa försakelser. Innan fem minuter hade förflutit, var alltsammans förtärdt. En bägare vin, som munken framhemtade ur sitt hemlighetsfulla förråd, avslutade den angenäma förrättningen, hvarefter både munken och Nils Dacke lade sig att sofva. Någon bädd bestods icke, ja, icke ens en kärfve halm. Det nakna golfvet var fångarnes hviloläger och armen, lagd under hufvudet, var deras enda hufvudgård.

Pater Görän insomnade snart och oroades icke ens genom det buller, som de oregerlige fångarne i fängelsehållans öfriga delar förorsakade, i det att somlige grälade, andre svuro, åter andre förtäljde oanständiga anekdoter för lyssnande åhörare. Äfven de sofvande deltogo så mycket som möjligt i oväsendet dels genom sina disharmoniska snarkningar, dels genom att i sömnen uppgifva än ett vildt skri, än en dyster veklagan.

Nils Dacke deremot låg länge vaken, men det var mindre fångarnes buller, än hans egna tankar, som förjagade sömnen från hans ögon. Ovilkorligen framstälde sig för hans själs ögon både mörka, dystra bilder ur hans förflutna lif och ljusa, solbelysta tafloer ur den ärorika framtid, som den listige munken hade låtit honom hoppas. Se här en del af hvad han såg, medan han låg dernere i fängelsehålan under Kalmar slotts vall och förgäfvos anropade sömn-guden om nåd och förbarmande.

Först tänkte han på sin barndom, som han hade tillbringat i det natursköna Blekinge, han tänkte på sin far och tyckte sig se framför sina ögon, huru denne hans frände bars hem död, kall och blodig från en vid ett »gille» utkämpad envigeskamp. Han ryste och tänkte ett ögonblick på sin mor. Det var en hvilas för hans tanke, men bilden af den under mannens råa tyranni suckande, bleka, afmagrade, lidande modren försvann snart för hans ögon och han såg i stället sin egen mycket mindre behagliga bild, han såg sig sjelf såsom en ung, vild, sextonårig bondson, dansande på graföl, genom envigesstrider förvandlande alla bröllop i orten till likvaker, ty han lefde på en tid, då jagt och slagsmål voro den rike bondsonens enda göromål, en tid, då intet gille ansågs riktigt praktigt, om icke dervid minst en »bältespänning» egde rum.* Denna taflo stod så lifligt för hans själ, att han högt utropade:

»Huru långt tål du kallt jern?»

Mer än ett vid sådana tillfällen begånget mord hägrade nu för hans blick. Han ryste, ty han tyckte sig höra de mördades jemmer och de efterlevandes förbannelser. En ny hvilopunkt för hans oroliga tanke erbjöd sig, då han såg bilden af den qvinna, han i sin ungdom älskat. Skön, ljus-

* Det hörde till tidens lekar både bland ynglingar och män, att två och två, sammanfästade med en gördel, slogos på lif och död med knif i hand.

lockig, mild och lugn stod hon inför honom och han njöt i fulla drag af den synen, men — o ve! — då erinrade han sig, huru han hade förfört och öfvergifvit henne och ... ännu en gång måste han rysa. Han tålde icke att se bilden af den under bördan suckande älskliga varelsen, han svor högt och dyrt, att det var hans förnäma och rika släktingars och icke hans egen skuld, att han hade lemnat henne i sorg och förtviflan, han svor ännu dyrare derpå, att han icke var orsaken till att den härliga qvinnan hade kastat sig i strömen, hvarur hon uppdrogs våt, kall och död... ja, död. Hu! Han ryste ännu en gång och, ehuru han svor på sin oskuld, skulle han gerna velat hafva saken ogjord... ja, han skulle hafva velat gifva sitt lif och hela det konungadöme, som den listige munken förespeglat honom, om han dermed hade kunnat göra den qvinnan mindre våt, mindre kall och mindre död, men nej... ingenting ville hjälpa och han svettades i sin förfäran.

Småningom försvann denna hemska syn. Han tänkte på, huruledes han, för att slippa sina samvetsförebärrelser öfver den nedrighet, han begått mot denna qvinna, hade flyttat från Blekinge upp till Smålands skogar, huru han hade nedsatt sig på gården Dackemåla i Sandsjö socken, huru han kommit i delo med en bonde i Blekinge om en gård, som han tyckte sig böra hafva i arf, men som rätteligen — det måste han nu i nattens stund medgifva — tillhörde hans vederpart. Han tänkte på den långa tvisten om denna gård och huru den hade förbittrat hans sinne, så att han hade begått brott på brott, samt huru han slutligen, då fogden i Södra Møre dömde honom från den omtvistade gården, hade skjutit fogden ihjel. Till en början fröjdade denna syn honom mycket... mycket, ty han var i hjertat lika elak som feg, men när han sedan påminde sig, huru den dödade fogdens enka hade med handen utsträckt likt en hämndens engel förbannat, trefaldigt förbannat ho-

nom, då ryste han för enkaus flammande blickar och bäfvade i sitt hjerta. Huru han hade för mordet på fogden blifvit angifven af enkan, fängslad och kastad ned i den djupa fängelsehåla, der han nu låg, det erinrade han sig nog, men han skyndade förbi dessa tilldragelser såväl som förbi de år, han hade tillbringat i fängelset. Han längtade efter mera glada syner än de, som hans förflutna lif kunde framställa för honom. Munken, den hemlighetsfulle pater Göran, trädde fram för hans andliga blick och han upprepade många gånger för sig sjelf munkens löfte att göra honom till konung öfver Sveriges rike, och det var naturligtvis en glad syn, då han ett ögonblick tyckte sig se sig sjelf, visserligen gammal, skrynkelig och grå, men dock prydd med konungamagtens insignier. Han svor i glädjen dyrt på, att han skulle blifva så prydd, så stor och härlig och mächtig, innan han dog, men oaktadt alla svordomar kunde han dock icke sätta tro dertill. Det var samvetet, som icke ville medgifva hans värdighet till en sådan ära, och han förbannade högt sitt samvete och detta aldramest när samvetet slutligen visade honom hans egen bild, upphängd i en förgylld galge med en deröfver fästad kunglig krona och en i silfver utförd inskrift: *död såsom upprorsman och niding*. En hemsk rysning skakade hans kropp, hvilken strax derefter föll i en sömnlid dvala. Han talade ännu i sömnen:

»Jag ... skall ... blifva konung.»

Andra Kapitlet.

Ur fängelse.

På Kalmar slott satt år 1538 den stränge Ernest Jaensson såsom fogde. Bland alla rikets öfrige fogdar fans endast en enda, hvilken i magt och anseende kunde täfla med fogden i Kalmar, och det var fogden på Stockholms slott. Kalmar och Stockholm voro de enda slott i Sveriges land, hvilka kunde anses vara någorlunda ointagliga, och det var därför som sig borde, att fogdarne på dessa båda platser åtnjöto anseende framför deras öfrige embetsbröder i riket. Det ansågs till och med icke vara en skam för riksens råd att tjena såsom desse fogdars underordnade medhjelpare och såsom exempel härpå kunna vi anföra, att riksrådet Thure Trolle under åren 1533—1536 var ett bland de 26 »biträden», som konungens fogde på Kalmar slott, Peder Svenske, egde. Fogdeplatsen på »Calmare», till hvilken äfven oftast räknades herraväldet öfver hela länet, var också i sjelfva verket en förtroendepost under denna oroliga tid och konungen besatte den därför gerna med sina pålitligaste och skickligaste män, ty sålänge konungen hade Kalmar slott i sin hand, kunde han anse sig vara herré öfver den södra delen af sitt rike, men förlusten af denna viktiga plats skulle hafva inneburit en förlust af halfva Sverige. Att ofvannämnde Ernest Jaensson mände hafva varit en i allo dugande, förständig och trogen man, det finner man lätt af Gustaf Vasas för honom utfärdade »memorial att bestyra konungens befallning på Calmare och i Calmarna län», i hvilket konungen meddelar honom bland annat rättigheten att »afsätta alla fogdar i Calmarna län och på Öland, som icke akta konungens bästa och väl handla emot allmogen».

Morgonen efter den natt, då Nils Dacke hade de i slutet af föregående kapitel omnämnda synerna, väcktes han derigenom att någon skakade honom ganska omildt. I hans öra ljöd en barsk röst, som yttrade:

»Upp med dig, min hund!»

Det var den hjertlöse Gerdt van Buss, som på ett så ohöfviskt sätt störde den blifvande konungens hvila.

Nils Dacke vaknade och sporde:

»Jaså, pater Göran, är det du, som väcker mig för att gifva mig friheten? Välsignelse öfver dig! När jag blir konung, skall du få en lysande vedergällning.»

»Bah!» utbrast Gerdt van Buss. »Du drömer om frihet och kunglig purpur och andra vackra saker. Detsamma gjorde äfven min goda jagthynda Siri natten innan hon gick på den der jagten, under hvilken vargarne sletö henne sönder. Jag hoppas, att dina drömmar måtte båda dig samma lycka d. v. s. att jag icke vet, om Siri drömde om en kungatron, men något var det, som hon drömde, ty hon skälde i sömnen liksom du, och äfven vill det säga, att jag icke tror, att du blir sönderklöst af vargar, men jag tror, att vår nådige herr fogde kommer att hänga dig, och det kan på det hela taget göra detsamma, huru en lumpen hund sätter till lifvet. Kom nu! Du skall följa med mig till fogden.»

Ändtligen var Nils Dacke riktigt vaken och det var sannolikt den djupa sömnens och de ljufva drömarnas skuld, att han icke vaknade fullkomligt, så snart han hörde Gerdts godmodiga, men hånfulla röst, ty om det än var förlätligt, att Nils kunde misstaga sig om, från hvem den första barska väckelsen kom, då Gerdt sällan var barsk i sitt uppträdande, så var det deremot besynnerligt, att han icke genast igenkände den af godmodighet och hån sammansatta rösten, hvarmed fångvaktaren började och genomförde sin jämförelse mellan »hunden» Nils Dacke och den goda

jagthyndan Siri. Emellertid blef fången slutligen fullkomligt vaken och stirrade förvånad på Gerdt van Buss.

»Hvad vill fogden mig?» frågade han.

»Det kommer han att sjelf säga dig. Jag, hoppas, att han måtte hänga dig. Jag fröjdar mig så mycket, då jag får se någon af mina hundar hänga, ty då vet jag, att de äro i förvar och icke kunna rymma. Kom nu med mig... Du vill icke? Nå, hören hit karlar!»

Vid detta rop inträdde tre »bösseskyttar», hvilka utan krus togo Nils Dacke och förde honom ut ur hålan.

»Farväl! Biten hvarandra dugtigt, mina små hundar», sade Gerdt, i det han gick sin väg. »Det öfvar och skärper tänderna och är ett nyttigt tidsfördrif.»

Uppför en mängd trappor och genom en mängd gångar fördes Dacke och flera minuter gingo förbi, innan han ändtligen insläptes i en sal, der han såg sig stå inför fogden Ernest Jaensson.

Fogden var en femtioårig man, gråskäggig och barsk i uppsynen. Han satt vid ett bord och hade framför sig den stora bok, i hvilken fångarne voro antecknade.

Gerdt van Buss framträdde med Dacke till bordet, medan »bösseskyttarne» blefvo kvarstående vid dörren.

»Är detta fången nummer 525?» frågade Ernest Jaensson, under det han skarpt betraktade Dacke.

»Ja, nådige herr fogde», svarade Gerdt.

»Du är dömd för mord å en konungens fogde?»

»Står det att läsa i den der boken?» frågade fången näsvist.

»Du har varit dömd till döden?» fortfor fogden, utan att låta reta sig af fångens oförsynthet.

»Om jag varit dömd till döden, hvarför hafven I då icke redan hängt mig? Det skulle jag vilja veta.»

»Derför att din stora och rika släkt har fält förböner

för dig, har du blifvit benådad med fängelse och böter. När du betalt böterna, är du fri och kan gå härifrån.»

»Jag går härifrån, när jag vill», svarade Dacke spottskt, emedan han litade på, att hans vän munken skulle göra hans ord till sanning.

»Du?» utropade fogden, med eftertryck. »Du?»

»Ja, jag! Ingen skall hindra mig.»

»Nå», yttrade fogden, som i grunden icke var någon grym man, »du menar förmodligen, att du när som helst kan erlægga resten af böterna, och jag skulle gerna se, om du kunde det, ty du synes mig öfver hufvud taget icke vara en så synnerligt dålig människa. Du har redan erlagt en del af böterna i silfver och oxar. Kan du erlægga återstoden? Det är för att få besked derom, som jag kallat dig hit.»

»All min egendom har kronan tagit och jag har icke mera att gifva, men jag säger er ännu en gång, herr fogde, att I icke kunnen qvarhålla mig här längre än jag vill.»

»Den valpen skäller bra nog», brummade Gerdt van Buss.

»Var förnuftig, min vän», sade fogden mildt. »Du måste inse, att en rymning ur Kalmar slott är en omöjlig sak, och jag kan icke betrakta dina ord såsom allvarligt menade.»

»Det äro de likväl», svarade Nils Dacke fräckt.

»Du vill således icke betala de felande böterna?»

»Om jag än egde all verldens silfver och oxar, skulle jag icke betala ett öre för en frihet, hvilken jag derförutan skall vinna, såsnart det behagar mig.»

»Mätte det då behaga dig snart», brummade Gerdt för sig sjelf, »så att jag snart kan få låta hänga dig.»

»För honom tillbaka i fängelset!» befalde fogden.

»Skall jag slå honom i jern, nådige herr fogde?» sporde Gerdt van Buss med en så godmodig ton, som om det hade

varit den naturligaste sak i verlden att slå en människa i jern.

»Nej, det är onödigt», svarade fogden. »Det är en dåre och hvad han talat är en yttring af galenskap. Var mild mot honom, Gerdt!»

»Jag är alltid mild mot mina fångar», svarade Gerdt van Buss, »och ingen kan säga, att jag behandlar dem hårdt.»

Hans godmodiga ton tycktes bevisa sanningen af hvad han sade och likväl var karlen ett vilddjur i grymhet.

»Gå nu!»

»Jag går, nådige herr fogde!»

Med en djup bugning för den mäktige fogden aflägsnade sig fångvaktaren med sitt byte. Bösseskyttarne följde med på färden ned till fängelset och snart var Nils Dacke åter inqvarterad i den gamla hålan.

Pater Göran gick fram och tillbaka på den torraste och minst smutsiga delen af fängelsegolvet och var synbarligen försänkt i djupa tankar. Nu inträffade, att Gerdt var vid ovanligt dåligt lynne, och detta hade sin orsak i de föreskrifter om mildhet, som fogden hade gifvit honom och hvilka icke voro i hans smak. Åsynen af den i sin trasiga kåpa vandrande munken förtretade Gerdt ännu mera, ty han var en karl, som visserligen icke ville taga lifvet af »sina hundar», men som dock ansåg, att en fånge, hvilken kunde med så spänstiga steg spatsera fram och tillbaka, röjde en alltför stor lifskraft och därför borde qväsas, tilldess han blefve så svag till kropp och själ, som en fånge efter lag borde vara.

»Se på den hunden!» utropade han. »Den förb-de munken tror sig visst vara på väg till Rom, ty annars ginge han icke så fort. Hör hit, din hund, skall du marschera till påfven?»

»*Pax vobiscum!*» yttrade munken mildt, under det han gick vidare.

»Vet hut, karl! Vågar du i ett kungligt lutherskt slott begagna din latinska smörja? Jag skall...»

Ett väldigt slag med knölpåken avslutade meningen.

Pater Göran vacklade, då han mottog slaget, men han föll icke. Han stälde sig med korslagda armar framför fångvaktaren och yttrade mildt, men fast:

»Det onda, du tillfogat mig, förlåter jag dig gerna, men jag förbereder dig på, att om du ännu en gång förnyar sådan våldsamhet, skall jag anklaga dig hos fogden.»

»Och hvem skall framföra din klagan?» sporde Gerdt med sin vanliga godmodiga och hånfulla ton. »Så vidt jag vet, kan du icke komma utanför denna dörr mot min vilja.»

»Min vän», sade munken lugnt, »du missstager dig. Jag kan gå härifrån när jag behagar.»

»Hvad nu?» utropade fångvaktaren, hvars ton ännu engång blef barsk och vredgad. »Hvad är det som föregår här? Der kommer den der valpen upp inför fogden och säger hans nåd helt fräckt, att han kan blifva fri hvilket ögonblick han vill, och här står den der pater-noster-karlen och säger helt oförsynt till mig... mig sjelf... mig Gerdt van Buss, att han kan gå härifrån när han behagar. Hvad vill detta säga? Är myteri på färde bland mina hundar? Nå, då skall jag väl finna på ett botemedel... jag skall...»

Resten af den besynnerlige fångvaktarens till en början barska, men mot slutet helt godmodiga och hånfulla tal kunde fångarne icke höra, ty dörren stängdes i detsamma efter de bortgående.

Munken drog Nils Dacke med sig in i en mörk vrå af fängelset, hvarest de icke kunde höras och med svårighet ses af de öfrige fångarne.

»Du är förmodligen hungrig?» hviskade han.

»Ja, det är jag», svarade Dacke. »Att vara hungrige är ju det enda tidsfördrif, som tillåtes oss här i denna håla.»

»Nå, tag och ät!»

Dacke kunde icke tillbakahålla ett utrop af häpnad, då munken räckte honom åtskilliga födoämnen, som i godhet icke gäfvo efter för dem han föregående qväll hade smakat. Patern hade under hela uppträdet mellan honom och Gerdt van Buss haft dem dolda under kåpan.

»Du är antingen en trollkonstnär liksom de vise i Egypten på Mose tid eller också står du i förbund med djefvulen.»

»Intetdera, min son! Jag är blott en fattig broder af Dominikanerorden. Jag tjenar min orden och kyrkans öfverhufvud i Rom.»

Det var ganska betecknande, att munken icke sade sig tjena Gud, utan blott sin orden och påfven.

»Men hvarifrån hemtar du dessa kostliga födoämnen? Har påfven skickat dig dem, pater? Eller är det din orden, som förstår konsten att smugla dem in i detta underjordiska och väl tillslutna hvalf?»

»Gäckas icke med heliga ting, min son! Jag får dessa goda ting på en ganska naturlig väg. Du har sett den lille puckelryggen, som hvarje afton åtföljer fångvaktaren och bär hans lykta, medan han utkastar brödbitarna åt sina 'hundar'?»

»Honom har jag sett.»

»Nåväl, min son, det är han, som förser mig med hvad jag till kroppens nödortft behöfver. Medan Gerdt van Buss kastar brödstyckena på golftet och njuter åsynen af, huru fångarne strida om dem, lägger den puckelryggige min portion, väl innesluten i ett litet skrin, innanför fångsedörren.»

»I kännen således den puckelryggige, fader Göran?»

»Om det icke vore för att rädda mig, skulle han icke befinna sig här.»

»Underbart!»

»Ännu underbarare ting skall du få se. Ät nu, min

son! Sedan vilja vi öfverlägga om vår flykt, som skall ega rum i afton.»

Nils Dacke åt såsom en person, hvilken genomgått en svältkur à la doctor Tanner, men det oakadt fortsatte han under ätandet samtalet med pater Göran rörande den intressanta frågan om friheten. Hvad de dervid yttrade får läsaren snart veta, då vi beskrifva omständigheterna vid de båda fångarnes flykt, och vi kunna därför förbigå hela den med låg röst och till största delen i hviskande ton förda öfverläggningen. I stället vilja vi uppsöka den stackars puckelryggen, som skulle spela en så stor rol vid detta företag.

Till en början må då läsaren veta, att krymplingen kallade sig sjelf Jon Nilsson och att han af andra menniskor gemenligen benämndes Jon Puckel. Han var, ehuru liten och oansenlig till kroppen, likväl stor i ondska och elakhet eller, för att tala i bild, han var lika stort missfoster till själen som till kroppen. Det är naturligt, att en så beskaffad menniska icke på grund af någon tillgifvenhet för munken befann sig i Kalmar slott i afsigt att befria honom. Driffjedern till hans skenbart människovänliga och särskildt hvad munken beträffar vänskapsfulla handlingssätt var icke fullt så vacker och berömvärd. Han njöt nämligen af att spela den lagliga myndigheten ett spratt och han var dessutom, uppriktigt sagdt, tvingad att åtaga sig det farliga uppdraget. Jon Puckel hade nämligen redan i sin barndom blifvit öfverantvardad åt ett kloster för att vederbörligen uppfostras till klosterdräng. Det var på den tiden, då kloster ännu funnos och på hvarje sätt omhuldades i Sveriges rike. När nu efter reformationen klostren gingo all verdens väg och munkarne drefvos ut på landsvägen, hade den förne klosterdrängen Jon Puckel ingen annan utväg än att följa de kåpklädde landsvägsriddarne, hvilka med sina messböcker och relikter drogo in i skogarna, för

så vidt de icke funno det vara mera tryggt att uppsöka biskop Brask och andre fördrifne prelater på andra sidan hafvet. Jon Puckel följde den lilla skara, som drog sig tillbaka in i Smålands bygder. Nu hände sig, att pater Görän en vacker dag blef af konungens fogde gripen på bar gerning, då han höll ett mot Gustaf Vasa upproriskt tal till allmogen på kyrkovallen i Dörby. Sedan munkarne hade förvissat sig om, att Görän fördes till Kalmar slott, sände de Jon Puckel till ort och ställe, på det att han, om och så snart tillfälle kunde gifvas, skulle befria patern ur fängelset. Det fula missfostret lyckades innästla sig på slottet och hans framgång i detta fall berodde till största delen på hans sällsynt utvecklade förmåga att med leende ansigte mottaga allt det hån, spott och spe, hvarmed slottsfolket hedrade honom. Isynnerhet blef han en gunstling hos fängvaktaren Gerdt van Buss, men Buss fick icke ensam tillgodogöra sig hans tjänster, ty Jon Puckel ansågs som ett slags inventarium, af hvilket alla vid behof begagnade sig, ja, sjelfve fogden Ernest Jaensson försmådde icke att stundom begagna honom i sina ärenden.

Den puckelryggige hade ensam uppgjort planen till munkens flykt och med utomordentlig slughet förstått icke allenast att, såsom vi hafva sett, gifva pater Görän en stundom från fängvaktarens, stundom från fogdens kök härstamande spis, som var ojemförligt bättre än den Gerdt bestod »sina små hundar», utan äfven att lemna munken underrättelser om detaljerna af hans plan. Ett litet skrin, hvilket Jon dolde under några trasor bakom en invid dörren i fängelset befintlig pelare, tjänstgjorde både såsom munkens skafferi och såsom ett slags postkontor.

När skymningen denna dag inföll, smög Jon Puckel sig ned i slottets stall och gömde sig derinne bland foderkistorna. Han visste väl, att Gerdt van Buss alltid på slaget klockan half åtta begaf sig ned i slottets underjor-

diska regioner, för att till fångarne utdela den eländiga aftonvarden, och att den gryme fångvaktaren aldrig hade af någonting kunnat afhållas från att på bestämdt klockslag njuta af åsynen af fångarnes elände. På denna omständighet hade klosterdrängen bygt sina förhoppningar.

Då han nu, der han låg nedkrupen bland stallets inventarier, kunde förstå, att endast några få minuter återstodo, tilldess Gerdt van Buss skulle börja sin aftonrund med trägen och de af knektarne ratade brödkanterna, reste han sig sakta upp och spejade omkring sig i stallet. Der fans ingen menniska, men tjugofyra hästar stodo der och åto af den goda hafren med mycket mindre ifver än fångarne under vallen åto torra och kraftlösa brödkanter. Hastigt framtog puckelryggen ett elddon och ett stort stycke af en beredd fnöksvamp. Med stor färdighet slog han eld på fnösket och delade det i tjuguen glödande bitar. Derefter närmade han sig den först i raden stående hästen, lösgjorde honom från spiltan och nedstack omedelbart derefter en brinnande fnöksbit i hans öra. Djuret blef naturligtvis ursinnigt af smärta och rusade genom den öppna stalldörren ut på borggården, der det, gnäggande och frustande, började det vildaste lopp, så att gnistorna flögo omkring dess hofvar. Dermed var emellertid f. d. klosterdrängen icke nöjd. Inom tre minuter funnos på borggården tjugoen vilda och oregerliga hästar, hvilka stormade hit och dit, tumlade om hvarandra, föllo, reste sig och stormade vidare samt förorsakade ett buller, som om slottet hade störtat tillsammans.

Från alla håll och kanter skyndade slottsfolket till platsen och då puckelryggen försigtigt smög sig fram ur stallet, hade han det nöjet att kunna öfvertyga sig sjelf derom, att alla slottets invånare hade ilat till hjälp. Det var emellertid ingen lätt sak att fånga de skrämde och ursinniga djuren och med stort nöje beräknade Jon, att dertill skulle åtgå mera än en timme och att han således hade god

tid att utföra sina planer. Tyst smög han sig längsefter bygnaderna in i slottet och hade der den glädjen att möta sin vän och gynnare Gerdt van Buss.

Fångvaktaren bar sitt tråg på armen. Med sin godmodiga röst yttrade han dessa ursinniga ord, så snart puckelryggen kom inför hans ögon:

»Hvar håller du till, Jon? Jag har har sökt dig genom halfva slottet och skall, tage mig . . ., få dig lefvande och steka dig till på köpet, om du icke en annan gång är tillhands, när mina små hundar dernere skola hafva sin aftonmåltid. Kom nu! Det är hög tid.»

»Men . . .»

»Hvar har du varit, karl?»

»Jag har varit med om att försöka fånga hästarna på borggården.»

»Må f-n taga hästarna! Kom nu!»

»Men . . . hvar äro bösseskyttarne?»

»De äro dernere och vi få nog vara dem förutan denna gång, ty fogden har befalt dem att hjälpa till dernere.»

»Jag vet icke, om jag vågar gå med er, herr Gerdt. Fångarne kunna slå ihjel oss.»

»Bah! Jag har ju min knölpåk. Det är nog.»

»Jag måste dock hemta en yxa, eljest vågar jag icke. Jag är rädd för edra hundar dernere, herr Gerdt.»

»Nå, du fege puckelrygg, hemta då din yxa, men fort!»

»På ögonblicket!»

Jon Puckel hemtade visserligen sin yxa, men han gjorde derjemte en visit inne i fogdens arbetsrum och tog der från fogdens bord ett försegladt bref, hvarefter han skyndsamt ilade tillbaka till Gerdt. Under tiden stod fogden på gården och öfvervakade åtgärderna vid jagten efter de vilda hästarna.

»Nå, äntligen!» utbrast fångvaktaren, när puckelryggen återkom. »Tag nu lyktan och nycklarna och följ mig.»

Ju närmare fängvaktaren kom till fängesdörren, desto mera förbättrades hans lynne, ty stunden nalkades för en af de största njutningar, som han hade funnit här på jorden. Ja, han började till och med skämta och förtäljde för sin följeslage under lustigt skratt, huruledes slottsfogdens köksa hade blifvit mycket rädd för hästarna och gjort de mest lustiga krumsprång med högt upplyftade kjolar för att undgå att blifva trampad till döds. Gerdt hade sjelf från sitt fönster sett det och var i tillfälle att försäkra f. d. klosterdrängen, att historien var fullkomligt sanfärdig.

Ändtligen voro de inne i den förpestade fängelsehålan. Gerdts näsa vidgades af förtjusning, då han inandades de mefitiska ångor, som slogo honom i ansigtet, när han trädde in, men Jon Puckel, hvilken var vand vid klostrets rena luft, kände sig nästan må illa.

»Ha, ha, ha!» utlät sig Gert van Buss, när han såg fångarne som vanligt samlade i närheten af dörren. »Huru befinner I er, mina små kreatur? Vid godt mod eller huru, mina snälla hundar? Hva'sa'?... Icke för nära mig, det ber jag om!»

En fånge räckte fram sin afmagrade hand och grep ur tråget en möjlig brödbit. Ett slag af Gerdts knölpåk blef belöningen för denna bedrift.

»Stilla!... Stilla! Annars skall f-n taga er... Vet hut karl!... Stick icke fram din tass en gång till på det sättet!»

Under tiden tilldrog sig någonting annat, som Gerdt van Buss icke märkte. Knappt hade nämligen fängvaktaren och puckelryggen kommit in i hålan, förrän munken och Nils Dacke smögo sig fram till Jon Puckels sida, gynnade af det mörker, som genom klosterdrängens sätt att hålla lyktan låg utbredd öfver den del af fängelset, der, enligt träffad öfverenskommelse, de båda fångarne skulle befinna sig. Desse hade knapt vågat tro, att det skulle lyckas

Jon att för denna afton aflägsna bösseskyttarne, och blefvo nu angenämt öfverraskade, när de verkligen sågo, att fängvaktaren var ensam med deras bundsförvandt.

Jon Puckel hade lemnat dörren till en del öppen och med ljudlösa steg smögo munken och Nils Dacke sig ut i korridoren. Gerdt var under tiden så sysselsatt med »sina hundar» och med njutandet af åsynen af fängelsets och de fängnes elände, att han alls icke märkte det spratt, man spelade honom bakom hans rygg. Ännu var dock icke räddningen säker. Det svåraste återstod, men så var också Jon Puckel karl till att utföra det.

Gerdt hade just kastat trågets innehåll på golvet, fångarne hade just börjat sin vanliga strid om bitarna och den gryme fängvaktaren hade just begynt i fulla drag njuta af stridens åskådande, då Jon Puckel plötsligt kastade sin lykta i hufvudet på Gerdt, så att den släcktes och sönderföll i otaliga bitar. Begagnande sig af mörkret och fängvaktarens häpenhet, ilade Jon ut genom dörren och drog den igen efter sig samt kringvred skyndsamt nyckeln och tillbomade dörren med jernstänger och kedjor.

»Nu får Gerdt både svälta och äta tillsammans med sina hundar,» mumlade han, under det att han med tillhjälp af de båda befriade fångarne bemödade sig att samvetsgrant tillsluta fängelset. »Väl bekomme honom! Seså, låtom oss nu skynda härifrån! Han börjar redan bombardera dörren med sina knytnäfvar. Lyckligtvis befinner fängelset sig så djupt under jorden, att ingen af slottets folk kan höra honom. Dock hafva vi ingen tid att förlora.»

»Jag ser icke handen för mig och hittar icke vägen här,» yttrade pater Göran ganska sanningsenligt.

»Den saken har jag sört för,» svarade Jon Puckel, under det att han framtog en blindlykta af mycket små dimensioner, hvilken han hade haft dold innanför sin tröja.

Med raska steg ilade de tre männen nu uppför trap-

pona. När de hade kommit upp ofvan jord, förde Jon Puckel sina vänner in i en skräpkammare, hvarest han hade i förväg samlat allt, som var för dem nödvändigt till att gifva deras personer den yttre hyfsning, utan hvilken de skulle hafva vid hvarje steg i eller utanför slottet lupit fara att blifva antastade såsom förrymde fångar. Der fans vatten och handdukar, saxar och kammar och dessutom två fullständiga klädedrägter, sådana som bösseskyttarne på den tiden brukade, jemte alla dit hörande vapen.

»Medan I förvandlen er till bågskyttar,» yttrade den listige krymplingen, »vill jag gå ned på borggården och recognoscera.»

Så stor var de båda fångarnes ifver att blifva helt och hållet frie och med sådan skyndsamhet arbetade de, att när Jon Puckel efter tre minuters frånvaro återkom, voro de färdige och han såg framför sig två fullständigt utrustade bågskyttar i stället för den munk och den bonde, som han hade lemnat i skräpkammaren. De båda bågskyttarnes ansigten och händer voro rentvättade, deras hår klipt, deras skägg någorlunda putsadt.

»Förträffligt!» utropade Jon, då han såg dem så förvandlade. »Allt skall gå väl. Dernere på borggården jaga de ännu efter hästarna, hvilka jag släpt lösa. I stallet har jag emellertid tre hästar, som icke hafva deltagit i dessa upptåg och som därför äro uthvilade. Nu gäller det blott att locka allesammans från vår väg, så att den blir för oss öppen. Kommen!»

De lemnade nu skräpkammaren och följde Jon Puckel ned i en af borgens förstugor, från hvilken de beqvämt kunde åskåda tilldragelserna på borggården.

Den vilda jagten fortfor ännu. Hela slottets besättning med fogden i spetsen deltog deruti. Sjelfva den qvinnliga personalen var icke helt och hållet sysslolös, ty så snart en eller flera af hästarna i vildt lopp nalkades den

plats, der qvinnorna stodo, började de att med kjolar, förkläden och hufvuddukar vifta på det mest ifriga sätt, hvilket visserligen hade till följd, att hästarna vände om, utan att tillfoga qvinnorna någon skada, men det oaktadt icke kunde anses nyttigt för jagtens lyckliga utgång och snara slut, emedan de förskrämda djuren blefvo ännu mera förfärade och vilda, när de sågo fruntimrens vilda åtbörder, hörde deras gälla rop och varseblefvo de många fladdrande persedlarna.

När de tre flyende karlarne hade kommit ned i förstugan, befann den vilda jagten sig på ett så aflägsset ställe af borggården, att Jon Puckel ansåg det icke vara omöjligt för dem att osedde uppnå stallbyggnaden. Dessutom var det redan mörkt, så att bösseskyttarne och det öfriga gårdsfolket måste med facklor upplysa skådeplatsen för jagten, hvarför också hela den del af borggården, der facklorna för ögonblicket icke funnos, var försänkt i ganska djupt mörker. Begagnande sig af denna omständighet, ilade puckelryggen, efterföljd af sina vänner, skyndsamt öfver borggården, och knapt hade de tre männen kommit in i stallet, förrän de ursinniga hästarna och deras förföljare rusade fram just mot den plats, som flyktingarne nyss hade lemnat. Om flyktingarne icke hade så skyndsamt begifvit sig till stallet, skulle de ovilkorligen hafva blifvit antingen öfverridne och ihjeltrampade eller åtminstone upptäckte.

En bösseskytt lyckades i detta ögonblick fånga en af hästarna, men djuret reste sig på bakbenen och gaf sin fiende ett väldigt slag med frambenens hofvar på bröstet, så att karlens refben krossades. Han måste släppa grimskafvet och föll, men högt gnäggande ilade hästen derifrån.

Allt hvad vi nu hafva berättat om de händelser, som timade från det ögonblick, då Jon Puckel släpte hästarna lösa, hade tilldragit sig på mindre än tio minuter, fastän

det erfordrats mycket längre tid att här beskrifva dessa tilldragelser.

»Låtom oss sadla våra hästar!» utropade nu Jon Puckel.
»Eller ännu bättre — I båda kunnen sadla hästarna, medan jag går att öppna slottsportarna, hvilka nu säkert äro alldeles obehakade.»

Jon smög sig ut ur stallet och under de få minuter, han var borta, sadlade och betslade munken och Dacke de tre hästarna. Knappt var detta arbete fullbordadt, förrän Jon Puckel återvände till sina vänner.

»Kunna vi nu begifva oss härifrån?» frågade Nils Dacke, när han såg krymplingens gestalt i stalldörren.

»Ja! Skynden eder! Vägen är fri.»

Nu tog hvar och en sin häst vid tygeln och ledde honom ut. Följande den mörkaste delen af borggården, uppnådde de snart porten, som stod öppen, emedan Jon nyss hade upplåtit den.

De drogo ut och knappt voro de utanför, förrän Nils Dacke började på ett mycket högljudt sätt yttra sin glädje. Men Jon Puckel nedtystade honom med dessa afkylande ord:

»Tyst, karl! Bösseskyttarne på slottets utanverk kunde höra dig.»

»Äro vi då icke nu säkre om friheten?»

»Icke ännu, min vän! Först måste vi stänga porten, så att de, som äro inne i slottet, icke kunna förfölja oss. Sedan måste vi öfver två broar och passera åtskilliga vallar och posteyer, innan vi äro i säkerhet.»

Medan Jon Puckel yttrade detta, stängde han porten utifrån och kastade nyckeln några famnar ifrån sig.

»Nu till häst!» hviskade han.

De kastade sig i sina sadlar och passerade i god ordning en liten yttre borggård, hvarefter de fördjupade sig i ett lågt, långt och mörkt porthvalf, som munken och bonden, om de varit lemnade åt sig sjelfve, aldrig skulle i mörkret

hafva påträffat. Hästarnas stålskodda hofvar framkallade gnistor ur stenläggningen.

»Hvem der?» hördes en röst tillropa dem.

»Vänner i fogdens ärende!» svarade puckelryggen.

Nils Dacke var så häpen, att om denna fråga hade stälts till honom ensam, skulle den frågande hafva fått ända till domedag vänta på svaret.

»Vi äro förlorade,» hviskade han till Jon. »Låtom oss vända om!»

»Prat!... Var tyst, karl!»

Under tiden hade den person, som anhållit dem, antändt en fackla och trädde dem nu till mötes. Det var en ridfogde vid namn Lasse Bröms. När han blef varse Jon Puckel, igenkände han utan svårighet denna personlighet och som han icke ansåg skäl förefinnas att af krympligen befara något förräderi, bekymrade han sig icke om att granska de båda bösseskyttarnes anleten.

»Hvarthän så sent, Jon Puckel?» frågade Lasse Bröms.

»Till konungen med bref från fogden, vår nådige befallningsman, herr Ernest Jaensson.»

»Bättre budbärare än dig kunde väl fogden hafva funnit.»

»Derom förmår herr fogden sannolikt döma bättre än någon annan, herr Lasse Bröms. Om I icke viljen tro mina ord, kunnen I få se brefvet.»

»Jag ämnade just bedja dig derom.»

»Se der!»

Jon Puckel framtog och räckte ridfogden det bref, som han nyss förut hade stulit i slottsfogdens rum. Lasse Bröms granskade det vid skenet från facklan och då han öfvertygat sig om, att det var försedt med fogdens sigill, lemnade han det tillbaka och sade:

»Det har sin riktighet.»

»Då skynden I eder för visso att öppna oss porten,

ty slottsfogden har befalt mig att icke dröja på vägen, emedan det gäller en riksviktig angelägenhet.»

Lasse Bröms fästade facklan i en till sådant ändamål i väggen anbringad jernring, hvarefter han öppnade porten och fälde ned vindbryggan öfver slottsgrafven.

»Lycklig resa, herr Puckel!»

»Tack, herr Bröms!»

Obehindradt drogo nu flyktingarne vidare. En bro ledde öfver slottsgrafven till en liten holme, som var försedd med vallar och bevakad af några bösseskyttar. Slottsfogdens framvisade bref och sigill förskaffade dem fritt tåg öfver holmen och öfver den bro, som förenade holmen med fasta landet. När de äntligen hade beträdd fastlandet, voro de i säkerhet. Flykten var lyckligt utförd.

»Nu sporrarna i sidorna på våra hästar!» utropade Jon Puckel.

Med stor snabbhet ilade de framåt och innan morgonen grydde, befunno de sig djupt inne i de småländska skogarna.

Men på Kalmar slott blef om morgonen stor uppståndelse. Först efter flera timmars tröttsam jagt blefvo hästarna fångade. Om aftonen saknade man icke de tre hästar, som flyktingarne hade begagnat, men följande morgon upptäcktes deras frånvaro. Ännu en annan omständighet kom i dagen, hvilken föranledde undersökningar. Man erfor nämligen, att Gerdt van Buss icke hade varit sedd af någon sedan föregående afton, då han i puckelryggens sällskap begaf sig ned att bespisa fångarne. Man sökte honom öfverallt och fann honom slutligen nere i fängelset, sanslös och nästan slagen till döds af fångarne. Småningom och hufvudsakligen genom ridfogden Lasse Bröms' och de på holmen posterade bösseskyttarnes berättelser konstaterades det, att en af de djerfvaste rymningar, som Kalmar Slotts historia har att omförmäla, hade skett och att Jon Puckel,

allas gunstling, hade gjort sig skyldig till det nedrigaste förräderi. Ströftrupper utsändes för att fänga flyktingarne, men de voro och förblefvo borta.

Tredje Kapitlet.

En föga evangelisk predikan.

Fyra år hade förlupit, sedan pater Göran och Nils Dacke flydde ur den förpestade fängelsehålan under Kalmar Slotts vall. Man skref år 1542 och det var på våren i början af April månad. Dock hade vintern ännu icke helt och hållet; lemnat herraväldet ifrån sig i en blidare årstids händer, ty det blåste en ganska kall och skarp nordanvind och ännu qvarlägo här och der några smutsiga snödrifvor i dikena på åkerfälten och inne i djupa skogen. De älskliga flyttfoglarna, som äro vårens välkomne budbärare häruppe i den kalla nordnen, hade ännu icke infunnit sig för att taga sina sedvanliga herbergen i besittning eller uppbygga åt sig nya. All löfskogen var naken och dyster och dess knoppar hade knapt ännu börjat visa några tecken till att vilja svälla och ur sig utveckla den praktfulla grönska, som om sommaren fröjdar öga och sinne, men granskogen stod der grön, dyster och nästan hotfull, liksom om han anade, att tiden snart var inne, då hans medtäflare om människans gunst, löfskogen, skulle utbreda sin grönskande prakt öfver lustfärdande människobarn.

De fyra år, som hade förflutit sedan år 1538, då vår berättelse började, hade icke varit gynsamma för pater Göran och hans planer till Gustaf I Wasas förderf. Vål hade han oupphörligt arbetat för att nå sitt mål, väl hade han

icke släpt Nils Dacke ur sigte, väl hade han uppeggat bönderne, väl hade det lyckats honom att till stråtröfvare förvandla en mängd dittills beskedlige hemmansegare, torpare och dagakarlar, väl voro Smålands och södra Östergötlands skogar uppfyllda af stigmän, som ofredade hederligt folk, plundrade resande och utöfvade alla andra dåliga ting, som höra till röfvares värf, men det oakadt hade det ännu icke lyckats honom att framkalla ett verkligt uppror, som i någon mon kunde anses hota Gustafs välde. Nu på våren hade han valt ett medel, på hvilket han icke förut hade tänkt, nämligen att egga de i hemlighet katholskt sinnade bland presterskapet till att genom eldiga predikningar »väcka det slumrande folket» och uppmana till strid på lif och död mot »den gudlöse konungen». Pater Göran var icke den ende man i kåpa, som i bygderna företog sig slikt arbete, men visserligen var han en af de ifrigaste.

I Ydre härad af Östergötlands län ligger sydväst om sjön Sommen och icke långt från smålandsgränsen en liten kyrka, som benämnes Sund. Vid tiden för denna berättelse hette kyrkoherden i Sunda socken herr Simon. Han var en lärjunge till den forne biskopen i Linköping Hans Brask, som 1527 hade varit nödsakad att för sin kärlek till catholicismen fly ur riket och emellertid redan år 1539 hade affidit i Lauda kloster i Polen. Såsom allmänt bekant är, var biskop Brask en af den katholska lärans argaste och mest envise förkämpar i Sverige och det är därför icke underligt, att det hufvudsakligen är hans lärjungar bland presterne, som man finner hafva varit tillgifne catholicismen äfven sedan de i yttre måtto öfvergått till den lutherska läran.

En söndagsmorgon i början af April månad år 1542 satt herr Simon i sitt arbetsrum i Sunds prestgård, sysselsatt med att bereda sig till den predikan, som han under dagens lopp skulle hålla i sina kyrkor, Sund och Asby.

På bordet framför honom lågo bibeln och några svenska och tyska predikosamlingar, ur hvilka han hemtade den theologiska visdom, som han nedskref i sitt concept. Han hade just nyss läst ett mustigt omdöme om catholicismen och tvekade synbarligen, huruvida han borde öfverflytta det från det tyska originalet till sitt eget predikoconcept. Medan han öfvertänkte detta, lade han pennan ifrån sig och lutade sig tillbaka i sin länstol.

»Gud hjelpe mig,» suckade han, »som är nödsakad att hvarje söndag stå i Guds hus och fördöma den helige fadren, kyrkans rättmätiga öfverhufvud, påfven, och detta blott därför att tiden är kättersk, att kungen är kättersk, att folket är kätterskt och att, om icke äfven jag visar mig som en kättare, så tager man min kyrkoherdesyssla och mitt dagliga bröd ifrån mig. Huru många gånger har jag icke här i Sunds och Asby kyrkor förbannat påfven, hvilken jag dock vördar?... Onda tider... onda tider!... Och jag saknar mod att blifva martyr. Men detta, som här står att läsa, var dock något för hårdt och jag vet icke, om jag kan begagna sådana ord om det hellga... Huru var det nu, här stod i denna kätterska postilla?»

Herr Simon tog den våldiga boken i sina båda händer, lät den hvila mot bordskifvans kant och uppläste med hög röst det märkvärdiga stället:

»Fördöme Gud till helvetets innersta vrå påfven och allt hans okristliga anhang, som föregifver, att man bör dyrka och tillbedja helgon d. v. s. de afidna heliga menniskor, hvilka dock, såsom menniskor allena, icke äro tillbedjansvärda, utan sker dermed en afgudadyrkan. Ja, vare påfven och hans af djefvulen ingifna anhang för sådan lära fördömd.»

Knapt hade herr Simon uppläst och på samma gång öfversatt detta ställe ur den tyska boken, förrän en skarp röst från rumets andra ända yttrade:

»Är det verkligen den frome Simon, som för så gudlöst tal på sin tunga?»

Rösten var skarp och allvarlig och i den första häpenheten trodde herr Simon på en öfvernaturlig uppenbarelse, som förebådade någon himlens straffdom öfver honom på grund af hans brist på mod att ikläda sig martyrkronan. Han gjorde ett korstecken, innan han vände sig om för att se, om den öfvernaturliga rösten äfven beledsagades af något synligt under. Då blef han till sin egen både förvåning och hugnad varse en vid dörren stående munk, hvars närvaro i hans arbetsrum tillräckligt tydligt ådagalade, att ingen öfvernaturlig uppenbarelse var på färde.

»Hvem är du?» sporde med barsk stämma herr Simon, som återfick sitt mod, såsnart han var öfvertygad om, att »helgonen» icke, åtminstone för ögonblicket, ville tillfoga honom det straff för hans »affall från den allena saliggörande katholska kyrkan», hvartill han i sitt hjerta ansåg sig förfallen. »Hvem är du, djerfve, som fördristar dig till att, mig oåtspord, inträda i detta rum?»

Den sålunda tilltalade munken trädde nu med djerfva steg fram ur dunklet och närmade sig kyrkoherden. När han snart befann sig invid herr Simon, drog han ned munkhättan, så att hans hufvud blef bart och hans ansigte synligt.

»Hvem jag är?» yttrade han med samma skarpa röst. »Känner du icke igen mig, Simon?»

Kyrkoherden betraktade med förvåning det aftärda anletet med de mörka, brinnande ögonen.

»Nej, min vän,» sade han sanningsenligt, »jag känner dig icke och mig veterligen har du aldrig kommit inför mina ögon.»

»Nå, den som kan glömma Gud och sina pligter mot fädrens religion, den som kan glömma allt heligt och blifva en af kättarnes gudlösa skara, han kan ock glömma sina

vänner. Jag är Göran, din ungdomsvän, som gemensamt med dig och andre ynglingar åtnjöt undervisning af den vordige martyren för sin tro, Hans Brask. Erinrar du dig nu, hvem jag är?»

»Skulle du vara Göran? Ja, sannerligen! Välkommen under mitt tak! . . . Du har förändrat dig mycket.»

»Icke underligt! Medan du och andre dina likar hafven gödt eder vid kättarnes köttgrytor, har jag lidit allt, till och med hunger och fängelse, för min tro. Och nu har jag kommit för att spörja dig, Simon, om du har något lugn i ditt samvete, sedan du slöt dig till de gudlöse?»

»Min vän,» svarade Simon, temligen förlägen, »hvad jag gjort, det har jag gjort för att vinna min utkomst här i verlden d. v. s. för att slippa hungra, frysa och falla i elände. Jag saknar det mod, som skapar martyrer. Hvem skulle jag hafva gagnat dermed, att jag underkastat mig de lidanden, för hvilka du, såsom du säger, har varit blottställd?»

Munken reste sig upp från den bänk, der han hade satt sig och visade kyrkoherden ett af den religiösa fanatismen pregladt anlete. Med eldsprutande ögon och höjande sin högra hand så högt öfver sitt hufvud, att den vidrörde det låga taket i herr Simons rum, började pater Göran med djup och utomordentligt kraftfull stämma förebrå sin gamle vän och kamrat hans »förbund med filistéerne».

»Blygs öfver din svaghet, du ömklige dåre! För jordiska njutningars skull, för att få frossa i mat och dryck, för att få samla timligt gods och guld har du öfvergifvit din gud och blifvit en kättare, en hedning. I förbund med filistéerne drager du i härnad mot Guds folk, i förbund med satan bekämpar du Gud. Den allena saliggörande katholska kyrkan lider förtryck, men du har goda dagar. Kyrkan är snart utrotad ur landet, men du, vanvettige dåre,

bekymrar dig intet derom. Herrens straffdomar skola komma öfver dig af höjden, han skall slå dig såsom han slog fördom det gudlösa Jerusalem, han skall upptända åt dig, du menedare, du förrädare, du affälling, en eld, som aldrig slocknar. Han skall låta dig förtäras af den matk, som icke dör. Ve... ve dig, du gudlöse! När alla de rättrogne katoliker en gång få ingå i det eviga lifvet, skall du och med dig alla andre kättare, ingå i en evig pina och din pina, ditt straff, ditt qval skall blifva värre än de fleste andres, ty många hafva blifvit kättare och förbannat påfven på grund af deras okunnighet, deras oförstånd, deras ringa tankeförmåga, men *du*... du förbannar påfven, ehuru ditt samvete säger dig, att han verkligen är Christi ståthållare på jorden, du har öfvergifvit kyrkan, ehuru du icke är okunnig, icke oförståndig och ehuru din lärare, biskop Brask, har meddelat dig all den insigt, som är nödvändig för att bedöma slika ting. Du har gått rakt mot ditt samvete. När det har utpekats vägen för dig och sagt: 'gå till höger!', då har du, förblindade slaf under dina egna lustar, i stället med fullt och klart medvetande om din synd gått till venster. Om nu Gud, såsom du väl vet, skall straffa den råa och okunniga hopen för dess bifall till det gudlösa kätteriet och för dess lydnad mot den gudlöse och kätterske konungen, huru kan du då ens tänka, att han skulle kunna låta dig blifva ostraffad? Ve dig, arme! Ve dig, ty straffdomens timme är nära och du skall snart stå inför Guds domstol, belastad med en syndaskuld, som inga helgons förböner kunna utplåna. Skulle väl helgonen vilja bedja för dig, för den gudlöse, som sitter på de bespottares säte, för affällingen, som trampar de ogudaktigas väg och deltagar i syndares rådslag? Nej de skola säga: tvi dig! och låta dig gå in i den eviga pi...»

»Håll upp!... Håll upp!» ropade den förkrossade herr Simon. »Du dödar mig, broder! Jag inser mitt fel, jag

har under åtskilliga år begråtit min synd. Hvad skall jag göra?... Om du icke vill göra mig vansinnig, Görän, så tiger du.»

»Vänd om från din förvilleles väg, medan tid är.»

»O, jag kan icke... jag förmår icke underkasta mig hunger, törst, fängelse, lidanden för kyrkans skull. Hvem ... o hvem frälsar mig ... mig arme?... Hvar finner jag råd?... Hvar hemtar jag tröst? Ve... ve mig!... Jag är förlorad... evigt förlorad.»

»Vänd om, broder!»

»Jag kan icke, jag förmår icke afsäga mig denna plats, som föder och kläder mig, för att gå härifrån naken och hungrig.»

»Det behöfver du ock icke göra. Du kan gagna den rätta kyrkan mycket kraftigare, om du blifver qvar der du är, än om du afsäger dig din kyrkoherdebeställning.»

»Huru?... Är det möjligt, broder?... Visa mig vägen och jag skall tacka dig af allt mitt hjerta.»

»Näväl, broder Simon, jag har kommit hit för att visa dig, huru du bör handla. Öfverallt i Småland och södra Östergötland förberedes nu ett uppror mot kättarekungen och hans dagar skola snart vara räknade. Jag har funnit mannen, som skall anförä dem, en viss Nils Dacke, som har de egenskaper, hvilka äro till detta värf nödvändiga. Nu på våren skall upproret bryta ut. Kallelse har redan utgått kring socknarna att möta på bestämd dag. Om detta uppror anføres med kraft och utföres med klokhed, skall Gustaf blifva nedstött af katholske furstars tron och med hans fall skall äfven det lutherska kätteriet hafva en ända här i landet. Öfverallt predika nu i dessa dagar presterne uppror bland folket. Broder Simon, skall *din* röst vara tyst, när det nu gäller att återupprätta kyrkan?»

»Vid Gud och de saliga helgonen, nej, min röst skall icke vara tyst. Jag vill i denna dag predika för mitt folk så, att de mangrant skola infinna sig hos Nils Dacke.»

»Väl dig, Simon, att du har fattat detta goda uppsåt! Utför det med kraft och denna din gerning skall utplåna allt hvad du tillförne har i svaghet brutit. Var en man, Simon, och stå upp såsom en hjelte, att du må förfära de ogudaktige.»

»Lemnar du mig redan, Göran?»

»Ja, jag har ännu mera att uträtta i dag. Farväl!»

»Vänta, broder! Jag vill, innan du drager hädan, gifva dig ett bevis på uppriktigheten af mitt löfte. Här ser du den predikan, jag skrifvit för att hållas af mig i dag i mina kyrkor. Jag vill i din närvaro förstöra det gudlösa arbetet.»

Verkligen sönderref herr Simon sitt predikoconcept och strödde bitarna omkring sig på golfvet. Pater Görans ansigte upplystes af ett leende, som sällan varit sedt bland hans dystra drag.

Derefter tog pater Göran ofördröjligen afsked af den karakterssvage kyrkoherden, hvilken använde de återstående timmarna före gudstjensten till att uttänka den upproriska predikan, hvarmed de kyrkobesökande i Sund och Asby denna söndag skulle uppbyggas.

Slutligen var tiden inne. Folket strömade till tempel. Klockorna ljödo och herr Simon sågs träda ut genom prestgårdens kålgårdsgrind och gravitetiskt närma sig kyrkan, der han skulle aflägga sitt första prof på den omvändelse, som pater Göran hade genom sin straffpredikan inne i prestgårdskammaren åstadkommit. Herr Simon såg ut att vara mycket allvarsamt stämd. Hans högra hand omfattade orubbligt det långa, delvis grånade skägget och hans ögon voro oafåtligt riktade mot jorden, liksom om han hade blygts att blicka upp mot himmelen, förrän han hade genom dagens predikan försonat sina synder och blidkat helgonen. Med långsamma steg trädde han in på kyrkogården, passerade mellan grafvarna och begaf sig in i sacristian. Det

var eljest herr Simons vana att besvara sina församlingsbors vördnadsfulla helsingar, men denna dag hvarken såg eller hörde han någonting af det som tilldrog sig på vägen från hans kålgård till sacristian, aldraminst stannade han här eller der för att samtala med de förnämligare af församlingsborne, såsom eljest alltid hade skett. Folket undrade därför storligen hvad som gjorde deras kyrkoherde så ovanligt dystert och besynnerlig.

Ännu större blef förvåningen, då folket omsider var samladt i kyrkan och gudstjensten skulle börja. Alltid, ända sedan reformationen inträdde, hade herr Simon, konungen till behag, låtit sjunga en svensk ingångspsaln, antingen »Af djupsens nöd etc.» eller också »Nu bedje vi den Helga And etc.» eller »Fader vår, som i himlom äst etc.» och detta ehuru konungen hade uttryckligen stadgat, att »man borde *icke* sjunga *allt* på latin, såsom tillförne varit brukeligt, utan något borde *jemväl stundom* sjungas på svenska.» Konung Gustaf I hade med stor och berömvärd klokhets velat hafva det så, på det att icke folket skulle alltför mycket »stötas för hufvudet» af den nya läran, utan småningom öfvergå från de gamla katholska föreställningarna och sympatierna till de nya och lutherska. Herr Simon hade emellertid för att ställa sig väl med konungen, riksrådet och fogdarne genast helt och hållet afskaffat den latinska sången och låtit endast svenska psalmer begagnas. Åt denna ändring glädde sig folket obeskrifligt, ty nu kunde de förstå hvad de sjöngo, då de deremot, så länge de katholska, på latin affattade sångerna begagnades, icke förstodo ett enda ord af hvad som sjöngs i Guds hus, utan, om de deltog i sången, mer eller mindre liknade papegojorna, hvilka lära att eftersäga allt hvad man förestafvar dem, men aldrig i evighet kunna lära att begripa hvad de säga.

Cantorn, en person, hvilken på den tiden ännu icke hade blifvit förvexlad med klockaren d. v. s. ringaren eller

den person, som förestod klockringningen i tornet eller stapeln, stod redan i sin bänk vid sidan af altaret och folket blickade med stor väntan bort till cantorsstolen, längtande efter att få höra, hvilken psalm kyrkoherden hade förordnat till ingångsvers. På den tiden funnos inga taflor, på hvilka de för dagen anvisade psalmerna kunde angifvas för folket, utan klockaren hade icke allenast den pligten att leda sången, utan äfven den att så tydligt uttala de första orden i psalmen, att menigheten deraf kunde inhemta, hvilken psalm som var i fråga.

Nu började cantorn sin sång, föga musikaliskt, det är sant, men likväl så, att folket spärrade upp ögonen och var utom sig af förvåning.

Hvarför?

Jö, ty för första gången under många år hörde de en latinsk sång. Herr Simon hade i sin nyvagnade katholska ifver befalt herr Hans, Sunda sockens cantor, att sjunga den latinska sången:

Diadema salutare
 Toto corde nos laudare
 Condecet et vocibus.
 Voci vitam concordemus,
 Ut coronam reportemus
 Pro coronæ laudibus.*

Församlingen var så förvånad, att den till och med glömde att stämma in i denna af Bryniolf Algotsson i sluf-

* I fri öfversättning skulle denna latinska vers hafva följande lydelse:

Diadem, som frälsning bringar,
 Härligt här din lofsång klingar,
 Ty ur hjertats djup den går.
 Törnekrona! dig vi lofva,
 Du med krona kan begåfva
 Den, som troget hos dig står.

tet af tolfte århundradet författade latinska psalm till Christi törnekronas ära. Först när den andra versen vidtog, hade församlingens förvåning hunnit lägga sig så mycket, att en och annan kunde hjälpa cantorn att sjunga:

Spina pungit campi florem,
Late spirat flos odorem,
Per quem vivunt omnia.
Caput lædit punctione,
Membra sanat unctione
Spinarum molestia.*

Här tystnade cantorn och herr Simon, som emellertid hade trädt fram för altaret började på helt och hållet katolskt sätt. Församlingen var utom sig af förvåning, men kärleken till det gamla sättet att hålla högmessa var icke helt och hållet utrotad ur folkets hjertan och man nästan gladda sig att åter få höra de gamla, välkända, fastän för de fleste fullkomligt obegripliga latinska orden. I stället för att hittills efter reformationen hade blifvit på svenska sjunget tre gånger »Herre förbarma dig öfver oss», med den omvexlingen, att andra gången sades »Christe» i stället för »Herre», hördes nu herr Simon ensam messa och det på latin sex gånger »Herre, förbarma dig öfver oss!» och tre gånger »Christe, förbarma dig öfver oss!» — allt i enlighet med katolska kyrkans sedvänja.**

* Denna vers skulle vi vilja, med iakttagande af önskvärd poetisk frihet, öfverflytta till vårt språk i denna form:

Törnet kan en blomkalk stinga,
Att dess dofter sig bevinga:
Så här stiga dofter fram.
För att läka såren våra,
Gud så låtit törnet sära
Jesum sjelf, vårt offerlam.

** Grundad på Gregorius den stores befallning i en påflig bulla af år 600.

Den enfaldiga församlingen i Sund trodde sig dröma. Aldrig en enda gång tillförne hade herr Simon låtit cantorn afvika en enda hårsmon från den lutherska kyrkans ritual och nu försiggick hela gudstjensten på helt och hållet katholskt sätt. En och annan, som ännu icke hade glömt den katholska vidskepelsen, gjorde korstecknet och trodde, att både prest och cantor blifvit från vettet.

Emellertid fortgick gudstjensten hela tiden på samma sätt. Ingenstädes var att spåra någonting lutherskt, om icke möjligen i anordningen af det hela. Alla psalmer voro på latin, allt hvad herr Simon sade var på latin. Folket var häpet, men mången fröjdade sig deröfver, liksom när man oförmodadt träffar en gammal och god vän.

Slutligen stod herr Simon på predikstolen. Folket satt i andlös väntan, ty man anade, att någonting ovanligt var på färde, och det blef i sanning någonting mycket ovanligt. Hela predikan var endast en enda sammanhängande förbannelse öfver Gustaf I Vasa, som hade utrotat den gamla, goda, saliggörande tron, endast en enda oafbruten uppmaning till uppror mot »den gudlöse konungen» och hans »anhang», med hvilket namn betecknades adeln och den lutherska lärans förkämpar. Sällan har väl från en predikstol i ett kristet tempel hörts så många förbannelser, som här flödade öfver herr Simons läppar, och om förbannelser och onda önskningar kunde dränka en människa, skulle förvisst Gustaf Vasa nu hafva funnit sin död.

»Fordom», sade predikanten, hvars mod eldades genom minnet af pater Görans ord, »fordom drogo kristne konungar, kristne riddare och kristet folk i härnad mot de gudlöse, fordom ansågs det såsom en ovansklig ära att deltaga i ett korståg. Jag ville här i denna stund predika ett korståg, men icke mot muhamedanerne, som äro att förlikna vid englar, när man jemför dem med den kätterske konungen, nej...nej, det korståg, som jag här predikar, är

mot affällingen, kättaren, mot den konung, som d—n har satt upp på Sveriges tron. Död åt honom! Helvetet åt honom! Evig pina åt honom! Alla afgrundens qual åt honom! Mina åhörare! Låten mig icke stå här allena och bedja. Låten mig icke ensam föra Guds och hans rikes talan. Bedjen med mig, nu och när i kommen hem i edra hus! Bedjen, att denna kätterska tid må hafva en ända och Guds rike åter må komma till oss! Bedjen, att mörkret må förskingras! Bedjen, att filistéerne och den filistéiske konungen må blifva dräpne och sargade till lön för deras ondskas och för den onda tid, som de hafva skickat öfver oss. Bedjen utan återvändo! Bedjen dag och natt, hemma och borta, vare sig I ären nära eller fjerran, vare sig att I hvilen eder eller att I ären i arbete! Här hafva vi gått i icke så få år och burit denna egyptiska trældomens ok och suckat under denne egyptiske Faraos tyranni. Här hafva vi nu låtit honom kasta våra kostliga helgonbilder ur våra kyrkor och hörsamat honom i allt, till och med när han befalde oss att icke sända någon peterspenning till allas vår helige fader i Rom, han som i sanning är vårs Herras Jesu Christi ståthållare på jorden och en medlare mellan försonaren och oss, en förvaltare af den skatt af goda gerningar, hvilken helgonen hafva åt oss samlat. Denne helige fadren hafva *vi* på den kätterske konungens befallning förnekat, honom hafva *vi* försmädat och honom hafva *vi* bespottat. Gud hjelpe oss! Hvad skall blifva deraf? Ja, hvad? Säkert skola Guds vredes straffdomar komma öfver oss och vi skola förgås i vårt elände. Helvetet skall öppna sig för oss, om vi icke bättra oss, om vi icke öfvergifva Baals dyrkan och åter vända om såsom förlorade, men ångerfulla barn till den allena saliggörande katholska kyrkans sköte. I kvinnor och män! Öfvergifven Baals dyrkan! I män, dragen edra svärd och hvässen edra pilar mot den gudlöse konungen! Uppror! Uppror! Detta vare

vår lösen. Må vi störta afgudabilden från tronen! Må vi samla oss för att återinsätta en katholsk konung på våra milde katholske konungars tron! Må vi icke längre kvarstanna i den egyptiska träldomens land, utan må vi tåga ut ur Egypten, må vi åter uppsöka det katholska Israel, i hvilket vi kunna frälsa våra själar och undslippa den eviga pinan. Jag skall messa i dag och ropa hämnd af himmelen öfver den omilde konungen och hans afföda och öfver alla dem som hans äro. Görer så, I qvinnor och män, hvar i sin stad, hvar vid sitt namn! Görer så, I alle, som ropa kunnen, att han måtte få ett nederfall och aldrig uppresa sig igen, ty eder, dannemän, är veterligt, huru han hafver röfvat kloster, kyrkor och menige Sveriges allmoge...»*

Det är oss icke möjligt att ord för ord anföra hela denna föga evangeliska predikan och äfven om vi kunde det, tro vi, att våra läsare icke skulle vara oss tacksame för vår möda. Det anförda torde vara nog för att gifva läsaren ett begrepp om, hurudan mäster Simons predikan på denna dag var ända från början ända till slutet.

Efter predikans slut vidtogo åter de katholska sångerna på latinska tungomålet och det var märkligt att förnimma, huruledes folket nu deltog i den för de fleste obegripliga sången med vida större andakt och ifver än före predikan — ett säkert tecken, att herr Simons tal hade gjort ett djupt intryck på hans åhörare. Slutligen ändades högmessen med den sista versen af sången om törnekronan:

Supplicamus, Jesu bone!

Nos perducas vi coronae

Ad coronam glorie.

Tua spina nos confortet,

* Angående denna predikan hänvisa vi till G. Volm. Sylvanders »Kalmar Slotts och Stads Historia», Tredje Afd., Sjette Delen, pag 343.

Ut mens nostra leta portet
Spinas poenitentiae. *

Folket strömade ut ur Guds hus. De länge nedtystade känslorna och intrycken måste nu skaffa sig luft. På kyrkogården och på kyrkovallen samlade sig större och mindre grupper af häpna och bestörta menniskor. Öfverallt samspråkades om herr Simon och den högmessa, som han i dag hade hållit. Aldra största delen af menigheten var böjd för att gifva herr Simon rätt, ja, många kunde icke nog högljudt prisa den vördige herren, att han »engång hade talat ett sanningens ord och lärt folket hvad dess frid tillhörde.» Några voro dock villrådige, emedan de redan hade hunnit fatta någon kärlek till den nya läran.

»Hvad skola vi företaga oss?» yttrade en ung bonde. »Icke kan Sunds socken ensam fördrifva konungen, som nu har i många år befästat sitt välde i riket?»

»Vi kunna ju göra en början», inföll en medelåldrig karl, som såg ut att veta hvad han ville. »Om vi börja, lära nog flera socknar sluta sig till oss. Det är min mening.»

»För himlens skull, mina vänner», utropade en liten, spenslig figur, hvilkens rädda utseende tillräckligt vittnade om en försiktig natur, »lätom oss väl öfverlägga, innan vi börja ett så vågsamt och farligt företag! Kommen ihog,

* Torde kunna öfversättas sålunda:

Gode Jesu, led du själf oss!
För ditt törnes skull bered oss
Lifvets krona, klar som guld!
Styrke oss din törnekrona
I vår ånger! Oss försona
För din törnekronas skull!

huru det gick Lasse Jönsson för icke så länge sedan. I kunnén icke hafva förgätit det.» *

»Icke är det väl heller så alldeles gifvet», inföll någon, »att herr Simon har rätt. Jag menar, att Luther är bättre än påfven.»

»Nej, hör på den kättaren! Han smädar den helige fadren.»

»Tyst, mina vänner», hördes nu en äldre bonde säga. »Icke höfves det män att sladdra hit och dit liksom qvinnor? Icke heller kunna vi binda någons samvete. Om därför någon finnes, som hänger fast vid den nya läran, han må blifva hemma, men vi andre, som icke hafva glömt hvad vi och våra fäder hafva haft den helige fadren i Rom och den katholska kyrkan att tacka för, vi vilja draga ut att möta Nils Dacke i Arby sockens skog på nästa Tiburtii dag, ** ty han har gifvit mig bud, att på den dagen skola der samlas allmogemännen från Möre, Ambyrda, Asbolands, Sevedes, Ydre, Östra samt Vedbo härader, för att öfverlägga om hvad rikets väl, folkets behof och den gamla, rätta kyrkans ställning tarfva. Ären I ense med mig härutinnan, så låtom oss gå hvar och en till sitt. Få ord, men kraftig handling, det har jag alltid funnit vara en god regel.»

Ett kraftigt bifallsrop höjdes, hvarefter folket började skingra sig och i större eller mindre afdelningar tåga mot sina i olika riktningar belägna hem.

* Lasse Jönsson var en bonde i Östergötland, hvilken år 1540 försökte ett uppror i ändamål att »slå ihjel allt ridderskap, adeln och dertill alla lutheraner». Han blef, jemte de förnämste af hans anhängare, efter kort tid gripen och afrättad.

** Den 14 April.

Fjerde Kapitlet.

Hvad Nils Dacke värderade mera än en
konungakrona.

När man tager i betraktande, att det var år 1538, som pater Göran och Nils Dacke flydde från Kalmar slott, och att ännu år 1542 den blifvande upprorshöfdingen icke hade ens börjat sitt krig mot konungen, kan man icke annat än med förvåning fråga sig, hvarför Dacke så länge hade uppskjutit saken, oaktadt han menade sig skola kunna sätta Gustaf Vasas konungakrona på sitt eget, af brott belastade hufvud.

Pater Göran hade icke lemnat honom någon ro, utan oupphörligt under dessa fyra år eggat honom till handling, och det var i sanning icke munkens skuld, att upproret ännu icke hade brutit ut i ljus låga. Alltid gaf Dacke undvikande svar, så att Göran omöjligen kunde begripa honom. Först nu på våren hade Dacke gifvit sitt tillstånd till att allmogen sammankallades i hans namn, men äfven detta medgifvande hade skett på ett så tvunget och motvilligt sätt, att Göran förundrade sig storligen. Emellertid utfärdades, såsom vi hafva hört, kallelsen till sammanträdet i Arby skog på Tiburtiidagen, men Göran beslöt att spionera på sin vän och, om möjligt var, förskaffa sig fullkomlig kännedom om dennes hemligheter, af hvilken natur de än månne vara.

Efter att hafva gjort en färd omkring till kyrkoherdarne i alla de socknar, hvilkas deltagande i upproret han påräknade, och efter att hafva i Sunds prästgård hos herr

Simon afslutat denna sin resa, hvilken afsåg att elda presterskapet till upproriska predikningar, ansåg pater Görän sig hafva tid att med all kraft egna sig åt utforskandet af Nils Dackes enskilda angelägenheter.

Pater Görän drog så skyndsamt, som en snabb häst förmådde fortskaffa honom, från Sund ned till Arby socken, i hvars mest nordligt belägna del Nils Dacke och Jon Andersson hade under fyra år haft och ännu hade deras tillhåll. Då vi snart komma att ledsaga våra läsare dit och således blifva nödsakade att närmare beskrifva de båda styresmännens hufvudquarter, så skynda vi nu förbi alla närmare omständigheter och nämna endast, att pater Görän, då han anlände till hufvudquarteret, möttes af den under rättelsen, att Nils Dacke hade lemnat lägret och begifvit sig nedåt Våxtorp eller ännu längre bort. Patern tycktes alldeles icke blifva förvånad öfver denna underrättelse och till någon förvåning hade han icke heller orsak, enär det icke var hvarken den första eller tusende gången, som Dacke utan följe begaf sig åt detta håll. Munken sporde då, hvar Jon Puckel befann sig, och erhöll det svaret, att man icke visste det, men att Jon icke hade varit sedd, sedan Dacke hade begifvit sig från lägret.

Sedan patern hade låtit sin uttröttade gångare hvila sig ett par timmar, steg han åter till häst och begaf sig nedåt mot Våxtorp — en mycket liten socken i södra Møre härad, hvilken gränsar intill det i samma härad belägna Arby, der Jon Anderson och Nils Dacke hade deras tillhåll. Ännu år 1879 hade Våxtorp endast 882 invånare och vid tiden för vår berättelse var naturligtvis folkmängden ännu mindre, belöpande sig endast till omkring 300 människor. Till en så föga talrik befolkning erfordrades endast en mycket liten kyrka, och den var äfven ganska liten och oansenlig samt dessutom i saknad af alla yttre

prydnader. En hög stenmur omgaf den lilla och ganska täcka kyrkogården.

Pater Görän befann sig på sin färd midtför den lilla kyrkan, då plötsligt Jon Puckel stod framför honom. Som pater länge hade varit försjunken i djupa tankar, visste han icke, hvarifrån den elake lille krymplingen kom, men troligt är, att han legat dold bakom den höga kyrkogårdsmuren. Åtminstone skedde hans framträdande genom ett hopp, som kom så plötsligt, att det skrämde munkens häst, hvilken så nära hade kastat den kåpklädde intrigmakaren långt bort bland de buskar, som växte på andra sidan vägen.

»Du, Jon?» utropade pater, medan han samlade tyglarna, för att hindra hästen att löpa från platsen.

Då vi nu fortfarande benämna Görän med ett »pater», så böra vi dervid foga den anmärkningen, att mannen i denna stund alldeles icke var klädd såsom munk. Kåpan låg sammanrullad och säkert fästad vid sadeln bakom rytaren, men sjelf var denne iförd en dräkt, som var alldeles lik böndernes på den tiden. Det skulle också icke hafva varit rådligt för klosterbrodern att i ett protestantiskt land, som så nyss afskakat sig catholicismens ok, uppträda i munkkåpa, då alla munkordnar i riket voro genom konungens bud upphäfdade och alla klostersonfund förbjudna.

»Du, Jon?» utropade, såsom vi nyss nämnde, pater Görän.

»Jag sjelf och ingen annan! Jag skulle tro, att vår Herre har satt på min rygg ett igenkänningstecken, hvarom ingen kan misstaga sig. Min puckel har framför en munkkåpa den fördelen, att den icke låter dölja sig.»

»Nå, Jon, hvad nytt? Hvad uträttar du här?»

»Ingenting!»

»Huru? Ingenting? Hvar är Dacke?»

»Han begaf sig just nu härifrån. Detta är orsaken hvarför jag gör ingenting här på platsen.»

- »Hvad har Dacke uträttat här?»
 »Han har dröjt en timme i prestgården.»
 »Och hvarthän for han nu?»
 »Till Gräskääl.» *
 »Gudmund Slatte's egendom?»
 »Densamma, vördige fader!»

Den »vördige fadren» tycktes blifva mycket tankfull. Han lutade hufvudet mot bröstet och sade under en lång stund intet. Denna paus i conversationen begagnade Jon Puckel på ett sätt, som var ett dylikt missfoster värdigt. Han smög sig nämligen bakom munkens häst och började med stor flit rycka enskilda tagelstrån ur den yfviga svansen. Naturligtvis kunde djuret icke i längden med tålmod fördraga en så smärtande misshandel. Det började först visa sig oroligt, klippa med öronen och försöka draga svansen till sig, men när dessa opinionsyttringar icke påaktades af puckelryggen, eller åtminstone icke föranledde det skrattande missfostret att upphöra med djurplågeriet, började hästen slå bakut, dock utan att kunna träffa den skyldige. Jon Puckel skrattade, men pater Göran skrattade icke, ty hästens våldsamma åtgärder voro nära att kasta honom ur sadeln.

»Skäms du icke, Jon!» utbrast han.

»Ingalunda!» svarade den oförsämde. »Jag skäms icke, jag endast fördrifver tiden så godt jag förmår!»

»Nå, lymmel, hvarför följde du icke efter Dacke, när han for till Gräskääl? Hade jag icke befalt dig att följa honom öfverallt?»

»Bevare oss! Jag såg ju, att I, vördige fader, kommen derborta på vägen och jag tänkte, att...»

»Godt! Jag hade orätt, då jag förebrädde dig. Men ... säg! ... den der Gudmund Slatte! Vet du någonting om honom?»

* Skrifves äfven Gräskäl.

»Ja, fader, han är en ifrig kättare.»

»Jaså, en af filistéerne! Vet du någonting annat?»

»Hm!... Nej, om icke...»

»Hvad?... Tala ut, Jon! Det lyster mig att höra.»

»Gudmund Slatte har en fager dotter.»

»Ah!» utropade munken, liksom om han nu hade erhållit nyckeln till den gåta, på hvars lösning han i fyra runda år hade grubblat. »Har han en dotter, säger du? Och en fager dotter, om man får tro dig?»

»Christina Slatte är vida känd och beryktad för sin fågning. Det förvånar mig, att I, vördige fader, aldrig hafven hört talas om henne.»

»Jag?.... *Vade retro, satan!*.... Tror du, att jag befattar mig med att tänka på qvinnor och annan fåfänglighet, jag, som arbetar för den heliga kyrkans återställande till magt, glans och ära i detta land?»

»Förlåt, vördige fader, jag menade intet ondt.»

»Nå», sade pater, lugnande sig, »du talar den fåfängliga världens språk och det må dig förlåtet varda. Ila nu emellertid tillbaka till de troendes läger och bevaka med aldrig slumrande öga Jon Andersson, så att du vid min återkomst kan förtälja mig allt hvad han förehaft. Helgonens välsignelse vare med dig, min käre son!»

Munken utsträckte sin hand öfver puckelryggen, liksom om han hade med sin egen välsignelse velat föröka värdet af helgonens. Derefter satte han sin häst i rörelse. Dock kunde han icke förhindra, att Jon Puckel vid afskedet drog ännu ett tagelstrå ur djurets svans, hvilket förorsakade, att pater Göran ännu engång var nära att mot sin vilja utbyta den bekväma platsen i sadeln mot en vida mindre bekväm liggplats bland törnbuskar och nässlor vid väggkanten. Efter detta ömsesidiga och rörande afsked, tågade hvar och en åt sitt håll. Pater Göran begaf sig till

Gräskääl, Gudmund Slattes egendom, hvilken var belägen på ungefär en fjerdedels mils afstånd från Våxtorps kyrka.

Utan äfventyr uppnådde vår munk den mur, som inneslöt Slattes trädgård och park. Der var ingen menniska att se vid porten. Om Nils Dacke verkligen hade stannat här, så befann han sig sannolikt redan inne i boningshuset, hvilket munken kunde se framskymta mellan de lummiga träden, eller åtminstone innanför trädgårdsmuren. Den spionerande patern hade emellertid icke någon önskan att personligen sammanträffa med upprorsmakaren och därför gick han icke in genom porten, der han lätt kunde hafva blifvit sedd af någon, och patern var stadd i ärenden af ett sådant slag, att han aldra helst ville förblifva obemärkt ända till slutet.

»För att kunna uträtta någonting», mumlade han i sitt gråa skägg, »måste jag in i trädgården, men . . . huru?»

Pater Göran var emellertid icke den, som töfvade länge, innan han fattade ett beslut. Raskt lät han sin häst tränga in i skogen, som växte ända intill trädgårdsmuren. Så snart han fann en dertill lämplig plats, band han sin häst vid ett träd och närmade sig till fots trädgårdsmuren, hvilken han noga granskade. Som den var omkring fyra alnar hög, insåg han genast omöjligheten att klättra öfver honom, men han följde den troget och granskade noggrant hvarenda tum deraf. Längre ströfvade han omkring på detta sätt, innan han fann hvad han sökte — ett ställe, der han kunde tränga in i trädgården.

Slutligen belönades dock hans flit. Han påträffade nämligen ett ställe, hvarest muren hade rasat, så att den kvarstående delen deraf icke var öfver två alnar hög. Dessutom underlättades öfverstigandet, derigenom att de nedramlade styckena af muren bildade en ganska bekväm trappa, af hvilken pater Göran icke dröjde att begagna sig. Inom en minut efter det platsen blifvit upptäckt af hans spa-

nande öga, stod han inne i Gudmund Slatte's trädgård, sys-selsatt med att orientera sig derinne.

Gudmund Slatte var i likhet med de fleste andre adelsmän på den tiden en stor älskare af allt, som kunde gifva hans egendom en yttre ansenlighet, och han hade derför omgifvit sitt lilla slott eller, rättare sagdt, sitt stora boningshus med en trädgård, som egde en ganska vidlyftig utsträckning och som var anlagd i den tidens ännu ganska råa stil efter de lagar, hvilka en outvecklad smak och ett skönhetssinne, som låg i sin linda, föreskrefvo. Gångarna voro nästan utan undantag raka d. v. s. att det var meningen, att de skulle gå i rak linie, ehuru de visserligen voro ganska krokiga att skåda. Man älskade på den tiden det rättframa och raka, men man förmådde icke alltid följa sin smak i den vägen.

Ännu var det så tidigt på året, att träd och buskar voro alldeles bara. Luften var visserligen ganska mild och solen sken rätt varmt vid middagstid, men de ständigt återkommande, skadliga nattfrosterne hade fördröjt växtligheten. På samma gång denna omständighet tillstodde pater Göran en mera fri utsigt öfver hela trädgårdsområdet, ökade den å andra sidan på ett mycket betänkligt sätt hans fara att blifva upptäckt. Derför skyndade han också att ställa sig i skygd af en grupp af granar, hvilkas eviga och yfviga grönska var väl egnad att dölja honom. Dessutom hade han äfven den fördelen, att hans af grått tyg förfärdigade bonddrägt ganska noga öfverensstämde med den färgton, som var den förherskande i hela hans omgifning, hvarigenom hans upptäckande af dem, som händelsevis befunno sig i trädgården, betydligt försvärades.

Länge hade munken icke kastat spanande blickar omkring sig, förrän han hörde ljudet af samtalande menniskoröster. Afståndet var dock så stort, att han icke kunde tänka på hvarken att höra hvad som sades eller att utforska

hvilka de samtalande personerna voro. Emellertid lät han icke deraf afskräcka sig, utan smög sig med ljudlösa steg närmare, ständigt hållande mellan sig och de samtalande några enbuskar, af hvilka trädgårdsmästaren hade bildat en ganska tät häck. Ju närmare han kom denna häck, med desto större visshet kunde han iakttaga, att den bildades af tre eller fyra rader enbuskar — en iakttagelse, hvilken glädde honom, emedan den öppnade för honom utsigt att kunna dölja sig både för dem, på hvilkas ord och handlingar han ville spionera, och för dem som möjligen kunde från en annan del af trädgården närma sig platsen. Innan fem minuter hade förlidit, låg han så väl dold inne i den flerdubbla häcken, att menniskoögon icke kunde upptäcka honom.

Hans första göromål var nu att skaffa undan de grenar, hvilka förhindrade honom att beskåda den plats, som fans på andra sidan af häcken. Med stor försigtighet utförde han äfven detta arbete.

När slutligen ingenting hindrade honom att se, varseblef han en liten öppen plats och framför denna en liten dam, i hvars vatten ännu simmade ett och annat isstycke, som vårsolen icke hade hunnit smälta. På åtskilliga punkter af den täcka planen, hvilken om sommaren beskuggades af stora löfträd, funnos trädgårdsbänkar af den aldra enklaste och billigaste konstruktion. Tre grofva pålar hade blifvit neddrifna i jorden och ofvantill förenade genom ett grofputsadt bräde — se der hela inrättningen!

På en af dessa bänkar sutto två samtalande personer, på hvilka patern fästade sina glödande ögon. Den ene var Nils Dacke och den andra en ung flicka af sällsynt skönhet.

Nils Dacke, som i fångelset såg förskräcklig ut, då han var öfverhöljd af smuts, hade okamadt hår, långt och tofvtigt skägg och var klädd i idel trasor, visade sig nu

vara en ganska vacker karl, om man icke närmare granskade och tog intryck af de enskilda dragen i hans ansigte. En oerfaren qvinna skulle för visso hafva funnit honom vacker, ty han var väl växt, lång och smärt och dessutom väl klädd, snarare efter herresed, än såsom en bonde. Då man betraktade hans anlete i dess helhet, var det omöjligt att kalla honom ful, men om man skärskådade detaljerna, om man granskade hvarje drag för sig, kunde man, åtminstone om man egde någon människokänedom, lätt finna, att karlen var utomordentligt rå till sina tycken och följaktligen äfven till sina vanor, att han visserligen egde kraft, men en kraft, som gerna öfvergick till våldsamhet, att han var egenkär, blodtörstig och grym samt att det förstånd, som lyste i hans dunkelblåa ögon, egentligen var mera berättigadt till namnet slughet, list och fallenhet för låg beräkning af egen fördel. Allt detta skulle en människokännare hafva läst i Nils Dackes drag, och pater Göran, hvilken egde en stor rikedom af erfarenhet af både verlden och människorna, hade utan tvifvel för länge sedan läst allt detta, ty — sådant var det ideal af en anförare för upporet, hvarom munken hade drömt, ända sedan han och hans klosterbröder drefvos ut från klostret och måste liksom missdådare göma sig i de vilda skogarna.

Qvinnan, med hvilken Nils Dacke samtalade, tycktes vara omkring nitton år. Allt det sköna, som naturen med gifmild hand skänker det qvinliga släktet, hade här blifvit förenadt hos en enda varelse till ett helt, som var alltför skönt och älskvärdt att kunna beskrifvas med penna och bläck. I hvarje del af ansigtet log ett skalkaktigt behag, i hvarje lock af det blonda håret framtittade en gratie. Likväl tillhörde hennes ansigte icke det slag, som lyser med en felfri, men i längden tröttande regelbundenhet. Snarare var det temligen nyckfullt sammansatt och en samvetsgran granskare skulle ovilkorligen hafva gjort den anmärkningen,

att de olika delarna af den unga damens ansigte voro hemtade från vidt skiljda skönhets typer, men det var just till en stor del denna nyckfulla oregelbundenhet, som var så intagande. Framförallt var man dock böjd för att beundra den ädla, rena och milda, men dock skalkaktiga blicken ur ett par ljusst blåa ögon.

Om munken hade väntat sig att blifva vittne till ett möte mellan två älskande, så hade han bedragit sig. Visserligen suto båda på samma bänk, men flickan, i hvilken pater Görän trodde sig se Christina Slatte, befann sig på mera än tre fots afstånd från Dacke, och hon tycktes icke vara obenägen att förflytta sig ännu längre bort från honom. Dock var det lätt att af Nils Dackes brinnande blick förstå, att han höll flickan kär och gerna skulle hafva flyttat sig tre fot närmare henne, om han icke afhållits från en sådan manöver genom den mycket märkbara köld, som hvilade både öfver flickans väsende och öfver allt hvad hon hade att säga den djerfve och gryme stigmannen, ty annat än en stigman och röfvere var Dacke icke ännu. Han hade ännu icke blifvit upphöjd till namn, heder och värdighet af — upprorsmakare.

Just då pater Görän hade kommit till ro i sitt gömsle, så att han kunde börja att låna sina öron åt samtalet, hörde han den fagra ungmön utropa:

»Men hvad viljen I mig då egentligen?»

»Blif min hustru!»

»I veten icke hvad I begären, min vän! Det är en sed och en god sed, synes det mig, att innan någon uppträder såsom friare till en qvinnas hand och gunst, gör han reda för sin egen person, så att den qvinna, som han begär, lär att känna honom. I hafven aldrig låtit mig rätt veta, hvem I ären. Visserligen ären I klädd såsom en herreman och, såvidt jag vet, finnes ingenting, som hindrar, att I ju kunnen vara en adelsman, men men»

»Nå?» sporde Dacke otåligt.

»Jag skulle, uppriktigt sagdt, snarare tro eder vara en bonde, ty I tillåten eder stundom så vildsinta utbrott af rå harm, att»

Hon tystnade plötsligt och det hade utan tvifvel sin orsak deri, att de ord, hvilka sväfvade på hennes tunga, syntes henne vara alltför hårda.

»I frågen mig, hvem jag är»; yttrade nu Nils Dacke, »och likväl hafven I nu känt mig i nära fyra år.»

»Jag har aldrig känt er», utropade flickan. »I hafven några gånger kommit i min väg, det är allt. Aldrig hafven I uppträdt i min faders hus, men ofta då jag varit stadd på resor, hafven I uppenbarat eder för mig. Om I ären en ärlig man, hvarför gören I då icke besök hos min fader? En gång befriaden I mig ur röfwarehänder, det är sant, och jag står i tacksamhetsskuld till eder för den tjensten, men för så vidt jag vet, finnes intet som hindrar, att just I med eder hemlighetsfullhet kunnen vara desse röfwares anförare. Då jag nu gaf vika för edra i talrika bref yttrade önskingar at i dag vid denna stund få träffa mig här, skedde det för att få ett slut på saken. I ären mig till besvär och jag önskar, att I upphören att förfölja mig.»

»Mitt namn, som ännu är eder fördoldt, skall snart ljuda med ära kring allt Sveriges land.»

»Jag önskar er mycken lycka», inföll Christina icke utan ironi.

»Jag skall stiga högt högt!»

»Akten eder, att I icke fallen, om I klättren för högt upp!»

»Jag skall måhända en dag kunna sätta en konungakrona på mitt hufvud och den qvinna, som älskar mig, skall då dela min upphöjelse och ära.»

»Detta vill med andra ord säga, att I ärnen blifva en upprorsman», yttrade ungmön med tydlig afsky. »Gå er väg! Vik bort från min åsyn, eländige!»

»Besinna . . . en krona!»

»Det borde vara en halmkrona.»

»Tänk er . . . en tron!»

»Det borde vara en åsna, på hvilken I borden sättas med hufvudet vänt mot djurets svans.»

»Var icke blind! . . . Erinra er . . . hvilken ära!»

»Den enda ära, som passar er, vore att med halmkrona på hufvudet och fastbunden på en åsna med eder näsa vänt mot djurets svans föras kring land och rike för att begabbas och bespottas af allmänheten.»

Nils Dacke tycktes vara slagen och förkrossad. Med mindre stolt ton återtog han:

»I förakten då en drottning's ställning i världen?»

»Ja, emedan jag lika litet har de egenskaper, hvilka anstå en drottning, som I förtjenen att vara kung.»

»Jag har annat det.»

»Hvad hafven I annat?»

»Att I heldre skullen vilja med mig dela en ringa lott, än höga äreställen. Derför . . . endast därför har jag nu i fyra år fördröjt mitt uppträdande på den bana, som skall föra mig upp på magtens och ärans aldra högsta tinnar. Jag kunde redan hafva tillryggalagt en god del af vägen, ja, till och med hafva hunnit målet, men för er skull, Christina Slatte, endast för er skull har jag ännu dröjt, varit overksam intill denna dag, emedan jag älskar er mer än en kunglig krona och emedan jag trott mig vara eder kärare i en ringa ställning, än på de mest lysande äreställen. I ären en så märkvärdig qvinna, att . . .»

»Hör på, min vän», inföll flickan stolt, »jag vill en gång för alla låta er veta, att jag icke vill dela någonting med er, hvarken högt eller lågt, och att I aldrig kunnen blifva mig det aldra minsta kär, i hvilken samhällsställning I än mån befinna eder.»

»Men om jag afstår från mina gyllene drömmar . . .?»

»Deri gören I klokt, såvida I icke viljen nå alla upprorsmakares och nidingars rätta upphøjelse, som är — galgen. Hvad mig beträffar, bekymrar jag mig icke alls om edra angelägenheter.»

»Gryna . . . otacksama qvinna!»

»Jag är icke otacksam, min vän! Fordra af mig hvilken annan belöning I viljen för den tjänst, I en gång gjorden mig, och jag skall icke vägra er den, men min hand och mitt hjerta gifver jag eder aldrig.»

»Jag kan tvinga eder.»

Femte Kapitlet.

Förlorad drabbning och vild flykt.

Att Nils Dacke var i sitt sinne så fast öfvertygad derom, att han endast behöfde föranstalta en folkresning, ett uppror, för att kunna eröfra Gustaf Vasas krona och sätta den på sitt eget hufvud, det var i sjelfva verket vida mindre underligt, än man utan närmare granskning af förhållandena skulle vara böjd att anse det. Många voro de omständigheter, hvilka förenade sig i hemödandet att hos denne vildsinte bonde framkalla och underhålla denna illusion.

Först och sist egde han en outtömlig fond af egenkärlek, äregirighet och afund mot de högre stånden. Vidare gjorde pater Görän, den slugaste bland alla sluga, allt hvad han förmådde för att ingifva Dacke öfverdrifna föreställningar om egen förtjänst och egna utmärkta egenskaper och kom understundom, när lägligt tillfälle gafs, fram med åtskilliga listiga ord, hvilka öppnade Dacke utsigt till att vinna tronen. Han sade honom, att allmogen hatade adeln

och aldrig skulle ur dess leder välja sig en ny konung, när den »omilde» framdeles blef afsatt, utan helt visst skulle välja till konung sin egen anförare. Allmogens hat mot adeln var en så väl känd och bevisad sak, att Dacke icke kunde hysa något tvifvel om dess verklighet, men vid bygandet af de storartade planerna glömde både han och munken att fästa tillbörligt afseende vid allmogens kända vana att hysa afund mot hvarandra, så snart någon af dem vill höja sig öfver hopen, de glömde, att just på grund af denna fallenhet för afund skulle bönderne, i händelse af en tronledighet, aldrig välja hvarken en Dacke eller någon annan man i riket, utan se sig om efter sin nye styresman på utrikes ort. Visserligen hade Dacke aldrig låtit bönderne förstå, att hans sista syftemål var kronan, och han hade således ingen erfarenhet att stödja sig på i fråga om allmogens beredvillighet att förhjelpa honom upp på tinnarna af ärans och magtens afgudatempel, men han borde dock hafva känt sitt folk bättre. Hyvad pater Görän beträffar, så tro vi, att han aldrig ett enda ögonblick ansåg det möjligt för Dacke att blifva konung i Sveriges rike, men att han likväl förespeglade Dacke en så oerhörd framgång i ändamål att desto mera elda honom till kraftfull strid mot Gustaf I och lutherska läran, ty denna strid var för Görän hufvudsaken i hela denna angelägenhet. Ingalunda arbetade, vakade, sörjde och led han för Nils Dackes skull eller af tillgifvenhet för honom, utan allt hans görande och låtande hade till ändamål att åstadkomma ett ombyte af regent och derigenom möjliggöra äfven ett ombyte af religion i landet. Hvilka fel pater Görän än hade — och han egde både många och stora sådana — egennyttig var han icke.

Till allt detta kom nu, att Nils Dacke åtskilliga gånger hade mottagit ordentliga beskickningar från tyske furstar med frikostiga anbud och löften om hjälp i vapen,

krigsfolk och penningar, ja, från sjelfve kejsaren ingingo budskap till Dacke med slika anbud.*

Det var derfor alldeles icke underligt, att Nils Dacke blef yr i mössan och trodde, att svenska konungakronan var en sak, efter hvilken han endast behöfde utsträcka handen för att få den. Hvilken annan bonde som helst, som hade blifvit försatt i Nils Dackes ställning, skulle ovilkorligen hafva blifvit ett rof för samma fåfänga förhoppningar.

Just det förakt, hvarmed Christina Slatte hade behandlat hans högtflygande planer, uppretade den vildsinte brottslingens sinne och kom den sjudande vrede, som uppfylde hans hjerta, att flöda öfver. Ju mindre han sjelf tviflade om sina planers förträfflighet, desto mindre var han i stånd att fördraga, att någon tog sig friheten att betvifla deras utförbarhet och bespotta hans djerfva föresatser att vinna konungsligt herravälde öfver Sveriges rike. Det var derfor helt naturligt, att Nils Dacke skulle brusa upp, då han hörde, att Christina Slatte aldrig ville blifva hans brud, nej, icke ens fäste något afseende vid hans önskan att göra henne till Sveriges drottning.

»Jag kan tvinga eder», utropade han, såsom vi sågo i slutet af föregående kapitel.

Hans röst var hotfull, nästan vild, och hans ögon sprutade eld och lågor. Icke anstod det en blifvande konung i Sverige att med jemmod fördraga slik förnärmelse. Egenkärleken blandade sig i spelet och föranledde ett utbrott.

Christina Slatte reste sig upp och betraktade med stolt förvåning den djerfve, som vågade föra sådant språk till henne. Med en majestätisk åtbörd af handen utropade hon:

* Den tvifvelaktige läsaren kan finna denna nästan otroliga uppgift bestyrkt i Kalmar Slotts och Stads historia af Sylvander 3 Afd. 2 Delen pag. 204 och Fryxells Berättelser ur Svenska Historien. 3 Delen, pag. 150.

»Försvinn ur min åsyn, karl! . . . Ögonblickligen, så vida I icke viljen, att jag kallar husfolket hit till att gripa er! Gå er väg, gå! . . . gå! . . . gå!»

Men Dacke tyckte i sitt egenkära sinne, att slik befallning var en grof förnärmelse mot hans person, mot en man, som endast behöfde utandas ett »ja!» för att blifva kung. Han sprang upp och störtade fram mot den fagra ungmön. Hvad han egentligen ville, det visste han helt säkert icke sjelf, ty han var utom sig.

»Du skall blifva min . . .», röt han, »du skall . . . du skall.»

»Aldrig! Vid himmelen och Guds tron, aldrig!» svarade hon med fasthet. »Icke binder jag mig vid en niding. Gå, menniska! . . . gå!»

Men Nils Dacke var icke sinnad att lyda. Att herska, dertill hade han nog lust och begär, men att lyda . . . nej, det var under hans värdighet såsom tronpretendent. Derför stannade han icke, utan rusade åstad, ända tilldess han var flickan alldeles inpå lifvet, ja, han hejdade icke sitt lopp, förrän han hade slingrat sin arm kring ungmöns lif.

»Du skall blifva min. Vid s—n och alla andra helgon, du skall blifva min brud, eljest skall du dö, ty ingen annan man får ega dig . . . det är så min vilja.»

»Din vilja, usling! Mot din vilja kommer du nog snart att dingla i en galge. Släpp mig!»

»Nej . . . du är min . . . min.»

»I evighet aldrig! Släpp mig, karl! Gå, menniska! . . . Gå!»

Den olyckliga flickan, hvilken slöts så fast i skurkens armar, att hon insåg omöjligheten att genom egen kraft frigöra sig, började högt ropa efter hjälp. Men bakom enbuskarna låg pater Görän och log ett diaboliskt leende.

Högljudda röster besvarade flickans rop och äfven hör-

des steg närma sig, men ännu var hjälpen långt borta i fjerran.

»Du skall följa mig nu . . . nu», hväste den råe karlen, i det att han försökte upplyfta henne och bära henne bort.

Ungmön kämpade med stor kraft mot skurken, ja, vi äro böjde att säga, att hon kämpade manligen, ty när Nils Dacke till och med gick så långt i sin oblyghet, att han framtog en knif och hotade henne med dess hvassa spets, så bäfvade hon icke, utan lyckades vrida knifven ur hans hand. Sjelf vände hon nu vapnet mot hans eget bröst och yttrade med fast stämma:

»Om du icke släpper mig fri, karl, stöter jag ditt eget vapen i ditt usla hjerta. Skynda dig! . . . Välj!»

Detta var i sjelfva verket intet svårt val, ty som Nils Dacke, för att en gång blifva kung, nödvändigt måste bevara sitt lif, måste han undvika alla skarpa vapen, men i synnerhet knifvar, hvilka befunno sig på så få tums afstånd från hans syndiga hjerta. Dessutom syntes redan på andra sidan af den lilla vattensamlingen, som benämndes dam, de personer, hvilka skyndade till Christina Slattes hjälp. Det var en ung man, hvars klädedrägt tydligt utvisade, att han tillhörde herreklassen, och hvars fina anletsdrag lika tydligt ådagalade, att den unge mannen redan genom födelsen stod öfver allmogeståndet. Bredvid denne framskyndade en trädgårdsdräng, hvilken för länge sedan hade lagt ungdomstiden bakom sig och nu syntes vara inemot sextio år gammal. Det oakadt sprang han lika fort som ynglingen och tycktes således tillhöra den lyckligt lottade klass af människor, som väl kan blifva gråhårig och gammal till åren, men som aldrig blifver gammal hvarken till kropp eller själ.

Nils Dacke såg de framskyndande hjälparne, han såg också den mot hans hjerta höjda knifven och han hörde ungmöns allvarliga hot. Sjelfbevarelsedriften tvingade honom

att draga sig tillbaka, ehuru hans för ögonblicket dimhöljda förstånd nästan ville försöka att förmå honom stanna kvar och trotsa ödet. Instinkten segrade dock öfver förståndet och han flydde. Men innan han släpte ungmöns lif, hväste han i hennes öra.

»Det oaktadt skall du blifva min, Christina Slatte.»

Han ilade derifrån och hon stod och blickade efter honom, ännu helt varm om kinden.

Sannolikt hade Dacke inkommit genom porten, ty ehuru han icke befann sig särdeles långt från det nedrasade stället af muren, sprang han icke dit, utan ilade åt ett helt annat håll i trädgården, eller också glömde han i brådskan af sin flykt, hvar han aldra lättast kunde slippa ut. Nog af — han skyndade hit och dit i trädgården med steg så snabba som en kapplöpningshästs, men hvarhelst han kom fram, der han trodde sig skola påträffa en utgång, såg han framför sig en naken, hög och oöfverstiglig mur. Förföljarne voro i hack och häl efter honom. Det såg ut att taga en mycket snöplig ända med hans planer till kung Gustafs fördrifvande och vinnandet af de svenske konungarnes ärorika tron.

Utefter den ena gången i trädgården efter den andra jagades han likt en varg af sina snabbfotade förföljare. Fåfängt försökte han genom plötsliga svängningar in på rakt motsatta vägar lura sina fiender. Alltid fann han dem antingen framför sig vid det mål, han ville vinna, eller efter sig på ett så ringa afstånd, att han måste frukta det värsta.

Christina Slatte lemnade emellertid platsen, der hon stod, och drog sig bort i samma riktning som förföljarne och den förföljde. Pater Görän kunde nu först våga upplyfta sitt hufvud och speja omkring sig. De förföljandes höga rop och den förföljdes tjut af raseri trängde till hans öron, men till en början kunde han icke se hvarken vilddjuret eller jägarne.

Plötsligt hörde han fotsteg på andra sidan vattenpölen och då han blickade dit, varseblef han, huru Nils Dacke kom springande ned mot dammen, men af de förföljande kunde han icke se en skymt, ehuru han hörde deras röster. Nu ansåg pater Görän tiden vara inne att blanda sig i leken, om han icke ville se alla sina planer gå upp i rök, ty det var tydligt, att Nils Dacke slutligen skulle blifva uttröttad och falla i sina fienders händer, då det var att förutse, att de skulle döda honom på fläcken eller åtminstone låta sätta honom i jern såsom förvunnen till försök till qvinnorof. Det bör emellertid sägas, att det ingalunda var af personlig tillgifvenhet, som Görän beslöt att frälsa Dacke, utan skedde det endast därför, att han icke trodde sig någonstädes kunna utan lång tidsutdrägt finna ett lika lämpligt verktyg för utförandet af hans omstörtande planer.

Den flyende ilade omkring dammen och nalkades den plats, der pater Görän stod, men i sin ifver att undkomma märkte han icke munkens närvaro. Klosterbrodern lemnade raskt sitt gömsle, gick längs efter enbuskraden och stälde sig vid den ändpunkt af häcken, förbi hvilken Nils Dacke nödvändigt måste passera.

Just då flyktingen passerade förbi, trädde pater Görän fram: Dacke stannade häpen, ty han trodde, att den så plötsligt sig uppenbarande personen var en af förföljarna, som, begagnande sig af sin större lokalkännedom i Slattes trädgård, hade genskjutit honom.

Han stannade och blickade med bestörtning på patern, som stod der helt lugn och kall och trygg. Den drägt, hvari munken var klädd, förorsakade, att Dacke icke genast igenkände sin vän. Han lyftade därför på ett mycket hotande sätt sin knutna hand, men innan han hann slå till, märkte han hvem han hade framför sig. Dock gjorde han icke denna upptäckt, innan han hade framdundrat dessa hotande ord:

»Vid helgonen, jag skall dräpa dig med min hand, du gudlöse filisté, som vill lägga hand på Herren Zebaöths utkorade sändebud på jorden.»

Detta var en titel, hvilken Dacke i sin till hälften politiska, till andra hälften religiösa fanatism stundom gaf sig sjelf, hvarvid han så mycket som möjligt tillegnade sig den för pater Göran egendomliga idékretsen.

»Då begår du en dum gerning», var paterns kalla svar på hotelsen.

»Vid Gud!... Du är pater Göran. Jag trodde dig vara en af den gudlösa hopen. Men hvad gören I här, vördige fader?»

»Den profetiska andan kom öfver mig och sade mig, att du fans här och skulle behöfva min hjälp. Derfor är jag här. Såsom jag förut en gång räddat dig från fängelse och död, så skall jag göra det nu, ty du är Guds utvalda redskap, utkorad till att återupprätta det fallna Zions murar. Kom, min son!»

Det var också verkligen hög tid, att munken stälde denna uppmaning till sin vän, ty förföljarne voro icke långt borta. Deras röster och steg hördes ganska tydligt, men den täta häcken af enbuskar låg emellan jägarne och deras rof, så att munken och hans vän kunde hinna bort till öppningen i muren, innan Christina Slattes hjälpare blefvo dem varse. Höga rop förkunnade då, att flyktingen blifvit upptäckt, men munken drog den nästan viljelöse Dacke med sig ut ur trädgården så snabbt, att allt förföljande tycktes vara fruktlöst.

Med stor hast uppsökte patern sin häst, kastade sig i sadeln och lät Dacke sätta sig upp bakom honom på hästryggen, hvarefter de icke fördröjde sig på platsen, utan begåfvo sig på väg i rigtning mot Våxtorp och Arby med så stark fart, som en liten häst med dubbel börda förmådde åstadkomma.

Sjette Kapitlet.

Hvem Christina Slattes räddare var.

I öppningen af muren stodo nu ungmön och de båda karlar, som hade kommit henne till hjälp i nödens stund, och blickade efter de båda flyende stigmännen, ty såsom en sådan måste naturligtvis äfven munkén räknas, då han tillbringade aldra största delen af sin tid bland de rofgirige bönder, som under Jon Anderssons och Nils Dackes anförande höllo till i Arby skog. De båda männen, som förgäfvades hade tröttat ut sig genom den häftiga hetsjagten, voro naturligtvis icke vid något blidt lynne, då de sågo skurkarne undfly, och deras ansigten, som blossade af harm, vittnade ganska tydligt om den förtret, de kände. Ungmön deremot tycktes icke vara rof för den smärta, hvarmed besvikandet af en förhoppning plägar uppfylla en menniskas själ. Mycket snarare skulle man hafva varit böjd för att tro, att hon gladdo sig öfver sin afskedade friares räddning, men om så förhöll sig, var det tydligen mindre att tillskrifva någon hos henne uppvaknad tillgifvenhet för Dacke. än den för de flesta qvinnor gemensama afskyn för våld och blodsutgjutelse.

»Sanct Peter bevaro oss!» utropade den gamle trädgårdsdrängen, men, hastigt erinrande sig, att han icke på femton år varit katolik och förbunden till helgonens åkallande, rättade han sig sjelf, sägande: »Jag skulle likväl icke tala så syndigt, men . . . men nog var det rasande förtretligt, att karlen skulle undkomma oss.»

»Det gör ingenting, Hans», inföll den unga damen. »Må han gerna fly! Jag önskar honom intet ondt. Säger

icke Skriften, att vi skola förlåta vår nästa allt hvad han bryter mot oss?»

»Nog säger skriften så», svarade Hans, i det att han samtidigt ref sig i håret, »men då var det allt en smula bättre stäldt i den gamla kyrkan, ty medan den gamla läran ännu var god nog åt oss syndare, hörde man aldrig talas om slikt. Blod för blod — det var en god lösen, mot hvilken prester och munkar sällan gjorde någon allvarsam invändning.»

»Fy, Hans, jag tror, att du saknar den gamla vidskepelsen.»

»Bevare mig . . . nej! . . . Inte saknar *jag* den, inte, men . . .»

»Har du någonsin hört en så underlig tok som denne gubbe?» yttrade nu Christina till den unge mannen, som så kraftigt hade bistått den ärlige gamle trädgårdsdrängen vid brottslingens förföljande. »Han vet icke rätt, om den gamla läran är att föredraga framför den nya eller den nya framför den gamla. Jag tror minsann, att vår genomhederlige Hans helst skulle vilja hafva båda lärorna på en och samma gång, om det låte sig göra att vara katolik uti kroppens högra sida och lutheran i den venstra. Eller hvad tror du, Arvid?»

»Jag tror», genmälde Arvid allvarligt, under det hans blick med ett uttryck af innerlighet fördjupade sig i flickans sköna öga, som förtroendefullt mötte hans, »jag tror, att vår käre Hans icke är den ende bland folket i våra dagar, som befinner sig i en så vacklande ställning. Hvad som en gång växt in i folkets medvetande såsom någonting rätt, godt och sant, det låter icke utrota sig ur allmogens hjertan under en så kort tidrymd som den, hvilken förfutit sedan Gustaf Vasa öppnade vårt land för den sanna läran om Gud och hans välgärningar. Folket kan visserligen icke neka, att . . .»

»För all del, kusin Arvid», utropade flickan skämtsamt, »låtom oss icke fördjupa oss i så lärda och djupsinniga öfverläggningar.»

»Som du behagar, min sköna kusin!»

Vi hafva ännu icke redogjort för, hvem »kusin Arvid» var, och vi skynda att godtgöra detta fel. Arvid var en *verklig* kusin — något, som icke torde kunna sägas om de fleste, hvilka af yngre eller äldre qvinnor hedras med denna förtroliga benämning. Han var en son af brodern till Christina Slatte's moder, och hans far, som hette Nils Larsson, var häradsfogde och bodde i Våxtorp, der han egde en ganska stor och inkomstgifvande gård. Det var naturligt, att då de båda svågarna bodde så nära hvarandra, skulle umgänget mellan de båda husen vara ganska lifligt, och hade detta varit förhållandet isynnerhet medan Gudmund Slatte ännu var frisk och sund och kunde gå på jagt eller öfva andra manliga idrotter i sin svåger häradsfogdens sällskap. Nu var emellertid Gudmund Slatte sängliggande sedan ett par år till följd af kroppsskador, som han ådragit sig under en alltför ifrig jagt, och under denna tid hade umgänget inskränkt sig till regelbundna besök, som Nils Larsson eller hans hustru gjorde för att underrätta sig om den sjukes helsa och befinnande.

Under det att de äldre familjmedlemarnes umgänge inskränktes genom Slatte's sjukdom, fortforo emellertid de båda unga kusinerna att nästan dagligen sammanträffa. Stundom gick eller red Christina öfver till Våxtorp, men mycket oftare sadlade Arvid sin springare och ilade bort till Gräskääl. Nog var det en gifven sak, att de båda kusinerna voro mera kära för hvarandra, än som eljest plägar vara vanligt kusiner emellan, men ännu åtminstone hade intet ord om kärlek gått öfver deras läppar, så att båda befunno sig i ovisshet om, huruvida deras kärlek var besvarad. Dock är det icke att betvifla, att de i likhet med

andra unga och förälskade personer hade iakttagit hvar-
andras uppförande i alla möjliga småsaker — ett ord, en
blick, ett leende, en rodnad, en mer eller mindre tydlig för-
lägenhet, en handtryckning o. s. v. — och i den innersta
vrån af sitt hjerta bildat sig en öfvertygelse, hvardera om
den andres ställning till den för dem båda viktiga frågan.

Arvid var en till utseendet ganska hygglig ung man
— ett par år äldre än den fagra kusinen var han, och det
var måhända detta, som gjorde, att han var något mera
allvarlig till lynnet än hon. Dock vilja vi icke dermed
säga, att den unga damen var den aldra minsta hårsmän
lik den delen af nutidens unga qvinnor, som heldre vill
kallas »en glad tös» än »en stadgad och förträfflig flicka».
Christina Slatte var alldeles icke lättsinnig, men hon var
lättrörd och tog gerna intryck af allt hvad som tilldrog sig
i hennes närhet. Om något skämt var på färde, kunde hon
vara sprittande liffig, men fans någon anledning att icke
vara glad — och sådana anledningar voro icke sällsporda,
sedan hennes fader insjuknade — kunde hennes sinne vara
lika allvarligt som någonsin en nunnas. Men vare sig att
hon var munter eller allvarlig, var hon alltid samma rena,
oskuldsfulla ungmö och hvarken glädjen eller allvaret var
konstladt. Hos hennes manlige kusin var allvaret öfver-
vägande, ja, han föreföll till och med stundom såsom en
ganska sträng herre, men det låg en skatt af redlighet i
hans hjerta, som var mera värd än den förmåga af vitzande
qvickhet, hvarmed vår tids ungherrar söka att förhöja deras
egget mycket problematiska värde. De svar, som Arvid gaf,
kunde stundom framföras i ganska kärft ton, men det var
då alltid därför att han var djupt gripen af den allvarliga
sidan af den sak, hvarom för tillfället samtalades. Någon
ovänlig tanke hyste han icke mot någon annan än den, som
mötte honom såsom fiende.

För öfrigt var Arvid Nilsson, såsom nyss nämndes, till

sitt yttre en ganska anseelig ung man. Han mätte säkerligen tre alnar i höjd, egde ett par breda och starka skuldror och var äfven för öfrigt välväxt och ståtlig. Icke var hans ansigte utmärkt genom någon stor skönhet, men det var icke heller i något afseende fult. Ett utseende af ärlighet och redbarhet gjorde, att man gerna lät sin blick hvila på det ansigtet. Vi tro, att de aldra flesta af våra läsarinor skola vara oss tacksama, därför att vi icke presentera inför dem en af desse bildsköne romanhjeltar, om hvilka man redan har i århundraden läst så mycket, att de numera ovilkorligen väcka leda och vedervilja. Vi kunna det oaktadt försäkra, att vår hjelte, Arvid Nilsson, om han än icke var något ideal af skönhet, likväl förtjenar allt det interesse, som man vill egna honom, ja, att till och med det allvar, den nästan dystra stränghet, som gemenligen var lägrad öfver hans ansigte, var ganska interessant och fullkomligt ersatte allt hvad som fattades honom i fråga om vackra drag och intagande miner.

»Hvad ville karlen?» frågade Arvid, under det att han vid Christinas sida vandrade tillbaka till boningshuset.

»Gissa!» föreslog den skalkaktiga ungmön.

»Förmodligen ville han hafva penningar?»

»Nej! Du duger icke till att uttyda gåtor, Arvid.»

»Jag erkänner min oförmåga, sköna kussin. Hvem var karlen?»

»Det vet jag icke med visshet.»

»Du vet då *något* om hans person?»

»Obetydligt! Du skall sedan få höra hela historien, Arvid, ty jag vet, att du är en person, till hvilken jag kan tala med fullt förtroende. Men gissa nu först hvad mannen ville!»

»Kanske ville han . . . men nej, jag afstår från alla gissningar.»

»Då måste jag väl säga dig det, min allvarsame kussin?»

»Jag öfverlemnar åt dig sjelf att afgöra, om du bör säga mig det eller icke.»

»Näväl, han ville göra mig till drottning i Sveriges rike.»

Denna underrättelse var så oväntad, att till och med den allvarlige Arvid visade någon förvåning, hvilket eljest mycket sällan inträffade, ja, han nästan studsade af häpnad och eftersade mekaniskt:

»Drottning... i... Sveriges rike!»

»Nä, förvånar det dig så obeskrifligt?» sporde jungfru Slatte, en smula stött öfver kavaljerens obemantlade häpnad. »Anser du mig då vara så oförtjent af slik upphöjelse? Jag menar, att adelsjungfrur förr i tiden hafva nått sådan ära.»

»Visserligen... visserligen, men...»

»Näväl?»

»Du förtjenade en kejsarekrona, min sköna kusin... men jag trodde, att... att du icke skulle mottaga ens en slik upphöjelse af någon annan än... än... med andra ord, jag förmenade, att...»

Saken var den, att sjelfve den allvarlige Arvid fann det vara obehagligt för honom att om Christina Slattes hand täfla med en person, som kunde lägga en konungakrona i sin vågskål, medan Arvid blott hade en adelsmannasköld att lägga i sin. Derfor var det, som han mot vanan var så ordfattig i denna stund. Väl talade han aldrig mycket, men dock plägade han aldrig behöfva söka efter de ord, som han behöfde.

Christina Slatte förstod sannolikt, huru det var fatt med hennes allvarsame kusin, ty hennes ansigte öfvertäcktes af en vacker rodnad och hon yttrade:

»Har jag väl sagt, att jag skulle vilja *mottaga* något af den der karlen? Jag omtalade ju endast, att han *erbjöd* mig att blifva drottning.»

»Hans drottning?»

»Ja, verkligen!»

»Men hvem är då karlen? Icke var det konung Gustaf, så mycket såg jag. Tala om alltsammans för mig, min sköna kusin!»

»Ingalunda var det vår gode konung...»

»Men om det hade varit konungen...?»

»Så skulle han likväl hafva bekommit samma svar.»

»Det vill säga ett ja-ord?»

»Nej, det vill säga ett nej-ord.»

»Gud ske lof!»

»Hvad menar du, kusin?»

»Jag menar, att du är en präktig ungmö, min kusin,» svarade Arvid med så stor entusiasm, som för en så allvarlig karakter var möjlig.

Christina rodnade änyo, ty i sjelfva verket var kusinens beröm för henne mera kärt, än om tusende trubadurer sjungit hennes lof kring hela Europa.

»Nå Arvid,» sade hon, »jag skall förtälja dig på hvad sätt jag kom i den der karlens väg. För ungefär fyra år sedan reste jag alldeles ensam upp till våra fränder i Östergötland. Det var, syntes oss, en fredlig tid, så att jag föraktade att taga något följe med mig, i synnerhet som hela resan kunde utföras på två dagar. Jag red mitt bruna sto, Isabella, och färden gick ganska raskt, ty, som du vet, är Isabella både snabbfotad och liffig. Jag hade för länge sedan passerat Arby kyrka och befann mig uppe i den mest nordliga ändan af Arby vidsträckta socken, då jag plötsligt blef i närheten af ett berg* omringad af en stor skara röfvaraktige karlar, en förvildad hop af menniskor, som voro klädda i trasor och öfvertäckta med orenlighet. Tjugo vapen hotade mig. Hvad skulle jag göra?»

* Det nu s. k. Dackehall.

»Min sköna kusin», yttrade Arvid, »*jag* skulle hafva sporrat min häst och ridit ihjäl några af det packet.»

»Verkligen var också min första tanke just denna och jag dröjde icke att försöka utföra den, men rövvarne förstodo min afsigt och förhindrade dess verkställande genom att gripa Isabellas tyglar. Svordomar och rysliga hädelser mot Gud och allt heligt, blandade med åkallan af Sanct Patrik, Sanct Sigfrid och åtskilliga andra af de gamla s. k. helgonen, haglade omkring mig. Rädd var jag verkligen icke, det försäkrar jag dig, kusin Arvid, men nog föreföll hela saken mig betänkelig, och jag skulle helst hafva velat vara långt från platsen. Öfvermagten var allför stor på deras sida, att jag skulle hafva kunnat tänka på att göra allvarsamt motstånd. Visserligen slog jag med mitt enda vapen, ridpiskan, två eller tre af dem i deras ansigten så våldsamt, att jag verkligen föreställer mig, att de förlorade synen för flera veckor, men det oaktadt ryckte de mig ned af hästen och voro just sysselsatte med att plundra mig, då jag helt plötsligt erhöll undsättning.»

»Var det den der karlen, som ville göra dig till drottning?»

»Just han! Han kom ridande till stället i sällskap med en gammal munk och en liten vanskaplig puckelrygg. Så snart han kom till platsen, befriade han mig från rånarne, dock icke med vapen, utan endast med stränga ord, hvaraf jag dragit den slutsatsen, att han var deras anförare. Jag fick oskadad och med behållande af alla mina tillhörigheter rida derifrån.»

»Förnam du icke hans namn?»

»Nej, icke då! Men sedermera har det undslupit honom, att han heter Nils. Mera vet jag icke.»

»Du har då sett honom oftare?»

»Ja, åtskilliga gånger har han mött mig, när jag varit ute på resor, men oftast under mina färder till din faders

gård i Våxtorp. Aldrig förrän i dag har han tillåtit sig något försök till våldsamhet emot mig.»

»Han har väl dock icke uppsökt dig utan att hafva något ärende?»

»Naturligtvis icke!» genmälde Christina, rodnande. »Han har verkligen haft ett ärende, hvilket han med stor ifver bedrifvit.»

»Och detta ärende har varit?»

»Att bedja mig blifva Sveriges drottning.»

»Är det möjligt?»

»Ja, ty karlen ämnar sjelf en vacker dag blifva Sveriges konung.»

»Du skämtar, kusin!»

»Visst icke!»

»Han ämnar blifva konung?»

»Så har han sagt.»

»Men hvem är han då?»

»Förmodligen en bonde, ty hans sätt är ofta ohyfsadt.»

»Och i dag...?»

»Ville han taga mig med våld och mot min vilja sätta mig på tronen.»

»Den gudlöse!»

»Huru? Vore det gudlöst, om jag blefve drottning?»

»Ingalunda, om nämligen... hm! ja, hvarför icke säga det?... om nämligen jag vore kung, min sköna kusin. Men då jag nu hvarken är eller vill bli kung, så...»

»... så vore det opassande, om din kusin vore drottning. Jag medgifver det.»

»Om du vill blifva drottning,» svarade Arvid häftigt, »så slut dig till den der anföraren för rånare och tjuftar.»

»Var icke häftig, Arvid!... Jag...»

»Förlåt mig, sköna kusin!»

»Gerna, om du lofvar att aldrig mera såra mig med så orättvisa förebråelser!»

»Du är en engel, Christina, och mycket bättre än jag. Men . . . att döma af de yttranden, som den der rånaren fält, tyckes det, som om ett uppror vore i görningen mot Gustaf Wasa, och det var detta, som jag nyss kallade gudlöst. Tyvärr synes verkligen ett uppror i denna stund hafva någon utsigt att lyckas. Folket hatar adeln och konungen, ty det har ännu i friskt minne det förtryck, som adeln förr i världen utöfvat. Jag fruktar, att många tusenden skola kunna förmås att uppresa sig, i synnerhet som katholiker lära smyga omkring i bygderna och uppretta folket mot den nya lärans bekännare. Det synes mig verkligen, att kraftiga mått och steg äro nödvändiga för att redan i början qväfva ett uppror, hvilket, om det får ostördt utveckla sig och hemta krafter, skall sätta både konungens tron och hela riket i fara.»

»Menar du verkligen, att saken är så allvarsam? Jag har under hela tiden uppfattat karlens tal om tron och krona såsom en af ett slags vansinne alstrad dröm. Tror du, att det är någonting annat, min kusin?»

»Ja, Christina, de underrättelser, jag inhemtat äro verkligen föga lugnande. Jon Andersson ligger ännu deruppe i norra Arby och har samlat en mängd anhängare omkring sig. Dessutom förtäljes det, att med honom har förenat sig en yngre och mera kraftig man, hvilken småningom har nästan utträngt Jon Andersson sjelf från befälet . . . Ah! Någonting faller mig ip . . . Vet du, min sköna kusin, att jag icke anser omöjligt, att den der karlen, som vi nyss jagade här i trädgården, kan vara just densamme Nils Dacke, som förenat sig med Jon Andersson och som genom sin kraft eller, rättare sagdt, genom sin list och slughet nära nog har gjort Jon till sin underbefälhafvare. Karlens utseende är icke olikt den beskrifning, man gifvit mig om Nils Dackes person.»

»Det är troligt, att denna din gissning är riktig, kusin Arvid, men hvad vilja vi göra vid den saken?»

»Jag vet ännu icke.»

»Har du hört något om, att Nils Dicke... Dacke, ville jag säga... har i sina tankar att göra uppror mot vår gode konung?»

»Nej, det har jag visserligen icke hört, men jag har låtit berätta mig, att socknepresten i södra Wi, herr Anders, någon af de senaste söndagarna höll till sin menighet en predikan, i hvilken han uppmanade folket att gå åstad och döda 'den omilde konungen', bränna och sköfla alla adelsmäns gårdar och bringa om lifvet hvar och en, som hyllar den lutherska läran. Då presterne våga offentligen föra ett sådant språk, bevisar det, att de veta, att någonting i upprorsväg är i görningen.»

»Vi måste afbida tiden...»

»Nej, min sköna kusin, det måste vi icke göra, ty om upproret icke skall bringa land och konung i förderf eller åtminstone medföra många års ofrid i landet, så måste det kufvas redan i början. Jag vill derfor nu ofördröjligen begifva mig ut att spana efter upprorsmakarne och försöka erhålla kännedom om deras planer. Om detta lyckas mig, skall jag genast gifva konungen bud.»

Förgäfves sökte jungfru Slatte öfvertala sin kusin att afstå från denna sin föresats. Arvid var icke den, som af öfvertalningar kunde förmås att underlåta hvad han ansåg vara en pligt.

»Nå, kusin», sade Christina slutligen, »jag vet nog, att du har rätt, och jag vill icke längre försöka inverka på ditt beslut, om du lofvar mig att vara mycket försiktig och mycket... mycket rädd om dig.»

»Tack för din omsorg, Christina!» sade den unge mannen, hvars allvarliga ögon förmildrades af ett kärleksfullt uttryck. »Jag lofvar att icke kasta mig i några onödiga faror. Med detta löfte får du vara nöjd.»

De båda unga hade under sitt långa samtal kringvar-

drat trädgården i hela dess utsträckning och stodo nu framför förstugudörren.

»Vill du icke stiga in, Arvid?»

»Nej, icke i dag! Jag måste genast rida härifrån.»

»Gud vare med dig, kusin!»

»Gud signe dig, Christina! Framför till din far och mor min helsning!»

Tio minuter senare lemnade Arvid Nilsson gården.

Sjunde Kapitlet.

Tiburtii dag.

Redan den 13 April om aftonen sågs en mängd folk på olika vägar och stigar nalkas norra delen af Arby* socken och det var anmärkningsvärdt, att ingenstädes bland de till ett, som det tycktes, gemensamt mål sträfvande människorna syntes någon herreman eller någon qvinna, utan det var allena bönder, torpare och deras vederlikar af mankön. Våra läsare förstå lätt, att de gode männen hade bortkastat sina arbetsdrägter och tagit på sig helgdagskläd-naden för att infinna sig till det möte, som pater Göran hade i Nils Dackes namn beramat till den 14 April, att hållas på den plats, der han och hans folk höllo till, nämligen ett berg i norra Arby, hvilket nu för tiden kallas Dackehall, men om hvars dåvarande namn vi måste bekänna oss vara okunnige, hvarför vi äfven taga oss friheten att i denna vår berättelse begagna det nuvarande namnet, och detta med så mycket större dristighet, som åtskilliga

* Fordom Åreby.

tecken gifva vid handen, att platsen redan under den tid, vår skildring omfattar, hade börjat af Dackens anhängare benämnas Dackehall.

De fleste färdades ridande, men väl såg man derjemte många gående, då det deremot var högst sällsynt, att någon kom åkande. Alla tycktes befinna sig i en allvarlig stämning, ty ehuru här och der stora höpar tågade fram, hördes hvarken skämt eller skratt, men väl sågos många vara inbegripne i samtal af mycket allvarsam natur.

Just denna afton befann Arvid Nilsson sig icke långt från Dackehall. Flera dagar hade han ströfvat omkring i bygderna, utan att kunna finna Jon Anderssons och Dackes tillhåll, ehuru åtskilliga tecken läto honom förstå, att det icke kunde vara långt aflägsset. På ett ställe anträffade han nämligen liket af en man, hvilken tycktes hafva blifvit för helt kort tid sedan dödad, och som den ihjelslagne mannens fickor voro toma och en del af hans beklädnadsper-sedlar borta, tycktes det vara otvifvelaktigt, att han icke hade fallit i något envige, utan blifvit mördad af röfvere. På ett annat ställe såg vår hjelte en nedbränd gård, hvilken, att döma af de bland spillrorna liggande liken, hade blifvit antänd af illgerningsmän. Dessa och många andra dylika vittnesbörd om en större hops mordiska framfart i bygden öfvertygade Arvid, att han befann sig icke långt från stig-männens hufvudnäste, men så obanad var nejden, att han efter flera dagars sökande icke hade medhunnit att genomströfva mera än en högst obetydlig del af det område, som borde undersökas.

Då det led mot aftonen den 13 April, vek han af från vägen, för att inne i skogen unna sig och sin uttröttade gångare en timmes hvila samt derefter företaga en färd tvärs genom skogen i månskenet, emedan han icke ansåg det omöjligt, att rånarne kunde finnas derinne.

Raskt sadlade han af sin häst och band den vid ett

träd, hvarefter han ur en medförd hafrepåse tilldelade honom en riklig måltid. Först när han sålunda hade sörjt för djuret, tänkte han på sig sjelf och framtog litet enkel kost, satte sig ned på en sten, der han af ett par enbuskar skyddades för upptäckt af dem, som möjligen passerade förbi på den föga mer än fyra alnar aflägsna vägen, och började äta med den matlust, som kroppsrörelse och arbete pläga skänka. Äfven hvad hästen beträffar hade Arvid sörjt för, att han icke kunde ses från vägen.

Särdeles länge hade Arvid icke fortsatt sin måltid, då hans öron nåddes af ljudet af ett samtal. Två karlar, klädde i bonddrägter, gingo förbi hans gömställe. Vid de drogo förbi, hörde Arvid ett fragment af deras samtal.

»...vid Dackehall», sade den ene. »Så har man sagt mig.»

»Och på Tiburtii dag», inföll den andre. »Har du fått samma bud?»

»Ja, det har jag.»

»Våra underrättelser tyckas således öfverensstämma och...»

Nu voro de samtalande, hvilka gingo raskt, så långt borta, att Arvid icke hörde mera af hvad de sade.

Knapt hade han hunnit fråga sig sjelf, hvad detta samtal mände hafva att betyda, förrän tre ryttare drogo vägen framåt. Äfven de samtalade, men då de färdades fort, hörde Arvid icke mera af deras samspråk än de båda orden:

»Nils Dacke...»

Allt detta började emellertid förekomma Arvid mycket interessant och som han slutat sin måltid, närmade han sig ännu mera vägen och dolde sig bakom ett snår. Aftonen hade nu fullkomligt brutit in, men månens trinda anlete glänste öfver hans hufvud och gjorde natten så ljus, att vår hjelte utan svårighet kunde granska de personers utseende, hvilka färdades förbi honom.

Han hade icke befunnit sig tio minuter på sitt nya gömställe, då en hel skara af menniskor nalkades. Mån-
ljuset satte honom i tillfälle att iakttaga, att allesammans
voro klädde såsom lönder och torpare mest plägade det och
att de alla utan undantag buro vapen. Med stor upp-
märksamhet lyssnade han nu till deras samtal.

»... nöjsamt att fördrifva den omilde konungen», ytt-
rade en.

»Det är för hans nya påfunds skull, som helgonen
vredgas på oss.»

»Men om vi nu följa Dacken, så skola vi väl med
Guds hjälp drifva kätteriet ur landet och åter bringa våra
gamla, goda helgon till heder.»

»Ja, det vore en välgerning så visst!» inföll en annan.
»Men tror du verkligen, att Nils Dacke, då han nu kallat
oss tillsammans, har för afsigt att göra uppror mot den
omilde konungen?»

»Så förmåler ryktet och jag har skäl att tro det, ty...»

Hopen hade redan ströfvat så långt förbi Arvids
gömsle, att han icke längre kunde tydligt uppfatta hvad
som sades. Också hade han nu hört tillräckligt, för att
bilda sig en öfvertygelse om hvad som var på färde och
att i öfverensstämmelse dermed uppgöra en plan för sitt
handlingssätt. Att bönderne blifvit sammankallade af den
djerfve rånareanföraren och upprorsmakaren och att de skulle
möta Dacke på ett ställe, som benämndes Dackehall, detta
syntes honom vara otvifvelaktigt. Han erinrade sig äfven,
att följande dagen just var Tiburtii dag.

Alltjemt drogo menniskor förbi på vägen och Arvid
fattade det djerfva beslutet att sälla sig till någon skara
och i dess sällskap tränga ända fram till Jon Anderssons
och Dackes hufvudquarter samt vara närvarande vid deras
möte med de sammanströmmande folkskarorna. Detta var
ett mycket klokt beslut, ty om han blott kunde utföra det,

skulle han derigenom få sina underrättelser både ur första hand och fullständiga, men å den andra sidan var företaget icke utan sina stora faror, hvilket han nogsamnt insåg. Huru lätt kunde det icke inträffa, att någon af de närvarande bönderne var från Våxtorp och igenkände honom? Ja, huru lätt kunde icke Dacke sjelf känna honom igen såsom den, hvilken förföljde honom så skoningslöst i Gräskäals trädgård? Arvid var nämligen i sitt sinne fullkomligt förvissad derom, att den person, som erhjudit Christina Slatte att blifva drottning i Sveriges rike, icke kunde vara någon annan än Nils Dacke, om hvilkens djerfhet, hänsynslöshet och grymhet Arvid redan hade hört mycket förtäljas.

Oaktadt de faror, som voro förenade med utförandet af beslutet att närvara vid böndernes sammankomst, tvekade dock Arvid icke, men som han var en förständig ung man, beslöt han derjemte att iakttaga all den försigtighet, som var möjlig. Skyndsamt återvände han till sin ännu åtande häst och upplöste den på dess rygg sammansnörade packningen, ur hvilken han framletade en fullständig bondkostym. Denna hade han medfört på färden i ändamål att begagna den, om en förklädnad vore nödvändig, och nu om någonsin — det insåg han — var denna nödvändighet för handen, ty den dräkt, i hvilken han hittills under sitt ströftåg hade varit klädd, skulle genast röja för bönderne, att han icke tillhörde deras stånd, och så snart detta blef uppenbart, skulle han — derom var intet tvifvel — antingen blifva öfverfallen och dödad eller åtminstone på något mindre våldsamt sätt förhindrad att vara ett åsyna vittne till morgondagens folknöje på Dackehall.

Lång tid tarfvade han icke till, att ombyta dräkt och när han efter tio minuter red fram ur skogen och kom ut i månskenet på vägen, skulle ingen, som icke kände honom personligen, hafva kunnat gissa, att han var någonting annat än en bonde. Väl voro hans anletsdrag icke så grofva

som böndernes och hans händer buro icke de vanliga märkena af långvarigt och tungt arbete, men hvad ansigtet beträffar, litade han på, att bönderne icke skulle vara skarpsinnige iakttagare, och hvad händerna angår, så drog han utanpå dem ett par grofva vantar. Så utrustad anträdde han med friskt mod färden och längtade nu endast efter att få en eller flere bönder i sitt sällskap.

Efter en halftimmes ridt hörde han, att en ryttare nalkades honom. Genast vände han sig om i sadeln och såg, att det var en ensam bonde. Åtminstone tycktes kläde-
dräkten vittna till fördel för detta antagande. Snart hade ryttaren upphunnit honom och han kunde nu vid månens sken se, att det var en man med långt, grått skägg. Hufvudbonaden kastade en stark skugga öfver bondens panna och ögon, så att Arvid icke kunde göra några iakttagelser rörande dessa kroppsdelars utseende. Arvid manade på sin häst, så att denne höll jemna steg med bondens, hvilken tycktes vara ett ädelt djur.

»Guds frid, vän!» helsade Arvid.

»Tack!» svarade bonden med en röst så skarp, som om den hade framdrifvits ur en trumpet.

»Mig synes, att vi hafva samma väg i natt.»

»Måhända! Hvarthän färdas då du?» yttrade den skarpa rösten.

»Dit, der fosterlandets och religionens vänner i morgon skola församlas till öfverläggning om rikets tariff.»

»Det är en god väg. Den är äfven min.»

»Vi kunna då färdas i sällskap. Det förkortar vägen och fördrifver tiden.»

»Som du vill, unge man, ty ehuru mina ögon endast otydligt se ditt ansigte, hör jag af din röst, att du ännu är ung.»

»Ung till åren, ja, men — som jag hoppas — icke alltför ung i visdom.»

»Ack! När kan väl någon människa säga, att hon är gammal i visdom? Man lär hela lifvet igenom, ingen dag förgår, utan att man inhemtar något, och likväl finner man, att man, då man nalkas grafven, dock icke är något annat än en *scholaris* i vetande.»

Arvid tyckte visserligen, att detta språk icke liknade en bondes, men han var sjelf af en alltför allvarlig natur att icke genast finna interesse i en så allvarlig och djup sanning som den, hvilken bonden nu hade med sin anmärkningsvärdt skarpa stämma uttalat. Han svarade därför i lika allvarlig anda och ett samtal utspann sig, hvilket gjorde, att när de båda ryttarne hade färdats tillsammans ett par timmar och bonden föreslog, att de skulle låta djuren hvila, blef Arvid mycket förvånad, ty honom förekom det, som om färden icke hade räckt mera än en fjerdedels timme.

De bundo och fodrade sina hästar, hvarefter de sjelfve slogo sig ned på ett par stora stenar i vägkanten.

»Äro vi ännu långt från Dackehall?» frågade Arvid sin reskamrat.

»Jag hoppas vara der i morgon vid dagningen.»

»Veten I, huruvida någon del af konungens krigsfolk finnes i närheten?»

»Det tror jag icke. Visserligen hade den omilde konungen för någon tid sedan en större styrka vid Grisebäck, fyra eller fem mil från Dackehall, men som han icke anat den jäsning bland folket, hvilken nu, helgonen vare lofvade, är på väg att utbryta här i Småland, så har han dragit krigsfolket åt annat håll.»

Detta var en nedslående underrättelse för Arvid, enär han hade hoppats kunna kalla just den vid Grisebäck samlade truppstyrkan till hjälp, för att fänga Dacke och hans förnämste medhjelpare, så snart han genom att åhöra öfverläggningarna vid mötet hade förskaffat sig kännedom om upprorsmakarnes vistelseort och planer. Emellertid insåg

han vådan af att låta sin gråskäggige reskamrat ana dessa känslor af missräkning och därför tog han på sig en glad och frimodig min, då han nu yttrade:

»Så mycket bättre är det, om den omilde konungen är oförberedd, och så mycket lättare skall Nils Dacke kunna utföra sina planer till kättarens störtande och insättandet af en katholsk konung öfver riket.»

»Vist talar du, unge man», utlät sig mannen med den skarpa stämman. »När herren vill förgöra någon, slår han honom med blindhet. I fjol låg den omilde konungen i Kalmar och hade hos sig en stor skara väpnade filistéer och han skulle då lätt hafva kunnat tillfångataga och dräpa både Nils Dacke och Jon Andersson, men deraf blef intet, ty Gud förblindade honom och lät honom tro, att det är ingen fara. Nu är det försent att stilla den annalkande stormen.»

»I taladen der om Jon Andersson. Lefver han ännu? Man har icke på lång tid hört något om honom.»

»Han lefver ännu och om du icke har hört något om honom på lång tid, såsom du säger, så är det därför, att Nils Dacke blifvit hans öfverman och trädt i spetsen för den goda saken. Jon är en man utan kraft till djerfva dåd och företag, men Nils Dacke är just rätte mannen att föra oss an mot den gudlöse kättarekonungen och hans anhang.»

»Det har jag ock hört.»

Arvid tystnade nu och aftog sin hufvudbonad för att aftorka pannan. Månen belyste då hela hans ansigte.

Den gråskäggige bonden kastade en skarp blick på detta anlete, hvilket icke var svårt att igenkänna för dem, som sett det engång tillförne. Den gamle bonden hade emellertid knapt kastat en blick derpå, förrän han studsade. Dock sade han ingenting om den förvåning, han kände, men han blef nu plötsligt ifrigg att bryta upp. Arvid gjorde

inga invändningar och snart sutto de båda männen åter till häst och redo i raskt traf framåt vägen.

Underligt föreföll det emellertid Arvid, att bonden, som förut under deras gemensama färd hade varit mycket språk-sam, nu helt hastigt tycktes hafva antagit en helt och hållet motsatt natur. Alla Arvids frågor besvarade han mycket kort, så vida han gjorde sig det besväret att gifva något svar, och det var icke alltid. Slutligen tröttnade Arvid att fråga och försjönk sjelf i djupa tankar. Så fortgick deras färd och på morgonen voro de vid Dackehall, hvarest mycket folk redan var församladt. Nya skaror anlände alltjemt.

Dackehall är beläget på Säfsjö egor i Arby socken och var vid den tiden en ganska lämplig vistelseort för ett fri-bytareband. Icke nog med att den ligger på tre mils afstånd från kyrkan och således på en ganska aflägsen ort, utan den var då för tiden omgifven af en vildmark, till hvilken sällan någon menniska förrrade sig, medan deremot åtskilliga mycket anlitade vägar gingo fram på få mils afstånd, så att den som hade sin boning på detta berg kunde, när hån plundrat någon vägfärande, lägga en för den oerfarne nästan ogenomtränglig vildmark mellan sig och den hämnande rättvisans tjänare. Att framträngandet der var besvärligt, det hade Arvid under de senaste timmarne af färden fått erfara och han erkände inom sig, att om han icke haft den gamle bonden eller någon annan med förhållandena lika väl bekant ledsagare i sitt sällskap, skulle han svårligen hafva hunnit fram till böndernes mötesplats i så god tid, om han ens någonsin hade kunnat hitta dit.

När de båda ryttarne, efter att hafva ridit uppför en brant och hög backe, slutligen befunno sig uppe på berget, blef Arvid varse, att en ganska vidsträckt uthuggning hade blifvit gjord i den deruppe växande skogen och att på denna öppna plats hade blifvit uppförda en mängd kojor af

mycket enkel beskaffenhet — sannolikt bygda af Jon Andersson och hans män, redan medan Nils Dacke satt i fängelsehålan i Kalmar slott, ty de voro redan gråa och mossbelupna.

»Du är trött och måhända äfven hungrig», yttrade den gamle bonden till Arvid, när de redo in i uthuggningen. »Du behöfver hvila och mat och jag skall bereda dig hvad du tarfvar, om du vill tillåta mig det.»

»Jag tackar eder, men... måhända börja snart öfverläggningarna och jag skulle icke vilja försumma att deltaga uti något af hvad som förekommer.»

»Denna din ifver hedrar dig», yttrade den gamle bonden på ett sätt, som förekom vår hjelte ännu mera skarpt än vanligt. »Likväl kan jag lugna din oro med den under rättelsen, att ingen sammankomst öppnas, förrän solen befinner sig lodrätt öfver berget, och att du således har god tid både att stärka dig med litet föda och hvila dina trötta lemar. Jag har här en god vän, som bebor ett af dessa små hus. Om du icke sjelf eger någon vän här på platsen och icke har någonting mot, att jag bevisar dig en liten tjänst, så vill jag föra dig till min väns hus. Han skall för min skull icke vägra att draga försorg om dig.»

»Nå, ske då som I viljen!» yttrade Arvid Nilsson, hvilken tyckte, att förslaget var godt och att han icke kunde använda tiden till mötets och öfverläggningarnas början bättre än till att äta och hvila sig.

»Då stiga vi af här», sade bonden, i det han hejdade sin häst invid en af kojorna. »Här bor min vän.»

»Godt!»

De stego af och bundo djuren vid en enslig björk, som dyster och med hängande grenar stod der och sörjde sina fallna kamrater. Derefter stego de in i kojan, hvars förstugudörr öppnades för en spark af den gråskäggige bondens tunga fot. I den lilla förstugan — om ett sådant

kyffe kunde så benämnas — befunno de sig framför två dörrar. Utan tvekan valde bonden den som var till vänster och lade handen på dess enkla lås, yttrande i samma ögonblick:

»Vi komma nu först in i en mörk gång, men stig dristigt på...»

Dörren öppnades och Arvid såg framför sig ett mörkt hål. Han nästan tvekade att stiga in, men i nästa ögonblick blygdes han öfver sin rädsla och trädde djerft in i mörkret, ehuru han icke kunde se en handsbredd framför sig.

Knapt hade vår unge hjelte kommit in, förrän den gråskäggige skyndsamt och med stort buller slog igen dörren efter honom och med stor hast fästade en tjock och stark bom framför den.

Arvid var en fånge.

Men bonden log i sitt skägg ett infernaliskt leende och skrattade demoniskt.

»Ha, ha, ha! Gånge det så med alla spioner, alla de gudlöse filistéer och midianiter, som vilja listeligen bespeja Guds barn och bringa dem i förderfvet!»

Ur bondens mörka ögon blixtrade en eld, hvilken underrättar våra läsare, att mannen var ingen annan än — pater Göran.

Detta skedde om morgonen på Tiburtii dag.

Åttonde Kapitlet.

Böndernes sammankomst.

När den till bonde förklädde pater Göran yttrade till Arvid, att sammankomsten icke skulle öppnas, förrän middagstiden var inne, talade han fullkomlig sanning. Dacke visste väl, att de aldra fleste, hvilka väntades till mötet, hade en lång och besvärlig väg att färdas, och därför hade han ansett bäst att gifva dem så lång tid som möjligt till att samlas. Längre än till middagen kunde man dock icke dröja.

På den stora, öppna platsen på höjden af Dackehall böljade en stor menniskomassa, när solen stod i zenith. Rundtomkring platsen stodo de usla kojorna, i hvilka Nils Dacke och Jon Andersson med deras folk hade sitt tillhåll både vinter och sommar. Berget var också i sjelfva verket så otillgängligt, att desse stigmän aldrig kunde välja en tryggare boningsplats. Med en liten styrka kunde det lätt försvaras mot en ganska stor här, emedan den sida, från hvilken det var möjligt att bestiga det, kunde försvaras af en hand full folk. En och annan af bönderne, som nu för första gången befunno sig på denna plats, uttryckte också för sina grannar sin beundran för anförarnes klokhet att välja en så fördelaktig plats.

»Väl har Dacke», sade en, »endast omkring hundra man hos sig här på platsen och jag har mången gång tyckt, att det skulle vara lätt att fånga en så liten trupp, men nu ser jag, att den omilde konungen väl månne behöfva skicka hit hela sin här, om han skall kunna tänka på att

intaga denna plats, och ovisst är, om det likväl kan lyckas honom.»

»Dacke tyckes vara en klok karl», sade den, som stod honom närmast.

»Visserligen!» inföll en annan. «Och om man behöfde några vittnesbörd derom, så är det bevis nog, att han valt den här lätt försvarade platsen.»

»Likväl», yttrade en stor och stark Wärendsbonde, »likväl har jag hört förtäljas, att Jon Andersson och hans folk bodde här uppe länge nog, innan Nils Dacke slöt sig till dem. Det tyckes således vara Jon Anderssons förtjenst och icke Nils's från Dackemåla, att...»

»Bah!» utropade den, som först hade prisat Dackes klokhet. »Det må nu vara som du säger, men det oaktadt är Dacke just rätte mannen att anförä oss mot den gudlöse konungen.»

»Derom kan jag ingenting säga», genmålde Wärendsbonden, »ty jag känner icke Nils Dacke. Förmodligen träder han fram inför oss i dag och då vilja vi se till, hvartill han väl månne vara dugande.»

»Det få vi snart se, ty der kommer han och den ärevördige munken, som är hans vän och rådgifvare, är i hans sällskap.»

Verkligen sågos munken och Dacke träda ut ur ett af de små husen och nalkas den församlade människoskaran. Vi erinra oss, att den som sammankallat bönderne var icke Dacke, utan den fanatiska munken, hvilken hade gjort det i Dackes namn. Till en början hade Dacke alls icke varit belåten med denna munkens tjenstaktighet, emedan han icke ville taga något afgörande steg, förrän han erhöll visshet om Christina Slattes tänkesätt, då det ju lätt hade kunnat inträffa, att hon icke gillade hans uppror och att han således genom att »resa en hunahär» mot konungen skulle kunna förlora Christinas kärlek — på hvilken han hade

hoppats — en kärlek, som han skattade högre än en konungakrona. Äfventyret i Gudmund Slattes trädgård hade emellertid kommit patern till hjälp och skingrat en stor del af det missnöje, Dacke kände mot munken och dennes sätt att ifrigt bedrifva saken. Pater Görän sparade icke heller sin listiga tunga, för att helt och hållet fullborda hvad jungfru Slattes envisa och föraktfulla afslag på hans frieri hade påbörjat. Ännu på Tiburtiidagen var dock Nils Dacke icke helt och hållet vunnit för paterns sätt att betrakta och bedrifva saken, och munken begagnade därför till och med de sista minuterna till att egga och pådrifva honom. Der de nu gingo från den låga kojans och fram till det stora stenblocket, från hvilket Dacke skulle tala till det församlade folket, fördes emellan dem följande samtal, hvilket vi så mycket heldre noggrant beskrifva, som det kan för våra läsare utgöra en liten profbit på pater Göräns sätt att egga Nils Dacke till verksamhet.

»Du älskar således verkligen denna midianitiska qvinna, denna dotter af en kättare? Du älskar henne, min son?» yttrade munken i det ögonblick, då de trädde ut ur kojans.

»Jag älskar henne mera än mitt lif.»

»Och du vill ega henne?»

»Så visst som jag vill blifva salig!»

»Och du skulle till och med afstå från Sveriges krona, för att få ega denna midianitiska qvinna?»

»Jag skulle det.»

»Nåväl, min son, skulle du likväl icke ännu heldre vilja både blifva konung och få den der kätterska qvinnan i ditt våld?»

»Gerna!... Gerna!»

»Min son! öppna dina ögon och blicka omkring dig! Här ser du församlad en skara af folk, som skall förhjelpa dig till både kronan och qvinnan.»

»Huru? Jag förstår er icke, vördige fader!»

Patern, som nu hade iklädt sig sin munkkåpa, sannolikt för att genom åsynen af denna beklädnadspersedel från hvad folket ofta nog kallade »den goda tiden» göra intrycket af Dackes tillämnade tal för den »goda tidens» återinförande ännu större, svarade med sin skarpa stämma:

»Saken synes mig vara lätt att begripa, min son. Dessa människor skola hjälpa dig att besegra den omilde konungen, men ingenting hindrar, att du, när de hafva stält sig under ditt befäl, för en stor skara af dem ned till Gräskääl, omringar gården och tager din motvilliga brud med våld. Förstår du mig nu, min son?»

»Vid alla helgon i himmelen och h-t!» utropade Nils Dacke. »Du har rätt, munk! Jag vill lyda dig. Christina ... Christina skall på detta sätt likväl blifva min! *min!* Haf tack, vördige fader, för ert goda råd! Haf hjertlig tack, vördige fader!»

»Så tala då med eld och kraft i dag, min son! Hänryck dem med dina ord! Elda dem med skildringar af såväl den gamla goda tiden, då Guds helgon ännu voro i någon vördnad här i landet, som den nya, onda tiden, hvilken den gudlöse kättarekonungen har dragit öfver oss. Spara icke din vältalighet, min son!»

»Ja, jag skall tala ... tala så, att sjelfva stenarna här uppe på berget skola göra uppror mot konung Gustaf.»

Nu voro de framme vid klippblocket och deras enskilda samtal måste sluta, men Nils Dacke tryckte hårdt och nästan krampaktigt pater Görans hand till ett tecken, att han var redo att göra till och med mera än han hade lofvat.

Det blef tyst i den stora bonderingen, när Nils Dacke besteg den af naturen danade talarestolen. Vi hafva redan förut nämnt, att Dacke var högväxt och smärt och hade ett imponerande utseende. Hans uppträdande gjorde därför

ett godt intryck på den församlade hopen och sjelfve Väre-
 rendsbonden hviskade till sin granne:

»Den der tyckes mig vara en karlaktarl.»

Tack vare pater Görans nyss slutade bearbetningar och
 den sinnesrörelse, som det nyvaknade hoppet om Christina
 Slattes egande hade väckt i Dackes hjerta, glänste hans
 ögon af mod och en beslutsam min förskönade hans ansigte,
 så att Värerendsbonden icke hade så orätt, när han hviskade
 till sin granne hvad vi nyss omtalade.

»I ärlige män från kringliggande orter,» började Dacke
 med hög, klar och väljudande stämma, »hafven stor tack,
 att I hafven hörsamat min kallelse till eder, och veten,
 att det icke är en ringa ting eller en liten sorg, som har
 föranledt mig till den djerfheten att kalla eder alla bort
 från edra fredliga sysselsättningar, eder trägna och lönande
 möda med det nu pågående vårarbetet i edra bygder. Icke
 för min skull allena har jag kallat eder, utan för allas vår
 skull, ty ställningen i riket är sådan, att det icke längre
 står till att fördraga hvad oss öfvergår. Den omilde konun-
 gen, han som har med gudlös fot trädt upp och satt sin
 kätterska person på den konungatron, hvarest af urminnes
 tider katholske furstar hafva sutit och styrt riket efter lag
 och god häfd och sedvänja — denne omilde konung har
 fört en ny lära och så att säga en ny Gud i riket in, och
 deraf har varit föga välsignelse, men stor sorg och skada.
 Intet har varit såsom förr, sedan den dagen, då Gustaf be-
 steg tronen. Frosten har förderfvat våra skördar, torkan
 har förderfvat våra ängar, vätan har förstört vår säd. Hvar-
 för? Jo, det är icke svårt för en klok och förståndig man
 att förstå hvad orsaken är till all denna ofärd. Det är
 den omilde konungen och hans nya, gudlösa lära, som för-
 bjuder att åkalla helgonen och derigenom har tvingat oss
 att förtörna både helgonen sjelfva och Gud, som i sin him-
 mel har helgonen kring sin glänsande tron. Har väl nå-

gonting lyckats för oss under de senare åren, under den omilde konungens regering? Hafva vi icke ofta lidit stor brist på både sill och salt — något, som aldrig skedde förr i tiden, då vi fingo anropa helgonen utan att befara att kastas i fängelse? Ve oss, om vi längre tåla, att den gudlöse kättaren besudlar den tron, hvarest endast milde, gode och rättroende katholske furstar borde sitta! Reser icke adeln — detta fördömda och tiotusenfaldigt förbannade släkte — reser icke adeln ånyo upp sitt hufvud, fastän den gode och förträfflige konung Christian den andre, välsignad i åminnelse, gjorde allt för att utrota hela det släktet? Se de icke ned på oss, som om vi vore ett annat och sämre släkte än de, ja, knapt värdige att benämnas människor och hafva menskliga rättigheter? Gud hjelpe oss! Våra hustrur och döttrar förföra de, våra åkrar trampa de ned, när det behagar dem att jaga, våra lador och visthus plundra och sköfla de och till allt detta nickar den omilde konungen 'ja!' och 'amen!' och menar, att om sådant vederfares oss bönder, så äro vi ock dertill skapade att sådant lida och att vi således icke hafva att beklaga oss. Ja, I ärlige allmogemän, riket är i olycka, vi äro elände och våra barnskola varda ännu mera elände, om icke något göres för att störta den gudlöse kättarekungen från tronen och åter införa den rena Guds dyrkan, så att den helige fadren i Rom, påfven, åter blir i landet vördad och helgonens förböner kunna åkallas af hvar man. Jag har kallat eder tillsammans för att höra eder mening i denna sak och försöka att finna något råd till afvändande af det onda. Den som har ett godt råd att gifva, han tråde fram och gifve sin mening till känna.»

Pater Göran hade icke orsak att vara missnöjd med sitt redskap, ty något annat var Nils Dacke icke än ett verktyg i hans hand. Han hade varit vältalig nog och att hans ord hade gjort ett djupt intryck på folket, det kunde man utan svårighet märka.

Masse i Gitterås, en af Dackes ifrigaste anhängare, trädde nu fram ur hopen och äskade ljud.

»Rätt och sant hafver du talat, Nils Dacke,» yttrade han, »och för oss alla är det uppenbart, att någonting måste göras, om eländet skall sluta. Sjelf har jag tre bröder, hvilka på den omilde konungens dom sitta i jern på hans slott för ringa förseelsers skull, då den ene endast slagit ihjel en fiende, den andre med våld tagit sig en hustru och den tredje endast gifvit banesåret åt en kunglig fogde, som kom och ville taga hans gård för skatten. Hvem hörde någonsin talas om en slik obefogad hårdhet och stränghet, för än den omilde kungen kom på den tron, der han aldrig borde hafva sutit? Nej, låtom oss gå åstad och slå den omilde konungen ihjel, så kunna vi få njuta af den frihet, som vi böra ega. Sådant är mitt råd. Om någon har något bättre att gifva, så säge han oss det.»

Den vilda hopen lät hörá ett sorl, som tillkännagaf bifall, och den store Värendsbonden, på hvilken vi redan förut fästat våra läsares uppmärksamhet, trädde fram och yttrade med en stämma, hvars ljud trängde fram ända till de mest aflägsna vrår af uthuggningen:

»Svårligen kunna vi sjelfve finna något godt råd i denna angelägenhet, ty vi äro oerfarne i offentliga värf och veta intet att i sådana ting oss rätt skicka. Dock förmenar jag, att Nils Dacke icke skulle hafva kallat oss tillsammans, om han icke hade haft annat att låta oss höra än klagan öfver missförhållanden, som vi alla ganska väl känna honom förutan. Klaga och jemra oss, det kunna vi göra hemma, och om gråt är af nöden, så hafva vi derhemma qvinnor, som visserligen äro erfarne i konsten att fälla tårar. Hvad vi här alla gemensamt söka, det är råd och hjälp, och vi vilja därför lyssna till hvad Nils Dacke har att råda oss.»

Männen sorlade bifall, men en trädde fram och sade:

»Väl har jag intet att klaga på Nils Dacke, ty jag tror honom vara en dugande karl i slika värf, men jag menar, att Jon Andersson är äldre och mera erfaren och att vi därför först böra höra honom.»

Jon Andersson var naturligtvis närvarande, ehuru han hittills icke hade framträdt. Då han nu direkt uppmanades att säga sin tanke, steg han upp på klippblocket bredvid Nils Dacke. Jon var redan en äldre man och hade dessutom aldrig varit värtalig. Derför var det honom icke heller möjligt att med sin tunga hänföra en folkmassa. Hans talorgan var icke riktigt normalt inrättadt, hans röst var grof, hans stämna föga välljudande. I alla dessa afseenden var han en motsats till Nils Dacke, men aldraminst utföll jämförelsen till hans fördel, om man, såsom nu, såg hans korta och tjocka gestalt bredvid Dackes långa och smärta.

»Min mening,» yttrade han, »är den, att vi inkalla hertig Albrecht af Mecklenburg i landet och låta honom köra bort den omilde konungen. De ibland oss, som vilja, kunna ju då sluta oss till honom. Det är mitt råd.»

»Och nu,» utropade Väreidsbonden, »vilja vi höra hvad Nils Dacke har att säga. För min del tror jag, att vi kunna hjälpa oss förutan den utländske hertigen och hans tyske knektar.»

»Ja... ja! Det kunna vi,» sorlade folket.

»Nå, Dacke,» återtog Väreidsbonden, »gif oss nu ditt råd!»

Nils Dacke, som hade blifvit förtretad i sinnet öfver Jon Anderssons förslag att inkalla Albrecht af Mecklenburg i landet — ett förslag, som sannolikt, det insåg Dacke, afsåg att göra Albrecht till konung — intog nu en väl vald talareställning och yttrade:

»Många ibland eder, ärlige allmogemän, äro äldre än jag och kunde bättre passa till rådgifvare i denna vår stora

nöd, men då I nu hafven begärt att få höra min mening, så vill jag icke längre tiga. Så veten då, att min mening är, att hertig Albrecht skulle blifva oss en värre tyrann än vår nuvarande konung och att vi icke böra öppna honom en väg till tronen genom att inkalla honom i riket. En bra karl hjälper sig sjelf och då vi nu här äro många dugande män, som kunna föra både svärd och sköld, så låtom oss på egen hand gripa verket an, låtom oss gå ut, såsom de dalamän fördom gingo ut under Engelbrekt och räddade riket från Jösse Eriksson och de andre omilde fogdarne och från en konung, som icke ville iakttaga den gamla, goda sedvänjan. Nu regera också fogdar, hvilka kasta oss i fängelse för ringa förseelser, som förr blefvo helt och hållet ostraffade. Så låtom oss välja en anförare och draga ut att bekämpa den omilde konungen, hans gudlösa anhang och alla dem som bekänna den lutherska tron och förneka den gamle guden!»

Den stora folkmassan jublade, ty Nils Dacke hade uttryckt den allmänt rådande meningen.

»Så väljen då, ärlige män, hvilken I viljen följa såsom anförare! Mig synes Jon Andersson vara den bäste.»

Att Dacke nu föreslog sin medtäflare till den post, efter hvilken han sjelf fikade, det var en slug list, som pater Göran hade uttänkt och ingifvit sin lärjunge. Den förslagne munken visste ganska väl, att bönder mestadels äro behäftade med en afundsjuka mot hvarandra, hvilken aldrig eller åtminstone högst sällan tillåter dem att till en förtroendepost välja en person, hvilken uppenbarligen sträfvar derefter, men deremot gerna väljer den som är slug nog att låta påskina, att han ogerna skulle mottaga förtroendet, men anse det såsom en börda. I enlighet med denna sin erfarenhet hade pater tillrådt Nils Dacke att föreslå Jon Andersson till anförareplatsen, förvissad derom, att just detta skulle så mycket mera fästa deras uppmärksamhet på Dacke. Dessutom var munken beredd att, om hans beräkningar

skulle i detta afseende slå fel, sjelf träda fram och lägga sitt ord i vägskaalen till förmån för Nils Dacke. Emellertid utvecklade sig saken så, att pater Göran icke behöfde blanda sig i ärendet.

Den storväxte Värendsbonden trädde ånyo fram och uttalade sin mening.

»Mig synes,» sade han, »att du sjelf vore lämpligare att anförä oss.»

»Jag?» utropade Dacke med väl spelad förvåning. »Jag är alltför ung och oerfaren. Läggen icke denna börda på mina skuldror!»

»Jo... jo! Dacke skall blifva vår anförare i striden mot den omilde konungen och hans onda anhang,» ropades bland folket.

Dacke ville tala.

»I ärlige män,» började han, »jag anser, att jag icke...»

»Jo, jo!» skrånade hela menniskomassan.

Ännu en gång försökte Dacke att tala till dem.

»Hören mig, ty...»

Men de ville icke höra, utan ropade så högt, att det hördes vida vägar omkring berget:

»Nils Dacke skall föra oss an. Honom vilja vi lyda.»

Jon Anderssons tillgifnaste anhängare stodo mulne och dystre, men ingen gaf akt på dem. Nils Dacke var och förblef utsedd till upprorets anförare, hvarmed naturligtvis den valde var mycket belåten, ehuru han försökte att se blygsam och bekymrad ut. När folket slutligen hade lugnat sig så mycket, att Dacke kunde tala till dem, yttrade han med sin kraftiga och välljudande röst:

»Nåväl, I ärlige allmogemän, jag hade visserligen aldrig helst velat intaga en mindre framstående, mera blygsam och med mina ringa egenskaper mera öfverensstämmande plats i detta vårt viktiga företag, men då det är allas eder en-

hälliga önskan, att jag skall blifva eder anförare, så vill jag ock åtaga mig det och skall äfven efter bästa förstånd söka att beförtra vår sak, så visst mig Gud hjelpe och englar och helgon alla, som i himmelen bo! Och eftersom det nu så är, att I hafven valt mig till befallningsman öfver eder, så bjuder jag nu, att I alle begifven eder till edra hem och möten mig fjorton dagar härefter fullt rustade och beredde att börja kampen mot den omilde konungen. Då vilja vi höja vår fana och med våra af helgonen välsignade vapen injaga skräck i filistéernes gudlösa hop. Men de, som redan nu äro redo, må stanna qvar och förena sig med mig redan i dag.»

Detta var väl taladt, tyckte folket. Sammankomsten upplöstes och allmogemännen drogo till största delen hem, men några blefvo qvar och förenade sig redan på Tiburtii dag med de mördare, rånare och tjuftar, som redan voro hemvande på Dackehall.

Jon Andersson stod och blickade dystert och hotfullt efter Nils Dacke och munken, hvilka aflägsnade sig i sällskap från platsen, men ingendera märkte honom eller åtminstone låtsade de icke derom.

»Nu,» yttrade munken, »nu beror det på dig sjelf att vinna målet, min son. Handla klokt och kraftigt och du skall vinna konungakronan.»

»Och qvinnan,» tillade Dacke häftigt.

»Ja, äfven qvinnan, äfven Christina Slatte,» sade pater Görän, som hade glömt denna lilla omständighet. »Äfven henne skall du vinna, min son.»

Nionde Kapitlet.

Förhöret.

När pater'n hade på ett så slugt sätt fångat Arvid, begaf han sig med gladt sinne till den koja, der han visste sig skola träffa Nils Dacke. Såsom gammal vän och rådgifvare till den gryme och fruktade rövareanföraren trädde munken dristigt fram till honom.

Han satt dyster och grubblande på en bänk i det låga och af osund luft uppfyllda rumet. Christina Slatte lekte honom, såsom vi hafva förstått, alltjemt i hågen och han kunde, trots pater'n alla uppmuntringar och tröstegrunder, icke glömma, att hon hade förkastat, med afsky förkastat hans kärlek.

Pater'n såg genast vid inträdet, huru det var fatt med hans vän, och han hade sitt läkemedel tillreds. Dock dröjde han att gifva honom det in, till dess de vid middagstiden begåfvo sig ur kojans bort till folkmassan, och detta dröjsmål var ganska klokt beräknadt. Läkemedlet mot Dackes tröghet och slöhet i fråga om striden mot »den omilde konungen» och den gudlösa läran var, såsom vi i det föregående hafva erfarit, hoppet att kunna vinna både jungfru Slatte och kronan på en och samma gång. Då pater'n icke förr än i sista stunden meddelade Dacke denna medicin, hoppades han, att dess verkan i den afgörande stunden skulle vara så mycket kraftigare, och att pater Göran häruti icke misräknade sig, det hafva vi redan inhemtat.

»Min son,» yttrade munken vid inträdet, »Gud är med oss.»

»Mig har han för längesedan öfvergifvit, vördige fader.»

»Du bedrager dig, Dacke. Just i denna stund har jag

att förtälja dig något, som bevisar, att Gud och helgonen stå vid vår sida och att han skall strida med oss och nedgöra de midianiters härskara.»

»Nå väl, vördige fader, hvad hafven I då att förkunna?» frågade Nils temligen håglöst och ointresserad.

»Ett stort herrens under! Gud har gifvit din fiende i i din hand, att du må dräpa honom och fröjda ditt hjerta med åsynen af hans dödsqval.»

»I talen i gåtor.»

»Han, som förföljde dig i Gudmund Slattes trädgård, han är i dina händer, min son. Du kan göra med honom efter ditt behag.»

»Ha! Hvad sägen I?» ropade Dacke, uppspringande från sin plats och visande ett plötsligt interesse för munkens meddelande. »Hafven I fångat den der unge, herreklädde karlen, som for efter mitt lif?»

»Jag har fångat honom, min son. Han är här på berget. Anklaga aldrig mera Gud och helgonen!»

»Hvar är han, att jag må sönderslita honom med mina naglar?»

»Lugna dig! Dermed är tids nog, när den stora saken blifvit afgjord på det till i dag beramade tinget.»

»Om hvilken stora sak talen I? Jag vet om endast en enda stor och vigtig sak och det är den, att Christina Slatte nekar att blifva min, att hon sannolikt älskar en annan, ty eljest skulle hon icke hafva försmått mig, och att denne andre, denne lycklige, denne... är efter allt att döma, just den der karlen, som du säger dig hafva fångat. Detta är den enda vigtiga angelägenhet, som jag känner, och därför vill jag nu... nu genast bringa den till afgörande. Han skall dö. För mig till honom eller för honom hit till mig, hvilketdera du vill, munk! Jag vill genast taga min hämnd. Han skall dö... dö... dö under mina händer.»

Nils Dacke var utom sig af raseri och det erfordrades pater Görans hela slughet för att någorlunda lugna honom. Slutligen beqvämade han sig dock att uppskjuta denna angelägenhet, till dess dagens viktigaste ärende, folkmötet, hade blifvit ändadt.

»Huru fångaden I honom, fader?» frågade han, sedan han ånyo hade satt sig ned på bänken.

»Jag red i går afton framåt vägen och fick i sällskap en ung ryttare, hvilken var klädd såsom bonde och i tal och skick försökte att efterlikna en sådan. En lång stund lät jag mig bedraga af den skicklighet, hvarmed han spelade sin rol, men slutligen, då han aftog sin hufvudbonad och månskenet fullt och klart föll på hans ansigte, igenkände jag i honom den herreman, som förföljde dig i trädgården på Gräskääl och jagade dig såsom den gryme jägaren sätter efter det oskyldiga rådjuret. Jag dolde den upptäckt, jag gjort, och förde honom hit. Likväl måste jag sanningsenligt säga, att detta berg, som folket numera efter dig, min son, benämner Dackehall, var hans mål, äfven innan jag träffade honom. Sannolikt ämnade han sig hit för att spionera på våra förehafvanden och såväl därför, som emedan han är din fiende, lockade jag honom, efter ankomsten hit, in i den mörka skrubben i min koja — du vet, min son? Densamma, i hvilken vi förut några gånger förvarat viktiga fångar. Der är han nu, min son, och der är han säkert förvarad, till dess du får tid och läglighet att kalla honom inför dig.»

»Hafven tack, pater, att I hafven så klokt och visligt handlat!»

»Aldrig har du ångrat, att du stält dig under min ledning.»

»Aldrig... det är sant.»

»Så må du ock nu i den stora angelägenheten, som gäller midianiternes nedgörande och den heliga katholska

kyrkans återupprättande här i landet, lyda mina råd. Den som kunnat råda och hjälpa dig i det lilla, han kan väl ock göra det i det stora.»

»Nåväl, vördige munk, hvad viljen I, att jag skall göra?»

Patern begagnade nu tillfället att med sin vän börja ett af dessa listiga samtal, genom hvilka han plägade egga Dacke till verksamhet i »den stora saken», men då vi ganska väl kunna föreställa oss allt hvad munken hade att säga, kunna vi saklöst förbigå det.

Folkets sammankomst var slutad, Dacke var vald till anförare för det beslutade upproret och Dackehall var åter nästan folktomt.

Munken och upprorsmakaren inträdde i den senares koja.

»Nu,» utropade han till sin vän, »nu nekar du mig väl icke att få vår fånge inför mig, nu, då jag är så godt som konung.»

»Visserligen icke, min son! Jag går att hemta honom hit.»

Munken aflägsnade sig ur rumet och Dacke blef ensam. Han satt liksom en drömmande och stirrade stelt framför sig, under det att ett otydligt mummel gick öfver hans läppar. Plötsligt rätade han upp sig och utropade med ursinne:

»Hvad frågar jag efter all verdens kronor och troner, om icke Christina Slatte delar dem med mig? Intet! Vid d-n, intet! Men hon *skall* blifva min. Patern har lofvat mig det och jag förlitar mig på honom. Han plägar veta hvad han säger och icke lofva mera än han kan hålla. Det har han ofta bevisat och icke minst då, när han frälste mig ur fångelse i Kalmar slott. Jag tror på hans löften. Vid s-n, jag tror.»

Han framtog sitt svärd och skärskådade dess egg.

»Du är skarp, du,» talade han, liksom om svärdet hade kunnat höra honom. »Du skall hjälpa mig i det stora arbetet att göra jungfru Slatte till min brud. Till en början skall du tjena mig dermed, att du skiljer hufvudet från kroppen på den förmätne, som djerfdes blanda sig i mina angelägenheter, då jag var så nära att taga henne med magt, den förmätne, som — jag är viss derom — har vunnit hennes kärlek. Ha!... Hvarken Gud eller d-n skall kunna frälsa honom, då han nu är i mitt våld. Han skall dö... Vid afgrund och himmel, han skall döden dö och detta skall vara min första handling af rättvisa, nu, då jag är nästan konung. Han skall dö, om du, mitt goda svärd, står mig bi. Ha!... Här kommer han.»

Ett högljudt buller hördes derute och snart inträdde pater Göran, åtföljd af en skara stigmän, som förde den till händerna bundne fången emellan sig. Bland vaktarne sågs äfven Jon Puckel.

Arvid var blek, men lugn och oförsagd.

»Ditt namn, fånge!» röt Dacke, som med raseri i hjeratat betraktade sin fiende.

»Innan jag svarar,» yttrade Arvid, utan att någon darrning i rösten tillkännagaf sinnesrörelse eller fruktan, »innan jag svarar, önskar jag få veta, med hvilken rätt man frågar mig.»

»Med den större styrkans rätt!»

»Det är en lag, hvilken hvarken jag eller någon annan hederlig människa godkänner. Jag kan således icke besvara frågan.»

»Akta dig fånge!» dundrade Dacke.

»Gud är med mig och mot hans vilja faller icke ens en sparf till marken.»

»Gud finnes icke i de filistéers läger, der du hör hemma.»

Arvid svarade icke.

»Ser du icke, fånge, att jag har magt att dräpa dig?»

»Gud skall icke gifva dig den magten,» genmålde den lugne och sansade fången, »och om du i detta ögonblick tror dig ega den, så skall Gud taga den ifrån dig, du anförare för rånare och upprorsmän.»

»Ve dig, djervfe, som hädar den, hvilken Herren har utsett till sitt plågoris öfver de onde i verlden och till en furste öfver de rättfärdige.»

»Menar du, att du är utsedd till detta, niding?»

Den lugna frågan kom Dackes raseri att flöda öfver. Han rusade upp och bort till fången, men i hettan och brådskan glömde han att medtaga svärdet, hvarför han icke hade något annat medel till fångens misshandlande än sina händer, men dessa använde han också på det flitigaste. Han grep Arvid i håret, ryckte och slet i hans hufvud, som om han hade ämnat draga hufvudsvålen af hans hjessa, samt frigjorde emellanåt en af händerna från håret, blott för att kunna med sina naglar klösa den värnlöse fångens ansigte. Aldrig har en menniska mera liknat ett vilddjur, än Nils Dacke i denna stund. Under det att hans händer misshandlade hans bundne fiende, utstötte han de gräsligaste tjut — ett oredigt kaos af tjut, ur hvilket endast ett och annat begripligt ord sköt upp såsom en ö i oceanen. Först och främst kunde man tydligt urskilja en mängd eder och förbannelser, som vi utbedja oss att slippa upprepa, men derjemte hördes dessa vanvettiga ord:

»Dö under mina händer... hjertat ur kroppen på dig... dina inelfvor åt vilddjuren... jag konung... Christina min brud... steka dina ögon...»

Nils Dacke var hemsk både att se och höra och han fortfor länge att rasa på samma sätt. Slutligen, när han hade uttömt sina krafter och raseriet måhända hade lagt sig något, gick han åter bort och satte sig på bänken, men fången, som hade lidit all denna misshandel

utan att förändra en min eller låta höra en klagan, stod kall och stolt inför honom.

»Vill du nu svara på mina frågor, fånge?» hväste Dacke.

»Ja, så snart du bevisar mig, att du har vår nådige konungs, Gustaf Wasas fullmagt att förhöra mig.»

»Jag behöfver ingen annan fullmagt än min egen.»

»Då besvarar jag icke heller dina frågor.»

»Är du trolofvad med Christina Slatte?»

Intet svar.

»Håller hon dig kär?»

Intet svar.

»Håller du henne kär?»

Intet svar.

»Är du en af filistéerne?»

Intet svar.

»Svara, fånge! Din halstarrighet vållar din död.»

Ett föraktligt leende krusade Arvids läppar, men detta var också det enda, som visade, att han hade hört upprorsmakarens varning.

Nils Dacke brusade åter upp. Denna gång fattade han sitt svärd i handen och lyftade det till hugg samt rusade fram till den värnlöse fången. Det tycktes vara otvifvelaktigt, att Arvid Nilssons sista stund var inne.

Just då den vilde upprorsmannen var invid fången, sprang den vanskaplige Jon Puckel fram och hejdade hans arm. En grym svordom gick öfver Nils Dackes läppar och han stötte med våld Jon Puckel ifrån sig.

»Fördristar du dig,» ropade han ursinnigt, »fördristar du dig att träda emellan mitt svärd och den gudlöse filistéen, som Gud har utsett till att falla för min hjeltehand? Jag skall trampa dig under mina fötter, du vanskaplige orm.»

Men Jon Puckel, som till en början hade blifvit yr i

hufvudet af det väldiga slag, han undfått, hade nu hunnit sansa sig och trädde helt ödmjukt fram till den af folket valde upprorschefen.

»Nådige herre...», började han.

»Ah!» utropade Dacke, då detta betydelsefulla tilltal gick öfver den listige bytingens läppar.

Dacke var redan blickad.

»Nådige herre,» upprepade Jon Puckel, »jag är djerf, men jag måste vara djerf, då det gäller eder fördel.»

»Min fördel? Hvad menar du, min lille, vackre vän?»

»Jag menar, att jag har någonting på hjertat, som jag vill omtala för er, nådige herre, innan I döden den der gudlöse filistéen.»

»Nå, tala då!» uppmanade Dacke, stödjande sig på svärdet.

»Det är blott för edra och fader Görans öron.»

»Väl,» sade Dacke, »kan jag icke föreställa mig, att du kan hafva att omförmåla något, som kan förändra mitt beslut att döda denne gudlöse filisté, som Herren och helgonen hafva gifvit i mina händer, men... du gjorde mig engång en vigtig tjänst och derfor vill jag höra dig. Kom fader Göran!»

Dacke och Göran följde Jon Puckel bort i en aflägsen vrå af rumet, hvarest de tre började ett i hviskande ton fördt samtal. Upprorsmännen, som bevakade fången, kunde lika litet som denne höra och förstå någonting deraf.

»I älsken Christina Slatte, nådige herre, och viljen ega henne?» började den vanskaplige Jon med sin mest honung-söta stämma.

»Hvad angår det dig, byting?»

»I intet afseende, nådige herre, nej... nej, i intet afseende angår det mig, stackars troll, men... om jag icke misstager mig, var nyss det der svärdet på väg att spela eder ett fult spratt.»

»Förklara din mening, missfoster, eljest dräper jag dig!»

»Ack, mitt lif vore ett föga värdigt offer för den hjeltens svärd, som skall slå de midianiters härskara.»

»Men det oaktadt skall jag...»

»Vänta, herre konung — Gud förlåte mig, om jag icke der i hastigheten gaf eder den äretitel, som I ensam i Sveriges rike ären värdig att bära! — haf tålmod blott ett ögonblick! Sen I, nådige herre, den der fången är jungfru Slatte mycket, mycket kär...»

»Hvaraf kan du veta det?» röt Nils Dacke, som fann sig obehagligt berörd af denna underrättelse.

»Ryktet har berättat mig det, nådige herre.»

»Nå, till saken!»

»Jo, jag menar, att om I låten fången behålla lifvet, men förvaren honom noga, så att han icke rymmer, skall jungfru Slatte, som älskar filistéen högre än sig sjelf, gerna betala hvilket pris, I begären för fångens lif och frihet.»

»Ha!... Du säger något!... Men jag begriper dig icke fullkomligt.»

»Hör då, herre konung! — Gud förlåte mig, om jag icke nu begick samma fel omigen! Men det är edra konungliga egenskaper, som förvilla mig — I låten föra fången tillbaka i häktelset, I låten bevaka den gudlöse filistéen mycket noga, men under tiden sänden I t. ex. mig med bref och budskap till jungfru Slatte, att hon inom åtta dagar lofvar att blifva er brud, hvarom icke — detta skolen I skrifva — skall filistéen dö för er hand. Kärleken till filistéen skall göra, att hon af fri vilja blir eder brud, nådige herre.»

Den lille puckelryggens förslag var i sig sjelf ganska godt, åtminstone om det betraktades genom Nils Dackes ögon. Han lyssnade därför också dertill med välbehag, men innan han fattade något beslut, rådfrågade han först pater Göran, sägande:

»Hvad synes eder, vördige fader, om denna sak? Hvad råd gifven I?»

»Mig synes, att försynen har genom en större skatt af godt förstånd ersatt denne krympling för hans kropps fel och brister.»

»I menen således, att jag bör lyda hans råd?»

»En vis man lyder goda råd.»

»Näväl, vare det då så!»

Nils Dacke återvände till fången och stälde sig framför honom.

»Ditt lif, fånge,» sade han, »är för ögonblicket räddadt och det kommer att bero af jungfru Slatte's medgörlighet eller obevklighet, om du skall få framdeles behålla lifvet och blifva fri eller icke.»

»Hvad är det du säger?» utropade Arvid häpen och anande, att den skonsamhet, man nu visade mot honom, skulle förorsaka hans sköna kusin något obehag, ehuru han icke förstod hvad Dacke åsyftade.

»Fören bort honom!» befalde Dacke sina karlar.

»Jag går icke från stället, förrän du säger mig, i hvilket afseende Christina Slatte kan inverka på mitt öde.»

»Ha, ha, ha!»

Arvid glömde, att han var en fånge och att han icke egde sin fria vilja att gå eller icke gå. De rånare och stigmän, hvilka hade hemtat honom i munkens koja och fört honom inför Dacke, släpade honom nu mot hans vilja ut ur rumet. Ännu när han var i dörren, såg han, huru Dackes ögon, brinnande af hat, följde honom, men dörren stängdes och han fick icke tid att tillropa röfvareanföraren någon utmaning, ehuru en sådan sväfvade på hans tunga.

Medan Arvid Nilsson återfördes till den mörka och trånga skrubben i pater Görans stuga, satte sig Nils Dacke ned och skref med klumpiga och nästan obegripliga bokstäfver ett bref till jungfru Slatte. Munken satt i en vrå

och syntes vara försänkt i djupa tankar, men puckelryggen stod bugande vid kronpretendentens sida och åsåg, huru denne vändades att på ett begripligt sätt anförtro sina nedriga tankar åt papperet. Efter en half timmes träget arbete var brevet omsider färdigt, men det är visst och sant, att Nils Dacke under denna halftimme svor flera syndiga eder, än en kunglig svensk militär kan med aldra bästa vilja medhinna på tjugofyra timmar, och att om rysliga hädelser kunde framkalla mörkrets förste och hans anhang i synliga gestalter, skulle en så hemsk uppenbarelse ovillkorligen här hafva tett sig.

»Se der, min vackre vän,» sade Dacke till puckelryggen, när det besvärliga arbetet omsider var ändadt, »tag brevet och för det skyndsamt fram!»

»Alla mina krafter egnar jag åt er tjenst, nådige herre,» sade Jon Puckel med en utomordentligt djup bugning, men tillade sedan helt tyst: »det vill säga alla de krafter, som icke patern och kyrkan behöfva använda.»

»Nå, skynda dig och var snart tillbaka! Då vill jag se till, om jag icke kan finna någon för dig lämplig belöning.»

Med en smidig underdånighetsbetygelse försvann Jon Puckel.

Tionde Kapitlet.

Messan i vilda skogen.

När den listige puckelryggen, Dackes »vackre vän», omsider hade blifvit affärdad med brevet och budskapet till Gräskääl, vände Nils Dacke sig om på det enkla trä-

säte, der han hittills sutit, och såg nu, att munken var djupt tankfull, nästan mörk och dyster i hägen.

»Hvad nu?» utropade upprorsmakaren. »Hvi sörjen I, fader Göran? Allt går oss ju väl i händer och vi hafva intet att klaga.»

Patern spratt upp, liksom om han hade stungits af en orm. Utan tvifvel hade han icke begripit hvad hans yngre vän sade, ty han utropade häftigt:

»Redan! Äro filistéerne här redan?... Till vapen för Israel, I väktare på Zions heliga murar! Till vapen! Död åt hedningarne!»

»Nå, lugna er, vördige fader! Icke finnas här några filistéer.»

»Jaså, det var således blott en dröm,» sade nu patern mera saktmodigt. »Jag drömde, att stridens stund var inne, men... nå, den kommer snart, den skall komma öfver de gudlöse kättarne såsom en tjuf om natten, såsom ett regn från en klar himmel och såsom en frostnatt öfver den späda, blommande plantan. Ve de filistéer, ty deras tid, deras eländes tid är nära, säger Herren!»

»Gud gifve det!»

»Tvifla icke, min son! Du har i dag blifvit af folkets röst, som är Guds egen röst, vald till anförare, men ännu är du icke invigd till det heliga kallet. Kom!... Kom! Nu, i denna natt skall du smörjas med den heliga Anda och beklädas med kraft af höjden, att du må blifva väldig och oöfvervinlig såsom de gamle dotnare i Israel. Kom, min son, du Guds utkorade!»

Munken reste sig upp och gick tvärs öfver golfvet bort till dörren, som han öppnade, och trädde ut på det af klart månsken belysta berget. Hans ord, hans min, hans hållning voro så högtidliga, att till och med den gudlöse och för allt religiöst i sjelfva verket helt och hållet likgiltige

Dacke mot sin vilja kände sig fattad af häpnad. Mekaniskt reste han sig upp och följde pater Görän.

Utanför kojans dörr såg Dacke en karl, hvilken höll två sadlade hästar i beredskap. Sannolikt gjorde karlen detta på munkens förut meddelade befallning, ty Dacke kunde icke erinra sig, att han hade meddelat slikt bud åt någon af sitt folk denna afton. Lång tid till reflectioner erhöll den häpnade chefen icke, ty munken kastade sig upp på den ene hästen och vinkade med en befallande åtbörd åt honom att bestiga den andre. Dacke lydde.

Sakta redo de båda männen utför sluttningen.

»Hvarthän fara vi, vördige fader?» frågade Dacke efter en stund.

»Till en plats, der du skall blifva smord med glädjens olja.»

»Hvar är den platsen?»

»Det får du i sinom tid veta. Stör mig icke nu i mina böner!»

Patern hade sitt radband i hand och tycktes bedja med stor flit. Den vildg Dacke, som eljest icke fruktade hvarken himmel eller helvete, var såsom ett barn i munkens hand. Om den mäktigaste bland de store på jorden hade befalt honom att vara tyst, skulle han af lust till att trotsa icke hafva lydt, men då den simple munken gaf honom samma befallning, teg han utan någon invändning.

Klockan var nio på aftonen, när de lemnade Dackehall.

Sedan de stigit ned från höjden, begaf patern sig djerft in i skogen och Nils Dacke följde honom, ehuru han var utom sig af förvåning och nästan trodde, att pater Görän plötsligt hade blifvit rof för ett farligt vansinne. Hvad menade han? Hvarthän ämnade han föra honom? Hvad betydde de hemlighetsfulla ord, som patern hade yttrat om invigning, om en smörjelse med glädjens olja och annat sådant? Dacke kunde icke begripa något af detta, men han förstod, att om pater Görän icke hade blifvit svagsint, så

förehade han någonting af stor vikt och betydelse. Grubblandet öfver alla de frågor, hvartill munkens besynnerliga ord och beteende föranledde, sysselsatte den vilde höfdingen, medan munken tyst red framåt och flitigt läste sina böner. Skogen var vild och tät, så att framträngandet derinne gick helt sakta. Ehuru det inne i skogen var ganska mörkt, då månskenet icke hade obehindradt tillträde till dess gömslen, tycktes klosterbrodern alls icke tveka om vägen, utan det föreföll snarare sannolikt, att han ridit fram der mera än en gång tillförne, ty han valde alltid sådana vägar att kringgå de mest ogenomträngliga snåren, att ingen annan än den, som var noga bekant med lokalen, skulle hafva förmått att i mörkret uttänka och uppsöka dem.

Ehuru färden räckte fullt två timmar, bröt pater icke tystnaden och Nils Dacke å sin sida vågade icke störa »den vördige fadren.»

Slutligen när klockan var något öfver elfva på aftonen, tyckte Dacke sig finna, att man nalkades en bebodd ort. Ljussken framglimrade mellan träden. Pater Göran återvände nu från börens till verklighetens verld och sade:

»Nu nalkas vi det heliga rumet, min son. Är du redo?»

»Till hvad?»

»Till att undfå den heliga invigningen till ditt höga kall.»

»Låtom oss vänta dermed, tilldess jag verkligen blir konung!»

»Nej, Dacke! Om du vill, att helgonen skola välsigna dina vapen, så måste du redan nu vid början af din bana ställa dig under kyrkans och helgonens beskydd. Den kyrkliga invigningen skall gifva dig visshet om seger. Icke höfves det kyrkans befriare att draga ut till korståg mot de gudlöse utan att först mottaga kyrkans välsignelse?»

Ljusskenet blef allt mera tydligt. Ju längre fram de båda resenärerne kommo, desto mera öfvertygades Nils Dacke, att han befann sig i närheten af ett litet kapell, uppbygdt midt i ödemarken, och att det var från det i det inre rikt upplysta kapellet, som ljusskenet strömade ut genom höga och smala fönsterlufter i spetsbågstil. Genom skenet från kapellet var platsen, der den lilla bygnaden låg, så upplyst, att Nils Dacke, när han kom fram i brynet af skogen, kunde ganska noggrant bese den, isynnerhet som äfven månen ännu kastade sitt bleka ljus öfver nejden.

Platsen var uppenbarligen en för icke länge sedan gjord uthuggning i skogen, ty rundt omkring kapellet funnos ännu qvar rotstubbarna efter de fällda träden. Här och der bland stubbarna syntes ett grafkors, hvilket å andra sidan bevisade, att de menniskor, som bebodde platsen och egnade den allsmäktige sin dyrkan i det lilla templet, hade tillbringat tillräckligt lång tid der, för att låta döden medhinnna att bland dem inhösta en icke ringa skörd. Kapellet var uppfördt af trä och till sitt bygnadssätt mycket enkelt, men Dacke kunde dock redan på afstånd se, att fönsteröppningarna voro prydda med träsniderier af det slag, som fordom utgjorde en af munkarnes käraste sysselsättningar i den ensliga cellen.

När den förvånade och af ett nästan högtidligt allvar intagne Dacke blickade sig omkring på platsen, såg han äfven några små kojor, uppförda i en rad vid uthuggningens ena sida.

Den djerfve röfvarechefen frågade sig sjelf, hvar han befann sig, om allt detta var en dröm eller om icke snarare pater Göran hade fört honom till något af de förtrollade länder, som sagorna skildra med så tjusande behag. Just då stannade munken, steg af sin häst och band den vid ett träd samt uppmanade i hviskande ton sin följeslage att följa exemplet. Medan de ännu voro sysselsatte med detta

arbete, slogos kapellets portar upp och ut strömde ur bygnadens inre, såväl ett ännu starkare ljussken, som en underbart vacker chör af manliga röster. Alltsammans förekom den vilde röfvaren så härligt, att en rysning af rörelse, hvars like han aldrig känt, genomfor hans kropp.

Också var allt egnadt att stämna till allvar. Mörkret i skogen, det lilla täcka kapellet inne i ödemarken, det fantastiska månskenet, de väldiga, ur templet framströmmande ljusmassorna, den härliga sången, hvilken ljud harmonisk, fulltonig och klar, som om den kommit från himlens eget djup — allt var öfverraskande, allt var hänförande.

Den vackra chören hördes alltmera tydligt. Sångarne närmade sig kapellets port. Dacke stod i andlös väntan.

Nu trädde någon ut i porten. Nils Dacke slukade honom med ögonen. Det var en klosterprior, klädd i sin ämbetsdräkt och bärande på sin arm ett stort gyllene kors. Efter honom kommo tre små chorgossar med rökelsekar i sina händer. Derefter framträdde två munkar, af hvilka den ene bar monstransen och den andre ett försilfradt relikskrin. Sedan kommo återigen chorgossar med rökelsekar, en skara munkar i tredubbla led och aldra sist tre chorgossar, svängande hit och dit de små härdar för välluktande rökverk, som de buro.

»Hvad är detta, vördige fader?» hviskade Dacke till sin ledsagare.

»Min son, du ser här den ringa återstoden af de helige män, som fordom befolkade ett stort kloster, innan den omilde konungen genomdref sina kätterska påfund. Du ser här den enda kvarlevande roten af den gamla goda stammen, men ur densamma skall spira fram en ny stam, med nya grenar och ny grönska, en ny kyrka, der helgonen få den ära, som dem tillkommer, och der Gud varder ärad på apostlarnes vis. Detta lilla eländiga kapell, dessa små hyddor — se der det enda, som återstår i Sveriges rike af den

gamla katholska kyrkan. Men din arm och ditt svärd, min son, sköla med den heliga jungfruns och helgonens hjälp i verldslig mätto återställa kyrkan och befria Israel ur dess babyloniska fångenskap, och ur detta lilla, förföljda klostersamfund skall den andliga pånyttfödelsen komma. Liksom Jeremias, så står *jag* bland Jerusalems ruiner, men liksom han, skådar *jag* inbrytandet af en ny Guds nådes tid och ett återupprättande af det heliga, som fallit.»

Huru dunkelt pater Görans språk än var, förklarade det dock saken tillräckligt tydligt, så att Nils Dacke kunde fatta den. Han förstod således, att det var en del af de vid reformationen fördrifne munkarne, som hade slagit sig ned här i vilda skogen och uppbyggt åt sig en koloni och ett kapell, om hvilkas tillvaro hvarken Gustaf Wasa eller någon annan människa i Sveriges rike hade någon aning. Der lefde de förföljde eremiterne ett ganska trygt lif, ty ingen störde dem i deras böner, andaktsöfningar eller messor, emedan platsen låg i en verklig ödemark, från hvilken det var milslång väg till närmaste människoboning.

Såsnart Dacke hade hunnit göra sig redo för verkliga förhållandet, försvann naturligtvis all tanke på, att någonting underbart och öfvernaturligt var förenadt med den syn, som munken här lät honom skåda, och den vackra sång, som tjusade hans öron. Derméd försvann visserligen äfven en stor del af den hänförelse, som Dacke till en början hade känt, men scenen var i sig sjelf tillräckligt vacker och gripande för att kunna, äfven sedan den blifvit afklädd allt sken af något öfvernaturligt och spöklikt, underhålla i hans sinne en ganska högtidlig stämning, och han ådagalade äfven, att så var, derigenom att han helt mekaniskt föll ned på sina knän bredvid munken, när processionen nu högtidligt och under fortsatt chörsång nalkades stället, der han stod. Pater Göran hade då redan en stund legat på knä. Ju närmare processionen kom, desto mera drogs Dackes hufvud

ned mot jorden, så att det slutligen vidrörde gräset, när munkarne passerade förbi.

Ännu ljud den högtidliga sången, ännu hade det långa tåget icke hunnit tillbaka in i kapellet, då fader Göran lade sin hand på den ännu knäböjande röfwarens skuldra och sade:

»Upp min son! Tiden är inne!»

Dacke sprang upp.

»Återstår då någonting att göra, vördige fader? Hafva vi icke nu gjort nog, för att dristigt kunna börja det heliga verket? Jag såg, att den vördige abboten välsignande utsträckte sin hand öfver mig. Är icke det mera än tillräckligt, pater Göran?»

»Nej . . . nej! Kom min son!»

Patern stälde sina steg rakt fram mot kapellets port, genom hvilken processionen, som nu hade tågat rundtomkring platsen, just inträdde. Pater Göran påskyndade sina steg, så att han och hans följeslage inträdde i templet genast efter de tre chorgossar, hvilka avslutade tåget. Knapt hade de inkommit, förrän en »tjenande broder» d. v. s. en klosterdräng tillslöt och förbomade portarna. Processionen tågade ända fram till altaret under fortsatt sång. Abboten stälde det gyllene korset på altaret bredvid den i trä snidade Mariabilden. Monstransen uppställdes på dess plats, relikskrinet insattes i ett skåp i sjelfva altarbordet. Derefter återvände munkarne till sina bönstolar nere i kapellet och abboten blef ensam med chorgossarne innanför altarrunden.

Sången tystnade och dess eko bortdog snart under det låga hvalfvet.

Då fattade pater Göran sin väns arm och hviskade:

»Träd fram med mig, min son!»

Munken gick utan att afvakta något svar rakt fram till altarskranket och stälde sig utanför detta vid dess midt.

Nils Dacke — den djerfve Nils Dacke — tvekade att följa honom, men först när munken hade hunnit fram till den plats, han afsåg, vände han sig om och märkte, att Dacke ännu stod kvar på samma ställe och icke hade trädt ett enda steg närmare altaret. Pater Göran sände då sin vän en så befallande blick ur de mörka, glödande ögonen, att Dacke kände sig kufvad och trädde fram. Hvad munken icke märkte, det var att röfvaren, då han gick fram till munkens sida, muhlade mellan tänderna:

»Jag börjar tycka, att han har besynnerliga konster för sig, den gode munken . . . Nå, lifvet skall jag väl i alla händelser rädda. Jag har ju min knif.»

Försigtigtvis undersökte han med handen, huruvida detta vapen verkligen hängde på dess vanliga plats vid hans sida.

Ändtligen stod han bredvid pater, som tycktes vänta på, att priorn skulle ända den tysta bön, som han, knäböjande framför altaret, uppsände till den Gud, hvilken han, oaktadt alla vedervärdigheter och lidanden, troget tjänade på det sätt, som han ansåg vara det enda rätta. Ändtligen reste han sig upp och vände sig om, så att Dacke kunde se hans anlete.

Det var en redan gammal man med ett ansigte, hvars ädla drag voro egnade att väcka oinskränkt vördnad. De fåror, som ålderdom och bekymmer hade grävt i detta anlete, talade om en bitter, men rik lefnadserfarenhet, medan de klara ögonens milda uttryck vittnade, att mannen, oaktadt sina lidanden och vedermödor, icke hade förlorat hvarken sin tro på försynens vishet och godhet eller sin kärlek till medmänniskor. Hans milda ögon blickade så vänligt ned på Nils Dacke, att denne nästan blygdes öfver att icke vara mera värdig en sådan blick.

Då upplät pater Göran sin mun och sade med högtidligt allvar:

»Vördige fader prior, helige broder Sigfrid! Då du efter samråd med de andre bröderna af vårt heliga brödraskap sände mig, den ringaste ibland oss, ut i verlden för att se till hvad som kunde göras för kyrkans återupprättande i Sveriges nu af lutherskt s. k. ljus d. v. s. af hedniskt mörker betäckta land, då befalde du mig att uppsöka och föra till dig en man, som vore skicklig att stöta den omilde konungen från tronen och besegra de filistéer, som förtrycka Guds folk, men du bjöd mig oek uttryckligen tillse, att den mannen blefve vald af folket sjelf, emedan du ansåg, att folkets röst är Guds egen röst. *Vox populi, vox Dei* har jag också sedan den dagen oupphörligt upprepat i mitt hjerta. Vördige broder! Jag har funnit mannen, som Guds röst genom folkets mun utkorat. Fader prior! Nu vänder jag tillbaka till dig med mannen, att du må taga hans ed och inviga honom till hans heliga kall.»

»Jag har icke lofvat att svärja på någonting», mumlade Dacke, fastän ohörbart.

Men priorn besvarade munkens ord på följande sätt:

»Redan i många år hafva vi väntat din återkomst, broder Göran, min käre son, och vi trodde dig redan hafva fallit ett offer för din tro och ditt nit. för den heliga kyrkans sak. Så mycket mera välkommen är du nu. En verklig glädje uppfyller mitt snart i döden stelnade hjerta, då jag hör dig förkunna, att mannen är funnen, att Guds röst har talat och att befrielsetimmen för det i fångenskap suckande Israel snart . . . ack, snart skall slå. Sannolikt får jag aldrig med mina ögon skåda den dagen, då det nu började verket skall nå sin fullbordan, men jag ser dock framför mig med profetisk klarhet den dagens sällhet och min ande fröjdar sig i Gud, min frälsare.»

Nu vände priorn sig till Nils Dacke och sade, i det hans milda blick spred kring röfwarens person liksom ett solsken:

»Min son, är du den som är af folket vald att anföras Guds barn i striden mot kättarne?»

»Ja, vördige fader, jag är just densamme.»

»Och du vill stöta den omilde konungen från hans inkräktade tron?»

»Det vill jag.»

»Och du vill återupprätta den katholska kyrkan i Sveriges rike?»

Dacke tvekade ett ögonblick och sökte undvika pater Görans glödande blick, men paterns ögon tycktes i denna stund vara begåfvade med magnetisk kraft, ty Dacke kunde icke undvika dem. Han måste möta dem och detta var nog för att kufva hans upproriska sinne. Han svarade högt och ljudligt:

»Ja, jag vill återupprätta den katholska kyrkan.»

»Befäst då detta ditt löfte med en ed!»

En chorgosse frambar ett litet kors.

»Lägg din hand på det heliga korset, min son», återtog priorn, »och svär att stöta den omilde konungen från hans tron och återupprätta kyrkan!»

Nils Dacke svettades och skulle gerna hafva velat undvika att aflägga denna ed, men åter var det pater Görans glödande blick, som kufvade honom. Han lade sin hand på korset och sade:

»Detta vill jag göra och dessa löften hålla, så visst mig hjälpe Gud och den heliga jungfrun och helgonen alla!»

»Gud har hört din ed och skrivit den in i sin allvetenhets bok», sade nu priorn. »Han skall ock straffa dig med sin vredes eld, om du bryter den.»

Priorn tog nu på altaret ett litet silfverkärl, innehållande invigd olja, trädde ned från altaret till skranket och utgöt några droppar af oljan på upprorsmakarens hufvud, under det att han sade:

»Såsom denna olja utgjutes öfver dig, komme så Guds Anda uppå dig, att du må hafva kraft att fullgöra det värf, som du åtagit dig! All Guds nåd och välsignelse och alla helgons förböner vare städse hos dig nu och till evig tid! Amen.»

Ceremonien var slutad och Dacke reste sig upp från den knäböjande ställning, som han under invignirgen intagit. Priorn återvände till altaret och påbörjade ofördröjligen en högtidlig messa, hvilken Nils Dacke åhörde från en af bönstolarna nere i kapellet, till hvilken pater Göran förde honom. Sannolikt är likväl, att Nils Dacke icke hvarken hörde vexelsångerna eller lyssnade till priorns latinska ord eller såg chorgossarnes svängningar med rökelsekaren eller gaf akt på priorns ofta upprepade knäfall och återuppståndelse, ty Nils Dacke var liksom bedöfvad af det som vederfarits honom och af hvad han gjort, och han behöfde någon tid för att lugna sig, innan han kunde gifva akt på den omgifvande världen, och dessutom, sedan han något lugnat sig, var han alltför ogudaktigt stämd för att kunna hafva något interesse för religiösa ceremonier. Han grubblade öfver den ed, som priorn hade låtit honom aflägga, och han kallade i sitt sinne alltsammans för »ett dumt spektakel», hvars nytta han icke kunde förstå.

Emellertid lästes messan till slut af priorn, som säkert sjelf fann sig mycket uppbygd och styrkt deraf och som helt visst trodde, att messans åhörande skulle gifva »den af Gud utkorade hjelten» en förökad kraft till hans svåra värf.

Slutligen instämde hela chören af munkar och chorgossar i denna sång, hvars afseendé på de förhandenvarande omständigheterna är omisstyddig:

Transit rigor hiemalis,
Novus floret flos vernalis
In salutem gentium:

Error cedit, sublimatur
Christi fides, augmentatur
Numerus fidelium.*

Messan var slut och pater Göran drog Dacke med sig ut ur kapellet. De uppsökte sina hästar och anträdde hemvägen. Länge hade de dock icke färdats, förrän Nils Dacke gaf sina känslor luft genom att utropa:

»Säg mig nu, fader Göran, hvartill hafva alla dessa konster tjenat? Hvarför förden I mig hit?»

Elfte Kapitlet.

Bedröfvelse och ångest.

På Gräskääls gård var föga eller ingen glädje. Herren i huset låg, såsom förut är nämnt, sjuk sedan ett par år och det är ganska tydligt, att uti ett hem, der husfadern eller husmodern ligger på en årslång sjukbädd, der kan den lifliga och sjungande glädjen icke slå sig ned.

Sörjande öfver sin makes sjukdom och plågor, var den ädla husfrun, Gunilla Slatte, alltid vid tungt sinne. Blek och sörjande, tillbringade hon största delen af sin tid i sjuk-

* Responsorium ur Breviar. Scar. de S. Eskillo. Har blifvit så öfversatt:

»Vinterkölden nu försvinner,
En förnyad vårsol brinner,
Frälsning är hvar stråles namn.
Villan flyr. Der korsets fana
Höjes, öks, då röster mana,
Barnaskaran i Guds famn.»

rumet, sysselsatt med att enligt sin oeftergiffliga pligt försöka lindra den sjukes plågor och bringa honom någon tröst och vederqvickelse.

Hvad nu beträffar dottern, den fagra Christina, så hade hon dubbel orsak att under närvarande tid afsäga sig all bekantskap med glädjen. Säsom en god dotter eignar och anstår, var hennes hjerta uppfyllt af sorg, medlidande och deltagande med den älskade fadren, men då hon nu på detta sätt delade sin moders bedröfvelse, egde hon dessutom en annan sorgeskälla, om hvilken ingen i huset hade någon aning, och denna källa var — Arvid och det vådliga företaget, hvori han kastat sig, då han begifvit sig ut att bespeja Dacken och Jon Andersson. Den älskande ungmön förtärdes af oro för hans skull, men visste icke något råd. Nu ångrade hon bittert, att hon icke genast hade med ännu större ifver försökt beveka honom att afstå från sin oförlåtligt djerfva plan, ja, hon till och med anklagade sig, därför att hon icke hade helt och hållet förbjudit honom hela saken.

»Förbjudit?» sade hon till sig sjelf. »Hade jag väl någon rättighet att förbjuda honom detta eller någonting annat? Visst hade jag det. Jag är ju hans kusin. Bah! Han skulle blott hafva skrattat åt mig. Men jag förtjenar alla möjliga straff det oaktadt, ty . . . ty jag kunde ju hafva sagt honom, att jag älskar honom, och då skulle han icke hafva kunnat vägra mig någonting.»

Denna förtjusande bekännelse, hvilken utan tvifvel skulle hafva gjort Arvid mycket lycklig, om han hade hört den, uttalade den unga flickan, endast då hon var ensam på sin kammare, och det var äfven denna kammare, som fick vara vittne till de flesta af hennes tårar.

Det var den 15 April, således dagen efter mötet på Dackehall. Christina satt i fadrens rum och läste högt för honom ur Olaus Petri postilla. Den hårdt plågade herr

Gudmund lutade sitt aftärda hufvud mot kuddarna och lyssnade till hvad hon läste. Allt var tyst och stilla i den lilla kammaren och intet annat ljud hördes än Christinas välljudande stämma.

Vid ett uppehåll, som jungfrun gjorde i läsningen, yttrade den sjuke:

»Jag menar, att vi kunna öppna fönstret en stund i dag. Mig synes, att här är så qvaf luft, min dotter. Solen skiner och det tyckes vara varmt ute, så att jag tror icke, att en smula af den friska luften skall bekomma mig illa.»

»Gerna, min far!» yttrade ungmön och efterkom fadrens önskan.

Derefter återtog hon sin läsning och herr Gudmund njöt nu på samma gång af frisk jordisk luft och af den friska himmelska fläkt, som doftade honom till mötes ur hvarje sida af den förträffliga boken. Plötsligt afbröt hon läsningen midt i en mening och lät höra ett lätt utrop. Någoting hade blifvit inkastadt genom fönstret, som hon nyss öppnat, och det inkastade hade nedfallit i boken och dolde just det ställe, som hon läste. Knappt hade hon hunnit lugna sig så mycket, att hon såg att det inkastade föremålet var ett bref, förrän hon insåg nödvändigheten att icke oroa den sjuke med denna angelägenhet, brefskrifvaren och budbäraren mände nu vara hvilka som helst. Hon återtog därför den afbrutna läsningen, liksom om ingenting hade förefallit, men brevet, som utgjordes af ett ganska orent stycke papper, gömde hon i sin klädningsficka.

Herr Gudmund hade emellertid märkt alltsammans och han hade derjemte sett något, som Christina icke hade varseblifvit, nämligen ett fult karlhufvud och öfra delen af en puckelryggig kropp, hvilka hastigt försvunno från fönstret. Gudmund Slatte låg nämligen med tillslutna ögon, för att bättre kunna fästa i minnet de gudliga ord, som hans dotter läste, men hennes utrop kom honom att hastigt öppna ögo-

nen och det var då, som han blef varse Jon Puckel vid fönstret och det på dottrens bok nedfallna brevet. Han afbröt därför hennes ånyo började läsning.

»Hvad betyder detta?» yttrade han med matt och svag röst.

»Hvilket, min far?» sporde ungmön, som trodde sig hafva lyckats så bedrifva saken, att fadren icke märkt hvad som förefallit.

»Karlen vid fönstret och brevet, som du gömde?»

»En karl!» utropade Christina med en förvåning, som icke var spelad. »Honom har jag icke sett.»

»En puckelrygg! Jag såg honom tydligt. Det var han, som inkastade det der brevet, hvilket förskräckte dig. Från hvem är brevet?»

Christina insåg nu, att hon förgäfves skulle försöka neka. Ehuru hon såsom en god dotter gerna velat bespara sin far hvarje bekymmer, isynnerhet nu då han var sjuk, måste hon nu likväl erkänna, att ett bref hade blifvit inkastadt, men att hon icke visste, från hvem det mände vara.

»Läs upp det för mig, min dotter!»

»Min far, skona dig sjelf! Jag ber så hjertligt, att du icke mera tänker på denna sak.»

»Jag befaller dig att läsa upp det, min dotter, och du lyder, så vida min faderliga kärlek är för dig något värd. Läs!»

Hvad skulle den arma flickan göra? Hon hade mera än en aning, ja, nästan full visshet om, hvem brefskrifvaren var, och just därför vågade hon icke gifva fadren del af dess innehåll. Hon betviflade icke, att det var Nils Dacke, som hade skrivit det, och hon fruktade, att det som stod skrivet på det orena papperet skulle försätta fadren i en vrede, hvilken ovilkorligen måste medföra en nedsättning af hans krafter och en försämring i hans helstillstånd.

Fadren uttydde emellertid hennes tvekan på ett annat

sätt. Han tänkte, att hon hade *verkliga* hemligheter för sina föräldrar och att hon fruktade, att hennes mer eller mindre straffbara förhållande skulle blifva röjdt genom brevet. Emellertid ansåg han det såsom en dyrbar pligt att, fastän sjuk, vaka öfver sin dotter, så länge han kunde andas och tänka, och därför befallde han ännu engång med all den skärpa i rösten, som i hans svaghetstillstånd var möjlig, att hon skulle uppläsa det olycksdiga brevet.

Hon bad ännu engång, att han skulle skona sig sjelf, men han lät icke öfvertala sig. Hon föreslog, att hon skulle läsa brevet för sin mor i enrum med henne, på det att hon skulle kunna säga sin make, att deras barn i intet afseende uppfört sig på opassande sätt, och derigenom lugna hans oro, men då hon sade detta, började den gamle adelsmannen ropa, att mor och dotter gemensamt bedrogo honom och att nu . . . nu genast ville han höra brevet läsas och skedde icke detta, vore han nödsakad att förneka henne såsom dotter.

Allt detta gick naturligtvis jungfrun djupt till sinnes. Halft förtviflad öfver såväl fadrens orättvisa misstankar mot henne, som hans envishet att vilja höra en skrifvelse, hvilken måste göra honom vred och derigenom skada hans helsa, ja, måhända äfven hans lif, tog hon nu fram brevet och uppläste det med darrande röst. Våra läsare hafva naturligtvis redan insett, att det var Dackes bref, men då vi icke förut hafva gifvit våra läsare någon kändedom om dess ordagranna innehåll, så införa vi här skrifvelsen i dess helhet, dock först efter att hafva rättat alla de staffel och andra misstag i fråga om formen, hvaraf det var uppfyllt.

»Till välborna jungfrun

»Christina Slatte å Gräskääl

»en kär och vördsam helsning! Jag tager mig friheten omförmäla, att eder käraste fästman Arvid

»Nilsson är i mina händer och att jag beslutat döda
 »honom med min egen hand, om icke dessförinnan
 »I, välborna jungfru, besluten eder att blifva min
 »brud. Jag har i dag af folket mottagit uppdraget
 »att anföra småländingarne i öppet uppror mot den
 »omilde konungen och fastän jag nu synes eder
 »vara en ringa stigman, så torde jag dock en dag
 »kunna komma att sitta der nu konung Gustaf
 »sitter, och det ber jag er betänka. Om fyra dagar
 »väntar jag ert svar med en budbärare, som jag då
 »sänder eder. Blir svaret nekande, så kommer Arvid
 »Nilsson att dö, innan sol går ned den dagen.
 »Tecknar med vördnad»

»Nils Dacke.»

Med fast vilja lyckades det den ädla jungfrun att beherska sig, ända tilldess hon hade läst brevet till slut. Äfven den ädle gamle herren åhörde med utvärtes lugn alltsammans. Men då skrifvelsens sista stafvelse hade ljudit i rumet, var det slut både med jungfruns kraft och med herr Gudmunds lugn. En hjertslitande scen inträffade.

Fadren uppgaf ett vildt rytande af vrede och dottern ett rop af ohejdad smärta. Båda afsvimmade, den sjuke i sin bädd, och dottern, ja, hon föll ned på golfvet der hon stod.

I ett hus, der någon är sjuk, är vanligtvis hvarje medlem uppmärksam på allt hvad som föregår i sjukrumet, äfven då man icke sjelf är derinne. Det var därför naturligt, att fadrens och dotterns förenade skri skulle väcka uppmärksamhet. Också dröjde det icke många minuter, innan Christinas mor och några af de qvinliga tjenstehjonen trädde in.

Till en början blefvo alla förlamade af fruktan vid åsynen af det elände, som mötte deras ögon, men i nästa

ögonblick ilade modren fram i rumet och gaf tjenarinnorna anvisning att taga Christina i deras vård, men sjelf skyndade hon till sin makes bädd och gjorde allt, för att återkalla honom till lifvet.

Vi förbigå dessa scener af jemmer och ångest, hvilka alltid äro förbundna med bemödanden att väcka afsvimmade menniskor till sans. Nog af — Christina var den första, som öppnade ögonen, och hon kände sig snart stark nog att ensam uppsöka sin kammare, men hvad den genom sin långvariga sjukdom försvagade gamle herren beträffar, så gick saken hvarken så lätt eller så fort, ej heller voro följderna så ringa för framtiden, ty hans sjukdom hade blifvit förvärrad, en dödlig blekhet betäckte hans ansigte och han förmodde knapt öppna ögonen.

Så låg han en lång stund stilla och orörlig, sedan han återfått sansen. Endast de häftiga, tidt upprepade andehemtningarna bevisade, att han lefde. Man trodde, att hans sista stund var kommen.

Plötsligt reste han sig till hälften upp i sängen, stödde sig på armbågen och yttrade häftigt:

»Puckelryggen! . . . Hvar är puckelryggen? Jag vill tala med honom.»

»Hvilken puckelrygg?» frågade vänligt hans husfru, som icke hade någon kännedom om hvad som passerat.

»Puckelryggen!» upprepade herr Gudmund, hvarefter han af mattighet sjönk tillbaka i sin bädd.

Tjenarinnornas ögon fylles med tårar, emedan de trodde, att den gode gamle herren yrade och att hans slut var nära förestående, men husfrun, som insåg, att någonting besynnerligt förefallit, sade vänligt och mildt:

»Det är således en puckelryggig man, som du önskar se?»

»Ja!»

»Nåväl, jag skall hemta honom.»

Den sjuke öppnade ögonen en smula och gaf sin hustru en tacksam blick samt hviskade ett knapt hörbart:

»Tack!»

Den kloka frun uppsökte genast Christina och omtalade den sjukets önskan. Till hennes icke ringa förvåning förstod dottern genast sin fars önskan och tyktes alls icke finna den besynnerlig.

»Vi måste låta honom få sin vilja uppfylld, min mor, och jag skall försöka tillfredsställa honom, om I nu viljen skicka hit till mig gamle Hans, trädgårdsdrängen.»

Nu först märkte den goda husfrun, att Christina var mycket bedröfvad och att hennes ansigte var fuktigt af tårar. Med alla tecken till stor oro sporde hon därför:

»Hvad är det, min dotter? Hvad är, som gör dig bedröfvad? Och hvad betyder all denna uppståndelse?»

»Visserligen skolen I få veta allt, hulda moder, men nu är icke tid dertill. Skicken mig hit Hans, min mor!»

»Nå, jag skall göra som du önskar. Gråt likväl icke, min dotter! I bibeln finnes en tröstekälla, ur hvilken man kan hemta hugsvalelse för alla slags sorger.»

»Knapt för en sådan sorg som min!»

Modren gick ut att kalla Hans och efter ett par minuter stod den ärlige och raske gubben i Christinas kammare. Hon sade:

»Jag behöfver dina tjenster, Hans, i viktiga ting. Säg, vill du hjälpa mig?»

»Ja, jungfru, så visst jag vill räkna på helg . . . aj, nu kom åter det katholska sattyget för mig! . . . jag ville säga: så visst jag vill blifva salig.»

»Gå då ned i trädgården och sök efter en liten puckelryggig karl och när du funnit honom, så för honom in i min fars sjukrum, ty min far har något att säga honom. När du har gjort detta, kommer du hit upp till mig igen. Förstår du mig?»

»Jag förstår allting ganska lätt, jungfru lilla, och det är endast skillnaden mellan påfven och Luther, som jag har svårt att hålla i minnet.»

Hans gick sin väg och Christina kunde höra, huru han derute i förstugan åkallade diverse helgon och ögonblicket derefter förebrådde sig sjelf denna »syndiga katholskhet». Vi taga oss friheten att åtfölja den hederlige gubben.

När han kom ned i trädgården, blef han nästan ögonblickligen varse en person, som måste vara den han skulle uppsöka, ty personen var begåfvad med en puckel, hvilken var fullkomlig i sitt slag. Det var verkligen Jon Puckel som, efter att hafva på ett så olycksbringande sätt lemnat jungfru Slatte brevet från Nils Dacke, gick och strök omkring i närheten af huset, för att möjligen få ett svar på brevet med sig hem till Dackehall. Emellertid hade han knapt blifvit varse trädgårdsdrängen, förrän han beredde sig att fly, om så behöfdes. Hans häst stod bunden utanför trädgårdsporten och han närmade sig försigtigt denna, för att hafva djuret till hands, om han skulle upptäcka några fiendliga afsigter.

»Halloh! . . . Vänta, min vän!» ropade Hans. »Min herre vill tala ett förtroligt ord med dig.»

Ett sådant samtal var emellertid alldeles icke i Jon Puckels smak, hvarför han också ropade tillbaka till den långsamt sig närmande drängen:

»Helsa din herre, att jag icke har något ärende till honom.»

Derefter började han af alla krafter springa mot trädgårdsporten.

Hans blef förvånad öfver detta beteende, men då han hade lofvat jungfru Slatte att föra puckelryggen till hennes far, ville han på intet vilkor tillåta mannen att springa sin kos. Hans var rask och vig, ehuru han var temligen till åren, och han hade redan förut vid jagten efter Nils Dacke visat,

att hans förmåga i fråga om att springa icke var föraktlig. Jon Puckel deremot var såsom alla puckelryggiga menniskor trångbröstad och hade därför icke så lätt att deltaga i en kapplöpning. Följden blef nu, att Hans med hvarje språng vann betydligt på Jon, och det var att hoppas, att trädgårdsdrängen slutligen skulle gripa f. d. klosterdrängen. Tvärt emot all förmodan uppnådde dock Jon Puckel sin häst, redan innan Hans uppnådde trädgårdsporten. Inom ett ögonblick var repet, som band hästen, afskuret — att lösa upp knuten, dertill hade han icke tid — och i nästa ögonblick satt han i sin sadel och kunde skratta åt Hans, som i detsamma kom fram i porten, svettig och varm af ansträngning.

Puckel försummade icke tillfället att göra en ful grimas, innan han red bort. Han var, som vi förut hafva sett, stundom temligen pojkaktig och i full öfverensstämmelse med denna sin egenskap förde han nu handen upp till sitt ansigtes framstående medelpunkt och åstadkom på detta sätt en förlängning af näsan, hvilket måste anses såsom en stor ohöflighet, isynnerhet som han i dag såg. Hans för första gången och icke kunde åberopa en lång och intim bekantskap såsom ursäkt för sin förtroliga näsvishet. Men det härigenom försakade dröjsmålet blef Jon Puckels förderf.

När Hans såg, att den putslustige lille mannen var nära att undfly honom, tog han sin tillflykt till list. Han tänkte, att om puckelryggen flytt, när han hörde talas om gårdens herre, så torde hans ärende hafva gäلت någon annan än herr Gudmund och då efter all sannolikhet ingen annan än jungfrun. Derfor ansåg han det vara skäl att försöka med jungfru Slatte's namn locka till sig det vildbråd, som flydde för herr Gudmunds.

»Vänta då, karl!» ropade han. »Begriper du icke, att det är den ädla jungfru Slatte, som låter kalla dig?»

Det var de pojkaktiga experimenternas skuld beträffande

näsan, att Jon Puckel qvarstannade tillräckligt länge att få höra dessa listiga ord. Om han strax hade flytt, skulle han hafva undgått snaran.

»Jaså», sade han, »hvarför nämnde du icke det genast, ditt nöt?»

Hans närmade sig med småleende på läpparna.

»Vänta ett ögonblick, min vackre vän! Jag har någonting att säga dig på uppdrag af den ädla fröken. Vänta! Vi skola nog komma väl öfverens, du och jag, ty jag tycker i sanning om ditt vackra yttre, min lille vän.»

»Om du hade sagt mig det strax, skulle jag icke hafva behöft springa mig till lungsot.»

»Du var då mycket rädd för mig? Det var dumt af dig, ty jag menar dig så innerligt väl, ja, jag skall till och med försöka att bota din lungsot.»

Trädgårds-Hans var nu alldeles invid hästen, på hvilken ryttaren satt.

»Nå, brevet?» sporde Jon Puckel.

»Det får du sjelf afhemta», svarade Hans och grep i detsamma den intet försåt anande bytingen. »Kom . . . kom, min vän!»

Och Hans lyftade utan stor svårighet den sprattlande puckelryggen ned från hästen och stälde honom på marken, men bibehöll ett säkert grepp i sin öfverlistade fånges rockkrage.

»Du erkeförrädare!» utropade Jon med stor ilska, i det att han på samma gång försökte att slita sig lös.

»Var lugn, du, min förtrollade prins! Jag är vand att icke släppa ifrån mig de fula fiskar, jag fångat.»

Jon Puckel drog sin knif, men för Hans var det en småsak att taga den ifrån honom. Sedan detta var gjordt, släpade trädgårdsdrängen sin motsträfvige fånge in i trädgården, in i huset och raka vägen in uti Gudmund Slattes sjukrum. Jon tycktes blifva mycket förvånad, då han i

detta rum icke upptäckte någonting, som häntydde på en fara för hans person. Han såg endast en sjuk och nästan till utseendet död man, en gråtande fru och en flock tårögda och nyfikna tjänstevinnor. Han hade väntat sig någonting helt annat, någonting som skulle hota hans lif.

Den sjuke öppnade sina ögon och en svag rodnad betäckte hans ansigte, när han såg puckelryggen, ännu fasthållen af Hans, stå invid sängen. Den sjuke herren gjorde ett försök att resa sig upp i sängen, men var till sådant alltför svag. Fru Gunilla skyndade då fram och uppreste honom, så att han satt upprätt i sin bädd, samt uppehöll honom i denna ställning.

Herr Gudmund spände nu sina ögon i puckelryggen och yttrade:

»För du fram från mig till den person, som sändt dig, den helsningen, att han är en niding och . . . att . . . han aldrig . . . i evighet får . . . min . . . dotter . . .»

Den sjuke hade uttömt sina krafter och sjönk nu medvetlös tillbaka i sin husfrus armar. Hon lade honom ned på bädden och egnade honom alla de omsorger, som hennes kärlek kunde ingifva henne. Men Jon Puckel, som återfått sitt mod, så snart han märkte, att ingen for efter hans usla lif, stod der helt fräck och åskådade den upprörande scenen med ett leende på sina tunna läppar.

»Icke var det skäl att ställa till så mycket väsen för en sådan sak?» yttrade han skrattande. »Hvad den gamle herren nu sade, det visste jag i förväg. Har du ingenting annat att låta mig höra, så kunde du så gerna hafva låtit mig rida i fred och ro härifrån. Min s-l tror jag icke, att den gamle herren uppgifver andan af lutter förtjusning öfver att hafva sett min ståtliga person. Det vore just lustigt, det. Ha, ha, ha, ha!»

Den hederlige Hans förgrymades öfven denna fräckhet och släpade utan dröjsmål missfostret ut ur rumet.

När de befunno sig ute i förstugan, utropade puckelryggen:

»Nå, låt mig nu gå! Jag har ondt om tid.»

»Nej, min vackre vän», svarade Hans med sammanbitna tänder, »du torde icke så lätt slippa undan. Du har skrämt lifvet af min gamle, gode husbonde med dina vederstyggliga grimaser. Derfor måste du nu följa mig upp till jungfrun, så att hon må bestämma öfver ditt öde. Dessutom kan måhända jungfru Christina avsluta det tal, som den döende icke förmådde fullborda.»

Jon Puckel hade i sjelfva verket ingenting att invända mot förslaget att blifva förd inför jungfru Slatte och vi måste därför sanningsenligt bekänna, att han icke gjorde något motstånd, då Hans nu, alltjemt med bibehållande af sitt ursprungliga grepp i krymplingens rockkrage, drog honom uppför trapporna och in i Christinas kammare.

»Här är karlen», utropade Hans, så snart han med sin fånge kom in i det lilla gemaket, »här är han, ädla jungfru, och jag har fört honom hit för att få höra, om jag skall vrida nacken af honom eller icke.»

»Min Gud! Nej, Hans! Intet våld!»

»Men, jungfru, han gjorde så fula grimaser, då han stod vid den gode husbondens säng, att han nära nog skrämde lifvet af honom.»

»Han rår ju icke för sin fulhet, Hans!»

»Nå, mig rör det icke, men vid alla saliga helgon... aj! det katholska otyget kommer då alltid i mina tankar... nå, I gören som I viljen, jungfru.»

Jon Puckel hade väl bleknat något, då han hörde trädgårdsträngens förslag att med ens befria hans själ ur den vanskapliga kroppen, men han blef återigen lika lugn och fräck, då han märkte, att Christina Slatte var böjd för att skona honom.

»Med hvad rätt behandlar man mig på detta sätt?»

sporde han så spottigt, att Hans var frestad att tillsnöra hans strupe för alltid.

Men Christina Slatte svarade med lugn besinning:

»Visserligen vore det orätt att tillfoga dig någon skada, då du intet annat ondt gjort, än att du framfört din herres ärende, ehuru det sätt, hvarpå du gjorde detta, var både dumt och olycksbringande. Dock tillråder jag dig, att du icke spänner bågen för hårdt, ty . . . nå, du märker sjelf, att vår trogne Hans der har hårda händer. Derfor vill jag till en början anmoda dig att hålla inne med alla dina egna frågor, men deremot samvetsgrant besvara alla mina.»

»Ja visst! . . . hm! . . . ja visst . . . Var så god och fråga!»

»Således, min vän, är du först god och säger mig, om det är sannt, att häradsfogden Nils Larssons son Arvid är i Nils Dackes våld.»

»Visserligen är det sant.»

»När blef han fången?»

»I går natt, om jag hört rätt.»

»Hvar hålles han fången?»

»Se, det var en mera kinkig fråga och jag vet icke, om jag kan hesvara den.»

»Likväl torde du inse, att ett svar är nödvändigt. Säg honom det på *ditt* sätt, min käre Hans!»

Den hederlige trädgårdsdrängen fullgjorde samvetsgrant befallningen. Han bibehöll sitt grepp i Jons rockkrage, men satte sin andra hand omkring sin fånges strupe.

»Nå, svara byting!» utropade han.

»Jag vill svara . . .», stönade puckelryggen. »Han hålles fången i en koja på Dackehall. Det är rena sanningen.»

»Och hvad är Dackehall?»

»Ett berg!»

»Hvar?»

»I Arby socken.»

»Tror du dig kunna hitta dit, Hans?»

»Arby är en stor socken», genmälde trädgårdsdrängen betänksamt, »och det torde åtgå en hel månad för att genom-söka den. Men med tiden, så . . .»

»Här är skyndsamhet af nöden, min käre Hans, och jag anser därför, att du bör göra den här lille mannen till din fånge och låta honom visa dig vägen.»

»Till Dackehall?»

»Ja!»

»Och hvad skall jag uträtta der?»

»Du skall befria Arvid, min kusin, som hålles fången af en röfvare och mördare vid namn Nils Dacke.»

»Nå», utropade Hans, »om den välsignade unge man-
nen är fången och det här missfostret vet hvar han är, så
kunnen I vara lugn, ädla jungfru. Eder kusin skall blifvä
fri, så visst alla martyrer, helgon och den heliga jungf . . .
aj! det dumma katholska tyget spökar alltjemt i min
hjerna! . . . var emellertid lugn, ädla jungfru. Hvad som
kan göras skall bli gjordt.»

Hans släpade sin fånge med sig ned på gården. Der
band han honom till händer och fötter, medan han sjelf
beredde sig till färden. Dessa förberedelser bestodo endast
deri, att han sadlade sin häst, på hvars rygg han utom
sadeln fästade en rensel med födoämnen, och att han bakom
sadeln på Jon Puckels häst fastband en liten säck med
hafre. Derefter fejade och laddade han sin luntbössa* och
gjorde luntorna i ordning, band ett gammalt svärd vid sin
sida och fylde sina fickor med ammunition. Nu var han i
ordning.

* Den tidens skjutvapen kallades luntbössor, emedan i hanen
var fästad en lunta, som när skottet aflossades, doppade sin glöd i
fångkrutet.

Med stor behändighet fastband han slutligen Jon Puckel vid hans häst på det sättet, att ett starkt tåg, som lopp under djurets buk, förenade hans fötter och gjorde det omöjligt för fången att stiga af sin gångare. Då Hans icke ämnade lemna fångens händer fria till att styra hästen, så förenade han de båda hästarna genom ett starkt snöre, som bands i bådaderas betsel, hvarigenom Jon Puckels gångare ovilkorligen måste följa den stråt, som trädgårdsdrängen lät sin egen häst taga.

På detta sätt lemnade Hans och Jon Puckel Gräskääls gård och många af Gräskääls invånare hade infunnit sig för att bevittna deras affärd. En hop ungdom och barn af båda könen, tillhörande herr Gudmunds underhafvande, hurrade och skreko af hjertans lust, ty de hade aldrig tillförne skådat någonting så lustigt.

Men deruppe på sin kammare satt Christina och lät-tade sitt ångestfulla hjerta genom strida tårar, och man var beredd att när som helst enligt gammal sedvänja hålla ljust i den döende herr Gudmunds hand.

Tolfte Kapitlet.

Huru Jon Puckel kostnadsfritt fick en lection i
konsten att lyda.

Det är en gammal och välbekant erfarenhet, att det är mycket lättare att befalla än att lyda och att det oakadt hvar och en som vill lära sig att *rätt* befalla, måste börja med att lära sig lyda. Nu hade den hederlige Trädgårds-Hans åtagit sig att inviga Jon Puckel i lydnadens svåra

konst och från denna sida sedt, borde således den lille krymp-lingen hafva ansett sig skyldig att hysa tacksamhet mot sin läromästare, men det oaktadt var f. d. klosterdrängen alldeles icke tacksam. Tvärt om var han vid mycket dåligt lynne och grubblade endast på medel och utvägar att blifva fri igen och att så grundligt som möjligt lura den välvillige man, som hade tagit hans i klostret försummade uppfostran om hand.

Så snart de båda resenärerne befunno sig på vägen, yttrade Hans:

»Nu vill jag säga dig en sak, som du icke bör glömma, och det är, att du ledsagar mig raka vägen till det der Dackehäll, så vida du önskar undslippa en allvarlig aga. Tro du mig, min vackre vän, att det klokaste, du kan göra, är att lyda.»

Jon Puckel svarade icke med ord, men hans fula ansigte förvreds ohyggligt — en omständighet, som för Hans var svar nog, emedan den tycktes betyda, att puckelryggen ansåg sig nödsakad att foga sig efter fångvaktarens vilja. De började således, som det tycktes, deras färd i bästa förstånd med hvarandra. Men de hade icke hunnit längre än till det ställe, hvarest den smala vägen från Gräskääls gård mynnade ut på den bredare allmänna vägen, förrän det kom en fnurra på tråden.

»Skola vi nu vända oss mot norr eller söder?» frågade Hans.

»Åt söder!» var Jons svar, ehuru han väl visste, att Dackehäll låg rakt i norr.

Trädgårds-Hans betänkte sig en stund och påminde sig hvad han hört under samtalet mellan jungfru Slatte och hans fånge. Det hade nämligen blifvit sagt, att Dackehäll låg i Arby socken, och nu visste Hans med säkerhet, att vägen till Arby måste gå åt norr.

»Jaså», sade han lugnt, »då rida vi norrut med hjälp

af Gud och helg . . . aj, nu var min syndiga natur framme igen! . . .»

»Men om Dackehall ligger åt söder, så . . .»

»Så rida vi i alla händelser åt norr, min välskapade lille vän.»

Så skedde äfven.

»Hör du», yttrade derefter Hans mycket lugnt, »du kan af detta lära dig, att jag icke låter lura mig af dina fördömda konster och att du handlar mest klokt och förståndigt, om du icke alls försöker att göra några snedsprång. Också lofvar jag dig, att jag icke skall misshandla dig, om du är beskedlig. Du skall då få både mat och dryck och hvila så mycket du behöfver. Men om du en gång till beträdes med att ljuga för mig, så dräper jag dig med mitt svärd eller åtminstone hugger jag af dig en hand eller fot.»

Jon Puckel iklädde sig en ängestfull min och sade:

»Ack, jag misstog mig. Mitt minne är så svagt. Nu påminner jag mig verkligen, att vi måste färdas åt norr och icke åt söder, för att komma till Dackehall. Helgonen hjälpe den, som har ett klent minne!»

»Helgonen, sade du! . . . Var god och säg icke om det syndiga ordet i min närvaro! Visserligen händer det stundom mig sjelf, att jag syndar i detta afseende, men så länge du är i min vård, måste *du* undvika det.»

Småningom blef förhållandet mellan fångvaktare och fånge något bättre, så att ett samtal uppstod mellan dem om helt likgiltiga ting, hvarunder Jons råa qvickhet stundom roade Hans ganska mycket. Trädgårdsdrängen fick derunder veta, att hans fånge hette Jon, att han aldrig hade känt sin far och mor, utan tidigt blifvit utkastad på egen hand bland människorna, att han fått sin uppfostran i ett kloster m. m. — alltsammans ganska intressanta omständigheter, tyckte den genomhederlige Hans.

Mot aftonen hvilade de ett par timmar i en skog i

norra Växtorp. Med stor sorgfällighet vakade Hans der-
 öfver att hans byte icke skulle undslippa honom. Sin måltid
 fick Jon förtära till häst. Trädgårds-Hans löste hans hän-
 der, men lät tills vidare benen vara sammanbundna under
 hästbuken. Sedan Jon Puckel hade i denna obeqväma
 ställning förtärt sin mat, blef han befriad från hästryggen.
 Först blefvo hans händer sammanbundna bakom hans rygg,
 derpå befriades benen från sina band, Jon lyftades ur sa-
 deln och fick med ånyo sammanbundna fötter ligga ned
 på gräset.

Ännu var det icke mörkt, men skymningen föll mer
 och mer på. Våra resande befunno sig inne i en skog,
 men så nära vägen, att man från deras hviloplats kunde
 taga i betraktande hvar och en, som färdades vägen fram.
 Jon till hälften låg, till hälften satt lutad mot den grofva
 stamen af en björk och hade sina ögon nästan oafbrutet
 fästade på den del af vägen, som var synlig från hans
 plats. Hans deremot hade genast, så snart alla anstalter i
 afseende på tryggheten blifvit vidtagna, lagt sig ned att
 sofva. Han ämnade färdas hela natten och ville därför
 bereda sig till sina stundande mödor.

Hvad Jon tänkte, der han satt, veta vi icke, men en
 och annan blick, som han kastade på sin fångvaktare, tyck-
 tes antyda, att han fann sin ställning odräglig och gerna
 skulle hafva dräpt den beskedlige Hans, om han blott varit
 fri och ledig. Hotande ord och åtskilliga eder gingo äfven
 understundom öfver hans tunga.

Vid han så satt och sysselsatte sig med ofruktbart
 grubblande, tyckte han sig höra hästramp i fjerran. Han
 spände öronen och lyssnade.

»Jag önskar, att det måtte vara någon af Dackes folk,
 som kommer. Då skulle du, Hans, föga rosa den här mark-
 naden.»

Så mumlade han och fortfor derefter att lyssna, men

Trädgårds-Hans låg och sof den rättfärdiges lugna sömn och anade icke, att ett ovädersmoln drog sig samman öfver hans gråa hufvud.

Hästtrampet närmade sig. Slutligen efter lång väntan kunde Jon se ryttarne, hvilka voro två och redo sakta förbi stället.

»Vid helgonen!» utropade Jon. »Det är bekant folk. Det är Masse i Gitterås och Måns i Bockaboda. Jag måste ropa dem an.»

Med ansträngande af sina lungors hela styrka skrek krymplingen:

»Masse! . . . Masse! . . . Hjelp mig!»

Ingalunda hade Jon Puckel någon stark stämma och ingalunda ljud hans rop några vida vägar, men det var dock tillräckligt att både hinna fram till de båda ryttarne och väcka upp Hans ur sömnen.

Ryttarne stannade och sågo villrådige på hvarandra.

»Jag hörde någon ropa mitt namn», yttrade Masse till sin kamrat.

»Jag ock!» svarade denne lakoniskt.

»Äfven hörde jag ordet: hjelp!»

»Hvem mände det vara? Allt är nu tyst.»

Jon, som såg deras tvekan, började ånyo ropa:

»Masse i Gitter . . .»

Mera förmådde han icke ropa, ty Hans, som hade vaknat och snart uppfattat ställningen, kastade sig öfver honom och stoppade en handfull gräs i hans mun. Någon bättre munkafvel fans icke till hands och den uppfylde ganska väl sitt ändamål. Derefter skyndade Hans att hemta sin luntbössa, antände skyndsamt en lunta och klämde den fast i hanen.

Masse i Gitterås och Måns i Bockaboda hade hört Puckels förnyade rop och skyndsamt stigit af sina hästar. Derefter trängde de in i skogen, men dem väntade ett varmare mottagande, än de väl kunde förmoda.

Lemnande åt sin fånge att efter behag försöka framstötta sina svordomar mellan grässtråna, som uppfylde hans mun, smög Hans sig några steg längre fram i skogen och knäböjde bakom en björkbuske, hvars löf just hade börjat att springa ut. Stödjande sin bössa mot en af buskens grenar, sigtade han på Måns i Bockaboda och tryckte af. Den brinnande luntan doppade sig i fångkrutet, som fräste likt en arg katt. En väldig knall hördes och Måns i Bockaboda hade slutat sin bana i den jordiska jemmerdalen.

Matts i Gitterås blef en smula häpen, men som han var en oförfärad karl, fattade han snart mod och drog sitt svärd samt trängde sin ännu dolde fiende allt närmare, så att Hans icke hade tid att ladda sin bössa på nytt, utan måste förlita sig på de andra vapnen — svärdet och knifven. Den redan vunna framgången förökade hans mod. Han afvaktade lugnt det ögonblick, då hans fiende var på tre alnars afstånd, och rusade då fram, uppgifvande ett högt rop. Hans svingade svärd skulle hafva klufvit röfwarens hufvud, om icke denne hade i sista ögonblicket ansett det vara rådligast att fly.

Det, som dref Matts i Gitterås på flykten, var emellertid icke ensamt Hans eller hans svärd, ty vår hederlige trädgårdsträng erhöll en oväntad hjälp från ingen annan än — Jon Puckel. Just då Hans rusade fram mot sin framsmygande fiende, lyckades det nämligen för klosterdrängen att med ansträngande af tunga, tänder och den luft, han egde i lungorna, utstötta det i hans mun instoppade gräset och han hade icke väl blifvit befriad derifrån, förrän han lät höra ett vrålände, som om han hade befunnit sig upplagd på ett städ och bearbetats af en smed med hans största slägga. Detta skedde samtidigt med att Hans uppgaf sitt stridsrop och sprang fram mot sin fiende. Matts i Gitterås, som tog äfven Jons rop för att vara ett härskri och som af det nu inbrutna mörkret hindrades att se någonting,

trodde nu, att han hade råkat in bland en till antalet betydligt öfverlägsen styrka, och detta var orsaken, hvarför han hals öfver hufvud flydde från valplatsen, kastade sig upp på sin häst och ilade bort, medan Hans sysselsatte sig med det lofliga göromålet att hålla handen framför Jon Puckels mun, på det att denne icke skulle genom förnyade rop underrätta den flyende om rätta förhållandet och kalla honom tillbaka. Snart försvann Matts i Gitterås i ett aflägsset fjerran och man kunde icke mera höra ljudet af häst-hofvarnas slag mot den hårda vägen. Först då tog Hans sin hand från klosterdrängens mun.

»Jaså», sade han med en barskhet i tonen, som Jon hittills icke hade hos honom iakttagit, »jaså, det är på detta sätt du tackar mig för min vänlighet att gifva dig mat och låta dig hvila, då ingenting kunde hafva hindrat mig från att låta dig svälta och sitta fastbunden på hästryggen utan afbrott? Du tyckes vara en mycket ful fisk, Jon, både till kropp och själ.»

»Aj! . . . du ligger så tungt med dina knän på mitt bröst.»

»Åh! Det är icke så noga med din bekvämlighet, det är då visst. Eller kanske vill du, att jag skulle bereda åt dig en dunbädd med ett guldbroderadt täcke här i vilda skogen? Nej, min förtrollade prins — ty du är *ful nog* att vara en sådan — du måste inskränka dina anspråk en smula.»

»Helgonen må skaffa dig både gulsot och all annan sot på halsen, om du fortfar . . . att . . . trycka mitt . . . bröst på . . . detta . . . sätt!»

»Nå, begick du icke der just den synden, som jag helt och hållet förbjudit dig, din skälm? Helgonen! Jag skall försöka att drifva både denna och andra synder ur din kropp, herr prins. Så skall det gå till.»

Innan Jon hade hunnit fatta den mest aflägsna aning

om hvad Hans i sin välvilja tillämnade honom, befann han sig upplagd öfver trädgårdsdrängens knä, liksom om han varit en ostyrig skolpilt, och hugnades med en afstraffning, om hvars egenskap att göra ondt hvar och en, som sjelf i sin barndom haft en sträng tuktomästare, lätt kan göra sig en föreställning. Den lille puckelryggen grät och vrålade, bannade och svor, men Hans var obeveklig och slutade icke, förr än han meddelat sin lärjunge en så stor portion, som han ansåg vara för denne i moraliskt afseende behöflig. Visserligen kan man tycka, att detta sätt att afstraffa en fiende var något ovanligt, men å andra sidan måste man besinna, att det i alla händelser bekom Jon mera väl, än om han hade blifvit hängd, såsom han helt visst hade förtjänat. Dessutom var Jon Puckel så liten till växten, att en bestraffning, hvilken skulle hafva varit skymflig för en stor karl, var för honom icke hvarken opassande eller skamlig.

»Bof!» tjöt den afstraffade, så snart han åter låg under björken.

»Bah! Smäda så mycket du behagar, men var lydig en annan gång!»

»Du må dräpa mig med svärd, du må hänga mig med rep, du må slå mig med björkkäppar så mycket du vill, men så mycket må du veta, att aldrig för jag dig till Dackehall.»

»Hå, hå! Vi blifva nog ense om den saken», genmålde Hans muntert, i det han gick att sköta hästarna.

»Aldrig, hör du, aldrig!»

»Ah! Helgonen och jungfru Mar... det var då rasande, att det katholska sattyget oupphörligt skall störa mina tankar... men det är din skuld, du lilla odjur, ty du hade icke haft af nöden att förtreta mig. Om du ännu en gång narrar mig att begå den synden att tala om helgonen, så får du mera af samma sort som nyss.»

När Hans ansåg, att hästarna erhållit tillräcklig hvila, fortsattes resan på samma sätt som förut efter de anvisningar, som hans fånge gaf. För att göra det omöjligt för Jon att skrika eller kalla någon vägfarande röfvare till sin hjälp, hade trädgårdsdrängen bundit en duk omkring hela den nedra delen af hans ansigte, så att deraf intet annat var synligt än de ondskefulla ögonen. Christina Slattes ombud var en försigtig och omtänksam karl, som icke ville misslyckas i sitt företag på grund af någon obetänksamhet, och det var just af denna orsak, som han efter en stunds färd började fästa sin uppmärksamhet vid fångens puckel. Han tänkte på möjligheten att möta någon trupp af Dackes folk och att desse ganska lätt kunde på ryggen igenkänna hans fånge. Det var af nöden att förhindra en så bedröflig händelse. Han fick en idé. Bland de saker, som han medförde på denna färd, var äfven en vid kappa med vidfästad hätta, icke olik den som munkarne plägade bära. Denna klädespersedel svepte han nu kring sin fånge och drog hättan öfver hufvudet på honom, hvarigenom det utstående partiet af hans rygg blef mindre i ögonen fallande och nästan omärkligt, i synnerhet som det icke var dagsljus. Månskenet har, som man vet, den egenskapen att visserligen belysa föremålen, men att göra det på ett obestämdt och otydligt sätt, hvilket icke tillåter ett spejande öga att uppfatta några bestämda konturer.

De redo raskt framåt och nalkades vid midnatt Arby kyrka, som låg der i den stilla natten så tyst och fridfull, omgifven af de dödas stad. Våra resenärer kunde redan se kyrkan och kyrkogården, då en manstark ryttaretrupp kom dem till mötes. Det var en skara af Dackes folk och ett farligare möte kunde Hans knapt göra. Förgäfvesspejade han efter en sidoväg, på hvilken han kunde begifva sig in för att undvika det farliga sällskapet, om hvilket han redan på afstånd kunde med visshet döma, att det icke

utgjordes af konungens krigare, utan var af ett mera farligt slag, ty så oordentligt och under så vildt skrämmande far, aldrig en skara af verkligt krigsfolk fram på väg och stig. Hans insåg faran och skulle, såsom berättadt är, gerna hafva velat undvika den, men han kunde icke uttänka något medel dertill, i synnerhet som han snart förstod, att han blifvit sedd. Alltså red han beslutsamt fram, ehuru han sedermera alltid plögade säga, att han aldrig känt en sådan fruktan som i den stunden. Snart var han omringad af ryttarne, bland hvilka endast de mest lysande undantagen hade en hel dräkt, de mindre lysande saknade ett och annat plagg, fastän hvad de egde var någorlunda helt, och den stora mängden var klädd i de torftigaste paltor.

Om Hans hade egt samma kännedom om Dackehall och dess invånare som hans fånge, skulle han i likhet med denne hafva igenkänt den lille ryttare, hvilken påtagligen var bandets anförare för tillfället. Det var nämligen den sedermera under loppet af Dackefejden för sitt mod och sin mensklighet berömde Lille-Jöns. Han befann sig på uppdrag af Dacke på väg till Blekinge, der han skulle uppvigla bönderne och söka förmå dem till att sluta sig till smålänningarne. Till Rödeby hade bönderna i Fridlestäd, Rödeby och Augerum blifvit kallade för att öfverlägga och der skulle Lille-Jöns närvara såsom Dackes ombud. Det är troligt, att Jon Puckel visste allt detta, men det hårda ödet och den hederlige Hans hade bundit en duk för hans mun, så att honom nu vederfors den sorgen att träffa goda vänner, utan att få säga dem, huru kärt för honom mötet var.

»Ohoj!» skrek en af stigmännen. »Hvad ären i för folk?»

»Se efter, om de hafva någonting i sina fickor», ropade en annan.

»Penningar eller lifvet!» var det allvarsamma val, som

en tredje med leende min förelade Hans, liksom om ett dylikt val endast vore ett godt skämt.

Nu förstod Hans, att han icke längre fick tåga, om icke hela spelet skulle gå förloradt. Han antog en skrikande och jemmerlig röst, då han nu sade:

»Ack! gode herrar, jag är en fattig man, som är nödsakad att föra käringen min till helgeandshuset* i Linköping. Gifven mig för kristlig barmhertighets skull en skärf till hjälp på vägen, om I sjelfva egen något!»

Lille-Jöns blandade sig nu i samspråket och sade:

»Är den der personen din käring?»

»Ja, Gu'nå's så visst! Och en ryslig krankhet har hon. Jag arme man... Jag arme man, som har så stor börda att bära.»

Hans märkte, huru hans fänge ryckte och slet i sina band vid hvarje ord, som han sade, men derom bekymrade den förslagne mannen sig icke, ty han litade på de goda rep, med hvilka Jon var bunden.

»Hvad heter den sjukdomen?» frågade Lille-Jöns.

»Ack!... Ack!... Jag kan aldrig tala om det, ty då skullen I lemna mig, utan att gifva mig någon skärf... Jag arme man... jag arme man!»

»Säg ut karl! Det kan väl aldrig vara spitelska heller?»

»Jo... kanske önsken I, att jag skall lösa duken af hennes ansigte, så att I fån se, huru spitelskan kan handtera en fattig, syndig menniska?»

Jon Puckel ryckte och slet i sina bojor, men nattens dunkel och den vida kappan hindrade stigmännen att se det.

Hans förde handen till Jons hufvud, liksom för att visa sin hustrus spitelska anlete, men rövvarne inväntade

* D. v. s. hospitalet.

icke utförandet af denna handling — alldeles som den förtäflige karlen hade beräknat. De hade knapt hört talas om spitelska, förrän kretsen kring Hans och hans fånge upplöste sig och hela skaran flydde hals öfver hufvud från det farliga och smittosama granskpet. Vägen var fri. Hans fortsatte obehindradt sin väg med sin fånge.

»Min vackre förtrollade prins», sade Hans, när de hade ridit ett stycke, »jag märkte nyss, att du gerna ville göra invändningar mot hvad jag sade, då jag talade med dina kamrater, de дума nöten. Helgonen och den obefläckade jungfrun... ah! nu var jag åter dum och den synden var din skuld... jag menar att ditt sunda förnuft borde kunna lära dig, att du måste lyda mina befallningar till punkt och prick. Har jag icke befalt dig, att du icke alls får blanda dig uti hvad jag säger eller gör? Hva'sa'? Har jag icke det? Nå, om jag nu har befalt dig det, så torde du vara god och lyda, ty annars ser jag mig tvungen att dräpa dig och fortsätta resan på egen hand. Det var detta, jag ville säga dig.»

Hans väntade icke något svar, ty han hade ju sjelf gjort det omöjligt för fången att tala, derigenom att han hade stoppat in i munnen på honom en stor flik af den duk, hvarmed hufvudet var ombundet.

Då morgonen grydde, voro de icke långt från Dackehall.

Trettonde Kapitlet

Huru Nils Dacke fann buren tom och fågeln utflugen.

Sedan Dacke hade återkommit från sin nattliga utflykt till munkarnes koloni i den vilda skogstrakten, väntade han med otålighet, att Jon Puckel skulle återvända till Dackehall från den beskickning till Gräskääl, som han åtagit sig. Emellertid fick den vilde upprorsmakaren vänta förgäfvets. Dag gick och dag kom, men ingen Jon Puckel hördes af. Aldrig har väl en »bildskön» älskare blifvit med större otålighet väntad, än den fule krymplingen här väntades af anföraren för de upproriske smålandsbönderne.

Också var Dacke icke vid något blidt lynne. Dagen i ända satt han dyster och grubblande i sin koja och ingen annan än pater Göran vågade nalkas honom i hans näste. Kom det oakadt någon in, röt han som en tiger och svor vid alla helgön och martyrer att dräpa hvar och en, som störde honom. Munken egde emellertid ett sådant välde öfver honom, att han kom och gick, när han ville.

Under dessa dagar befattade naturligtvis Dacke sig icke alls med de allmänna angelägenheterna, utan lät klosterbrodern sköta dem. Det var pater Göran, som skickade Lille-Jöns till den beramade sammankomsten i Rödeby i Blekinge. Det var patern, som skickade ombud för Dacke till Wissefjerdingen*, till Thorsås, till Moretorpa** skogsbygd, till Långasjö och Älimmeboda*** socknar, för att

* Det nuvarande Wissefjerda i Kronobergs och Kalmar län.

** Det nuvarande Mortorp.

*** Det nuvarande Elmeboda, icke Emmaboda, som några forskare uppgifva.

underhandla med bönderne om en allmän resning mot konungen äfven i dessa trakter. Det var pater, som aflät bref och sändebud till kejsaren, till rådet i Lybeck och till hertig Albrecht af Mecklenburg, och Dacke gjorde dervid intet annat än underskref sitt namn med nästan oläsliga kråkfötter. Och det var återigen Görän, som utskickade spejare åt skiljda håll, dels för att skaffa underrättelser om fogdarnes förehafvanden och dels för att inhemta kändedom om det kungliga krigsfolkets uppehållsorter och antal inom Smålands gränser, bland hvilka spejare vi hafva sett två på väg tillbaka till Dackehall. Masse i Gitterås och Måns i Bockaboda, med hvilka vår tappre gamle Hans så lyckligt stred i Växtorps skog, voro nämligen på återvägen från en på Dackes eller, rättare sagdt, pater Göräns befallning företagen färd nedåt Kalmar.

Med hvarje dag, som förgick utan att Jon Puckel återkom, förvärrades Dackes lynne. Slutligen inbröt den fjerde dagen efter budbärarens bortresa — samma dag således, på hvars afton den af Dacke utsatta tiden gick till ända. Om Jon icke hade återkommit innan aftonen med ett för Dacke behagligt svar på skrifvelsen, skulle han hafva »rätt» att döda Arvid, och denna tanke lugnade i någon mån hans blodtörstiga sinne, men kunde icke helt och hållet fördrifva dysterheten.

»Hvad tron I?» frågade han på morgonen pater Görän.

»Hvarom talar du, min son?»

»Naturligtvis om Christina Slatte och Jon Puckel.»

»Nåväl, min son, jag tror, att den flistéiska qvinnan har ett hårdt hjerta och att hon heldre låter sin käraste dö för din hand, än hon förenar sitt öde med ditt.»

»Ha! Tror du verkligen det, munk?»

»När solen går ned i dag, skall du hafva funnit, om jag har rätt eller icke.»

»Vid alla onda magter, jag svär...»

»Du skall aldrig svärja vid onda magter, min son», svarade patern lugnt, »ty Gud allena och jungfrun och helgonen tillkommer äran.»

»Nå, jag svär vid allt hvad du vill, munk, och bedyrar, att om du talar sanning, om Christina icke ens af detta kan förmås att blifva min brud, skall du få se Arvid Nils-sons blod flyta, och sedan drager jag ut och tager henne med mitt goda svärd.»

»Ingen kan klandra dig, om du detta gör, min son.»

Dagen förflöt som de föregående. Af Jon Puckel syntes icke något spår. Arvids lif tycktes kunna betalas med en örtug, ty det var icke sannolikt, att den vilde upprorsmannen skulle skona honom, då han visste eller, rättare sagdt, trodde sig veta, att Arvid hade vunnit Christinas kärlek och skulle, så länge han lefde, vara ett hinder för en förening mellan henne och Dacke sjelf. Den egenkäre kunde icke föreställa sig, att Christina skulle kunna undgå att älska honom, om blott Arvid vore död, och därför måste han dö — det var just hvad Dacke under denna dagens lopp sade sig tusende och åter tusende gånger.

Men hvad gjorde Hans och hvar var han? Skulle han komma försent. Vi vilja uppsöka honom och se till hvad han företog sig, ty att han icke var overksam, såvida han var fri, det kan man anse som en af sig sjelf gifven sak.

I skogen nedanför Dackehall sträfvade i skymningen en ensam man framåt på obanad stig. Men nej — ensam var han icke, ehuru det väl kunde synas så. Han bar nämligen på sin rygg en börda, som vid närmare påseende skulle hafva befunnits vara en människa, men en till händer och fötter bunden människa, hvilken dessutom hade en duk virad några slag kring hufvudet, så att mun och näsa voro dolda.

Mannen, som gick, var den förträfflige Hans, och människan, som blef buren, var Jon Puckel, den af Nils Dacke

så ifrigt efterlängtade budbäraren. Aldrig hade väl f. d. klosterdrängen trott, att han någonsin skulle i en sådan belägenhet återvända till Dackehall.

Innan vi fortsätta beskrifningen om det arbete, som Hans denna afton utförde, anse vi oss böra nämna, att han icke först nu kom till Dackehall. Han hade redan varit på platsen, men icke förr kunnat skrida till verkställandet af sin plan.

På en fjerdedels mils afstånd från Dackehall hade han till en början gjort halt. Här lyckades det honom att påträffa ett tätt snår, hvarest han kunde dölja hästarna och fången. Hans var ingen grym människa och han befriade därför puckelryggen från munkafveln, så ofta han sjelf var närvarande på den tillflyktsort, han funnit i snåret, men så ofta han var borta, fick Jon Puckel nöja sig med att hafva munlås.

Försigtigt smög sig Hans upp på Dackehall efter de anvisningar, som han aftvingat sin »förtrollade prins.» Han hade äfven af Puckel erhållit så noggranna beskrifningar om läget af den koja, i hvilken Arvid satt fången, att han, spejande från utkanten af skogen, lätt kunde igenkänna den. Men det gälde att förskaffa sig visshet om, att man icke flyttat fången till något annat ställe, och att undersöka, huruvida Jon Puckels underrättelser angående belägenheten af Arvids fängelse inom kojans voro rigtiga, ty för framgången af trädgårdsdrängens plan var det nödvändigt att hafva noggran kännedom om dessa förhållanden.

Följande dagen återvände han till sin utkik, men vågade icke nalkas huset, förrän det led mot aftonen, emedan stigmännen till stort antal voro i rörelse på berget. När det blef mörkt, närmade han sig pater Görans koja — der, såsom vi veta, Arvid förvarades — uppsökte den del af dess vägg, bakom hvilken, enligt Jon Puckels utsaga, Arvid skulle finnas. Han lutade hufvudet mot väggen för att

lyssna, men ehuru han qvarstod i denna ställning flera timmar, trängde intet ljud inifrån till hans öron. Deremot öfvertygade han sig, att en stigman gick på vakt utanför kojans på dess andra sida, och denna omständighet bestyrkte Jons uppgift, att fången fans i detta hus. Det var nämligen lätt att inse, att om just denna koja bevakades mera noggrant än de andra, utanför hvilka ingen gick på vakt, så var det därför att just denna inneslöt den vigtige fången.

Följande dag tillbringade Hans med att afskala näfvern på en mängd björkar och han medhann under dagens lopp att samla en stor myckenhet af detta brännbara ämne. Mot aftonen begaf han sig återigen upp på Dackehall och medförde sitt näfverförråd, som han mycket omsorgsfullt dolde i närheten af kojorna. Derefter smög han sig, gynnad af mörkret, fram till baksidan af munkens koja och stälde sig ånyo att lyssna. Denna afton kröntes hans bemödanden med fullständig framgång.

Hans hade icke stått längre tid än högst en half timme vid hyddans vägg, då han ganska tydligt hörde någon tala derinne. Som han hade känt och älskat Arvid ända sedan dennes tidigaste barndom, igenkände han nu utan svårighet hans röst. Den fångne talade tydligen till sig sjelf, ty Hans hörde icke, att någon svarade honom.

»Tiden göres mig lång här i detta mörka hål», hördes fången säga. »Jag önskar, att det vore slut antingen med mitt lif eller med fångenskapen. Jag önskar, att jag vore ...»

Hans kunde icke höra slutet af meningen, men en stund derefter höjde den fångne ånyo rösten och sade:

»Mig undrar storligen, hvad Dacke menade, när han sade, att min frihet skulle komma att bero af Christina Slattes medgörlighet eller obeveklighet. Kunde han mena, att han skulle föreslå Christina att gifva sig sjelf åt Dacke

till betalning för min frihet? Ja, så månede hans mening hafva varit. Den skurken! Mätte min sköna och ädla kusin blott afslå ett slikt anbud och heldre låta mig dö för nidingens hand!»

Hans lyssnade till dessa ord och fick nu klart för sig hela sakens sammanhang, som han förut icke hade begripit. Nu förstod han Jon Puckels ärende till Gräskääl, den gamle, sjuke husbondens vrede och jungfruns tårar. Allt var honom nu tydligt och han gladde sig i sitt ärliga och trofasta hjerta, att han nu, då visshet vunnits om hvar Arvid var, skulle ganska lätt kunna befria honom och göra Dackes nedriga plan om intet.

Till en början var Hans nästan betänkt på att nu ofördröjligen sätta sin plan till Arvids befrielse i verkställighet, men vid närmare eftersinnande fann han klokast att vänta och detta af den orsaken, att han ännu icke hade samlat ett tillräckligt förråd af näfver.

Nu fick han den ingifvelsen att försöka skänka fången någon tröst genom att meddela honom, att man arbetade på hans befrielse, och han väntade i detta ändamål troget under flera timmar af natten, att den vakthafvande stigmannen skulle aflägsna sig från sin post åtminstone ett enda ögonblick. Dock var hans väntan helt och hållet utan nytta och han måste mot morgonen draga sig tillbaka, utan att hafva kunnat på aldra minsta sätt meddela sig med fången.

Slutligen var den afton inne, som Hans hade bestämt till utförandet af sina planer. Månen gick icke upp, förr än det led mot midnatt, och Hans hade således några mörka timmar till sin disposition. Han hade redan på eftermiddagen fört de båda hästarna, sin egen och Jon Puckels, närmare berget, der de bättre skulle vara till hands, när de behöfdes, och då det nu led mot aftonen, tog han Jon Puckel på ryggen och marscherade upp på berget. Det

var på denna hans färd, som vi nyss sågo honom, och var detta samma afton, då Arvid enligt Dackes »oryggliga» beslut skulle dö vid samma klockslag, som då Jon fyra dagar förut hade blifvit afsänd med brevet till Gräskääl.

Med sin icke särdeles tunga börda vandrade Hans raskt upp för berget och kan det med sanning sägas, att han bar puckelryggen lika lätt, som om det hade varit ett barn.

Då han kommit upp till den plats, från hvilken han vanligen plögade bespeja samhället deruppe på Dackehall, nedlade han sin börda under en hasselbuske och smög sig utan dröjsmål bort till sitt ansenliga näfverförråd. Af detta bränbara ämne hemtade han nu så mycket, som han förmodade bära, och gick dermed bort till en af honom redan förut utsedd hydda, hvilken var den tredje i raden, räknadt från munkens.

Som kojan var ganska låg, klättrade han utan svårighet upp på dess tak. Det bestod af bräder och deröfver utbredda näfrar, hvilka qvarhöllos i sina lägen genom derpå lagda stenar.

Af den medförda näfvern bildade han nu en hög ofvan på den gamla och mycket torra, hvarmed taket var betäckt. Derefter slog han försigtigt eld på en lunta, stack den in bland näfvern och blåste en stund derpå, tilldess han öfvertygat sig om, att det brann. Då skyndade han ned, hemtade en ny börda näfver och ilade dermed till en ny koja, hvilken var långt aflägsen från den redan antända. Här upprepade han samma förfarande, och han skulle just efter slutadt arbete stiga ned, då han hörde vilda rop:

»Eld!... Eld!... Elden är lös. Det brinner i Jon Anderssons hus.»

När Hans blickade upp, såg han mot himmelen ett starkt eldsken och i nästa ögonblick steg en eldpelare upp mot skyn. Stigmännen svuro och skrånade, men Hans var

glad i hågen, därför att hans plan tycktes hafva god framgång. Raskt återvände han till sitt näfverförråd. Denna gång tömde han det och ilade bort att dermed antända ännu en koja. De båda första stodo då i ljus låga och Hans kunde, när han försigtigt blickade fram mellan två hus, se en stor hop vilda karlgestalter, som rörde sig inom den af kojorna bildade omkretsen.

Nu ansåg han tiden vara inne att skrida till sjelfva befrielseverket, ty han hoppades, att alla stigmännen, äfven den som bevakade Arvids fängelse, skulle vara sysselsatte med att nedrifva de brinnande husen, för att hindra elden att sprida sig till de andra kojorna.

Hans fattade då en yxa och nalkades munkens hus. Skränet och larmet af de på Dackehall sig rörande röfvarne var i förening med eldens sprakande och arbetet med de brinnande hyddornas nedrifvande tillräckligt att göra ohörbart hvilket arbete, han än ville företaga. Den vakt-hafvande stigmannen hade lemnat sin post och slutit sig till de öfrige, för att deltaga i deras arbete.

Midt under denna allmänna förvirring och oreda började nu Hans med sin yxa angripa den vägg, bakom hvilken Arvid befann sig. Hugg följde på hugg och han sparade icke sina krafter. Stycke efter stycke föll bort af timmerstocken. Inom två minuter hade han åstadkommit ett hål, men det behöfde utvidgas, innan en människa kunde krypa derigenom.

»Ären I der, herr Arvid?» ropade han.

»Ja... men hvem är du, som arbetar på min befrielse?»

»Känner I icke igen er gamle Hans?»

»Ack, är det verkligen du, trogna själ? Huru mår Christina?»

»Som perla i guld, herr Arvid, men... helgonen förlåte mig... aj, nu kom den s-ns katholskheten i mitt hufvud

igen!... Jag ville säga, att hon icke mädde särdeles väl, när jag lemnade Gräskääl.»

»Min Gud! Har någon olycka träffat henne?»

»Ja, ty hennes riddare sitter fången, men... nu skall han snart icke längre vara någon fånge, om I viljen hjälpa mig att undanskaffa den der stocken.»

Stocken blef genom de båda människans förenade ansträngningar undanskaffad och hålet derigenom gjordt så stort, att Arvid kunde krypa ut derigenom. När han var fri, tackade han sin räddare med en hjertlig omfamning.

Ännu brunno de tre antända kojorna och ännu skrånade den vilda skaran inne i uthugningen, men Hans ansåg det vara tid att begifva sig från den farliga platsen. De båda männen skyndade därför att uppsöka Jon Puckel.

»Jag kan icke släppa dig lös, min förtrollade lille prins», yttrade Hans till klosterdrängen, »och icke heller har jag lust att dräpa dig och derigenom öka invånarnes antal på ett ställe, der det till och med lär vara varmare än i de der brinnande rucklena. Jag kunde därför helt enkelt låta dig ligga kvar här, bunden som du är, och öfverlemnna åt Guds försyn att låta någon af dina stallbröder uppsöka dig här, men icke heller detta vill jag, ty det kunde hända, att du finge ligga här och både törsta och svälta ihjel. Se här därför hvad jag vill göra!»

Han upplyftade Jon på sina axlar och gick sin väg med honom, sedan han hade sagt till Arvid:

»Blif kvar här en stund, herr Arvid! Här kunnen I vara trygg.»

Oaktadt denna uppmaning följde vår befriade hjelte sin räddare, dock mindre af nyfikenhet, än för att vara till hands, om någon fara skulle yppa sig för den raske, gamle drängen. Denne gick djerft fram till kojorna på ett ställe, hvilket var så mycket som möjligt aflägsset från de hyddor, i hvilka elden härjade. Mellan två af husen begaf han

sig in i uthuggningen och nedlade sin lefvande börda bland en mängd upphugget ris, der han icke kunde blifva upptäckt förrän följande dagen.

»Nu bort från denna plats!» hviskade Hans till Arvid. Stigmännen voro så ifrigt sysselsatte kring de brinnande husen, att de alls icke märkte hvad som tilldrog sig på denna aflägsna del af den stora platsen. Utan att upptäckas gingo våra vänner derifrån. Snart hade de uppsökt hästarna, och att dessa icke blefvo sparade denna natt, det kan man nog förstå.

Deruppe på berget svor, bannade och rasade Dacke som en hedning. Ingen kunde göra honom till nöjes, ehuru alla karlarne arbetade som slafvar för att med yxor, stänger och hakar nedrifva de brinnande husen, ja, den vilde upprorsmakaren gaf till och med en af sina bäste män ett dråpslag med sin knutna hand, så att karlen stupade på fläcken för att aldrig mera resa sig, och utdelades denna bestraffning, därför att karlen icke hade hindrat elden att sprida sig till ett närliggande hus samt ehuru karlen icke hade någon skuld i en olycka, hvilken ingen menskelig magt skulle hafva kunnat förhindra, då man icke egde tillgång till den aldra minsta smula af ett eldsläckningsredskap. Men mördaren skrattade vildt, när han såg karlen falla, och började utösa ännu grymare eder än tillförne. Sjelfve pater Görän försökte förgäfvos att lugna honom och bringa honom till förnuft.

Det var midnatt, innan elden var fullkomligt släckt. Fem kojor voro då ödelagda, men Dacke och hans män kunde skatta sig lycklige, att icke hela det laglösa samhället på Dackehall hade blifvit lagdt i aska.

När pater Görän vid midnattstid följde Nils Dacke till hans hydda, yttrade han med sin skarpa röst:

»Du är trött, min son, och lemnar väl åt morgondagen all omsorg om vår fånge?»

»Vid s-n, nej, munk!» utfor Dacke med vildt raseri.
 »Han skall dö nu...nu i denna stund och om tusende
 Christinor nu komme och fälde förböner för honom, skulle
 de icke kunna rädda hans lif.»

»Nå, du gör som du finner bäst vara», sade mun-
 ken kallt.

»Låt föra hit honom...hit till denna plats! Här
 skall han dö utanför min dörr, på det att jag hvarje dag
 må njuta af åsynen af hans blod.»

Munken frambar befallningen om fångens framförande
 inför Dacke till några af stigmännen, hvilka beredvilligt
 gingo att hemta fogeln ur buren. Medan de voro borta,
 uppstod mellan Dacke och klosterbrodern följande samtal:

»Kunnen I förstå», yttrade Nils Dacke, »huru denna
 eldsvåda har uppkommit, vördige fader? Besinnen, att den
 utbröt på tre olika ställen nästan samtidigt. Saken tyckes
 oförklarlig.»

»Guds barn», svarade patern, »äro omgifna af fiender
 på alla sidor här i världen, min son. Djefvulen går om-
 kring såsom ett rytande lejon och söker efter, hvem han
 uppsluka må.»

»Ha! Du säger något, munk!» dundrade upprors-
 makaren. »Guds rikets och kyrkans fiender hafva gjort detta,
 gynnade af mörkret. Men i hvilket ändamål, pater Göran?
 Kunnen I säga det också?»

»Min son, mörkret gläder sig och jublar öfver all den
 skada, som det kan tillfoga ljusets rike och dess invånare.»

»Likväl synes det mig, som om de, i fall meningen
 uteslutande hade varit att skada oss, hade bort antända
 ännu flera hyddor.»

Innan pater Göran hann besvara denna invändning,
 hördes skrån och vilda rop just från den sidan af platsen,
 der Arvids fängelse var beläget. Naturligtvis glömde de
 båda vännerna hela sitt samtal, ty de anade, att det hörda

bullret hade någon betydelse och sannolikt var förebudet till en eller annan jobbspot. De afvaktade därför med stor otålighet underrättelse om hvad som förefallit och framkallat dessa rop, hvilka uppenbarligen voro uttryck för raseri och ilska.

De stigmän och rånare, som hade blifvit skickade att hemta fången, närmade sig nu under fortsatt skrän.

»De tjuta af glädje öfver att få se fångens blod flyta», sade Dacke.

»Nej, min son, någonting annat är förvisso på färde.»

Männen voro nu framme. Facklorna i deras händer belyste ansigten, hvilkas i sig sjelfva fula drag nu voro ytterligare förvridna af en ohejdad vrede och erbjödo en syn, som skulle hafva skrämt lifvet ur en qvinna.

»Fången?» röt Dacke vildt, då han såg, att den efterlängtrade personen icke medföljde hans män.

»Han har flytt . . .» ropade männen om hvarandra.

Nils Dacke blef häpen och stod en lång stund orörlig och liksom förlamad af den för honom nedslående underrättelsen. Männen sorlade. Munken betraktade upprorsmakaren med dyster blick och uppsyn. Slutligen bemanade sig Dacke och gick utan att yttra ett ord med stora steg tvärs öfver platsen och bort till Görans stuga. Munken och männen med facklorna följde honom.

Emellertid kunde Nils Dackes personliga undersökning icke annat än bekräfta, att den viktige fången hade undsluppit, och det var i sanning icke svårt att förklara, på hvad sätt flykten hade skett, ty det af Nils Trädgårdsdräng upphuggna hålet i väggen vittnade nog samt derom. Icke heller medförde det nu någon svårighet att förklara orsaken till den på aftonen timade vådelden, hvilken uppenbarligen hade gynnat fångens flykt och helt visst blifvit i sådant ändamål tillstäld.

Dackes raseri uppflyammade nu på nytt och med en

styrka, som ingen, icke ens pater Görän, någonsin hade varse-
blifvit hos den vilde upprorschefen. Under utstötande af
de rysligaste förbannelser och eder rusade han hit och dit
i kojjan, sökande i hvarje vrå efter en fånge, om hvilkens
frånvaro han dock redan på förhand var öfvertygad. Slut-
ligen grep han från en af karlarne en brinnande fackla,
kastade den in bland de bränbara ämnen, som funnos på
golfvet i stugan, stängde derefter dörren och ilade sedan
i ursinne till sin egen koja. Inom några ögonblick, hade
det härjande elementet vunnit så stor öfverhand i pater
Görans hydda, att denna icke mera kunde räddas. Folket
hade ock stor möda att rädda de närbelägna husen från
att antändas.

Men pater Görän gick, så snart han gifvit folket be-
fallningar till förekommande af eldens spridning, med ned-
lutadt hufvud bort till Dackes hus, trädde lugn och dyster
in, stälde sig framför den ursinnige anföraren och sade med
skärpa:

»Min son, du förtörnar helgonen med din gudlöshet och'...»

Dacke sprang upp.

»Tig, munk! . . . Tig, säger jag dig . . . tig!»

»Hör Guds röst, min . . .»

»Jag vill icke höra hvarken Guds eller satans röst,
säger jag dig, du rakade munk. En röst i mitt samvete
ropar: hämnd! . . . hämnd! och det är den enda röst, till
hvilken jag vill lyssna.»

»Skadan kan upprättas, min son! Vi kunna ånyo fånga
flistéen.»

»Tig! . . . Gå ut och befall folket att göra sig redo
till uppbrott i dagningen. Hundra man till häst skola följa
mig. Gå, munk!»

»Hvad ämnar du företaga?»

»Det får du i sinom tid veta. Nu gör du som jag be-
falt, annars . . .!»

Den hotande blick, som ljungade ur höfdingens vilda och blodsprängda ögon, öfvertygade hastigt patern om nödvändigheten att lemna honom åt sig sjelf. Han knöt det kring hans lif fästade repet fastare omkring kåpan och gick skyndsamt ut att verkställa den gifna befallningen.

Fjortonde Kapitlet.

Våldsgärningar till den »allena saliggörande»

kyrkans ära.

Våra läsare hafva redan i vårt sällskap varit vid Våxtorps lilla kyrka och äro därför icke helt och hållet obekanta med den trakt, till hvilken vi nu hafva för afsigt att ledsaga dem. Dock vandra vi nu förbi kyrkan, svänga omkring kyrkogårdsmuren och följa några hundra alnar en liten och knagglig väg, som i nordlig riktning drager förbi prestgården. Snart äro vi framme vid Våxtorps gård. Tiden är morgonen efter den natt, då Hans Trädgårdsdräng lyckligt befriade Arvid ur hans fängelse på Dackehall.

Redan då vi nalkas »Våxtorpagård», se vi, att der mände bo en förnäm eller åtminstone en mäktig herre, ty gården är bygd efter den plan, som på 1500-talet allmänt följdes af herremän på landet. Fyra torn, som hvarken äro höga eller synas besitta någon stor fasthet eller motståndskraft, bilda gårdens hörnpunkter och äro med hvarandra förenade genom de till gården hörande bygnaderna, så att en rymlig gårdsplats är fullkomligt innesluten. Ett af de fyra husen och de två dermed sammanhängande tornen äro inredda till boningsrum för gårdens invånare, men de tre andra husen och de två öfriga tornen äro afsedda till ladu-

gård, förvaringsrum för den skördade säden och förrådshus af alla de slag, som äro nödvändiga för en jordbrukare. Sådan var Våxtorps gård vid tiden för vår berättelse.

Ofvannämnda morgon stodo två beväpnade knektar sysslolöse vid porten, medan fyra andre egnade sig åt hvarjehanda olika förrättningar inne på gården. Dock var det lätt att se, att knektarne vid porten icke befunno sig der för att försvara ingången till gården, ty då hade de helt visst stängt porten framför sig. Tiden tycktes icke vara särdeles orolig. Vål hade den på Våxtorp boende fogden öfver häradet, Nils Larsson, i likhet med de andre fogdarne under senare åren gjort den erfarenheten, att bönderne ogerna erlade sina skatter till kronan — en motvilja, hvarom de ofta återkommande morden på konungens fogdar tillräckligt vittnade. Dock hade det ännu aldrig händt, att bönderne uppsökte fogdarne i deras egna gårdar, när de ville taga dem af daga, utan de lurade på dem i skog och mark, när de voro stadde på deras färder från gård till gård. Om Dackes uppror och böndernes möte på berget Dackehall var ännu ingenting bekant. Allt detta förklarar såväl att Våxtorps portar stodo vidöppna, som att de två knektarne tycktes vara både sorglöse och sysslolöse.

Några steg föra oss tvärs öfver gården och bort till förstugan. Vi taga oss friheten att, värden oåtspord, inträda i borgstugan.

Det var ett stort och ståtligt rum, inredt efter den tidens sätt. Ett i romersk stil snidadt panelverk omgaf till två tredjedelar af väggarnas höjd hela salen. De fint arbetade utskärningarna gjorde ett godt intryck äfven på ett mera konstnärligt öga. Man såg här och der en kämpande gladiator eller en scen ur en romersk familjs hemlif eller ock en slaf, som knäböjande tvädde sin herres och egares fötter. Ett och annat af panelningens många fält företedde mosaikmålningar af olika färgade träslag. Ofvan frisen,

der den nakna muren egentligen skulle hafva synts, hängde nu dyrbara väfnader i brokiga färger.

Omkring ett stort och tungt bord af ek sutto i beqväma stolar med höga och skulpterade ryggstöd tre personer, af hvilka två voro karlar och den tredje en qvinna. Mannen med den färade pannan och det långa, hvita skägget var häradsfogden Nils Larsson, vår vän Arvids far. Qvinnan var fogdens ärbara husfru. Den tredje personen var en främling, hvilken, att döma af klädedrägten och den barska minen, tillhörde krigsståndet.

»Det var stor skada, min käre Arvid Vestgöte», yttrade husbonden till sin gäst, »att min son Arvid icke skulle vara vid hemmet i dag, så att jag kunde hafva nöjet att föreställa honom för dig.»

»Är han då stadd på långresa?» yttrade gästen.

»Jag saknar i sanning helt och hållet kännedom om hvar han är. Han har redan varit borta tio eller tolf dagar, utan att jag har sport någonting om honom.»

»Det är, synes mig, ganska besynnerligt. Någon olycka tör hafva vederfarits honom på hans färd.»

»Olycka?... Bah! Någon annan olycka låter icke tänka sig, än om hans gängare skulle hafva råkat i sken och kastat af honom, men Arvid är alltför god ryttare att låta öfverraska sig af något hästskap i världen.»

»Men bönderne, min vän!»

»Bönderne!» utropade häradsfogden föraktligt. »Hvad skulle väl bönderne våga göra? Bah! Bönderne äro lugne som hösäcker och skulle icke våga bära hand på sonen af häradsfogden i Växtorp.»

»De hafva dock emellanåt till och med dödat fogdarne sjelfve. Din företrädare här i häradet t. ex., nog minnes du...»

»Ja, ja... min vän! Väl minnes jag, huru Severin Göransson blef af bönderne uppsnappad i en skog och lef-

vande flådd samt . . . fy! Jag lider icke att närmare beskrifva detta gryma dåd, men, min vän Arvid Vestgöte, tiderna äro nu förändrade och vi hafva intet ondt att frukta af bönderne. Då äro danskar och lybeckare mera att räddas för.»

»Nå, vi få väl se, men visserligen synes det mig, att Smålands allmoge befinner sig i ett jäsningstillstånd, som kan blifva farligt nog för konungen och oss, som äro hans stridsmän, men hvilket dock innebär de aldra största vådorna för dig och andre fogdar.»

»Ha, ha, ha!» skrattade Nils Larsson hjertligt, i det han nödgade sin vän och gäst att förnya anfalllet på vinkruset.

Husfrun, den milda och i likhet med flertalet af den tidens qvinnor hårdt förtryckta fru Barbro Stigsdotter, hade hittills icke deltagit i de båda männens samtal, utan flitigt sysselsatt sig med sitt handarbete, men nu lyftade hon upp hufvudet från den ställning, det hittills intagit öfver tyget, på hvilket hon sömade, och yttrade med mild stämma:

»Jag drömde i natt, att vår gård var omgifven af hungriga vargar. Menen I icke, att det kan hafva någon ting att betyda?»

»Dumheter!» utropade hennes man mera uppriktigt, än höfligt. »Du är för gammal, Barbro, att tro på drömar. Lemna det åt flickorna!»

»Likväl skulle jag tro, att drömar understundom förstås båda inträffande tilldragelser. Många underbara drömar har jag hört omtalas och . . .»

Den ädla husfrun blef på denna punkt af sitt tal förhindrad att fortsätta, derigenom att en af tjenarne med stor brådska inträdde. Det var en stor och stark yngling med lingult hår, ärligt ansigte och nakna fötter.

»En stor afdelning ryttare synes på vägen», yttrade han hastigt och med en röst, som darrade af sinnesrörelse.

»Ryttare!» svarade fogden likgiltigt. »Nå, ditt nöt, hvad angår det dig, om konungens ryttare färdas förbi Våxtorps kyrka i dag?»

»Men, herre, desse ryttare kunna icke vara konungens.»

»Ha!» utbrast fogden, i det att han och Arvid Vestgöte samtidigt reste sig upp med stor brådska. »Hvilka äro de då?»

»Herre», återtog tjenaren, »de äro alltför illa klädde och marschera under alltför vildt skrän, för att kunna vara i konungens tjänst, men hvilka de äro, det vet jag icke.»

»Skulle möjligen bönderne hafva blifvit galne», yttrade fogden med en frågande blick på krigaren, som lugnt spände sitt svärd vid sidan och beredde sig att möta faran, om verkliga en sådan hotade.

»Ack, min dröm! . . .» suckade husfrun.

»Qvinnolåt!» brummade Nils Larsson. »Kom Arvid, och följ mig ned till porten! Vi vilja se, om det är vänner eller fiender.»

»Jag är beredd att följa dig.»

»Reta dem icke till vrede», bad fru Barbro, »utan gif dem hvad de begära, så att de må draga hädan i frid.»

Den stränge fogden tycktes icke hafva hört sin husfrus uppmaning. Åtminstone svarade han intet dertill, utan fattade sitt på väggen hängande blanka svärd och drog Arvid Vestgöte med sig ut på den kringbygda gården. Men fru Barbro föll ned på sina knän och bad.

De båda knektarne, som vi sågo stå sysslolöse vid porten, hade nu intet skäl att klaga öfver brist på arbete. Knapt hade de blifvit varse den anryckande ryttareskaran och af männens kläder samt deras vildsinta beteende dragit den slutsatsen, att det måste vara en hop illasinnade bönder, förrän de med all möjlig skyndsamhet tillslöto portarna och förbomade dem. Derefter började de ladda sina luntbössor — ett arbete, hvarmed de ännu voro ifrigt syssel-

satte, när fogden och hans krigiske gäst kommo ned i porten.

Utanför porten hördes ett oredigt buller af sorlande menniskoröster och dånande hästr tramp.

»Hvilka äro de?» sporde fogden med hast sina knektar, hvilka alla sex voro samlade under porthvalfvet.

»Röfvare, ers nåd!»

»Röfvare, säger du? Prat! Det är väl bönder.»

»I våra dagar är skillnaden icke stor mellan en bonde och en röfvare.»

»Sant nog, min vän! Hafva de ännu sagt någonting?»

»Nej... men, hör!... Någon hamrar på porten.»

Väldiga slag, som genljödo under hvalfvet, dånade mot den fasta porten af kärnfulla ekplankor.

Fogden gick närmare och när bullret för ett ögonblick aftynade, så att han kunde göra sig hörd, ropade han:

»Hvilka ären I, som djerfvens uppträda på ett så hotande sätt vid en kunglig fogdes gård? Veten I icke, att slikt är belagdt med hårdt straff i våra lagar? Svaren! Hvilka ären I och hvad viljen I?»

En stark stämman, i hvilken läsaren utan stor svårighet torde igenkänna Nils Dackes, upphof sig utanför porten, talade och sade:

»Spar dina stora ord, fogde! Här spiller du dem i onödan. Sveriges fria folk, som valt mig till höfvidsman öfver sig, befaller dig genom min mun att på ögonblicket öppna denna port.»

»Helsa du Sveriges fria folk ifrån mig, du bondtölp, att om det icke ögonblickligen lemnar mitt område, så låter jag mina knektar sända det fria folket en svärm kulor ur sina luntbössor, och dessutom åt dig sno ett rep.»

»Öpna!»

»Är du från vettet, bonde?»

»Ännu en gång bjuder och befaller jag såsom det fria svenska folkets lagligen valde höfvidsman, att du, nedrige kungstjenare och blodtörstige allmogeförtryckare, öppnar för oss tillträdet till denna gård.»

»Och ännu en gång bjuder och befaller jag, konung Gustafs fogde och hörsame tjenare, att du, det fria svenska folkets höfvidsman — ha, ha, ha! — genast och utan dröjsmål fogar dig hem till de andra svinen i din stuga.»

»Nå väl,» yttrade Dacke ilsket, »då bana vi oss sjelfva en väg.»

»Gören det, om I kunnen!»

Fogden litade på sina portars styrka.

»Skynda upp i boningshuset, Lars,» ropade han till den storväxte drängen, som bringade honom underrättelsen om Dackes ankomst, medan han satt vid sitt ynkru i stugan, »skynda och tillsäg min husfru, att hon låter tjenstqvinuorna tillsluta alla fönsterluckorna.»

Medan drängen mottog och utförde denna befallning, började bönderne anfalla ekportarna med sina yxor. Hugg på hugg! Det lät, som när en hagelskur faller på en fönsterruta, endast med den skilnaden att slagen voro mycket hårdare.

Fogden vände sig nu till Arvid Vestgöte och yttrade:

»Sedan qvinfolken stängt fönsterluckorna, kunna stigmännen icke komma in annan väg än genom porten. Derfor måste vi söka att här concentrera hela vårt försvar.»

Arvid hade för ögonblicket icke tid att svara, emedan han var sysselsatt på ett för en krigare mycket angenämt sätt. Han hade nämligen varseblifvit en springa mellan plankorna, hvaraf porten bestod. Tillika underrättade hans skarpa blick honom derom att en af de anfallande just nu befann sig midtför denna springa. Raskt förde han udden af sitt svärd genom öppningen och lät sedan, med användan-

de af armens hela styrka, vapnet flyga ut genom porten, ända till dess hans kring fästet knutna hand vidrörde plankan. Derefter drog han det med stor skyndsamhet tillbaka och se... då var det rödt af blod. Det hade genomborrat rånaren. Det första menniskooffret i denna strid hade fallit.

»Väl gjordt, Vestgöte!» utropade häradsfogden muntert.

Men Arvid Vestgöte var icke vid godt mod. Han var alltför erfaren i krigiska värf, för att dåra sig med den förhoppningen, att han och fogden med sina sex knektar och två drängar skulle i längden kunna försvara sig mot en så stor skara som den, hvilken nu trängdes utanför porten. Han insåg, att portarna förr eller senare skulle sönderfalla för de täta huggen af böndernes yxor och att, såsnart detta skedde, skulle gården icke kunna försvaras af en så föga manstark besättning. Likväl hängaf Arvid Vestgöte sig icke åt modlöshet, utan eftersinnade, om icke medel kunde upptäckas, hvarigenom böndernes framfart kunde åtminstone till någon tid hejdas, äfven sedan deras hvassa yxor hade söndersmulat portarna till spåner. Han blef då varse en mängd vagnar och andra åkerbruksredskap, som funnos på gårdsplanen, och han fick den tanken att af dessa saker bildå hvad man i en senare tid har kallat en barrikad. Fördelen af denna anordning var mycket iögonfallande, då man derigenom skulle blifva i tillfälle att begagna luntbössorna, hvilka nu, så länge porten skyddade de anfallande, icke kunde vara till något gagn. Med stor hast redogjorde den raske Arvid Vestgöte för sin afsigt och bad om fogdens bifall dertill. Fogden var just sysselsatt med att uttala detta bifall, då en utomordentligt skarp stämnia hördes öfver bullret af böndernes yxhugg.

»Mod, mina barn!» ytrade den skarpa rösten. »Låten yxorerna gå till den allena saliggörande kyrkans ära! Framåt!

Dugande hugg! Raska vändningar! *Benedicat sanctissima mater!*» *

Det var pater Görän, som på detta sätt uppmuntrade de sina.

Fogden, hans drängar och knektar stannade icke kvar för att iakttaga, huruvida den skarpa rösten förmådde göra bönderne mera ifrige än de redan voro, utan alla ilade in på gården, der Arvid Vestgöte, som skyndat i förväg, nu mötte dem, dragande en tung och grof vagn.

Ned i porten fördes nu med stor hast icke blott denna vagn, utan en mängd andra ting, bland hvilka sågos plogar, harfvar, tunnor, ja, till och med bord och bänkar. Snart hade en barikad blifvit uppförd, på hvilka de tio männen klättrade upp.

Redan började de hvassa eggarna af böndernes yxor tränga genom träet. Allt vidare och vidare blefvo hålen. Slutligen föllo portarna sönder med stort brak och dån. I samma ögonblick rusade bönderne in, men Nils Dacke och pater Görän befunno sig i sista ledet.

På en gång hördes knallarna af tio luntbössor och tio bönder färgade med sitt blod golfvet i inkörsporten till Våxtorps gård. Bönderne blefvo häpne och tvekade ett ögonblick att rycka framåt.

»För helgonens och kyrkans skull, framåt!» ropade pater Görän. »Framåt till seger öfver filistéerne! *Gloria in excelsis!* **»

»Nu fram med svärden!» kommenderade Arvid Vestgöte, som dolde sig bakom en gammal tunna på toppen af förskansningen.

Eldade af pater Görans ord och af Nils Dackes med förbannelser uppblandade befallningar, rusade bönderne fram och bestego barikaden, der de blefvo mycket varmt mot-

* Den helige modren (= jungfru Maria) gifve sin välsignelse!

** Åra vare Gud i höjden!

tagne. Mer än en af de angripande störtade med blodig panna baklänges ned igen. Stridsrop och dödsskrän genljödo under porthvalfvet.

»Framåt för modren kyrkan!» ropade patern. »Fullkomlig aflat gifver kyrkan åt alla dem, som dö i striden för henne. Framåt! *Gloria in excelsis!*»

Det angripande partiet hade dock blifvit mottaget på ett sådant sätt, att det, oaktadt paterns uppmuntrande rop, likväl började draga sig tillbaka. Dacke svor och väsnades som en vansinnig och öfverhöljde sina män med de mest förnärmande tillvitelser för feghet. Dock gjorde han ingen ansträngning, för att från sista ledet tränga sig fram i det första och sjelf deltaga i anloppet samt genom sitt exempel elda sina röfvare till mannamod.

Men pater Göran, gripen af den katholska fanatismens demon störtade fram, öfverändakastande alla, som stodo honom i vägen och icke nog hastigt lemnade honom rum. Han grep en bondes svärd och rusade blindt uppför barrikaden. Nu stod han på dess topp, svingade sitt svärd och ropade:

»*Gloria! ... Gloria in excelsis!*»

Lyckligt var det för patern, att han icke befann sig i närheten af Arvid Vestgöte, ty då skulle han snart hafva med klufvet hufvud rullat ned. Knekten, som stod öga mot öga med munken, blef så häpen vid åsynen af munken och måhända äfven så skrämnd af dennes fanatiska blick, att han förlorade fotfästet och föll ned från forskansningen. Innan han hade hunnit att åter krafla sig upp och innan Arvid Vestgöte hade hunnit förflytta sig bort till en plats, från hvilken han kunde med sitt långa svärd nå munken, hade denne erhållit hjälp. Barrikaden stormades af bönderne och de hjeltmodige försvararne kunde endast skicka ytterligare ett halft tjug af röfvarne in i evigheten, innan de blefvo öfvermannade och bundne.

»Gloria in excelsis!» skrek patern, för att fira segern med en högtidlighet, om också en mycket tarflig sådan.

Hela huset utplundrades. Äfven fru Barbro och tjenstqvinorna blefvo tillfångatagna. Lastade med byte af alla slag, drogo bönderne från gården.

I skogen vid pass två pilskott från gården blefvo alla fångarne, både fogden, fru Barbro, Arvid Vestgöte, knektarne och tjenarne bundne vid träd och skjutne till döds med lod och pilar* — allt till den »allena saliggörande» kyrkans ära.**

Femtonde Kapitlet.

Striden för "kyrkan" inledes med ännu en missgärning.

Det har blifvit sagdt, att ingenting retar vilddjurs törst så mycket som det blod, de redan smakat. Påståendet torde nog hafva skäl för sig både i fråga om vilddjur och människor.

När Dacke och hans röfvarehop hade begått den gräsliga gärningen i skogen utanför Våxtorps gård, längtade de

* Se G. Volm. Sylvanders Kalmar Slotts och Stads historia. 3:dje afd. 6:te delen. p. 205.

** Man har länge trott, att den Arvid Vestgöte, som omkom vid Våxtorp, var den ryktbare frihetshjelten med detta namn, och detta hufvudsakligen på grund af namnet och den omständigheten, att den Arvid Vestgöte, som här dödades af Dacke, i urkunderna kallas »en dugelig hofman» = krigare. Nyare forskningar hafva emellertid bevisat, att frihetshjelten Arvid Vestgöte redan förut var död och att den här mördade krigaren således var en annan person med samma namn.

blott efter nya tillfällen att få utgjuta redliga människors blod. Derfor drogo de icke tillbaka till Dackehall, utan vände sig mot Gräskääl.

Dacke var ingalunda nöjd med den hämnd, han redan vunnit, då han afdagatagit vår vän Arvids fader och moder och ödelagt hans hem. Ännu återstod att taga den sköna Christina Slatte till fånga och att skicka hennes föräldrar ned till Charons färja, innan upprorsmannen kunde anse sig hafva vunnit hvad han kallade upprättelse. Pater Göran var icke heller den, som i denna sak ville lägga några hinder i vägen för sin vän. Snarare ville han så fort som möjligt hafva Christina i Dackes våld, ty den fanatiska och slüge munken insåg, att Dacke icke skulle med nit och allvar egna sig åt det egentliga upproret, förrän han hade jungfru Slatte så säkert i sina händer, att han kunde förlita sig på, att hon icke skulle kunna undfly honom, utan vara nödsakad att vid första lägliga tillfälle blifva hans brud. För pater Göran var det en knapt märkbar omständighet, att den fagra jungfrun derigenom skulle falla i den djupaste olycka. Hvad frågade han efter en qvinnas olycka, då kyrkans sak förfäktades? I allt hvad som kunde gagna kyrkan var klosterbrodren hård, hjertlös och obeveklig. Derfor uppmanade han också mycket lifligt Nils Dacke att ofördröjligen ila till Gräskääl och rövva sin brud. Det är ock möjligt, att Jon Puckel, som om morgonen före uppbrottet från Dackehall hade blifvit hittad, hade genom sin berättelse om de äfventyr, han upplefvat, i någon mon stegradt paterns lust att utan dröjsmål komma till Gräskääl.

Alltså tågade hela skaran åstad under skämt och högt jubel.

På Gräskääl stod illa till. Hans Trädgårdsdräng hade ännu icke återkommit och man visste således intet om den lyckliga utgången af hans företag. Tvärt om sväfvade man i stor fruktan för Arvid. Den sjuke herr Gudmund Slatte

låg i själtåget och kring hans bädd voro församlade hans hustru, dotter och tjenare.

Brinnande ljus hade man satt honom i händerna enligt den gamla, då ännu från katholska tiden bibehållna sedvänjan, att den aflidande skulle i dödsminuten hålla ett brinnande ljus i handen, sannolikt för att påminna honom om det ljusets rike, till hvilket man hoppades, att han skulle gå. I det tysta sjukrumet hördes endast den döendes rosslingar och de lefvandes gråt och suckan.

Plötsligt uppfyldes huset af vilda skrän. Dörrar slogos upp med stort buller, möbler kullvräktes och sönderhöggos, tunga steg dånade i de höga salarna, svordomar och hädelser störde dödsfriden i sorgens hem.

Den döende, som höll på att stilla inslumra till den sista hvilan, från hvilken han icke hade tänkt att vakna förr än på domedag, hörde det gryma bullret, hörde yxhuggen, hörde ederna. Han upplyftade de af döden beseglade ögonlocken och stirrade framför sig med ett uttryck af förfäran, som gick hans husfru djupt till hjertat. En rysning skakade hans kropp. Stackars herr Gudmund! Efter årslånga smärtor på plågans bädd fick han icke ens dö i frid.

»Gå ut, min dotter, och se till hvad som är på färde», hviskade fru Gunilla till den gråtande jungfrun, som genast steg upp från sin knäböjande ställning invid fadrens bädd och svarade med en hviskning:

»Genast, min mor!»

Men hon medhann icke att fullgöra sitt uppdrag, ty dörren till sjukkammaren kastades upp med stor våldsamhet och in trädde den förfärlige Nils Dacke med pater Göran och sju af de blodtörstige rånarne.

»Vid dj—l och h—e!» ropade upprorschefen. »Här finner man dem äntligen. God dag och Guds fred, jungfru Slatte!»

»För himlens barmhertighets skull varen tyste!» hviskade jungfrun och vinkade dem med handen ett tecken, att de borde aflägsna sig.

Herr Gudmund hade ännu sina ögon vidöpnade och han stirrade med verklig ångest på våldsverkarna, om hvilkas ärende han ännu i döden förmådde göra sig en föreställning. Han rörde sakta läpparna, liksom för att tilltala dem, men döden hade redan fjettrat hans tunga. Man såg äfven, att han gjorde en ansträngning för att upplyfta sin afmagrade hand, men äfven denna lem tycktes icke mera vilja lyda honom. Hela det lif, som ännu återstod inom den förfallna kroppshyddan, tycktes hafva blifvit koncentreradt i hjernan och ögonen. Hela den öfriga kroppen var död.

Nils Dacke var emellertid icke en person, som hyste vördnad för döden. Han klef, oakadt alla Christinas försök att hindra det, med tunga och dånande steg fram till den döende och utbrast vid åsynen af dennes stirrande blick:

»Se icke så argt på mig, gubbe!. Jag är herre här, förstår du, och du gör bäst i att ofördröjligen packa in och begifva dig till h—t, der du och alla andre lutheraner och kättare hafven ert rätta hem.»

Men jungfru Christina föll på knä inför munken och sträckte mot honom sina sammanknäpta händer, ropande:

»Om I ären en andans man, såsom eder drägt tyckes bevisa, så hjälpen mig, att min far må få gå hädan i frid.»

»Spara dina konster, qvinna!» svarade munkens skarpa röst på ett kallt och nästan rätt sätt. »Den döende mannen är en kättare, en affälling, hvilken den allena saliggörande kyrkan icke erkänner såsom sin son. Derfor må han dö huru som helst, qvinna! *Gloria in excelsis!* Tig, qvinna, och drag mig icke i kåpan!»

»För himlens skull!...»

»Tig!... Gånge det så med alla de filistéer! Må de alla få en sådan död! Må ingen af kyrkans fiender hafva frid i sin kammare, när deras tid och stund är inne!... Släpp mig, qvinna!»

»Om I sjelfve viljen hafva barmhertighet, så...»

»Helgonen förgöre dig, vanvettiga qvinna! Tror du, att jag vill yttra ett enda ord, för att bistå en lutheran eller annan kättare? Bort!... Bort ifrån mig, du syndiga barn af en filisteisk fader och moder!»

»Ha, ha, ha!» hänskrattade Nils Dacke, som åhört detta samtal. »Jungfrun tyckes icke vara belåten med sin brudgum, utan gerna vilja hetsa på honom en arg munk. Ha, ha, ha! Du, Christina! Den der munken vet, att jag förmår bitas så godt som han, och därför vågar han sig icke på mig. Kom, min sötunge, och låt mig kyssa dig!»

Den sjukes ögon stirrade ännu förfärligare. Fru Gunilla afsvimmade och jungfru Christina gjorde ett försök att fly. Tjensteqvinorna lättade sina hjertan genom jemmer och gråt. Men Nils Dackes män stodo der med ett leende på sina läppar och tycktes njuta af det obeskrifliga eländet i denna kammare.

Den flyende Christina hejdades af pater Göran, den ende af alla i rumet närvarande, som var kall och lugn. Hans stora plan till den katholska kyrkans återställande i Sveriges rike hade så uppfyllt hans själ, att han hvarken kunde glädja sig öfver något annat än denna plans framgång eller sörja öfver någonting annat än dess misslyckande. Derför varseblef han också jungfru Slatte's försök att fly och trädde fram i hennes väg samt fattade hårdt kring hennes arm.

»Nej, du filisteiska qvinna, du är af himmelen bestämd att offras åt Guds utkorade hjelte, Nils Dacke, och jag kan icke tillåta dig att undgå hans händer. Du skall blifva

hans belöning för det stora och för kyrkan gagneliga arbete, som han har påbörjat.»

Och den gryme munken förde henne tillbaka till den döendes säng och lade henne i Nils Dackes armar. Hon var så förfärad, att hon, nästan viljelös, lät den vilde upp-
rorsmakaren sluta henne i sina armar och med sin hand leka med hennes sköna hår.

Den döende knöt handen i sin vrede, ja, han kramade ljuset så hårdt, att vaxet förvandlades till ett till hälften flytande ämne, som trängde ut mellan hans fingrar. Ögonens förfärliga stirrande tycktes dock alldeles icke genera någon af skurkarne.

»Ha, ha, ha!» hänskrattade Nils Dacke och fortfor med sina smekningar, hvilka Christina så mycket mindre kunde förhindra, som hon hade förlorat medvetandet och icke visste hvad som vederfors henne. Det såg ut, som om Dacke rent af fröjdade sig öfver att kunna uppreta den arme döende mannen till vrede.

Men pater Göran stälde sig framför herr Gudmund och ropade:

»Dö i dina synder, filisté! Snart skall hela ditt gudlösa slägte följa efter dig. Du har föraktat kyrkans nåd och blifvit en kättare. Nu må du också gå hädan utan kyrkans tröst. Dö, hund!»

Allt hvad pater Göran sade var dock efter all sannolikhet förspildt för den, åt hvilken det var ämnadt, ty herr Gudmund stirrade oaffåtligt på Nils Dacke, som höll hans dotter i sina armar. Sannolikt kunde patern hafva fortsatt att tala i samma anda ända till aftonen, utan att den döende hade hört ett enda ord af hvad han sade. Hela hans lif var nu samladt i ögonen.

Sedan Nils Dacke en stund hade smekt Christinas långa och vackra lockar, tyckte han, att flickans medvetlösa tillstånd liksom inbjöd honom att röfva en kyss, som hon

aldrig frivilligt skulle hafva gifvit honom, om hon varit vid sans.

Han lutade sig ned öfver hennes ansigte och . . . men det blef ingen kyss röfvad denna gång, ty den döende förhindrade det.

När ett ljus har brunnit ut, när blott en bit af vecken finnes kvar i botten af ljusstaken bland den der samlade, smälta och flytande talgen, då plägar lågan plötsligt flamma upp till en storlek, som den aldrig nådde, medan ljuset ännu fans till. Detta plötsliga uppflammande föregår lågans fullkomliga utslocknande. Någoting likartadt försiggick i detta ögonblick hos den döende herr Gudmund Slatte.

Då hans stirrande blick såg den nedrige Dacke på väg att vanhelga hans dotters kyska läppar, tillkämpade sig hans vilja ännu en gång magt öfver lemarna. Han reste sig upp och ropade med en stämma af nästan öfverjordisk renhet och klang:

»Du skall stå mig till ansvar, Dacke, inför Gud på den yttersta dagen.»

Den gamle mannens ögon slöto sig. Hans kropp sjönk tillsammans i bädden. *Allt* var slut. Hans ande hade gått dit, der ingen sorg finnes och ingen smärta.

Men Nils Dacke ropade sina män.

»Stingen honom edra spjut genom lifvet, den hunden! . . . Jaså! I hafven icke edra spjut här till hands? Nå, skjuten honom då ett lod genom kroppen! Raskt!»

Tre af karlarne lade sina luntbössor till ögat och inom ett ögonblick hade tre kulor genomborrat herr Gudmunds döda kropp.*

»Nu skäller den hunden aldrig mera, menar jag», ytttrade upprorsmakaren, skrattande vildt åt sitt rysliga skämt.

* Fryxell, del 3, pag. 149. — Sylvanders Kalmar Slotts och stads historia, 3:dje afd., 6:te delen, pag. 205.

»Plundren nu huset, karlar! Skynden er! Kom, vördige fader!»

»Qvinnorna?» sade Göran lakoniskt, i det han pekade på den ännu sanslösa fru Gunilla och de af ångest nästan vansinniga tjenstevinnorna.

Dacke, som var på väg att bära bort Christina Slatte, stannade vid munkens fråga och sade till sina karlar:

»De der qvinfolken fän I behandla efter edert godtfinnande, men innan I lemnen huset, skolen I döda dem. Kom, fader Göran!»

En halftimme derefter lemnade Nils Dacke Gräskääls utplundrade gård med hela sin af byte rikt lastade skara. Christina bortfördes, bunden på en häst, som fick sin plats inuti en af ryttarehoparna.

Sextonde Kapitlet.

Slaget vid Kalmar.

Sedan Dacke hade röfvat Christina Slatte, tycktes han hafva blifvit mera lugn och mera i stånd att leda upproret. Hvart han hade fört henne, det visste ingen, men sannolikt var hon i godt förvar, ty Dacke tycktes vara lugn och egnade sig helt och hållet åt krigsföretagen.

Bönder strömade till i stora skaror och någon brist på folk var icke förnimbar, ja, Dacke kunde till och med dela sin bondebär i flera afdelningar, som han utsände i olika riktningar, men alla med samma mål, nämligen att döda så många adelsmän som möjligt, plundra deras gårdar och bränna upp deras hus. Bland de män, som förde dessa

underafdelningar af hären, vilja vi särskildt nämna Jöns Verkmästare, Lille-Jöns eller Lille-Jösse (det senare var det vanligen begagnade namnet) Anders Nilsson och Masse i Gitterås.

Ändtligen beslöt Nils Dacke att anfalla Kalmar. Han samlade sina kringströdda skaror och tågade åstad. Det var vid midsommartid.

Men hvar befunno sig under hela denna tid vår hjelte Arvid Nilsson och hans trogne Hans? Nils Dacke hade blifvit ursinnig, då han hvarken på Våxtorps gård eller på Gräskääl fick Arvid i sitt våld, och han hade på den sluge munkens råd skickat ut en liten skara, som skulle uppehålla sig i trakten af Gräskääl för att gripa Arvid, såsnart denne visade sig der på orten. Som denna lilla skara ännu vid midsommartiden låg qvar vid Gräskääl, är det tydligt, att Arvid då ännu icke hade besökt sina släktingars gård. Dacke lät den dock qvarstanna, emedan han ansåg det såsom en afgjord sak, att Arvid förr eller senare skulle infinna sig.

Se här en redogörelse för Arvids och trädgårdsdrängens öden efter flykten från Dackehall!

Såsnart Arvid var fri, var det hans första tanke att ila till hemmet, men han fattade snart ett annat beslut. Han ansåg det såsom en pligt att bringa konungen under rättelse om upproret och därför ilade han raka vägen till Kalmar, skaffade sig lägenhet med en skeppare, som ämnade sig till Stockholm, och for dit med Hans. Konungen åhörde med förvåning hvad Arvid hade att förtälja och yttrade sig med stort förakt om »skogstjufvarne» samt sade, att man väl snart skulle komma till rätta med den »tjufvahopen». Ljkwäl beslöt Gustaf Wasa, på Arvids trägna föreställningar, att icke taga saken alldeles så lätt, som han till en början hade tänkt. Han utskickade genast budbärare till några af sina truppbefälhafvare här och der i riket med befallning,

att de skulle tåga in i Småland och »näpsa den tjuvhopen». Arvid sjelf fick under sig ett par rotar knektar, hvilka han skulle föra sjövägen till Kalmar. Derjemte hade han med sig bref till fogden på Kalmar Slott, Germund Svensson Some, och till den tappre Gustaf Olson Stenbock, som befann sig »någonstädes i Kronobergs län» med sina knektar.

Först några dagar före midsommar kom Arvid tillbaka till Kalmar, der han inqvarterade sina knektar i staden och sjelf begaf sig upp på slottet till fogden, för att framlemnna konungens bref.

Arvid fördes in i samma sal, der vi i början af denna berättelse sågo den fängne Nils Dacke stå inför dåvarande fogden på Kalmar, Ernest Jaenson. Händelsevis infördes Arvid till fogden af samma person, som då införde Dacke, nämligen Gerdt van Buss.

»I kommen från Stockholm och konungen?» sade fogden, sedan han artigt besvarat den unge krigarens helsing.

»Ja väl, nådige herre, jag kommer från konungen och medför ett bref från honom till eder.»

Arvid framräckte skrifvelsen, som var förseglad med konungens stora signet.

»Sätten er neder, medan jag läser vår nådige konungs och herres budskap! Jag vill eftersända min sekreterare, den vördige slottskaplanen, ty sjelf är jag alltför mycket krigare, för att kunna mycket i bokliga konster.»

Det förhöll sig verkligen så på den tiden, att skrif- och läskonst egdes nästan endast af presterne. Till och med högt uppsatte män kunde sällan läsa med egna ögon eller skriva med egen hand, utan måste anlita andras.

»Värdens förlåta, herr fogde», yttrade nu Arvid, »att jag tager mig dristigheten fråga, om icke jag kan få bistå

eder häruti! Jag kan läsa tillräckligt, för att uttyda konungens bref, hoppas jag.»

»Kunnen I det? Nå, försöken då!»

Fogden, som hade rest sig upp och nalkats dörren, för att tillkalla herr Nils, slottspresten, vände nu om till bordet och sin länstol, bröt brefvet och räckte det till Arvid, som redigt och utan att stapla uppläste det från början till slut.

Det innehöll befallningar till fogden angående »Dackes tjufvahop»* och det sätt, hvarpå den borde behandlas. Särskildt ville konungen fästa »sin högt betrodde fogdes» uppmärksamhet derpå, att Dacke efter all sannolikhet hade många vänner och gynnare bland borgerskapet i Kalmar och att han därför icke skulle försumma att begifva sig dit, för att med deras bistånd söka komma i besittning af staden och slottet. Slutligen uttalade konungen sitt förtroende till Germund Svenssons nit och undersåtliga trohet, befallde honom och Kalmar Slott i Guds hand och slutade med att ännu engång förmana till skoningslös rättvisa mot »tjufvahopen».

»Jaså, de gode borgarne i Kalmar stad äro Dackens vänner», sade Germund Svensson Some, när Arvid hade slutat uppläsningen af det kungliga brefvet. »Nå, det må nu vara! Jag skall betaga dem all lust att göra uppror, det vill jag lofva och ärligt hålla.»

»Många af borgarne är sannolikt konungen tillgifne.»

»Det tror äfven jag, men det lär icke hindra, att en del är illasinnad... Hör på, min unge herre! Kunnen I skrifva lika godt, som I förstå att läsa?»

»Ja väl!»

* Konung Gustaf plögade alltid gifva upprorsmännen denna benämning.

»Godt! Då neken I mig icke att uppsätta ett bref till borgmästaren i Kalmar?»

»Gerna vill jag bevisa eder denna tjenst, herr fogde.»
Arvid tog ett stycke pergament och nödiga skrifdon.

»Skrifven då», yttrade Germund Svensson, »att jag förnummit, att några af borgarne och deras drängar umgås med planer att sluta sig till Dacke, och att jag beslutat att låta afhugga hand och fot på hvar och en inom Kalmar stad, hvilken understödjer upprorsmakaren. Skrif dessutom, att jag i eftermiddag kommer ned i staden och att jag då vill hafva hela borgerskapet samladt på rådhuset, på det att jag må tala till dem och med dem öfverlägga om gemensama åtgärder till försvar mot Dacke.»

Arvid skref såsom fogden önskade, hvarefter Germund med stor oskicklighet ritade sitt nästan oläsliga namn derunder. Sedan inkallades Gerdt van Buss, som fick i uppdrag att öfverföra skrifvelsen till borgmästaren.

»I heten Arvid Nilsson?» yttrade fogden, sedan Gerdt van Buss hade lemnat dem och gått att uträtta sitt uppdrag.

»Ja, herr fogde!»

»Och I ären häradsfogden Nils Larssons i Växtorp son?»

»Visserligen!»

»Då tillåten I mig väl att beklaga eder faders hårda öde? Han var en ärlig och rättskaffens karl, en dugande man i konungens tjenst och hade för visso förtjänat en mera fridfull död.»

Vid de första orden, som fogden yttrade om hans far, steg Arvid upp. Hans ansigte blef blekt som en döendes och knapt hade Germund Svensson slutat, förrän han utropade med smärta:

»Är min fader död? . . . Ve mig! Ve den, som dödat honom!»

»Hafven I då intet hört derom?»

»Nej, jag har uppehållit mig så lång tid i Stockholm, att jag är helt och hållet främmande för flera veckors tilldragelser här hemma. Sägen mig för Guds skull, herr fogde, hvad I veten om denna sak.»

»Gerna, min vän!»

Fogden berättade nu hvad han hade hört om tilldragselerna i Växtorp och på Gräskääl. Till slut omförmälde han, att Dacke hade fört Christina Slatte med sig och att ingen visste, hvar han höll den fagra ungmön undandold. Engång hade Germunds folk tillfångatagit en af upprorsmännen och bland andra frågor stält äfven denna till honom, om han visste, hvar Christina Slatte fans. Fången hade då berättat, att Nils Dacke och hans rådgifvare, »som lär vara en katholsk munk», hade nattetid fört henne bort från lägret och att ingen bland Dackes folk visste, hvarthän hon blifvit ledsagad, om hon var fri eller om hon satt fången.

»Min Gud! Gif mig kraft att bära allt detta!» suckade Arvid.

»Var då Christina Slatte någonting för er?»

»Hon är min kusin och hon är . . . hon var min brud.»

»Arme unge man! Det är hårdt att förlora föräldrar och brud på en gång, men bemanna dig, yngling! Låt icke sorgen öfverväldiga dig, utan var stark och manlig, så hjälper dig Gud. Måhända är ännu icke allt förloradt. Den omständigheten, att flickan icke finnes i upprorsmakarens läger, tyckes bevisa, att han ännu icke besegrat henne, utan gömer striden med henne till en lägligare tid. Du torde kunna utforska hennes vistelseort och befria henne, om hon ännu är i hans våld. Var därför lugn och manlig, min vän!»

Arvid var i själfva verket både lugn och manlig. Det var endast under de första ögonblicken, som de oväntade jobsposterna nedslogo honom. Hans spänstiga sinne bar med

styrka olyckan och den redlige fogdens tröstegrunder upp-
rättade honom fullkomligt. När han efter en stund lemnade
slottet och begaf sig till staden, kunde ingen se, att han
nyss mottagit så nedslående underrättelser. En lugn och
djerf beslutsamhet lästes i hans ansigte.

Emellertid gjorde fogden om eftermiddagen sitt utlof-
vade besök på rådstugan. Om hos borgarne fans någon
benägenhet att öfvergå till Dacke, så hade fogdens hotelse
om afhuggandet af hand och fot fullkomligt utplånat den.
Sammankomsten utföll till Germund Svenssons belåtenhet,
ty borgarne åtog sig villigt att väpna sig och sina drängar
samt gå ut mot Dacke, om denne vore nog djerf att nu eller
framdeles föra sin »tjufvahop» ända fram till Kalmar. Ingen
enda röst höjdes mot detta beslut.

Gerna hade Arvid genast, då han lemnade slottet, skyn-
dat ut i skogarna för att söka sin fagra brud, men han in-
såg, att pligten mot konungen gjorde det till en nödvän-
dighet för honom att med sina två rotar knektar kvarstanna
i Kalmar, tilldess det blef veterligt, om Nils Dacke skulle
anfalla staden och slottet eller icke. Lyckligtvis behöfde
Arvid icke vänta länge.

Det var dagen före midsommarafton. Solen lyste rent
och klart och spred öfver Kalmarnejden en ganska besvä-
rande hetta. I Kalmar stad var frid och lugn. Borgarne
lågo i sina fönster och samtalade med hvarandra tvärs öfver
de smala gatorna eller också sutto de under sina skuggrika
träd och svalkade sig med en eller annan läskande dryck.
Dock voro de icke många, som egde ett träd på sin gård,
och därför sågos de fleste i sina fönster.

Hans Bårdskärare* samtalade genom fönstret i sitt

* Så kallades på den tiden barberaren eller fältskärn. Ordet
har sannolikt uppkommit genom en förvandling af det tyska ordet
Bartscherer.

med gafveln mot gatan belägna hus med Nils Severinsson, stadens hattmakare, som bodde på andra sidan gatan och äfven låg i sitt fönster.

»Mig undrar storligen, om icke Dacke snart månne komma», sade Hans Bårdskärare.

»Du längtar väl efter att förtjena en styfver på dina medmenniskors sårade lemar?»

»Bah! Förtjensten är liten och knapt värd att räkna.»

»Säger du verkligen det? Jag håller dock före, att när du får en eller två mark för besväret att förbinda en arm eller ett ben, så kan det kallas en god förtjenst.»

»Dumheter! Hvem betalar väl så mycket?»

»Hvar och en som är nog olycklig att behöfva din hjälp, förmodar jag, och om Dacke kommer hit med sina rånare och tjufvar, så lär antalet icke blifva så litet, ej heller din förtjenst klen.»

»Nå, hvar och en måste lefva af sitt yrke, Nils. Icke afundas jag dig, därför att du har god utsigt till stor förtjenst på den här fejden, om verkligen Nils Dacke kommer.»

»Jag? . . . Hvilken förtjenst skulle jag kunna göra mig deraf?»

»Det är lätt att inse, tycker jag. Menar du, att när man har begagnat en hufvudbonad i ett fältslag, den sedan kan vara duglig att begagna i en fredligare tid? Åhnej! Kommer Dacke, så blifva många hufvudbonader förderfvade och följaktligen får du stor afsättning.»

»Nå, jag kan icke neka, att du talar sanning, Hans.»

»Fröjda du dig gerna i hoppet om denna vinst, men låt också mig i ett stilla sinne glädja mig öfver alla de armar och ben, som måste afskäras, förbindas och på alla andra sätt hjälpas, om den der upproriske smålandsbonden kommer till våra trakter.»

»Godt! . . . Godt! Dock synes det mig förhålla sig annorlunda med ett söndrigt ben än med en söndrig hatt.»

Hans Bårdskärare hade just ämnat gifva ett svar på denna sats och en vederläggning af dess innehåll, då den vänliga tvisten hastigt afbröts genom ett uppträde, som störde den frid, hvilken hittills hade i sommarvärmens rådt på gatan.

En stor folkhop närmade sig, omgifvande en man, i hvilken både Hans Bårdskärare och Nils Severinsson igenkände Gerdt van Buss.

Midt på gatan stannade fängvaktaren och ropade högt:

»Kommen fram ur edra iden, borgare! Hans nåde fogden låter säga eder, att man från slottstornet har sett Dacke och tjufvahopen nalkas och att I alle ofördröjligen skolen församla eder på torget, fullt väpnade och rustade till strid.»

Pojkarne, som omgäfvö fogdens budbärare, hurrade och skreko, liksom om det varit en god tidning för dem liksom för Hans Bårdskärare och Nils Severinsson, att Dacke äntligen kom. Derefter skyndade de att följa Gerdt van Buss till nästa gata, der han skulle utskrika samma fogdeorder, för att äfven der blifva i tillfälle att beundra utskrikarens breda mun, stora svalg och dånande stämma.

Snart sågos borgarne, väpnade med luntbössor och svärd, mangrant lemna sina hus och begifva sig till torget. Mången af de rikare medförde alla sina drängar d. v. s. gesäller och lärlingar. Stadens högtbetrodde skomakare kom tågande med fyra gesäller och en liten pojke, ja, en så liten pojke, att han icke förmådde bära hvarken bössa eller svärd och därför endast hade beväpnat sig med mästartarens spanner — utan tvifvel det mest fruktansvärda vapen, som den lille bytingen för sin egen del kände.

På torget hade Arvid uppställt sina två rotar knektar, redan innan någon väpnad borgare visade sig. Vår hjelte var lugn eller tycktes åtminstone vara det, men en märkbar blekhet vittnade om, att han icke var känslolös

för den smärta, som underrättelsen om olyckorna i Våxtorp och Gräskääl hade tillfogat honom. Vid första tecken till Dackes antågande mot Kalmar hade Arvid skyndat att samla sina knektar. Han brann af lust att börja striden, men det var icke allenast hans mod, som framkallade denna stridslust, utan framför allt eldades han af hoppet att i stridens hvimmel möta Dacke, besegra honom och aftvinga honom en bekännelse om, hvar Christina Slatte var till finnandes.

Snart var torget uppfyllt af beväpnade borgare och en mängd åskådande qvinnor och barn, bland hvilka många greto och jemrade sig.

Germund Svensson anlände. Han var till häst och fullt rustad till strid. På hans manliga anlete lästes, att slagtingens dag syntes honom vara en glädjedag. Med stark och välljudande stämma tilltalade han nu borgarne.

»I ärlige män», yttrade han, »stunden är kommen. Nu vilja vi visa, att i våra hjertan finnes mod att skydda våra hem, våra makar och barn mot Dackes tjufvahop. Ställen upp eder i led och låtom oss marschera ut att möta fienden utanför vallarna. Redan står Dacke på kort afstånd ifrån oss. Slottets hela besättning har ryckt ut. Den ärlige och välborne herr Arvid Nilsson understödjer oss med sina knektar. Nog skola vi med dessa förenade krafter betaga Nils Dacke all lust att göra uppror. Framåt för vår konung och allt hvad som är oss kärt!»

En budbärare anlände i detta ögonblick från slottet.

»Dacke rycker fram för att anfälla våra bösseskyttar», förkunnade karlen, hvilken, att döma af hans svettiga anlete, hade sprungit både fort och långt.

»Näväl», utropade Germund, »vi få då icke dröja. Framåt!»

Fogden red i sporrstreck till stadsporten. Borgarne stälde upp sig i led under sina egna anförare. Borgmästaren

och rådmännen öfvervakade det hela, såsom det egnade och anstod deras höga embeten.

»Nå, Mats Michelsson», dundrade borgmästaren, »stå stilla i ledet och rör icke dina långa ben, som om de vore trumpinnar! Hvad nu, Peter Smed, kan du icke tiga i ledet? Hvasa? Tror du, att du är hemma i din smedja? Hva'sa'?»

På detta sätt arbetade borgmästaren med stort nit för konglig majestät och kronan, och rådmännen voro icke heller sysslolöse.

Rådman Olof såg med barskt öga på en spinkig skräddare och röt med tordönsstämma:

»Jaså, Jöns Skräddare, tror du, att luntbössan är en nål och att din grannes, Lars Fiskares, nacke är ett stycke vadmal? Hva'sa'? Eller hvarför sticker du honom oupphörligt i nacken med ändan af bössan?»

»Det här vapnet är så tungt...»

»Tungt!... Skäms du icke, karl? Är ett vapen tungt, när det skall brukas till att skydda vår nådige konung?»

»Ja, men...»

»Tig och håll mun! Vi komma ju icke ur fläcken bara för ditt fördömda sladders skull, Jöns Skräddare.»

»Nå», ropade nu borgmästaren, »nu tyckes allt vara i ordning. Dragen nu åstad, vänner! Jag följer efter... jag och rådmännen.»

De olika afdelningarna satte sig i rörelse och anlände snart till stadsporten, som beredvilligt öppnades för fosterlandets försvarare. De ryckte ut på fältet. Germund Svensson Some kom snart och anvisade dem deras platser i striden.

Borgens besättning var redan midt inne i en vild strid mot Dackes förtrupp. Våldiga skaror af bönder och röfvare strömade alltjemt framåt, så att det icke heller töfvade

länge, innan äfven borgerskapet blef i tillfälle att använda sina luntbössor och svärd.

Nils Dacke hade en ganska stor trupp af ryttare. Åtminstone tredjedelen af hans folk var beriden, så att man väl kan antaga, att hans rytteri icke mycket understeg tvåhundra man. Desse hade ännu icke deltagit i striden.

På en liten kulle stodo Dacke och pater Göran, betraktande den redan påbörjade striden. De sågo, huru en del af deras fotfolk tappert anföll bösseskyttarne från slottet. De skådade äfven, huruledes den öfriga delen af folket hårdt ansatte borgerskapet. En vild glädje spred sitt sken öfver upprorsmakarens ansigte och han utropade:

»Vår seger är viss, fader Göran! De dume borgarne kunna icke länge uthärda striden mot så vilda sällar, som mina äro. Snart skola de fly och vi draga in i Kalmar. Är Kalmar en gång vinnnet, så kunna vi trotsa den omilde konungen, och jag skall på Kalmar slott vara lika mäktig, som han är på Stockholms. Eller hvad synes eder, fader Göran?»

»Mig synes», sade munken kallt, »att du har annat göra än att dröma, om hvad som *skall* ske. Den närvarande stunden är så vigtig, att *den allena* och ingenting annat bör upptaga dina tankar. Se, min son, der kommer fogden Germund Svensson med sina ryttare.»

»Bah! Två tjug ryttare!» sade Dacke föraktligt.

»Icke så, min son! Skicka genast dina egna ryttare i striden, ty eljest lära de våra fly för borgerskapet. Se... de vackla.»

»Nå... vid dj—n då!... Jag skall sjelf föra mina ryttare i striden.»

Dacke steg ned från kullen, hoppade upp i sadeln på sin häst, som stod bunden i närheten, och sprängde bort till sitt rytteri. Snart sågs han i spetsen för detta storma fram

mot fogden och när man nu skådade tvåhundra ryttare mot fogdens fyratio, kunde man icke annat tro, än att Dacke skulle segra.

Germund Svensson hade emellertid förutsett detta anfall och tagit sina mått och steg i enlighet dermed. Tretton kanoner hade blifvit förda ut ur borgen och uppställda på en för ändamålet uppkastad liten vall. När nu Dacke stormade fram och de tvåhundra beridne bönderne med honom, då aflossades plötsligt och samtidigt alla kanonerna. Deras verkan var utomordentlig.

Döende hästar och människor betäckte marken och de fleste af de öfverlevande ryttarne flydde hals öfver hufvud derifrån, så att Nils Dacke endast hade tretio eller fyratio man med sig, när han slutligen drabbade tillsammans med Germund Svensson.

Arvid och Hans Trädgårdsdräng gingo manligen fram i striden. Så snart vår hjelte såg, att Dackes folk kastade sig öfver borgerskapet, ilade han med sina knektar till undsättning och det var hufvudsakligen genom Arvids och Hans Trädgårdsdrängs tapperhet och bedrifter, som borgerskapet vann seger öfver »tjufvahopen». Striden hade ännu icke fortgått en timme, då stigmännen hals öfver hufvud flydde, förföljde af de genom framgången uppmuntrade borgarne och deras drängar. Arvid, som insåg, att de flyende icke kunde tänka på att stanna och ordna sig, då borgarne med svärd i hand voro i hack och häl efter dem, bekymrade sig icke om att deltaga i förföljandet, i synnerhet som de flyende rånarne snart råkade inom skotthåll för de tretton kanonerna, hvilkas kulor fälde stora hopar af dem till marken. Arvid hade nu endast en tanke och den var att i stridens hvimmel uppsöka Dacke.

Ännu hade bösseskyttarne från slottet icke öfvervunnit den del af de upproriske, som vid stridens början hade vänt sig mot dem. Visserligen kämpade de manligen och

försakade fienden stor manspillan, men bönderne voro alltför talrike. Arvid såg det och skickade till de tappra böseskyttarnes undsättning Hans Trädgårdsdräng i spetsen för knektarne. Sjelf närmade Arvid sig den plats, der Germund Svensson och Nils Dacke, hvardera i spetsen för sina ryttare, ännu kämpade med oafgjord framgång. Vår hjelte var till fots och han kunde således icke tänka på att blanda sig i denna lek, förrän han skaffat sig en häst. Arvid räknade emellertid på att kunna fånga någon af de springare, som då och då i ursinnigt lopp lemnade stridsplatsen, sedan deras ryttare hade blifvit dödade och fallit ur sadeln.

Under det att Arvid inom sig uppgjorde denna plan, hade han hunnit så långt fram, att de kämpande icke voro öfver fyra eller fem alnar från honom. En jättelik bonde på en jerngrå häst erhöi i detta ögonblick banesåret af Germund Svenssons egen hand. Han tappade svärdet, vacklade och föll till jorden, der hans lik söndertrampades af de andre böndernes hästar. Men den jerngrå hästen hade gerna lupit bort, om icke Arvid hade skyndat fram, gripit hans tyglar och med hast kastat sig upp i sadeln. Inom ett ögonblick var Arvid midt inne i striden.

Han såg hvar Nils Dacke var, men för att nå honom måste han bana sig väg genom en tjock mur af ryttare. Raskt grep han verket an. Hans första svärdshugg klyfde hufvudet på en bonde och det andra drabbade en annan så, att han endast hade tid att sucka, innan han föll af sin gångare. Nu var vägen till Dacke redan förminskad med en femtedel.

En af rånarne, som hade bevittnat Arvids bedrifter och kamraternes fall, lyftade nu sin tunga klubba och svingade den öfver vår hjeltes hufvud.

»Dö, filisté!» tjöt bonden, hvars ögon sprutade eld och hvars röda skägg reste sig på ända af ilska.

»Ännu icke», genmålde Arvid lugnt.

Spetsen af vår hjetles långa svärd trängde in i bondens hjerta, förrän han var färdig att slå till med sin klubba. Han föll och hans häst ilade bort, lemnande ett tomrum, hvilket Arvid ögonblickligen lät sin jerngrå springare fylla.

Svärd klingade. Hugg föllo. Allt närmare till Dacke trängde Arvid. Snart skiljde endast två ryttare dem från hvarandra. Bönderne hade blifvit uppmärksame på denne hjetle, som nedgjorde den ene efter den andre af deras hop med samma lugn, som om han befunnit sig på en tornerplats, der strid öfvades endast på lek. De hade sett, huru den ene knapt hade blifvit nedgjord, förrän hans svärd redan var lyftadt mot en annan, och huruledes han icke tycktes hafva behof af någon hvila. Så många som kunde nå honom med sina svärd eller klubbor vände sig nu mot honom, ifrige att afbryta hans för dem förderfliga arbete. Men Arvid såg endast rakt fram. Han hade endast ett mål — Dacke. De blottade svärden och de svingade klubborna rundt omkring honom skulle hafva blifvit hans bane, om icke Germund Svensson Some och några af dennes karlar hade sett hans fara och ilat till hans hjelp. Medan fogden och ryttarne afvärdje från honom de faror, som växté upp vid hans sidor, trängde han sjelf framåt — endast framåt. Återigen föll en karl för hans skarpa svärd. Nu återstod endast en enda; sedan skulle han stå öga mot öga med Nils Dacke.

I detta ögonblick stormade en ryttare fram till stridsplatsen — en ryttare, hvilken tycktes föga passa på ett sådant ställe. Det var en munk med sönderrifven kåpa. Hättan hade under den snabba ridten fallit af hans hufvud och hängde på hans rygg. Den rakade hjessan, som var betäckt af svettperlor, glänste i solskenet. Mannen var pater Göran.

Hastigt trängde han sig fram ända till Nils Dacke.

»Kom, min son!» sade han. »De våra fly på alla ställen. Din undergång är gifven, om du dröjer. Se, huru den der ynglingen, som fordom var din fänge, bemödar sig att komma dig på svärdslängd nära. Jag har med mina egna ögon sett, huru han nedlagt nio af våra män för att hinna dig. Kom, eljest är du förlorad. Kom, ty kyrkan behöfver dig.»

Nils Dacke blef nu först varse Arvid och upptändes vid hans åsyn af ett fruktansvärdt raseri.

»Nej, munk», ropade han, »jag lemnar icke platsen, förr än jag gifvit den mannen banesåret.»

Pater Göran försökte icke att öfvertala en person, om hvilken han redan länge hade den erfarenheten, att han icke kunde öfvertalas, när han var stadd i raseri. För kyrkans skull måste han dock föras bort, och pater Göran list var outtömlig, hittade genast ett godt råd. Han lösgjorde det rep, som var knutet kring hans kåpa, och snodde det med stor skicklighet kring Nils Dackes armar, så att denne icke kunde draga sitt svärd. Derpå fattade munken tygeln till Dackes häst, tvingade djuret att lemna sin plats i striden och — ett ögonblick senare sprängde pater Göran och Nils Dacke bort från Kalmar, den senare dock mera lik en fänge, än en härförare.

Arvid hade emellertid vexlat flitiga hugg med den enda fiende, som, efter nedgörandet af de nio, skiljde honom från upprorsmakaren. Det var en hård strid, ty bonden var både stark och öfvad i svärdets bruk. Slutligen föll bonden och Arvid kunde tränga fram, till Dacke, men då — drogs denne ur stridshvimlet af den listige klosterbrodern. Arvid ville förfölja, men det vilda stridstumlet vältrade en våg i vägen för honom. Minst tjugo ryttare, vänner och fiender om hvarandra, hindrade honom att framtränga. Han hade kämpat förgäfvets.

Dock icke helt och hållet förgäfvets, ty han hade gan-

ska väsendtligt bidragit till de trogne undersåtarnes seger öfver upprorsmännen.

Knapt sågo de upproriske, att deras anförare flydde, förrän de vände sina hästar till flykt och lemnade Germund Svensson Some och hans ryttare i obestridd besittning af slagfältet.

Redan för länge sedan hade då bösseskyttarne, understödde af Arvids knektar under Hans Trädgårdsdrängs befäl, jagat sina fiender på flykten. De stackars upprorsmännen flydde rakt i armarna på de från förföljandet återvändande borgarne och deras manhaftige drängar. Icke en enda af de röfvere, som stridt mot bösseskyttarne, kom med lifvet från den nya kampen mot de af segern rusige och nästan ända till öfverdåd modige handtverkarne och deras gesäller.

Huru många nya hufvudbonader Kalmar stads hattmakare, Nils Severinsson, fick sälja för att reparera de skador, denna dagens strid förorsakat i fråga om borgarnes och deras drängars yttre hyfsning, det förmåler icke historien, men deremot kunna vi lemna den ur Kalmar Slotts räkenskaper för år 1542 hemtade upplysningen, att Hans Bårdskärare erhöll 16 mark till betalning för helbregdagörandet af 6 sårade slottsknektar samt 52 mark »i bårdskärarelön för de borgare och borgaredrängar, som Nils Dacke lät skjuta utanför Calmarna».

Sjuttonde Kapitlet.

»Till Guds ära!»

Naturligtvis kunna vi icke här åtaga oss att skildra alla de olika tilldragelserna i detta krig mellan konung och undersåtar. Vi måste inskränka oss till de händelser, som stå i sammanhang med vår berättelse, ty Nils Dacke företog ingenting efter någon plan, som stod i förbindelse med hvad han förut uträttat eller hade bestämdt afseende på det slutliga mål, som han hoppades vinna. Ett ströftåg hit och ett annat dit, alla åtföljda af mord, plundring och brand — se der hvad som uträttades! Bland dessa ströftåg är ryktbarast det, som företogs till Skälby, emedan Dacke fann platsen så förträfflig, att han der förlade sitt hufvudläger, sedan han först hade från gården röfvat 8 läster 2 tunnor råg, 4 tunnor salt, 16 stycken oxar, 38 svin och 21 engelska får, »som konungen till fårafvelns förbättring införskrifvit.»

Emellertid var det icke pater Görans skuld, att icke en noggran och bestämd plan uppgjordes och följdes. Munken yrkade alltjemt derpå, ja, han förelade till och med Dacke en skriftligt upptecknad plan för kriget, men den vilde upprorsmakaren sade sig först vilja förlusta sig själf och sina män med de rikes egodelar, innan han förde sitt folk till något stort företag.

Ganska förunderligt är det äfven, att vid denna tid så litet gjordes för att näpsa upprorsmannen. Visserligen utgaf konungen ett påbud, att frälset skulle rusta sig och draga ut att »tukta den tjufvahopen», men med frälsets

rustningar tycktes det gå ganska långsamt, ty ännu efter ett par månaders fejd hade konungen ingen större truppstyrka på benen i Småland. Att frälset var så trögt och senfärdigt, det måste slå med häpnad hvar och en som i häfderna läser, att Nils Dacke vid denna tid just lade an på att utarma frälset och plundra deras gårdar. Icke utan skäl skrifver konungen i ett bref vid den tiden, att orsaken till upproret var allmogens »hat till alla, som rödklädde voro».* Om nu än det planlösa krigföringssättet under Dackes första fälttåg verkligen gaf ett föga oroande utseende åt saken i dess helhet, så förekommer det likväl oförklarligt, att adeln icke åtminstone gjorde allt för att skydda sig sjelfve och sin egendom. Om frälset hade med snabbhet rustat sig och dragit i härnad mot Dacke, skulle upprorsmakaren ovilkorligen hafva före sommarens slut ändat sin bana med ett reps tillhjälp i en eller annan ek. Fly kunde han icke, åtminstone icke ur landet, ty utanför kusten af Blekinge kryssade Jon Skrifvare med ett nybyggt och väl utrustadt och bemannadt skepp, för att fånga upprorsmannen, om han ville fly ur riket. Emellertid fick Dacke genom frälsets tröghet tid att förstärka sin magt både genom rika byten och genom att »tingta» med bönderne på olika orter samt locka dem att sluta sig till honom.

Att upproret, om det hade blifvit manligen och med klokhets bekämpadt vid denna tid och af en tillräcklig styrka, hade kunnat ganska lätt och snart tillintetgöras, det bevisas äfven af den omständigheten, att många af Dackes män lupo öfver till de konungske och erbjödo sig att ledsaga dem på spår efter upprorsmannen. En sådan öfverlöpare var en viss Karl Krok, om hvilken det i Kalmar slots räkenskaper heter, att han undfick 2 tunnor 4 kappar spismjöl för det han »ledsagat och biträdt Germund Svensson

* D. v. s. adeln, ty endast adeln gick klädd i rött engelskt kläde.

att straffa skogstjufvarne.» Om nu Germund Svensson hade egt en tillräcklig styrka, skulle han utan tvifvel hafva med denne Karl Krok såsom vägvisare öfverraskat och tillfångatagit såväl Dacke som hela hans här. Men Germund Svensson hade, lika litet som de öfrige fogdarne och krigshöfvitsmännen någon så manstark här, att han kunde våga uppsöka björnen i dess eget ide.

Utän tvifvel måste man tillskrifva konung Gustaf största orsaken till denna slapphet, ty konungen gjorde sjelf intet. Visserligen skref han det ena brevet efter det andra både till Germund Svensson och till de andre befälhafvarne, men det var också allt hvad han uträttade. Hvarför kastade han sig icke sjelf personligen in i striden? Han skulle då lättare hafva insett hvad som behöfde göras. Han skulle ock bättre än någon annan hafva funnit de rätta medlen till Dackes fullkomliga underkufvande. Han skulle hafva tvingat frälset till snabbare verksamhet och måhända skulle adeln då icke vågat ådagalägga så stor tröghet och likpöjdhet.

Emellertid gjorde konungens hemkärlek och adelns försumlighet, att Nils Dacke nästan obehindradt för fram som en röfvar öfverallt i Småland, skonande intet och icke hafvande försyn för hvarken heligt eller oheligt. Vål hade nederlaget vid Kalmar i någon mån nedslagit honom och förlamat hans kraft, men pater Görän förstod att lifva hans mod och den lilla olyckan var snart glömd under de blodiga ströftågens ständiga rus. Full ersättning för den manspillan, han lidit vid Kalmar, fick han ock, ty bönder, som ledsnat vid plogbillen och den trätgiriga husqvinnan, vid barnens skrik och den barkblandade brödkakan, strömade dagligen till hans fanor, så att han redan började att i sitt sinne med ett visst förakt betrakta »den omilde konungen», som ännu icke hade förmått skicka mot honom någon mera betydlig skara af krigsmän.

Arvid Nilsson var under tiden icke sysslolös, och det kan man med skäl påstå, att om konung Gustaf och hans frälse hade ådagalagt lika stor ifver och verksamhet som Arvid Nilsson och fogden på Kalmar, skulle Dackefejden varit kämpad till slut, innan löfskogen detta år fälde sina af de kalla höstvindarna gulnade löf.

Att i synnerhet Arvid skulle vara i sträng verksamhet är lätt att inse, om man besinnar, att han hade mer än ett värf att ombesörja. Han måste ju å ena sidan med trohet föra sina två rotar knektar till strid mot Dacke och hans anhang, men å den andra sidan manade honom både pligten och kärleken att göra allt hvad i hans förmåga stod för att uppsåra Christina Slattes vistelseort och befria henne ur den vilde upprorsmannens våld, ty han var i sitt hjerta fullt öfvertygad, att den stolta jungfrun icke frivilligt lät Dacke råda öfver sig, utan måste vara fången på en eller annan af Dacke beherskad ort. Att uppsöka denna ort var Arvids första göromål och han använde i detta ändamål alla till buds stående medel och utvägar.

Hvad först beträffar striden för konungen, kunna vi förtälja, att han kraftigt understödde Germund Svensson i alla hans mot Dacke rigtade företag och att han stundom företog ströftåg på egen hand, under hvilka han mer än en gång lyckades öfverraska och nedgöra enskilda små afdelningar af de uppriske.

Beträffande pligten att befria Christina Slatte, insåg Arvid redan från början, att stora svårigheter skulle möta.

Han hade dagen efter slaget vid Kalmar ett samtal med Hans Trädgårdsdräng, hans förtrogne, om saken och följde sedermera troget det beslut, som då fattades.

»Min käre vän», sade han till Hans, »vi måste befria min sköna kusin.»

»Den saken är otvifvelaktig», genmälde trädgårdsdrängen.

»Men huru? Vi veta icke ens hvar hon är till finnandes.»

»Alla helgon skola bistå oss och den heliga jungfrun ... Aj, aj, aj! Att de der katholska grillerna aldrig kunna gå ur mitt hufvud!»

»Vet du någon utväg, Hans?»

»Den som söker, han finner.»

»Låtom oss söka då!»

»Jag har sökt flera dagar redan.»

»Vet du, Hans, hvad jag tror om saken? Jag menar, att Dacke har fört Christina till något ställe, der han tror sig kunna hafva henne i godt förvar, till dess lugnare tider inträffa.»

»Nåväl, herr Arvid, då synes mig vårt arbete helt enkelt.»

»Tvärt om, min vän!»

»Det vore besynnerligt! Hvad är enklare än att vi genast begifva oss till ort och ställe, bryta oss in och bortföra jungfrun som byte?»

»Den saken är visserligen enkel, men ... hvar är stället?»

»Icke vet jag det, men ...»

»Nå, då är saken icke längre enkel, utan ganska svår.»

»Svårare ting har jag uträttat i mina dagar.»

»Möjligen! Men hör nu, Hans, huru jag ärnar bedrifva detta ärende! En af oss, antingen du eller jag, måste oupphörligt ströfva omkring Dackes läger. Så snart han begifver sig bort, måste vi följa honom på väg och stig. Det lärer icke slå fel, att han ju förr eller senare begifver sig till det ställe, der han håller vår Christina fången. Så snart vi erhålla tillräcklig visshet om, hvar detta är beläget, skynda vi dit med en styrka, som är stor nog att eröfra det med svärd i hand, om det gäller.»

»Godt! ... Godt, herr Arvid!» utlät sig Hans med

betänksam min. »Men I kunnen icke lemna knektarne åt sig sjelfve.»

»Det ämnar jag ock icke göra. Du, Hans, skall hafva befäl öfver dem, när jag är borta, och när jag nödvändigt sjelf måste hafva befälet öfver dem, skall du i stället bespeja Dacke.»

»Och sedan skola vi bemöda oss att göra så många fångar som möjligt från tjufvahopen. Kanhända att en eller annan kan säga oss hvad vi önska veta. Med lämpliga medel skola de väl kunna tvingas att uppenbara hvad de veta.»

»Du har rätt, min vän! Vi få icke dröja! Blif du kvar här och se till, att knektarne göra sin skyldighet. Jag rider genast efter den flyende Dacke.»

Det sålunda fattade beslutet utfördes med kraft och klokhet. Förklädd till dalkarl bespejade Arvid under flera dagar Dackes förehaftanden och när han slutligen ansåg sig nödsakad att vända om till Kalmar, bortskickade han Hans Trädgårdsdräng att vid Dackehall fortsätta hvad han börjat. På detta sätt fortsatte våra vänner att med nästan oafbruten vaksamhet bespeja Nils Dacke, och för att undgå misstankar af de stigmän, som möjligen kunde möta dem på dessa deras färder, begagnade de omvexlande förklädnader.

Det var en härlig söndagsmorgon vid Väckelsångs kyrka, som är belägen i Konga härad och Kronobergs län. Solen hade redan hunnit ett stycke upp på den molnfria himmelen och dess strålar utsände öfver nejden en värme, som, der den icke mildrades af skuggrika träd, var ganska besvärlig för de skaror af folk, som på vägar och stigar drogo upp till gudstjensten i det åldriga templet.

Ännu hade endast en enda kyrkobesökande infunnit sig. Det var en till utseendet gammal man, ty hans hår var grått och han gick mycket framåtlutad, stödjande sig ganska hårdt, som det tycktes, på sin groft tillyxade vandrings-

staf. Ett långt, hvitt skägg föll ned på hans bröst och bortskymde mer än hälften af hans ansigte. Med stapplande steg trädde den gamle in på kyrkogården och gaf sig i samspråk med kyrkovaktaren, en gammal invalid på träben, hvilken gick från graf till graf och lade derpå kransar af pappersblommor — alster af en outvecklad konst, men det oaktadt af allmogen ansedde såsom bättre och för mera än de blommor, som Gud skapat. Ännu i våra dagar har folket denna förvända smak, hvilket är mera underligt än att det egde den under Gustaf Wasas råa tid.

»Guds frid på sabbatsmorgonen!» sade den gamle mannen till invaliden.

»Tack!»

»Bekosten I sjelf alla dessa pappersblomster, som I nu planterer ut på de dödas grifter?»

»Nej, min vän, men jag åtnjuter af grafvarnas egare några små fördelar till ersättning för mitt arbete, att hvarje söndagsafton taga blommorna hem till mig och åter lägga ut dem följande söndagsmorgon.»

»En vacker sed, om den bevisar att folket älskar sina döda!»

»Hm! Jag vet just icke . . . nå, derom må Gud döma! Men hvarifrån ären I, gamle man? Icke ären I hemma i Väckelsångs socken?»

Invaliden mönstrade den gamle från topp till tå och tycktes särskildt fästa sig vid den omständigheten, att den gamles bonddrägt var både ny och snygg.

»I hafven rätt», svarade gubben. »Jag kommer fjeran ifrån.»

»Ärnen I stanna här?»

»Nej . . . nej! Jag måste gå vidare, så snart gudstjensten är slut . . . Men kunnen I säga mig, om de der karlarne äro af socknens barn?»

»Hvilka?»

»De som ligga der borta i skogsbrynet.»

Invaliden blickade åt det anvisade hållet och såg nu först, att ett tjug män funnos der. Längre betraktade kyrkovaktaren de af den gamle vandringsmannen utpekade männen, och en lycka var det måhända för den gamle, att kyrkovaktaren var så upptagen af denna angelägenhet, ty svårigen skulle väl mannen med träbenet eljest hafva undgått att märka, att gubbens ögon lyste af en eld, som väl var egnad att ingifva tvifvelsmål i fråga om hans ålder. Det var icke en ålderstigen mans trötta och matta blick, utan det var en ynglings lifliga och kraftfulla sätt att skåda. Märkligt var ock, att äfven den gamle vandringsmannen oafslätligt betraktade männen i skogsbrynet och att det tycktes just vara åsynen af desse, som tände den ungdomliga elden i hans öga.

Sedan kyrkovaktaren länge hade betraktat männen, vände han sig till gubben och yttrade:

»Ingalunda förefaller den saken mig naturlig.»

»Hvad? Är det icke naturligt, att folk, som ämnar sig till Guds hus och har vandrat en lång väg, hvilat sig på den der sköna platsen? Ännu är ju gudstjensttimmen icke inne och de hinna nog fram, om de stiga upp då kloekorna börja sammanringningen.»

»Ja, ja, gubbe, men den som ämnar sig till Guds hus plägar icke medföra vapen.»

»Hvad sägen I? Hafva de vapen, de der? Mina ögon äro svaga af ålder, så att jag icke kan se tydligt på långt afstånd.»

»Jo, jo! Nog hafva de vapen. Jag ser luntbössor blänka i solskenet och jag ser äfven, att några af dem hafva svärd vid sidan. Icke komma de för att höra Guds ord, derpå kunnen I lita.»

»I hvilket annat ändamål skulle de väl komma?»

»Tyst! . . . Vi få väl se! Jag har icke tid att sam-

tala längre, ty kyrkogården är uppfylld af folk. Kyrkoherden, den vördige *dominus* Anders, kommer derborta, och klockaren begifver sig upp i stapeln för att ringa. Jag måste gå upp och hjälpa honom att draga klockorna. Jo, jo . . . vi få väl se hvad som sker, innan middag är inne. Gud hjelpe oss arme syndare!»

Den gamle vandringsmannen lemnades ensam och den, som hade befunnit sig i hans närhet, kunde hafva hört honom mumla:

»Du hade nog rätt, du, när du yttrade, att någonting kommer att ske innan middag.»

Derefter blandade gubben sig bland menigheten, som strömade in i kyrkan, och satt snart i en bänk derinne, till utseendet lika högtidligt stämd i afvaktan på gudstjensens början, som någonsin en af de andre bönderne.

Nu började klockaren att med kyrkovaktarens tillhjälp röra klockorna i stapeln. På dallrande luftväger spridde sig det högtidliga klockljudet öfver berg och dal, manande de dröjande att påskynda sina steg till templet. Om den gamle vandringsmannen nu hade befunnit sig på kyrkogården och på den plats, der han nyss samtalade med invaliden, skulle han, om icke hans ögon varit alltför svaga, hafva sett, icke allenast att de män, som lågo i backslutningen vid skogsbrynet, bröto upp, utan äfven att flera tjog andre män, samtliga beväpnade, trädde ut ur skogen och att alla på samma gång stälde sina steg till kyrkan.

Men derinne i helgedomen uppsteg den andäktiga sången. Genom de massiva hvalfven trängde den såsom syndares bön fram till den Eviges och Barmhertiges tron, och bönhörelsens ande sväfvade fram bland menigheten, vidrörande med himmelsk frid de andäktigas och botfärdigas hjertan.

Dominus Anders trädde fram för altaret och uttalade med kraftig och välljudande stämma sin egen och menighetens syndabekännelse, i hvilken de flesta ibland menig-

heten tyst instämde. En och annan eftersade med ganska hög röst prestens ord. Ingen fann detta störande. Snarare ökade det andakten, emedan det förekom dem, som om kyrkans döda väggar hade upprepat och derigenom bekräftat det gudomliga och heliga i prestens ord.

Ännu hade *dominus* Anders icke läst mera än hälften af syndabekännelsen, då kyrkovaktaren kom inrusande i templet och afbröt den betydelsefulla gudstjensthandlingen genom att med hög stämma ropa:

»I gode män, Dacke och hans piltar äro här. Alla som två ben hafva må fly, medan tid är.»

Herr Anders lät boken hvila mot altarskranket, medan han åhörde kyrkovaktarens tal, men derefter ropade han till menigheten, som började visa sig orolig:

»I Guds hus hafva vi intet att frukta, mina vänner! Gud är med oss och därför vilja vi i frid avsluta vår bön.»

Och den modige kyrkoherden fortsatte syndabekännelsen från den punkt, der han blifvit afbruten. Menigheten lade sig åter ned på knä. Aldrig, det tyckte hvarenda människa i kyrkan, aldrig hade herr Anders läst syndabekännelsen med så väldig stämma eller med så gripande verkan.

Kyrkans port kastas våldsamt upp. Nils Dacke och femtio af hans män tränga sig in under högljudt buller. Svordomar och hädelser börja uppfylla templet liksom med en osund atmosfär. Vapen slamra mot golfstenarna. Men *dominus* Anders är lika lugn och läser sin syndabekännelse med samma andakt. Hans röst darrar icke, när han ropar: »herre, förbarma dig öfver oss!» Den värdige kyrkoherden finner sig stå på sin post såsom Guds tjänare, icke mindre än församlingens. Hvarför skulle han då frukta människor?

Nils Dacke hade munken vid sin sida. Pater Göran såg, att prestens mod gjorde ett starkt intryck på upprorsmakaren, men det måste naturligtvis omintetgöras, enär pre-

sten var en *luthersk*, det ville, enligt paterens sätt att se saken, säga en gudlös prest, en filisté, en afgudadyrkare. Pater Göran hade haft alltför stort besvär att ingifva Dacke en flyktig förkärlek för den katholska tron, för att nu kunna tillåta, att en luthersk prest förstörde munkens »goda och Gudi behageliga verk» i Dackes hjerta. Derfor gaf han också nu upprorsmakaren en dugtig knuff i sidan och ytttrade helt högt:

»Näps den gudlöse filistéen, att han icke må oskära Guds tempel med sina kätterska påfund! Träd fram till den allena saliggörande kyrkans försvar, min son! Drag ditt svärd till Guds ära!»

Mycket behöfde aldrig arbetas med Dacke, för att förmå honom till en våldsgerning. Svårare var alltid att öfvertala honom till mildhet. De goda rörelser, som genom herr Anders' hjeltemodiga uppförande och genom den lätt förnimbara andakten i hans sätt att föreläsa syndabekännelsen hade börjat väckas i Dackes syndiga själ, voro förqväfda inom mindre än ett ögonblick och han var återigen sig sjelf d. v. s. den vilde upprorsmannen, som fruktade hvarken Gud eller konungen, hvarken himmelen eller lagen. Han trädde med tunga steg fram till altaret, under det att munken med sin skarpa stämman ropade, så att det gaf eko under hvalfven:

»*Gloria in excelsis!* Ned med afgrundspresten! *Gloria in excelsis!* Bort med honom från det altare, han besudlar med sina kätterska lärosatser och böner!»

»Ära vare Gud i höjden . . .» fortsatte herr Anders gudstjensten, utan att låta störa sig.

»Tig, prest!» röt Dacke.

». . . och frid på jorden . . .»

»Drag ditt svärd, du Guds utkorade hjelte», skrek pater, »och stöt ned afgudatjenaren framför altaret, der han offerar åt sina afgudar!»

»... människorna en god vilje...»

»Der har du din lön, skamlöse prest», röt den nu verkligen uppretade Dacke och gaf i samma ögonblick presten ett väldigt slag med svärdet.

Dock begagnade han endast flatsidan, så att *dominus* Anders icke sväfvade i någon fara för sitt lif, men han föll ned innanför altarrunden och suckade:

»Hjelpe Gud oss alla för sin sons skull!»

De bönder, hvilka sutto i samma bänk, som den gamle vandringsmannen, kunde icke nog förvåna sig öfver, att gubben icke satt stilla på sin plats. Ingen af bönderne gjorde min af att vilja hjälpa sin själasörjare mot Dacke och hans »tjufvahop», men den gamle mannen reste sig åtskilliga gånger häftigt upp, liksom för att störta sig öfver upprorsmakaren, men han satte sig lika ofta ned igen, utan att hafva företagit någonting till prestens försvar. Hvad skulle också en obeväpnad och ålderstigen man hafva kunnat uträtta mot de väl beväpnade och talrike rånarne? Dock hörde de närmaste grannarne, huruledes gubben mumlade:

»Det är förunderligt, att icke eld faller af himmelen. Ja... ja, men Gud är långmodig... till en tid.»

Pater Göran gick från bänk till bänk och utdelade välsignelsen på latinska språket. De till en början mycket häpne och förskrämda bönderne lugnade sig, när de hörde hans:

»*Benedicat sanctissima mater! ... Pax domini sit vobiscum! Benedicat Deus!*»*

Men under det att klosterbrodern utdelade sitt rika förråd af välsignelser, stod Nils Dacke en stund tyst och liksom grubblande. Måhända slog honom hans samvete och måhända ropade en röst i hans inre i detta ögonblick, att

* Den aldra heligaste Guds moder välsigne eder! Herrens frid vare med eder alla! Guds välsignelse öfver eder!»

hvarken pater Göran eller hela den katholska kyrkan med alla dess kardinaler, biskopar, synoder och påfvar skulle kunna skydda honom för den nitälskande Gudens hämnd öfver hans illgerningar, men om så var, så förqväfdes denna röst snart nog. Munken stannade ett ögonblick med sitt välsignande och ropade till upprorsmakaren:

»Framåt, du Guds hjelte! Herren är med-dig! Drag dig icke undan för ditt heliga kall!»

Detta var nog för att rycka upp Dacke ur hans grubberier. Han svor en ryslig ed och grep oförtöfvadt pater Anders, som nu var på väg att resa sig upp. Fattande tag i hans långa, fotsida presterliga klädning, skakade han honom eftertryckligt och dundrade:

»Ditt lif vill jag skona, prest, ty om du lefver eller dör, det lär nog hvarken båta eller skada den allena saliggörande katholska kyrkan. Påfven kan väl undvara sådana som du.»

»Tag gerna mitt lif, men skona min hjord!»

»Din hjord? Tror du, att jag är kommen att röfva fåren ur din ladugård? Ha, ha, ha! Hvem har någonsin sett en människa vara mera rädd om sina får, än om sitt lif?»

»Ack, jag menar mina församlingsbor, de själar, öfver hvilka Gud har satt mig till herde, att jag må föra dem till himmelrik.»

»Min s—I har du icke rätt, prest! Dina församlingsbor äro verkligen får, då de öfvergifva påfven och kasta hans förträffliga aflatsbref på elden. Ha, ha, ha! Ja, nog äro de fåraktiga, det lärer ingen kunna förneka. Nå, prest, hvad menar du, att jag skall komma att göra med dina får?»

»Tag mitt lif, men skona dem!»

»Menar du, att jag ämnar klippa dem? Ha, ha, ha! Om jag känner eder rätt, I lutherske prester och fåraherdar, så äro edra får redan klipta in på bara skinnet. Ha, ha, ha!»

»Förled dem icke till att med er göra uppror mot den lagliga öfverheten, som Gud har förordrat!»

»Jo, just det vill jag göra . . .»

Han vände sig till folket och stående i choret framför altarskranket, ropade han med sin starka stämma, som ljud in i templets mest aflägsna vrår:

»Bönder! Jag har höjt upprorsfanan mot den omilde konungen, mot honom, som har utrotat våra fäders religion och befalt oss att icke mera dyrka hvarken påfven eller helgonen eller henne, som pater Göran, den förträfflige klosterbrodern der, kallar *sanctissima mater*. En ny tid skall komma. Den gudlöse monarken skall falla. Den gamla kyrkan skall stå upp igen. Bönder! Ärlige män af allmogestånd! Gören gemensam sak med oss, som hafva dragit ut att befria landet från den gudlöse konungen, om hvilken pater Göran säger, att han är en filisté. En filisté — det är någonting rysligt, någonting förfärligt, gode vänner och bönder. Gripen edra vapen och dragen åstad att möta mig vid Skälby, der jag har mitt hufvudqvarter och der jag samlat omkring mig alla dem, som heldre vilja kläda blodig skjorta, än längre fördraga det gudlösa och hedniska tillstånd, som konungen dragit öfver oss med tillhjälp af en dum karl, som heter Luther, och en ännu dumare smedgesäll, som heter Olaus Petri eller Petersson. Kommen till Skälby, vänner, bönder och odalmän! Kommen snart! Eder vill jag intet ondt, men de förb—de adelsmännen vill jag tukta, hvarhelst jag finner dem, vore det ock här i Guds hus . . .»

Vid dessa Dackes ord kastade bönderne sina blickar på två herremän, hvilka sutto i kyrkans främsta stol, men Dacke märkte icke deras menande ögonkast, utan fortfor:

»Många egodelar kan jag lofva eder på den färden, ty vi pläga plundra hvarje gård, hvars egare är adelsman. Låten mig således veta, om här ibland eder är någon adelsman! Den vilja vi oförtöfvadt gripa och halshugga honom utanför kyrkan.»

Dacke hade slutat sitt tal, och att det icke misshagade bönderne, det var lätt att märka, ty ingen invände någonting mot Dackes förslag, men deremot hördes en och annan röst, som ropade:

»Vi vilja komma.»

De båda herremännen, hvilka sutto i främsta bänken och nyss hade genom böndernes blickar utpekats såsom adelsmän, hade under en stund med hvarandra fört en i hviskande ton hållen öfverläggning. Nu stego de med hast upp och ilade skyndsamt upp i choret, der de snart gjorde sig osynlige bakom altaret. Detta var nämligen så placeradt i kyrkan, att det bakom sig afstängde ett litet, trångt rum, som bevägnades till sacristia. In i detta rum smögo sig de båda herremännen med stor brådska, dock icke brådare, än att Nils Dacke ganska väl såg dem, så mycket heldre som en bonde längst nere i kyrkan ropade:

»Der flyr nu Måns Peterson Stjerna till Liems gård och med honom en annan adelsman, Måns Holm. Tag dem fast, Nils Dacke! Tag dem fast!»

Nils Dacke hoppade raskt öfver altarskranket och ilade efter de båda adelsmännen, svingande sitt svärd. Dock kom han för sent, ty innan han kunde nå dem, voro de inne i sacristian och dit vågade till och med den gudlöse Dacke icke förfölja dem, emedan sacristian ansågs såsom ett heligt rum, ja, nästan heligare än templet sjelf.

»S—n befriade dem ur mina händer», skrek Dacke, då han en smula flat vände om framför den nu tillstängda sacristiedörren. Ett mumlande hördes bland menigheten, men om det betydde glädje öfver adelsmännens befrielse eller raseri öfver Dackes misslyckande, det kunde den vilde upporschefen icke veta.

Pater Göran, upptänd af fanatism, skriade:

»Bryt upp dörrarna och drag dem ut vid håret!»

»Det går icke an», invände Dacke.

»Jo, det går an», ropade munken, »det går an, ty det är en Gudi behaglig gerning att dräpa en afgudadyrkare till och med i närheten af altaret. Framåt till Guds ära! *Gloria in excelsis!*»

Men här hade pater Göran kastat sig in på ett ämne, der hvarken Dacke eller männen af allmogen kunde förmås att hylla hans åsigter. Rop hördes, att man icke kunde påräkna Guds hjälp, utan snarare måste frukta Guds vrede, om man med blodiga vapen trängde in i det heliga rumet. Pater Göran kunde icke förmå någon enda att nalkas sacristiedörren, ja, när han sjelf ville rycka ett svärd ur handen på en af upprorsmännen, vägrade denne helt enkelt att lemna det ifrån sig, och patern måste således äfven afstå från sin föresats att sjelf med svärd i hand taga adelsmännen till fånga eller nedgöra dem bakom altaret.

Naturligtvis kunde *dominus* Anders icke tänka på att under dessa förhållanden fortsätta högmessan. Småningom strömade också folket ut ur templet, för att på kyrkogården fortsätta uppträdet.

Redan vid inträngandet i kyrkan hade Dacke, som sannolikt visste, att adelsmän funnos derinne, utstält en manstark trupp utanför hvarje af kyrkans ingångar, således äfven framför den dörr, hvilken från sacristian ledde ut på kyrkogården. Derfor hade också Måns Peterson Stjerna till Liem och hans olyckskamrat, adelsmannen Måns Holm, funnit sig förhindrade att på denna väg fly ur templet och undan från den vilde upprorsmannen, som traktade efter deras lif. De förföljde befunno sig därför inne i sacristian såsom i ett fängelse, ännu då Nils Dacke, pater Göran och Lille-Jösse sammanträdde till öfverläggning ute på kyrkogården, medan folkmassan sorlade rundtomkring och de femtio rövvarne stodo uppstälde somlige med pil på båge och de andre med bössan redo till bruk och försedd med brinnande lunta.

Väl funnos i menigheten många, som gerna skulle hafva

gjort ett försök att befria Måns Stjerna och Måns Holm, men vapenlöse som de voro, kunde de ingenting uträtta. Den gamle vandringsmannen, hvilken först hade upptäckt Dacke och hans män samt fästat kyrkovaktarens uppmärksamhet på dem, stod ännu kvar bland folket, men talade till ingen och tycktes vara dyster och mörk i hogen.

»Vi måste hafva dem fatt», yttrade Dacke till Göran och Jösse, »vi måste hafva dem i våra händer, om vi ock skola uppbränna kyrkan, för att tvinga dem ut ur idet. Är det icke ock eder mening?»

»Visserligen!» bekräftade munken.

»Döck synes mig», sade Lille Jösse, »att det föga eller intet lär skada vår sak, om vi lemna dem lifvet.»

»Det förstår du icke, Jösse», försäkrade Dacke. »Hvar enda person af den huggormsaffödan, som kallas adel och frälse, är tillgifven den gudlöse konungen, och det aldra säkraste medlet att tillförsäkra oss seger öfver affällingen på tronen är att utrota hans adel.»

»Nå, gören då som I viljen och så, att I kunnen ansvara derför inför Gud», yttrade Lille-Jösse misslynt.

Göran tog sin vän Dacke afsides några steg och hviskade en lång stund i hans öra.

»Ah!» utropade upprorsmakaren, när han hört nog. »Det var en god tanke, för hvilken helgonen våre lofvade. Hör hit, Jösse!

Alla tre öfverlade nu gemensamt och tycktes snart komma öfverens om någon plan, ty pater Göran skiljde sig ifrån de andre och gick rakt bort till sacristians dörr. Der stannade han och gaf sig till känna för de båda adelsmännen genom några hårda slag med krucifixet mot dörren.

»Hvem der?» ropade Måns Peterson Stjerna inifrån.

»Jag är utsänd af Nils Dacke att bjuda eder frid och fritt aftåg härifrån, om I gifven eder.»

»Aldrig! Heldre hungra vi till döds här inne, ty hun-

gern är en mildare och mera mänsklig fiende än Dacken och hans gemena tjufvahop.»

Pater Görans plan var att locka de båda männen ut, för att sedan bryta löftet om frid och fritt aftåg. Det insågo äfven de båda adelsmännen alltför väl, för att låta lura sig. Dacke hade också redan hunnit göra sig känd för mängen trolös gerning.

»Jag sätter min salighet i pant», försäkrade Göran.

»Det duger icke att pantsätta någonting, som man icke eger och sannolikt aldrig kommer i besittning af.»

»Och Lille-Jösse», fortfor munken, utan att låta störa sig af Måns Stjernas bittra sarkasm, »Lille-Jösse går i borgen för eder frihet.»

»Lille-Jösse!» hördes Måns Stjerna säga. »Är han med er?»

Den upprorsman, som kallades Lille-Jösse, hade redan gjort sig känd genom ett ridderligt sinnelag.

»Ja väl!»

»Nå, åt Lille-Jösse vilja vi gerna öfverlemna oss, om det så är, att han går i god borgen för vårt lif och vår frihet.»

»Det gör han förvisso!»

»Han måste sjelf med sin egen mun gifva oss sin försäkran härom.»

»Kunnen I icke tro mig, som är en åt Guds tjänst invigd man, för hvilken hela verlden med dess list och bedrägeri är mindre än intet.»

»Nej, vi tro dig icke, du, påfvens rakade kreatur!»

Pater Göran fann, att han intet kunde uträtta, hvarför han ock öfverlemnade sig i sitt inneboende raseris våld, ja, en ed hördes till och med gå öfver hans läppar, då han vände tillbaka till Nils Dacke och Lille-Jöns, hvilka med otålighet afbidade underrättelsen om resultatet af hans underhandling.

»De filistéiska kreaturen,» ropade han, »vägra att öfverlemna sig åt Herrens smorde, Nils Dacke, men säga sig vilja gifva sig i Lille-Jösse's våld, om han med egen mun tillförsäkrar dem friheten och lifvet. Låtom oss tända eld på afgudahuset!»

»Nog är jag lika smord som Dacke,» menade den lugne Jösse, »och icke är Dacke för mera än vi andre.»

Dacke gaf Lille-Jösse en ursinnig blick, men beherskade sig, så att intet utbrott egde rum.

»Nåväl,» yttrade han, »gå bort, Jösse, och lofva dem lejd och allt annat godt, som du kan påhitta, så att vi få dem ut från det heliga rumet. Sedan kunna vi ju göra med dem hvad vi vilja.»

Lille-Jösse blef uppbragt.

»Ha, Nils Dacke! Är du en sådan man? Ve då oss, som hafva satt dig till anförare öfver oss! Vill du skjuta adelsmännen, så gör det, innan jag har tillförsäkrat dem lif och frihet. Sedan jag detta gjort, är det försent att tillfoga dem någon skada. En bra karl håller sitt ord heligt och en niding är den, som bryter ett gifvet löfte. Om vi icke hålla vårt ord, skall sedan ingen hederlig karl tro oss om godt.»

Dacke var nära att brusa upp och *befalla* Lille-Jösse att mot adelsmännen öfva det tillämnade sveket. Pater Göran lade sig dock emellan, tog Dacke afsides och hviskade:

»Min son! Din ifver skadar dig. Låt Lille-Jösse lofva adelsmännen full lejd och låt honom tro, att du ämnar hålla den! När de så komma ut, kan du ju likväl handla efter ditt behag. Med andra ord: besvik icke blott de båda frälsemännen, utan äfven och framför allt denne tölpaktige Jösse, som icke vill förstå, att alla medel äro goda, när de användas i ett godt ändamål.»

»Tack, vördige fader! Ditt råd är godt. Lycklig jag, som har dig vid min sida! Jag går att handla efter din anvisning.»

Nils Dacke återvände till den ädelmodige Lille-Jösse.

»Du har rätt,» sadé han med hycklad ödmjukhet.

»Pater Göran, den Guds mannen, har nu klarligen öfverbevisat mig, att list och svek icke böra och icke få inblandas i den heliga sak, för hvilken vi sätta våra lif på spel. Förlåt mig, Jösse! Du är en ädel man. Gå nu och lofva Måns Peterson Stjerna och Måns Holm full lejd! Jag vill den med trohet hålla, så visst helgonen hjälpe mig!»

Lille-Jösse var af naturen alltför ärlig att ana det dubbla sveket. Han räckte Dacke sin hand till försoning och gick lugnt bort till sacerstians dörr.

»Lyssnen,» ropade han, »lyssnen till mina ord, herr Måns Peterson till Liem och herr Måns Holm till Holmbo!»

»Vi lyssna!»

»Jag betygar och lofvar...»

»Hvem är du?»

»Man kallar mig Lille-Jösse.»

»Nåväl, tala!»

»Jag, Lille-Jösse, lofvar och betygar, att om I, Måns Stjerna, och I, Måns Holm, gifven eder i mitt våld, skolen I med lifvet och utan skada hvarken till kropp eller själ gå härifrån.»

»Såsom en ärlig man är du känd, Jösse, fastän du lefver bland upprorsmän, och på ditt ärliga ord vilja vi komma ut.»

Dörren öppnades och de båda adelsmännen visade sig i öppningen, beredde att träda ut.

»Full frid och säkerhet har du lofvat oss,» yttrade Måns Stjerna, en storväxt man med ärligt och ädelt ansigte, »och på ditt ord hafva vi kommit ut ur vår heliga fristad. Visa nu, att...»

»Haken upp, piltar!» kommenderade Nils Dacke.

Att »haka upp» betydde på den tiden att spänna sin bäge eller göra sin bössa färdig till bruk. Nils Dacke var

således färdig att bryta sitt genom Lille-Jösse gifna ord, innan de båda adelsmännen ännu hade hunnit femton steg från sacristians dörr. Dock var det för sent för dem att vända om till den tryggande fristaden.

Den gamle vandringsmannen, som hade hört allt, tycktes nu icke längre kunna beherska sig. Han trädde fram inför Dacke och svingade sin staf inför den vilde och trolöse upprorsmannens ögon, i det han med ganska ungdomlig röst ropade:

»Blygs, niding, att bryta ett gifvet löfte och våldföra dig på män, som hafva undfått din lejd!»

Dacke stod häpen och visste icke hvarken hvad han skulle svara eller göra. Ofrivilligt flyttade sig hans blick till pater Göran, hvilken stod och mycket skarpt betraktade den djerfve gubben. Plötsligt utropade klosterbrodern med sin skarpa stämma:

»Det är icke någon gubbe! Det är din fänge, Nils! Det är Arvid, som flydde ur min hydda på Dackehall.»

»Ha! Ja, vid den heliga jungfrun...»

»Ja,» utropade vandringsmannen, i det att han, glömande all försigtighet, afkastade sin gråa peruk och sitt långa skägg samt, rätande upp sig till sin fulla längd, stod inför Dacke i hela sin ungdomskraft och styrka, »ja, jag är Arvid och du skall nu stå mig till ansvar för...»

»Bah!» utropade Dacke föraktligt. »En ensam man! Med dig skola vi nog blifva färdige, sedan vi skickat de der båda adelsmännen all verdens väg. Haken nu upp, piltar, och läggen an på de två afgudatjenarne!«

Men Lille-Jösse ilade bort till sina män, hvilka stodo uppstälde midt emot Dackes, men på något afstånd från dem. Väl voro Jösses män till antalet underlägsne Dackes, men de voro dock tillräckligt många, för att kunna upptaga en strid mot denne. Dessutom voro alla Jösses män från Blekinge, medan Dackes voro från Småland. Hvar och en

som bevittnat, hurusom ännu i våra upplysta tider hat och bitterhet råder mellan allmogen i Småland och den i Blekinge, kan lätt inse, att under den råa tid, inom hvilken vår berättelse rör sig, en ännu större bitterhet skulle vara till finnandes mellan männen från de båda landskapen. Jösses »blekingspojkar» hade därför i sjelfva verket intet emot att försöka ett litet nappatag med smålänningarne. Det kunde man nog samt se på deras miner.

»Haken upp!» befalde Lille-Jösse och det blef genast »upphakadt».

Dacke studsade. Det hade han icke väntat sig.

Gentemot hvarandra stodo de båda nyss förbundna, nu fiendtliga partierna, färdiga att drabba samman vid första vink af anförarne. Det var endast Lille-Jösses ädla sinne-lag, som förekom denna inbördes strid. Han hade nämligen knapt sett sin befallning om »upphakandet» verkställd, förrän han trädde fram till Dacke och gjorde ännu ett försök att bringa denne till förnuft.

»Det må du veta,» sade han med håde kraft och allvar till den häpne anföraren för hela upproret, »att jag har på din begäran lofvat de två herrarne, Måns Stjerna och Måns Holm, lifvet och friheten och att jag ämnar med vapen i hand skydda dem, och kan jag icke det, så skall jag åtminstone hämnas deras död och bestraffa din trolöshet. Du kan låta dina piltar med bågar och bössor skjuta dem till döds, men du skall icke väl hafva gjort detta, förrän mina piltar skola beskjuta dig och dina män. Sedan vilja vi med svärd i hand fullborda striden — brödrastriden kunde jag säga, ty du och jag och mina män och dina män, vi hafva ju alla förbrödrat oss för det gemensama bedrifvandet af detta företag mot konung Gustaf. Alltså välj, Dacke, hvilketdera du vill! Men det säger jag dig förut, att vill du vara hållen för en ärlig karl, så hör upp, så framt du ej vill hafva lika godt igen.»

Pater Göran hade under tiden mycket att hviska med Måns Holm. Hvad de sade kunde ingen höra, men när Lille-Jösse hade slutat sitt energiska tal, nalkades pater hastigt Dacke och yttrade någonting till honom.

Redan Jösses kraftiga uppträdande hade öfvertygat Dacke om nödvändigheten att hålla den gifna lejden, och hvad pater Göran nu yttrade tycktes vara egnadt att stadfästa hans beslut.

»Nåväl,» yttrade han med undertryckt harm och förbittring, »jag vill icke tvista med dig, Jösse. Må adelsmännen hafva lif och frihet, men dock endast på vissa villkor, nämligen att Måns Holm öfvergår till mig och blir min skrifvare, pater Göran till en hjälp, såsom han nu ock efter den vördige fadrens utsago har lofvat. Måns Peterson Stjerna måste deremot lösa sitt lif med silfver och guld till ett belopp, som jag framdeles vill bestämma och för hvilket Väckelsångs bönder måste gå mig i borgen. På dessa villkor äro de frie.»

Måns Holm tycktes vara ganska belåten med sitt öde, ty han samtalade ifrigt med pater Göran och skrattade emellanåt ganska hjertligt. Måns Peterson stod deremot stum och tycktes vara dyster i hogen. Bönderne trängde sig fram omkring Dacke och förklarade sig gå i löftesansvar för det belopp af silfver och guld, som Dacke ville bestämma såsom lösen för Måns Stjernas frihet och lif. När nu denna angelägenhet blifvit sålunda ordnad, erinrade Dacke sig Arvid och vände sig om, för att med blicken söka honom. Han var emellertid ingenstädes till finnandes inom Dackes synkrets och förgäfvdes spanade upprorsmakarens blick bland mängden.

Vår unge hjelte insåg lätt, så snart den första uppbrusningen hade lagt sig, att han lopp stor fara till sitt lif, om han längre kvarstannade bland de upproriske, och han

fattade därför hastigt beslutet att fly. Dock var det honom icke förunnadt att slippa derifrån utan strid.

Några af Dackes piltar hade skyndat fram till hans närhet, såsnart de märkte, att Dacke hade något otaladt med honom. Åtskilliga svärd och knifvar blottades på endast ett par alnars afstånd från hans person. Sjelf hade Arvid intet annat vapen än sin grofva påk, men det oaktadt tvekade han icke att försöka kämpa sig igenom. Den kyrkobesökande allmogen från olika delar af Väckelsång gjorde icke min af att vilja hjälpa honom. Snarare tycktes de stå på stigmännens sida, hvilket naturligtvis ökade det farliga och nästan förtviflade i hans läge.

Arvid, som var utomordentligt vig, tog ett jättesprång, innan någon af hans fiender anade det — ett språng, som förde honom ända fram till stigmännen. I nästa ögonblick föll hans väldiga påk ned på hufvudet på en af »piltarne», så att denne tumlade baklänges och i fallet krossade ett gammalt murket grafkors af trä.

Med ett vildt skri störtade de andre stigmännen öfver honom och skulle snart hafva besegrat honom, om han icke hade varit egare af en så utomordentlig vighet och styrka. Två »piltar» slogos omkull öfver en graf, innan de hade hunnit lyfta sina knifvar. En annan svängde sitt svärd för att dräpa honom, men Arvid slog med sin knölpåk svärdet ur hans hand. Nu var vägen fri. Han rusade bort till kyrkogårdsporten och ut på vägen samt stannade icke, förr än han hade uppnått den skyddande skogen. Det var en stor lycka för Arvid, att hans fiende Dacke var så sysselsatt med de båda adelsmännen och Lille-Jösse, att han icke fästade någon uppmärksamhet vid det uppträde, som egde rum bakom hans rygg, och detta ehuru det gick ganska bullersamt till väga vid Arvids strid och flykt.

På detta sätt hade det tillgått, att Dacke nu, då han efter uppgörelsen angående adelsmännen vände sig om, alls

icke såg någon skymt af Arvid, men väl skådade några af sina egna män, hvilka, lemlästade af vår hjelte, haltande och svärjande samlade upp sina bland grafvarna kringströdda knifvar, svärd och andra lösören.

»Har han undkommit?» sporde Dacke med hetta.

»Han slogs som en dj—l,» förklarade en af de öfvervunne, liksom för att ursäkta sig.

»Och du som en stackare,» röt Dacke, i det han med flatsidan af sitt svärd slog karlen i hufvudet.

»Tio man till häst!» fortfor han. »Förföljen honom ända in i h—e, om det behöfves, men fören honom hit död eller lefvande!»

Det dröjde icke länge, förr än tio stigmän, de vildaste, som Dacke egde i sin skara, lupo till skogen, der deras hästar stodo bundna. Flera gånger, innan de hunno utom hörhåll från kyrkogården, tillropade Dacke dem den befallningen, att de skulle taga honom död eller lefvande.

Sjelf tågade Dacke snart från Väckelsängs kyrka bort till den en fjerdedels mil derifrån belägna gården Liem, hvilken fullkomligt plundrades på allt hvad roffas kunde, utan att Dacke tycktes fästa det aldra minsta afseende vid öfverenskommelsen med dess egare Måns Stjerna. Rikt lastade med byte af kreatur, silfver, guld, penningar och födoämnen, drogo upprorsmakarne derefter öfver Thorsås socken in i Blekinge, och uppehöllo de sig i Rödeby sockens vidsträckta skogar, medan de skiftade rofvet och till en del förtärde sin vinst.

Adertonde Kapitlet.

Flykten.

Sannolikt har läsaren redan förstått, att Arvid Nilssons uppträdande på Väckelsångs kyrkogård stod i sammanhang med hans bemödanden att genom Dackens bespejande erhålla kännedom om Christina Slattes vistelseort. Emellertid var det, såsom vi hafva erfarit, ganska nära, att han blifvit tillfångatagen af sin dödsfiende, då han, glömmande sin egen farliga ställning, trädde fram för att yttra ett ord till försvar för de båda adelsmännen. Huru han banade sig en väg genom fiendens led och flydde till den närbelägna skogen, det är redan berättadt. Nu vilja vi taga oss före att följa honom på hans flykt och lära känna de öden och äfventyr, som han derunder upplefde.

Såsnart han hade kommit in i skogen, stannade han ett ögonblick, för att hemta andedräkten efter det hastiga loppet. Derefter uppsökte han den plats, hvarest Dackes folk hade bundit sina hästar, och afhögg med sitt skarpa svärd de linor, hvarmed djuren voro bundna. Ändamålet med denna åtgärd inser man lätt. Han ville beröfva sina fiender hvarje medel till ett snabbt förföljande. Dervid kom det honom väl till pass, att djuren hade blifvit lemnade åt sig sjelfva utan någon bevakning. Knappt kände hästarna sig vara fria, förrän de stormade bort i alla riktningar, så att Arvid kunde hoppas, att det icke skulle blifva någon lätt sak för de upproriske att åter fänga och samla dem.

Nu var vår hjälte ledig att tänka på sig sjelf. Han hade liksom en del af stigmännen anländt till stället till häst, men han hade stigit af och bundit djuret på långt af-

stånd från Dackes lägerplats. Skyndsamt ilade han nu till sin jerngrå springare, som mottog honom med en välkomst-gnäggning. Det var blott en minuts verk att sadla och betsla honom, kasta sig upp och spränga bort från platsen. Följande en liten och, som det tycktes, föga begagnad skogsväg aflägsnade han sig snabbt från sina farlige fiender.

Det dröjde icke länge, innan de tio stigmän, som hade af Dacke blifvit sände till hans förföljande, kommo in i skogen och sökte sina hästar, men funno dem vara borta. Det blef ett springande och ett sökande utan all ända. Männen skingrade sig, för att med större snabbhet kunna genomsöka skogen. Då kom af en tillfällighet en af dem just till den plats, der Arvid hade stigit till häst. Först iakttog han, att gräset var nedtrampadt och afbetadt, och redan detta ingaf honom den föreställningen, att flyktingen hade varit der. Medan han gick omkring och beskådade platsen, såg han ett föremål blänka bland gräset.

»Vid min salighet!» utropade han. »Det är guld... Ha!»

Han rusade dit och upptog det glänsande tinget, hvilket befans vara en liten konstnärligt arbetad medaljong af renaste guld.

»Ett godt fynd!» mumlade rånaren. »Först och främst är det ett gyllene smycke, som är värdt penningar, och sedan bevisar det, att den person, som låtit sin häst beta här, icke har varit en af de våra, ty bland oss är det icke sed att kasta sådana ting ifrån sig der man far fram. Men om det icke är en af vårt folk, som låtit sin häst afbeta gräset kring denna gran, så har det sannolikt varit just den person, hvilken vi skola förfölja och fånga lefvande eller död för Dackes räkning.»

Den vilde röfvarens slutledningskonst förde honom till upptäckt af verkliga förhållandet och ledde honom på spår efter flyktingen fortare, än denne kunde föreställa sig.

Med en vildes instinkt genomsnokade stigmannen nu den närmaste delen af skogen och lyckades följa spåren af Arvids häst ända fram till den lilla skogsvägen, som Arvid hade följt. Vid åsynen af denna väg, om hvars tillvaro han förut icke hade haft någon aning, utropade han med stor förtjusning:

»Nu är saken klar... Innan sol går ned hafva vi honom fast.»

Gnolande en oanständig visa, som härstamade från Danmark, marscherade han nu tillbaka till sina kamrater. Dessa hade redan samlat ett betydligt antal af de förlupna djuren och ingenting hindrade dem att bryta upp. Stigmannen, som funnit skogsvägen, erbjöd sig att vara vägvisare.

»Innan qväll skola vi gripa honom, så sant jag heter Sven Torsk.»

Och de drogo åstad.

Men Arvid hade ingen aning om, att man förföljde honom, och han hyste således inga farhögor för den närmaste framtiden. Det enda som oroade honom var, att han icke ånyo vågade närma sig Dacke, förrän han varit i Kalmar och skaffat sig en annan förklädnad, ty naturligtvis kunde han icke oftare våga visa sig i den, hvori han blifvit igenkänd på Väckelsångs kyrkogård. Emellertid beslöt han att aldrig mera begifva sig ut på ströftåg af denna art, utan att medföra bland packningen en eller två olika förklädnader i reserv.

Den första milen red han ganska fort. Vägen tycktes honom hafva en sådan riktning, att den måste föra honom till Arby, om han fortfarande följde den. Arvid var i själva verket ganska belåten med detta förhållande, ty han kom derigenom närmare Dackehall och han ville ännu en gång genomforska den nejden, för att möjligen finna Christina der, om lyckan ville gynna honom. Tryggad mot all förföljelse,

som han ansåg sig vara, lät han snart sin häst färdas på ett mindre ansträngande sätt. Sjelf försjönk han i djupa tankar, så att han icke märkte, att hästen slutligen saktade sitt lopp ända till gående.

Plötsligt for han upp ur sitt drömmande tillstånd, ty ljudet af snabba hästfötter nådde hans öron. Att döma af ljudet, voro ryttarne bakom honom och ganska många till antalet. Raskt sporrade han sin springare hvilken, eggad af smärtan och förskräckt genom den oväntade påminnelsen, inom ett ögonblick öfvergick från sakta gående till den snabbaste traf. Arvid vände sig om i sadeln och blickade bakom sig. Hvad han såg var ingalunda egnadt att lugna honom eller bereda honom glädje, ty den skara af tio män, som han såg långt borta, gaf sig genast till känna såsom stigmän och röfvare genom den trasiga klädseln, det vilda utseendet och de hotande vapnen. Tydligt var äfven, att de förföljande ryttarne hade blifvit honom varse, ty de läto höra ett vildt skrän och Arvid såg ganska tydligt, att de utpekade honom för hvarandra. Han kunde således icke betvifla, att de voro ute på färd i ändamål att fånga eller döda honom.

Till en början hade Arvid verkligen den öfverdådiga tanken att stanna, invänta förföljarne och erbjuda dem strid, men lyckligtvis insåg han snart, att han ensam ovilkorligen skulle duka under för den tio gånger starkare fienden och att ett sådant företag icke förtjenade att benämnas mod, utan snarare öfvermod. Han beslöt att åtminstone göra allt hvad som stöd i hans förmåga, för att undfly, innan han inlät sig i strid med dem.

Följaktligen uppmuntrade han sin häst på hvarje upp-tänkligt sätt till största möjliga ansträngning, men fastän han flög framåt med så stor fart, att han icke ens skulle hafva haft tid att se, huruvida träden, som han passerade förbi, voro gran eller björk, så tycktes stigmännen med

hvarje minut komma honom närmare. De voro tydligen försedde med ännu bättre hästar än han.

När jagten hade fortgått på detta sätt ett par timmar och Arvids häst redan började visa mycket betänkliga tecken till en allt mera öfverhandtagande trötthet, som snart — det insåg Arvid väl — skulle göra honom helt och hållet oduglig, insåg vår hjelte nödvändigheten att försöka på något sätt, om möjligt var, tvinga förföljarne till att stanna åtminstone ett ögonblick, om icke mera, så att Arvid kunde återvinna en del af det försprång, som han förlorat.

Han framtog ur sin väska en lunta, antände den och skrufvade den fast i bössan, sedan han hade försett denna med fängkrut. När detta äntligen blifvit uträttadt — och det gick icke fort, såsom man nog kan förstå, då han måste utföra alltsammans, sittande på en i snabbaste lopp stadd gångare — vände Arvid sig helt om i sadeln, lade bössan till ögat och tryckte af. Krutröken hindrade honom att se, hvilken verkan hans skott hade medfört, och dessutom hade han icke tid att stanna för att taga saken i betraktande. Det gälde att rida för lifvet, om ingen hade stupat för hans lod, och det gälde att återvinna ett förloradt försprång, om skottet hade gjort den dermed afsedda verkan.

Arvid kunde dock icke betvifla, att han hade fält en af sina fiender till marken, ty förföljarne uppstämde ett tjut, hvars like Arvid tyckte sig aldrig hafva hört, och dånet af hästarnas hofvar upphörde för en kort stund. Om Arvid hade vändt sig om i sadeln ännu en gång, skulle han hafva sett, att hans fiender hade stannat i ändamål att plundra den dödsskjutne kamraten. För händer, hvilka voro så vana vid slikt arbete som deras, var detta emellertid ett snart uträttadt arbete, och innan en hel minut hade förlidit, hörde vår förföljde hjelte åter det fruktansvärda hästrampet bakom sig. Han hade dock haft den fördelen, att han un-

der den minut, stigmännen sysselsatt sig med kamratens plundrande, hade återvunnit så stort försprång, att han tyckte sig kunna låta sin andfädde springare stanna några sekunder och hemta andan, för att sedan kunna ställa så mycket större anspråk på honom i fråga om snabbhet. Men när han märkte, att rånarne åter började närma sig honom, stötte han de hvassa sporrarna i hästens jerngrå sidor och ilade åter framåt. Djuret var nu för en stund mera lifligt än det under den senast förflutna halftimmen hade visat sig.

Klockan var ungefär tre på eftermiddagen, då Arvid kom till en bro, som ledde öfver en bäck. Stränderna, emellan hvilka denna flöt fram, voro höga, så att bron befann sig ganska högt öfver botten af fördjupningen. Arvid stannade och betraktade platsen, undrande inom sig, huruvida den icke skulle kunna erbjuda honom ett eller annat medel till räddning. Hvad som i synnerhet fästade hans uppmärksamhet var, att vägen just vid bron andra sida delåde sig i två grenar.

»Ah!» mumlade han. »Jag vill försöka, om icke min klokhét kan besegra deras list och öfverlägsna antal. Jag gömer mig under bron, till dess att mina fiender hafva valt en af de två vägarna. Sedan skyndar jag upp och begifver mig in på den andra.»

Här var icke lång tid till besinning, ty förföljarne voro i hack och häl efter honom. Utan dröjsmål lät han hästen stiga ned i bäcken och skyndade att rida in under bron.

Knappt hade han kommit till ro under detta besynnerliga och ganska bräckliga tak, då ett förfärligt dån hördes öfver hans hufvud. Sand och annan orenlighet nästan öfverhöljde hans hufvud och axlar. Det var de nio återstående ryttarne, som nu redo fram öfver hans hufvud.

På andra sidan bron stannade de ett ögonblick. Arvid insåg, att de öfverlade om, hvilken af de båda vägarna de

borde taga, och han erhöll snart bekräftelse på detta sitt antagande, då han hörde följande samtal:

»Ja, nu stå vi der vackert!» hördes en grof röst yttra.
 »Nu kunde det vara nyttigt att hafva ett halft tjug af den vördige fader Görans helgon här, för att säga oss, hvilken väg kättaren tagit.»

»Ett helgon vore nog», menade en annan.

»Något beslut måste fattas», inföll en tredje. »Jag röstar för den väg, som går till venster.»

»Detsamma är ock min mening.»

»Och min...»

»Nä, framåt då i dj—ns och helgonens namn!»

Sporrar klingade och vapen skramlade. Hästarna satte åter i rörelse och snart försvunno Arvids fiender bakom en krökning af vägen. Nu först vågade han sig fram, red skyndsamt upp ur bäcken och kastade sig in på den till höger ledande vägen. Hästen, som nu hade fått någon hvila, var icke sen att föra sin ryttare bort från platsen. Arvid gladdes i sitt hjerta, ty han visste, att hvarje steg aflägsnade honom från fienden och ökade hans trygghet. Också förgick hela eftermiddagen, utan att han hörde något, som kunde ingifva honom tanken, att de funnit hans spår. Han började redan tro, att försynen hade räddat honom och att hans förföljare, när de icke funno honom på den väg, de valt, hade tröttnat vid det fruktlösa arbetet och vänt tillbaka till Dacke.

Lifvad af dessa angenäma föreställningar, började Arvid tänka på att unna sig sjelf och sin häst någon hvila, hvaraf i synnerhet den senare var i stort behof. En timme eller så före solnedgången varseblef Arvid en stuga och utanför stugan en mänsklig varelse. Han skyndade dit.

»Guds frid, goda qvinna!» helsade han den mänskliga varelsen, hvilken vid närmare påseende befans vara en älderstigen gumma.

»Hvarifrån kommer han?» var hennes föga artiga svar.

»Den saken angår endast mig sjelf», svarade Arvid torrt. »Kan jag få tak öfver hufvudet här för mig och min häst?»

»Nej!» snäste karingen.

»Jag är beredd att frikostigt betala er.»

»Inte har jag begärt något af honom, inte. Farväl med honom!»

Och karingen gick in i sin stuga och smälde igen dörren efter sig. Det skulle naturligtvis hafva varit en lätt sak för honom att bryta upp dörren och tvinga sig till herberge i hyddan, men vid närmare besinning fattade han beslut att rida vidare och söka sig ett nattläger på någon lämplig plats under öppen himmel. Skälet till detta hans beslut var, att stugan låg invid vägen och sannolikt skulle besökas af stigmännen, om desse under nattens lopp verkligen sökte honom här. Han erfor sedermera att just detta, som han befarade, verkligen skedde.

Fem minuters väg från stugan låg ett litet berg med tre nästan lodräta sidor. Den fjerde sidan, den enda på hvilken det var bestigligt, var äfven brant nog, så att en häst icke skulle hafva kunnat klättra upp der. Platsen tycktes Arvid vara ganska lämplig till nattläger för honom sjelf, men en svårighet återstod, nämligen den viktiga frågan, hvar han skulle binda sin häst. Dock blef äfven denna svårighet lyckligt öfvervunnen, derigenom att Arvid förde honom djupt in i skogen och band honom inuti ett tätt snår, der han svårigen kunde upptäckas, men hvarest fans tillräckligt gräs för hans näring under ett helt dygn, om så behöfdes. Innan vår hjelte förde bort sin gångare, afsadlade han honom och lade både sadel och packning vid foten af berget. När han nu återkom, tog han alltsammans på ryggen och började oförskräckt sin vandring upp på berget.

Då han uppnådde dess spets, fann han, att platsen till och med var mera lämplig för hans ändamål, än han hade förmodat. Den jemna planen på toppen var icke särdeles stor, men erbjöd dock tillräckligt utrymme och var dessutom lätt att försvara, enär gångstigen, som förde dit upp, var så smal, att den icke kunde lemna rum för flera än en människa på en gång. Här och der lågo stora rullstenar, bakom hvilka han kunde finna skydd, från hvilken sida han än månne angripas.

Nöjd med sin belägenhet, lade Arvid sadel och packning under sitt hufvud och bredde en varm filt öfver sig. Det var då redan afton och stjernorna tindrade skönt på fästet, men nedanför berget låg nejden insvept i djupt mörker. Allt var tyst och fridfullt. Gråhoppornas enformiga sång och grodornas qväkande i ett närbeläget kärr verkade sömngifvande. Anbefallande sig i den gudomliga försynens trygga vård, tillslöt han ögonen och snart var han djupt insomnad.

Nittonde Kapitlet.

Anfallet.

Huru länge Arvid hade sofvit och drömt om Christina Slatte, det visste han icke, då han plötsligt väcktes, derigenom att någonting vidrörde hans hufvud. Van som han var att tillbringa sitt lif i skog och mark, kunde han utan svårighet och nästan ögonblickligen öfvergå från sofvande till vaket tillstånd. Följaktligen märkte han genast, att det som vidrörde honom var en människas hand, och han blef så mycket snarare öfvertygad om rigtigheten af denna upp-

täckt, som i detsamma en skarp qvinnoröst började skria:

»Här är han ... här! ... här!»

Det var lätt för Arvid att igenkänna den snäsiga gumman, som på ett så ohöfligt sätt hade vägrat honom nattqvarter i sin koja. En grof karlröst, som tycktes komma från bergets sluttning, svarade:

»Håll fast honom, mor! Vi komma genast!»

Och nu började på gångstigen ett svärjande, ett trampande och ett bullrande med vapen, hvilket fullkomligt tydligt ådagalade för Arvid, hvaruti faran egentligen bestod. Han insåg utan ett enda ögonblicks eftertanke, att hans förföljare, då de förgäfves hade sökt honom på den ena af skiljovägarna, hade vändt om och tågat framåt på den andra, att de hade kommit till kojans, der den snäsiga gumman bodde, och af henne inhemtat, att han ridit förbi. Sannolikt hade karingen äfven från sin stuga eller från något annat ställe i närheten bevittnat, hvar han tog sitt nattqvarter, och funnit det med sin fördel eller sina åsigter för enligt att tjena hans fiender såsom vägvisare. Alla dessa reflectioner gjorde Arvid på kortare tid, än den grofva rösten behöfde för att tillropa gumman sitt här ofvan uppgifna svar.

Arvid hade således råkat i en fälla, ur hvilken han icke tycktes hafva någon möjlighet att befria sig. Han var emellertid icke den, som lät nedslå sitt mod af någon motgång, utan hans hjerna var redan i sträng verksamhet för att uttänka en plan för hans handlingssätt, och under det att han öfverlade, expedierade han den alltjemt skrikande karingen på det enda sätt, som hennes nedriga handling förtjenade.

Utän att säga ett ord, reste han sig upp och grep den gamla qvinnan med sina starka armar, upplyftade henne från marken och kramade henne så eftertryckligt, att hon

börjadé bedja om nåd, något, hvartill qvinspersoner af hennes ålder och elakhet endast högst sällan kunna nedlåta sig, om annars allmänna ryktet talar sanning i detta fall.

»Skona mitt usla lif!»

»Ja, om du tiger och går härifrån ögonblickligen!»

»Haf förbarmande med min skröplighet!»

Arvid kände inom sig en stark benägenhet för att handlöst kasta henne utför en af branterna, men han besegrade manligen sin helt naturliga vrede och bar den skrikande gumman bort till gångstigen och satte henne der ned på hennes fötter samt gaf henne en handgriplig påminnelse att skyndsamt begifva sig bort. Vridande sina knotiga händer under förklädet, började hon lunka nedför gångstigen, medan Arvid begynte rusta sig till försvar.

Tre alnar från det ställe, der gångstigen berörde plåtåen, låg ett alnshögt stenblock. Hit förde vår hjälte sin luntbössa, sitt svärd och tre eller fyra stenar af åtta eller tio skålpunds tyngd. Derefter laddade han bössan, antände en lunta och skrufvade den fast på dess plats i närheten af bössans fänghål. Nu var han färdig att möta sina fiender och hans arbetande hjerna kunde icke upptänka flera försigtighetsmått än dem, som han redan vidtagit. Han började lyssna.

Ett oredigt sorl hördes, bland hvilket gummans röst och den grofva karlrösten dock ganska tydligt kunde urskiljas.

»Är han deruppe, gamla mor?» hördes karlrösten fråga.

»Ja... ja...! Visst är f—n deruppe.»

»Ha, ha, ha! Gjorde han dig illa, min gumma? Kom nu med bakom oss, så skall du få se, huru spak han skall blifva.»

»Aj... aj!... Nej, nej!... Låt mig gå! Jag har fått nog.»

»Gå då, kärings—n!»

Derefter började de nio männen fortsätta sitt mödosamma uppåstigande, såsom Arvid nogsam kunde förstå, deraf att slamret af vapen, sporrarnas klingande mot klippan och de dofva ederna och förbannelserna kommo allt närmare och hördes allt mera tydligt. Arvid tog i sin högra hand en af de tunga stenarna och inväntade fienden med klappande hjerta, men lugnt sinne.

Natten var mörk, men stjernorna, som klart tindrade deruppe i det höga, spredo dock så mycket ljus, att det, såsom Arvid hoppades, skulle vara tillräckligt både att låta honom märka, när den främste bland fienderne kom upp, och att bereda honom tillfälle till säkert sigte, när han slungade sin hårda kastkropp.

Nu hördes en stämma nästan alldeles vid bergets kant:

»F—n så krångligt att komma upp...»

Och i detsamma stack ett hufvud med en trasig hatt upp öfver horisonten. Hufvudet höjde sig mer och mer, buret af en kropp, som i samma mon blef synlig.

»Dj—n anfäkta! Der hade jag så nära fallit ned i afgrunden...» fortfor rösten. »Om jag icke låter den kätterske hunden betala detta, så...»

Arvid slungade sin sten. Hvinande genomskar den ovanliga projektilen luften. Väl riktad, som den var, drabbade den midt i ansigtet på karlen. Han raglade som en drucken. Först begaf sig den trasiga hufvudbonaden ned från höjden och ett ögonblick senare följde dess svärjande egare efter, men hvarken hatten eller karlen följde gångstigen, utan rullade ned i det brådjup, som begränsade stigen ena sida. Under hela denna opåräknade och säkert ovälkomna lustresa hördes stigmannen häda och banna. Först när han med starkt dån föll till marken, upphörde ljudet af hans röst att höras. Helt visst hade fallet dödat honom.

Ännu var dock icke striden ändad för vår hjälte, ja,

den var ännu endast börjad. De andre röfvarne trängde framåt. Ingen af dem visste hvad som vederfarits främste mannen i ledet, ty då de icke hade hört något skott och icke heller förnummit det egendomliga ljud, som förorsakas, när en pil aflossas från en båge, så kunde de icke tro, att deras kamrat hade ljutit döden genom någon fiendens åtgärd.

»Hvem f—n tog Lars Svensson!» utropade den man, som varit honom närmast och nu oförmodadt såg sig stå främst i ledet.

»Han tog väl ett oförsigtigt steg... Akta dig sjelf, Nils Busk!»

»Ja... men förb—dt krångligt är det. Jag ser knapt handen för mig.»

»Gå på... Vi hinna ju aldrig fram.»

Nils Busk sträckte nu upp hufvudet öfver bergkanten och blickade ut öfver plåtån. Arvid väntade honom med en ny sten, men derom hade Nils Busk sannolikt ingen aning.

»Här finnes ingen lefvande själ», förklarade Nils Busk efter en, som han trodde, mycket noggran och tillförlitlig undersökning.

»Då är det ju icke farligt att stiga upp. Gå på!... Är du rädd?»

»F—n i min talg, om jag bäfvar för...»

Han tog ett par steg och — fick en sten i pannan, med den påföljd att han utan en enda suck föll ned i brådjuret.

»Nu äro de blott sju», hviskade Arvid för sig sjelf, under det att hans hand grep efter en ny sten.

»Är du deruppe?» frågade den stigman, som nu var främst.

Nils Busk var naturligtvis icke i tillfälle att svara, ty han låg redan nere i djupet, fullkomligt sönderkrossad. I

mörkret hade ingen af hans kamrater kunnat uppfatta hvilket öde, som drabbat honom. Visserligen hade de hört ett buller, men de trodde ganska naturligt, att det förorsakades deraf, att Nils Busk vid uppklättrandet hade lösryckt en sten, som störtat ned i djupet. Då nu hans närmaste man icke erhöll något svar på sin fråga, tog han tystnaden såsom ett samtycke och menade väl äfven, att Nils Busk icke vågade gifva något svar, emedan han icke ville röja sin närvaro för fienden. Följaktligen klef den tredje stigmannen dristigt på och hade på några sekunder hunnit så högt upp, att Arvid kunde taga honom i upptuktelse.

»Hvar dj—n tog Nils Busk vägen?» brummade karlen, då han stod på sjelfva bergkanten och förgäfves såg sig omkring efter kamraten.

Det svar, han fick, var mera hårdt än han väntat, ty en af Arvids fruktansvärda stenar slog honom i ansigtet med så stor kraft, att han vacklade och föll. Dock föll han icke ned i brådjupet som hans båda föregångare, utan han föll i armarna på sin närmaste man, hvilken utropade:

»Hvad nu, Peter Nilsson? Hvad kommer åt dig? Kors! ... Karlen är ju död som en sten och öfverhöljd af blod. Fy!»

Och han kastade sin dödade kamrat ned från gängstigen i afgrunden, som öppnade sig vid dess sida och i hvilken de båda andre redan sofvo den eviga sömnen.

Derefter vände han om, ropande till sina efterföljande kamrater:

»Tillbaka! Här regera gastar och troll, och folk dör, utan att hvarken både spännes, skott lossas eller svärd svingas. Tillbaka! Mot gastar och spöken kunna vi icke strida.»

Hans kamrater lyssnade med förfäran till hans ord och snart befann hela truppen sig på återtåg under utgjtelser af rå ilska. Det låg emellertid icke i Arvids intresse att låta alla sex undkomma utan näpst. Han fattade

sin bössa, eftersåg den ännu brinnande luntan och smög sig bort till bergets kant. Mera med ledning af ljudet af de bortgåendes steg än genom ögonens tjänst, sigtade han och lät skottet brinna af. Ett förfärligt skri och ett dån, som om en tung kropp hade fallit, trängde till hans öron och förkunnade honom, att hans lod hade träffat.

»Godt!» mumlade han. »Nu är de endast fem. Med Guds hjälp reder jag mig nog ur den här striden.»

Att stigmännen gjorde sig brådt, det var icke svårt att förstå, ty deras fotsteg gäfvö det tydligt till känna. Arvid lutade sig ut öfver bergets skarpa kant och tyckte sig se fem skuggor, som sväfvade öfver marken bort mot skogen, i hvars djupt mörka sköte de slutligen försvunno, så att han icke längre kunde följa dem med blicken.

Vår hjelte satte sig ned på en sten, från hvilken han kunde hafva fri utsigt öfver fältet ända bort till skogen. Hans mening var att öfvertyga sig, huruvida fienden blef kvar eller icke. En hel timme satt han orörlig kvar på denna plats och derunder hvälfdes många tankar i hans aldrig hvilande hjerna.

Ju mera han tänkte på tilldragelserna under dagens lopp, desto mera stadgade sig hans öfvertygelse, att Nils Dacke var den, som höll Christina Slatte i fångenskap. Det oförsonliga hat, som hade talat ur den gudlöse upprorsmakarens ögon vid sammanträffandet på Väckelsångs kyrkogård, och den lika oförsonliga bitterhet, med hvilken hans karlar hade förföljt honom — en ensam man, som på det hela taget icke kunde vara farlig för framgången af upproret — detta måste hafva en annan orsak än blott den, att de tillhörde motsatta partier i riket, det kungliga och det upproriska. Att personliga motiver lågo till grund för Dackes hat, det bevisades klart — tyckte Arvid — deraf att han hade befalt sina utskickade män att förfölja honom en så lång väg, ty ingalunda skulle han hafva vidtagit så

stora anstalter eller befalt sitt folk en sådan outröttlighet och envishet, om det endast hade gällt att tillintetgöra en konungens man. Det föreföll nu Arvid naturligt, att Dackes personliga hat mot honom måste hafva sin grund deri, att Christina Slatte befann sig i Dackes våld, men vägrade att blifva hans brud, samt deri, att upprorsmakaren trodde sig hafva skäl att anse Christina vara förälskad i sin kusin Arvid och af denna orsak vägra att blifva Dackes hustru, och detta ord ville nu — enligt Dackes mening — säga: drottning.

Att Arvid genom dessa reflectioner kom sanningen så nära som möjligt på spåren, veta vi.

När Arvid hade under en hel timme hvälfvt dessa tankar i sitt hufvud och grubblat öfver medlen att befria den fagra kusinen från upprorsmannens händer, men under tiden med skarpt öga och aldrig svikande uppmärksamhet öfvertygat sig, att stigmännen icke hade lemnat skogen, beslöt han att å nyo lägga sig till hvila. Litande derpå, att rövvarne icke skulle hafva djerfhet nog att, så länge mörkret räckte, förnya striden mot de gästas, troll och spöken, som de trodde honom hafva till bundsförvandter deruppe på klippan, lutade han åter hufvudet mot sadeln, svepte filten omkring sig, kastade en andaktsfull blick upp till de högtidligt framtågande stjernorna och insomnade med Christina Slattes namn på sina läppar och med föresats att vara vaken och redo till strid, innan stjernornas ljus började blekna och dagen nalkas.

Tjugonde Kapitlet.

I dagbräckningen.

Arvid hade redan sofvit ett par timmar, då han väcktes af en orolig dröm. Han tyckte, att han såg Christina Slatte belastad med kedjor och till utseendet djupt sörjande. Hon satt på en guldsmidd stol midt i ett haf af lågor. Utom sig af fasa, ville han skynda fram och lösa henne ur fjetrarna. Han aktade icke om de brännande lågorna. Framåt skulle han. Framåt ville han. Och framåt kom han, ja, han kom ända invid hennes gyllene tron, men då trädde Dacke fram, bärande ett långt spjut i handen, med hvilket han genomborrade Arvid. Ännu i den drömda död, som häraf blef en följd, tyckte Arvid sig se, hurusom Dacke gick fram till Christina Slatte med stolta steg och kysste henne . . . Denna kyss brände Arvid mycket värre än eldhafvet, som han nyss hade genomvadat, och han — vaknade.

»Gud ske lof!» mumlade han, så snart han hade öppnat ögonen och funnit, att han var kvar i verklighetens verld och att hela historien om hans död framför Christinas guldstol endast var en dröm.

Hans nästa tanke gälde hans egen belägenhet och han måste inför sig sjelf medgifva, att han gerna skulle hafva önskat sig en mera trygg och mindre farlig ställning.

Stjernornas sken hade redan blifvit så matt, att de knapt kunde skönjas på den alltmer ljusnande himmelen. Dagen var i annalkande, men — hvilken dag? Full af faror måste den blifva, det insåg Arvid fullligen.

På händer och fötter kröp han fram till bergkanten

för att skåda ned på slätten. Han såg framför sig en af dessa hedar, hvilkas ödslighet gör ett så sorgligt intryck på en människa, som lärt sig att betrakta hela jorden såsom mensklighetens af Gud gifna arf. Öfversållad med klippblock och större eller mindre stenar, öfvertäckt med ett kort och rödaktigt gräs, som tycktes vara odugligt till föda åt äfven de minst fordrande af alla husdjur, fåren, låg slätten utbredd för hans ögon, en tröstlös bild af naturens trots mot sin mensklige beherskare och ett talande vittnesbörd om människans svaghet gentemot den vilda naturen, när denna vill afkasta sig människans ok. Visserligen erbjöd den på andra sidan slätten belägna skogen en mera vänlig syn, men der motvägdes fullkomligt af det dystra intryck, som de här och der bland stenarna på heden inkilade enbuskarna och de små fläckarna af ljung gjorde. En och annan vattenpöl, som samlat sig i markens fördjupningar, förbättrade icke den ödsliga och sorgliga taflan.

Emellertid hade Arvid inga tankar för naturen och vi kunna med frimodighet påstå, att om än slätten hade erbjudit honom åsynen af ett paradys på jorden, sådant som konsten och naturen i förening stundom frambringa, skulle han likväl hafva varit en ointresserad åskådare af hela härligheten, emedan hans uppmärksamhet endast gälde de faror, som omgäfvade honom.

Ingenstädes på denna del af heden syntes någon människa. Allt var öde och tomt. Öfver hela taflan låg den mest ostörda stillhet utbredd, liksom dysterhet och ängslan ligger utbredd öfver ett fängelse. Då kröp Arvid fram till bergets andra sida, dolde sig bakom en sten och skådade ned. Samma tafla! Samma tomhet! Samma liksom med känslan förnimbara ödslighet! Knapt hade hans skarpa och genomträngande blick undersökt hvarje del af heden, förrän han kröp vidare fram till bergets tredje sida. Samma syn! Ingenstädes kunde hans öga upptäcka någon lefvande va-

relse. Stenar, förtorkadt gräs, ljung och smutsiga vattenpölar — det var allt. Ej ett enda spår syntes af hans fiender och likväl var Arvid öfvertygad, att de icke voro långt borta.

Då han nu kom bort till den fjerde sidan — den, der gångstigen var — dröjde det icke länge, innan han upptäckte dem. De stodo nedanför berget just vid det ställe, der stigen började slingra sig uppåt höjden, och deras ansigten voro vända uppåt, liksom om de velat undersöka möjligheten att uppstiga. En af dem blef honom varse, då han böjde sig utöfver kanten af klippan, och dröjde icke att utpeka honom för sina kamrater. Alla fem uppstämde nu en så ryslig konsert af tjut och skrik, att Arvid frestades till att sätta båda sina händer för öronen. Som de redan sett honom och han dessutom befann sig alltför högt, för att vara inom skofthåll för deras luntbössor, så brydde han sig icke om att draga sig till baka, utan blef helt lugnt liggande qvar på sin plats och blickade ned på dem. När stigmännen ändtligen hade skrikit sig trötta eller åtminstone ledsnat vid ett så gagnlöst nöje, när de omsider hade tillräckligt många gånger knutit sina näfvar mot honom, mindre för att skrämma honom, än för att bevisa hvarandra, att de egde mod — då upplät en af dem sin stämma, hvilken Arvid redan flera gånger hört och nu igenkände på dess grofhet, talade eller, rättare sagdt, ropade och sade:

»Du huggormsafföda deruppe, du erkekättare, gif dig på nåd och onåd, eljest är ditt lif förloradt och du dömd att få dina ögon uthackade af korparna!»

Arvid svarade icke.

»Är du döf, färskalle? Hva'sa'?»

»Nej, men jag fruktar att blifva det, om jag länge skall höra på ditt illaljudande tjut,» yttrade Arvid.

»Jaså, du har verkligen mål i mun. Nå, kom nu vackert ned och gif dig i vårt våld!»

»I mån sjelfve komma hit upp och taga mig.»

»Vi skola icke försumma det, men... nog vore det klokast handladt af dig, om du gäfve dig utan strid.»

»Har jag dödat fem af eder trupp, så torde nog Gud förläna mig kraft att döda äfven de återstående fem.»

»Vid s—n! Det var då du, som slog ihjel våra kamrater i natt? Förb—dt, att vi skulle vara så dume och tro, att spöken och gastar gjorde det... Nå, vill du gifva dig?»

»Kommen och tagen mig, om I kunnen!»

»Visst f—n kunna vi! Nå... efter han så vill hafva det, så kommen då, kamrater! Kommen, piltar, och visen den kättaren, att stora ord icke skola hjelpa honom.»

Stigmannen drog sitt svärd och rusade uppför stigen. Hans kamrater följde honom under högt skrån. Det dröjde nära en quart, innan Arvid såg dem framträda ur det skydd, som de på branten växande enbuskarna lemnade dem. När Arvid å nyo blef dem varse, voro de omkring tjugo alnar från honom.

Han stod vid yttersta randen af bergsplatån framför gångstigen och han hade sin luntbössa i hand, färdig att skicka det vingade lodet mot fienden. Då de nu framträdde och den gryende dagen tillät honom att noggrant se dem, lade han sin bössa till kind och ropade:

»Stanna!»

Den främste bland stigmännen studsade och efterkom ofrivilligt den gifna befallningen, hvarigenom äfven de andre, hvilka icke kunde komma förbi honom på den knapt fotsbreda stigen, tvingades att hejda sina steg.

»Innan I gån vidare,» sade Arvid med kraftfull röst, som genljöd vida omkring, »vill jag gifva eder ett godt råd och det är, att I så skyndsamt som möjligt öfvergifven all tanke på att taga mig till fånga eller döda mig samt skyndsamt begifven eder tillbaka till den nidingen, som sändt eder i mina spår. Tron mig, att om I fortsätten med fiendt-

ligheterna, skall jag sörja för, att ingen af eder får i detta lifvet återse upprorsmakaren och nidingen Nils Dacke.»

Mannen med den ovanligt grofva rösten tvekade. Han stod främst och det var hans hjerta, som hotades af Arvids bössa. Det var tydligt, att han gerna skulle hafva dragit sig tillbaka, om han blott hade egt någon valfrihet i detta fall, men tyvärr saknade han just denna, ty hans kamrater, hvilka mindre omedelbart lupo någon fara, ville icke tillåta honom att retirera, utan eggade honom med speglosor, hvilka hans röfvereära icke förmådde uthärda.

»I dj—ns namn då;» röt han och stormade vidare uppåt stigen.

Knapt hade han uttagit tre steg, förrän ett lod från Arvids bössa slutade hans eländiga lefnadsbana. Han föll ned på stigen, men hans kamrat sparkade hans lik ned i brådjupet.

»Återstå fyra!» mumlade Arvid, i det han tog plats bakom ett klippblock.

Tjutande som hungriga vargar på en öde och snöbetäckt slätt, stormade de fyra kvarlevande upp och in på bergsplatån. Snart hade de upptäckt, hvar Arvid var till finnandes, ty de sågo mynningen af hans bössa, men af honom sjelf sågo de intet. Såsom ett tigerpar, när det är redadt till vrede, utan besinning störtar sig öfver sin fiende, så rusade här ett dubbelt par af vilddjurslika menniskor fram att sönderslita en ensam man. Fyra svärd blixtrade i det svaga dagsljuset. De voro röfvarnes och svingades af händer, hvilka lydde viljor, som icke kände barmhertighet annat än till namnet. Men i samma ögonblick glimmade det femte svärdet och Arvid stod upprätt och manlig, beredd att segra eller dö.

»Nu skall du hafva din lön,» skrek en af stigmännen och han svingade i detsamma sitt svärd så, att det tycktes ovilkorligen skola klyfva Arvids hufvud.

Men Arvid var lugn och kall och kunde därför märka och undvika faran. Han gjorde sitt hugg. Det träffade stigmansens svärd, så att detta flög honom ur handen. Hvinande som när en örn på snabba vingar genomskär luften, beskref det en majestätisk båge och föll ned långt borta på heden bland torkadt gräs och friska ljungblomster. Innan svärdet ännu hade hunnit slutet af denna sin luftiga färd, hade Arvid med sin väl härdade klinga klufvit röfverens hufvud.

»Blott tre ännu!» ropade han, eldad af sitt hjertas okuffiga mod och uppmuntrad genom de framgångar, han vunnit.

Dock tycktes det, som om lyckan nu hade börjat finna det ledsamt att oafåtligt gynna honom ensam. Den ombytliga, halft gudomliga, halft demoniska varelsen — lyckan — stälde nu så till, att Arvid erhöi det ena djupa såret efter det andra, medan han försvarade sig mot de öfverlevande tre af tio. Förgäfves sökte han att så mycket som möjligt skydda sin kropp genom blixtnabba rörelser med svärdet. Hans vapen kunde dock icke samtidigt vara på tre punkter eller på samma gång värja tre vidt skilda delar af hans kropp. Sår på sår mottog han, men så blefvo icke heller stigmännen i detta afseende lottlöse. Alla fyra gjöto deras blod på det ensliga berget.

Så fortgick striden tio långa minuter. Då befriade sig Arvid genom ett häftigt, men väl beräknadt utfall från den ene af fienderne.

»Blott två!» ropade han och anföll de ännu öfverlevande med förnyade krafter. »Kanhända låter Gud mig vinna seger!»

»Om dj—n vill, ja!» röt den ene stigmannen, i det han försökte att med spetsen af sitt svärd genomborra vår hjertes hjerta, medan den andre stigmannen sysselsatte hans arm.

Försöket aflopp dock olyckligt för röfvaren, ty Arvid, som i god tid märkte faran, tog hastigt två steg tillbaka, så att stigmansens svärd endast träffade den toma och motståndslösa luften. Karlen snafvade och föll samt mottog ännu i fallet ett dödligt hugg, hvilket Arvid, samlande hela återstoden af sin styrka, gaf honom öfver nacke och rygg på samma gång, så att han aldrig fick återvända till Dacke med budskap om seger.

»Blott en till!» suckade Arvid, hvilken kände sig så utmattad genom arbete och blodförlust, att han, som öfvervunnit nio, knapt vågade hoppas att besegra och öfverleva den tionde.

Men den ende återstående stigmansmannen hade blifvit gripen af förfäran, då han såg den siste af de tio kamraterne falla. Högt tjutande flydde han ned från berget, kvarlemnande sitt svärd, som han i häpenheten hade tappat och i brådskan glömde att hemta upp.

Arvid ämnade förfölja honom. Han tog ett par steg, men . . . nu svartnade det för hans matta ögon. Han förlorade medvetandet och föll ned på den hårda och nakna klippan, dödligt blek, blödande och till utseendet liflös.

I detta ögonblick höjde sig den strålände solen öfver horisonten. Det var morgon. Men för Arvids ögon var det natt.

Tjugoförsta Kapitlet.

Den barmhertige samariten.

Allt högre steg solen upp på himmelen. Timme efter timme förgick, men likväl låg Arvid kvar deruppe på berget. De ende öfverlevande af hans fiender hade flytt och

hördes icke af. Korpar och kråkor började redan flyga af och an öfver berget, girigt betraktande de der liggande människokropparna, men tydligen tvekande att begifva sig till sin måltid, förrän de med tillförlitlig noggranhet hade undersökt ställningen och förvissat sig om, att ingen list eller fara var för handen. Nere på heden jagade en hund efter några förskrämda får. Men hvarken korparnas och kråkornas skrån eller hundens skall förmådde återkalla Arvid till lifvet. Han låg så orörlig, som om han hade varit död och hans kropp stelnad.

Då hördes smygande steg på gångstigen. Det var den elaka gamla qvinnan, som bodde i den närbelägna hyddan och som under nattens lopp hade varit vägvisare för Arvids fiender, då de första gången anföllo honom på berget. Med försigtiga steg trädde hon från stigen upp på bergsplatån och såg sig omkring bland de stupade. Ett infernaliskt leende upplyste hennes skrynkliga drag, då hon tyckte sig finna, att ingen lefvande varelse fans deruppe, utan endast döda människor, endast kalla lik.

»Först har *döden* skördat», mumlade hon fram mellan två käkar, hvilka för länge sedan hade skattat deras sista tand åt förgängelsen, »och nu skall *jag* skörda. Hi, hi, hi!»

Den gamla hexan smög sig på tå fram till det närmast henne liggande liket. Ett i döden förvirrat, hemskt grinande, skäggigt ansigte skrämde henne icke, ty girigheten och vinningslystnaden gjorde henne både döf och blind för allt annat än de dyrbara saker, som den döde stigmannen hade i sina fickor. Hvarjehanda små pjeser af guld och silfver, hvilka den döde naturligtvis sjelf hade stulit, plockade hon småningom fram, samlande dem i sitt utbredda förkläde. Under denna för henne sannolikt mycket angenäma, men i sig sjelf nedriga förrättning, frammumlade hon ord sådana som desse:

»Gud hjelpe oss för döden! Det är en hård herre.

Han skonar ingen. Hå, hå, hå! En salig ändalykt är det enda, som vi hafva att sträfva efter här i denna usla jemmerdalen. Hå, hå, hå!»

Just under det att den skändliga varelsen på detta sätt hänade den bleka döden och Guds rättvisa dom, afbröts hastigt hennes ordsvammel, derigenom att en manlig och kraftfull röst bakom henne ropade:

»Hvad tager du dig för, qvinna? Plundrar du de döda?»

Käringen uppgaf ett skri af förfäran och fasa, då hon såg sig upptäckt under ett förehafvande, som hon helst hade önskat bedrifva i obemärkt ensamhet. Hon vände sig om, sannolikt icke utan fruktan att möta den rättfärdige Guden själf eller åtminstone hans fullkomliga motsats. Men den som stört henne, var hvarken ljusets eller mörkrets furste, utan helt enkelt en gammal, vördnadsvärd munk med tonsureradt hufvud, kåpa och ett groft rep kring midjan. Det var den ärevördige priorn Sigfrid, föreståndaren för det lilla samfund af munkar, som hade slagit sig ned i Arby vilda skog, sedan de blifvit drifne ur deras fridlysta kloster. Våra läsare känna honom redan, ty det var just han, som uti det lilla kapellet i skogen högtidligt invigde den blodtörstige Nils Dacke till striden mot Gustaf Wasa och lutheriska lärans bekännare.

»Blyges du icke, gamla qvinna,» fortfor priorn med vred stämma, »blyges du icke att vara likplundrare? Menar du, att den rättfärdige Guden icke ser dig på alla dina vägar? Bort härifrån, annars torde jag komma att handgripligen visa dig till rätta! Bort, nedriga hjon!»

Den gamla hade ganska mycket lugnat sig, när hon såg, att det icke var någon öfvernaturlig eller underjordisk varelse, som hade blandat sig i hennes lilla, vinstgifvande affär. Helt fräckt svarade hon:

»En fattig syndare får väl lefva, skulle jag tro.»

»Ja, men en fattig syndare får också dö. Kom ihåg det, qvinnal!»

»Jag bereder mig hvarje dag kristligen till min saliga hädanfärd.»

»Du? . . . Du?» utropade priorn med ovilja. »Bort härifrån! Jag gitter icke åhöra dina hädelser. Bort!»

Oaktadt denna barska tillsägelse och oaktadt Sigfrids hotfulla blickar, ämnade käringen likväl stanna kvar. Deraf blef dock intet, ty priorn gick bort och tog henne hårdt kring armen samt ledsagade henne mot hennes vilja bort till stigen. Detta var den andra gången, som den motgången träffade gumman, att hon tvingades att lemna denna plats. Derför arbetade hon också med händer och fötter mot priorns plan. Hon sparkade omkring sig och slog med den fria armen, hon skrek som ett instängdt dårhushjon plägar skrika, ja, oaktadt hennes »kristliga beredelse till en salig hädanfärd», svor hon till och med några gryma eder, hvilka skuro som knifvar i priorns endast vid böner, lofsånger och lärda samtal vanda öron. Dock visade det sig, att den gamle munken var hennes öfverman. Hastigt och lustigt befann hon sig på den nedåt sluttande stigen och erhöil derjemte, då patern släpte hennes arm, genom en annan hans åtgärd så god fart, att hon icke förmådde hejda sitt lopp, förrän hon befann sig vid bergets fot. Troligen insåg hon vådan af att åter begifva sig dit upp, ty hon lunkade under doft mumlande tillbaka till sin koja med det byte af guld och silfver, som hon hade hunnit roffa ur den döde stigmännens fickor och som priorn hade glömt att taga ifrån henne.

Under det att den snikna qvinnan traskade hem, knäböjde priorn Sigfrid vid de stupade och undersökte noggrant, huruvida lifvet verkligen hade lemnat dem. Hvad stigmännen beträffar, fann han snart, att de voro stendöde, men när han kom till Arvid och lade sin hand på hans hjerta,

kände han till sin glädje, att en svag rörelse i hjertats muskler bevisade, att mannen ännu icke var död.

»Han lefver», yttrade den vördnadsvärde gamle och lyftade sin tacksama blick mot höjden.

Genast vidtog han alla de anstalter, som voro möjliga, för att rädda vår hjelte. Han förband såren med en flik, som han ref af sin egen kåpa. Ur en af sina fickor framtog han en flaska, innehållande vin, och hælde några droppar deraf på Arvids tunga. Derefter ingned han den unge mannens tinningar med vin. Med få ord: han egnade honom hvarje upptänklig omsorg.

* »Sannolikt», sade han till sig sjelf under detta menniskovänliga arbete, »sannolikt är denne mannen en lutheran, en kättare, ty, oakadt kläderna äro en bondes, bevisa ansigtet och de fina händerna, att han är adelsman. Han må nu vara kättare eller trogen, så är han dock en återlöst menniska, för hvilken Christus gifvit sitt lif, och jag är pligtig att för min gode mästares skull älska honom och göra honom allt godt. Om lifvet kan räddas genom min omsorg, så skall jag icke spara mig.

Småningom började under priorns kloka behandling Arvids blod återtaga sin naturliga rörelse. Han suckade djupt, började hemta andedrägten, ehuru mycket svagt, och slog upp ögonen. Dock förmådde han icke länge hålla dem öppna, men blodomloppet och andedrägten bevisade, att någon ögonblicklig fara för lifvet icke var för handen.

»Den heliga Guds moder vare lofvad!» utropade priorn. »Han lefver och hans räddning synes mig sannolik, fastän han genom den myckna blods förlusten är utomordentlig svag och matt. Alla goda helgon varo prisade!»

Och den frome och gudfruktige gamle priorn föll ned på sina knän inför den allsmäktige Skaparen, hvars himmel, ren och klar, utbredde sig öfver hans hufvud. Från höjden af berget uppstego brinnande loffer, om hvilka man väl

får antaga, att de behagade Gud, fastän de uppsändes af en katolik.

När priorn hade slutat sin bön, steg han upp och på hans vördnadsbjudande ansigte låg utbredd en frid, som var helt och hållet främmande för en pater Göran. Också kan man vara fullkomligt öfvertygad, att pater Göran aldrig skulle hafva bevisat sig såsom en barmhertig samarit genom att utöfva ett kärleksverk mot en människa af annan tro, än den han sjelf hade. Priorn Sigfrid var emellertid helt och hållet främmande för den fanatism, som besjälade pater Göran.

Priorn stod och såg på den räddade.

»Här kan han icke förblifva», yttrade han för sig sjelf. »Jag måste föra honom till vårt lilla kloster — om jag så kan kalla den tillflyktsort, som himlen i sin nåd har beskärt åt oss. Nedanför berget står min häst och om jag blott kan på mina gamla och svaga armar bära honom nedför stigen, så skall allt gå väl. Med den heliga jungfruns hjälp vill jag försöka.»

Visserligen var Arvid en ganska tung börda för en så gammal och vid kroppsliga ansträngningar ovan man. Dock lyckades det priorn att transportera sin börda ned till bergets fot, men han var flera gånger nödsakad att lägga vår hjelte ned på gräset, medan han sjelf hvilade sig och hemtade nya krafter.

Bunden vid en dverghjörk, som ur en sparsam jord smög sig intill sjelfva klippan, stod priorns häst qvar der han lemnat honom. Med ett förnöjsamt sinne, som väl anstod en klosterbroders gångare, sökte djuret efter ett och annat grässtrå bland kullerstenarna och gnäggade belåtet, så ofta hans bemödanden kröntes med framgång.

På hästens rygg låg, säkert fästad, en njölsäck, hvilken bevisade, att priorn hade varit till qvarns. På återvägen till munkarnes tillflyktsort med den förmalda säden

hade hans uppmärksamhet väckts genom de öfver berget flygande roffoglarna och han hade beslutat begifva sig dit upp för att efterse, hvad det var som på samma gång lockade och skrämde foglarna. Det låg, tyckte han, icke utanför möjlighetens gränser, att det kunde vara en döende och hjälpbehöfvande medmenniska.

Varsamt lade priorn nu sin börda ned på marken, medan han åt den sårade beredde en hvilobädd på hästryggen. Den menniskoönskande gamle aftog till och med sin kåpa och gick sjelf i en tunn lifrock, för att kunna af kåpan bereda åt Arvid en beqväm hufvudgård. Slutligen var allt i ordning och nu upplyftade han ofördröjligen den sårade och lade honom upp på hästen, så att hans kropp hvilade dels på mjölsäcken, dels på hästländen, medan det bleka hufvudet lutades mot den till en ganska mjuk kudde sammanrullade kåpan.

Helt långsamt gick det nu framåt öfver heden och in i de djupa, ändlösa skogarna. Priorn gick sjelf vid sidan af hästen, sysselsatt dels med att leda denne fram der det var minst stenigt och ojemnt, dels med att tillse, att icke den sårade föll ned från sin rörliga bädd. Stundom mumlade Arvid några osammanhängande ord, hvilkas mening priorn icke förstod, fastän han med uppmärksamhet lyssnade dertill.

Blott en enda gång under den långa och åtminstone för den gamle klosterföreståndaren tröttsama färden slog Arvid upp ögonen och betraktade sin räddare med tydlig förvåning.

»Hvar är jag?» hviskade han med mycken matt stämma.

»Hos en menniska, som vill dig väl, min son, och skall rädda dig, om Gud och helgonen dertill förläna sin dyra nåd.»

»Du är katolik, gamle man?» sporde Arvid, i hvilken öron allt tal om helgon var obehagligt.

»Ja, min son, jag tillhör den rätta och allena saliggörande katolska kyrkan. Du är en lutheran, du?»

»Ja! Lyft mig ned och låt mig dö här i skogen! Du menar det icke väl med mig. Katholikerne hata oss lutheraner.»

»Tro icke det, min son! Åtminstone hatar *jag* ingen människa och äldra minst den som är stadd i nöd. Tro mig, unge man, att kristlig kärlek och alla andra kristliga dygder kunna finnas åtminstone lika ofta, om icke oftare, i den katolska kyrkans sköte än i den lutherska.»

Den värdige priorn höll emellertid detta lilla tal för döfva öron, ty Arvid hade å nyo förlorat medvetandet.

Det var redan långt lidet på eftermiddagen, då priorn och hans häst anlände till fristaden i skogen. Munkarne kommo med stor hast ut ur sina celler och omgäfvade sin föreståndare under många och lifliga frågor rörande den sårade. En beklagade hans ungdom, en annan yttrade någonting om föräldrarsorg öfver en så förhoppningsfull ung mans olycksöde, en tredje undrade storligen, huruvida han verkligen var död. Men ingen visade något missnöje, fastän priorn genast och utan omsvep förtäljde, att den sårade var en kättare, en lutheran, som han hade funnit halfdöd efter en utkämpad strid. Bland de välvillige munkarne fans uppenbarligen ingen, som i fanatism och elakhet liknade pater Göran.

En af cellerna blef utrymd med stor beredvillighet af den defu inhyste munken, hvilken till ersättning tilläts att bo hos fadren priorn sjelf, så länge den sårade behöfde hans lilla kammare.

Snart var Arvid inburen och lagd på en bädd, hvilken de välvillige munkarne sökte göra mjukare genom an-

bringandet af åtskilliga mjuka kuddar — en vara, af hvilken klostret dock icke egde något särdeles stort förråd.

Knapt hade de första omsorgerna om den sjuke blifvit fullgjorda, förrän priorn tänkte äfven på de döde. Han afsände sex munkar till berget, der striden stått, för att hemta liken och begrafva dem på den lilla kyrkogården i kapellet närhet. Dessutom erhöilo de befallning att hemföra Arvids vapen.

Tjugoandra Kapitlet.

Hans Trädgårdsdräng har det nöjet att återfinna
en gammal bekant.

Flera veckor gingo förbi, utan att Arvid återkom till Kalmar, der han med otålighet väntades af Hans Trädgårdsdräng och fogden på slottet, Germund Svensson.

Många voro de gissningar, som gjordes angående hans öde, och de fleste voro böjde för att antaga, såsom säkert, att han hade blifvit fångad af Dacke och på hans befallning dödad. Hans Trädgårdsdräng kunde visserligen icke bestrida detta antagandes rigtighet, men han hoppades alltjemt, att det icke skulle vara så illa.

Germund Svensson skulle gerna hafva haft den hjältemodige unge mannen vid sin sida, isynnerhet som förstärkingar anlände från konungen, så att man kunde börja tänka på att gå anfallsviis till väga mot Dacke. Femtön rotar knektar förutom båtsmän och bösseskyttar blefvo sända till Kalmar, på det att Germund Svensson, såsom konungen sade, »skulle dess bättre kunna ställa efter Dackes parti.» Dock tröstade fogden sig öfver den förmodade förlusten af

en så skarpsinnig, trogen och modig medhjelpare som Arvid, ty konungen sände honom »till råd, hjälp och undsättning» en af sina förtrogne män, en Jöns Olsson, hvilken sjelf på slutet af 1520-talet varit fogde på Kalmar slott, och dessutom Axel Nilsson Banér, en i krigiska råd och dåd väl förfaren man. Dessutom skickade konungen till Germund Svensson två små örlogsfartyg, som skulle kryssa utanför kusten af Blekinge och hindra Dacke att fly ur riket, ifall denne, mätt af sitt tjuffif och tyckande sig rik nog, skulle vilja draga sig ur spelet.

Det tyckes nästan, som om konung Gustaf vid denna tidpunkt hade börjat blifva något mera verksam än tillförne, ehuru han visserligen försummade mycket, som borde hafva varit en klok konungs pligt. Bland annat utsände han sina »trogne män» att, åtföljde af det uppådade folket i Kronobergs och Kalmar län, »tingta» med allmogen i Sunnerbo, Wessbo, Östbo och flera andra härader. Häfderna nämna desse »trogne män» vid namn: Thure Trolle, Jon Olsson, Isak Bergersson, Måns Johansson, Jöran Eriksson och Sten Benktsson. Deras uppdrag var att förmana bönderne till trohet mot konungen och det lagliga regementet samt till att icke låta bedraga sig af Nils Dacke.

Allt eftersom tiden led framåt, blef Hans Trädgårdsdräng otålig. En dag gick han upp till slottet och begärde att få samtala med fogden. Efter åtskilliga ceremonier blef han införd i en stor sal, der Germund Svensson Some satt med tre andre herrar, nämligen förre fogden Jöns Olsson, Axel Banér och densamme Måns Johansson, som, enligt hvad nyss nämndes, blifvit sänd att »tingta» med bönderne.

»Hvad nu, Hans?» ropade fogden emot den inträdande. »Har din herre kommit hem eller har du arnars någon god nyhet att förtälja?»

»Ingalunda har min herre kommit till rätta, herr fogde,

men jag har infunnit mig här för att säga eder, att jag ärnar begifva mig ut att söka efter honom.»

»Nå, lycka till, min vän!»

»Emellertid är det nu så, att de knektar, som konungen nådigt anförtrött herr Arvid Nilsson, icke böra lemnas åt sig sjelfve, då jag nu drager härifrån.»

»Hvad kan jag göra vid den saken?»

»Jo, det är så, att jag ville bedja eder, herr fogde, taga emot dem så länge, till dess min unge herre återkommer.»

»Det vill jag gerna göra, min hederlige vän, och gifva dig stor tack till på köpet, ty jag behöfver manskap, om jag skall kunna göra Dackes tjufvahop något afbräck. Sänd ofördröjligen upp dem på slottet!»

Hans Trädgårdsdrängs ansigte ljusnade något.

»Alla helgon belöne er och Guds mod... seså, kom nu icke det katholska tyget för mig igen?... Jag skall säga eder, herr fogde, att det allt är en svår sak för en enfaldig man som jag att glömma hvad som ända från barn-
domen är inrotadt i hjertat.»

»Hvarthän ämnar du begifva dig för att söka efter din herre?»

»Jag har icke fattat något bestämdt beslut. Försynen leder mig nog på rätta vägen, förmenar jag.»

»Nå, så vill jag göra dig ett förslag, min vän. Herr Måns Johansson, som gästar hos mig i dag, ämnar i morgon med betäckning af en del af frälseuppbådet begifva sig till Halltorps kyrka, för att der å konungens vägnar samtala med bönderne. Han lär icke neka dig att åtfölja honom så långt du önskar.»

»Jag tackar eder, herr fogde, och antager anbudet, om icke den nådige herr Måns har något att invända deremot.»

»Ingalunda!» svarade Måns Johansson Natt och Dag, en äldre herre med skarpt markerade anletsdrag. »Du må

gera sluta dig till oss. Var emellertid redo vid dagningen, ty då bryta vi upp!»

Hans bugade sig ödmjukt till afsked samt gick hem, för att sända knektarne upp till fogden på slottet och bereda sig för resan.

Följande morgon var Hans i god tid redo och slöt sig till herr Måns, då denne med sitt följe drog genom Kalmar på väg vesterut. Herr Måns medförde till skydd för sin person femtio väl rustade ryttare, bestående af några adels-herrar och deras underhafvande. Om färden är ingenting annat att säga, än att den gick i alla afseenden lyckligt ända fram till Halltorp eller, rättare sagdt, Halatorp, ty detta var det på den tiden brukliga namnet.

Halatorp och Våxtorp hade ursprungligen utgjort en enda socken och först vid reformationen hade delningen egt rum. Orsaken till söndringen var alltför egendomlig att icke förtjena nämnas. En förnäm fru i Våxtorp hade blifvit oense med en annan lika förnäm fru i Halatorp och anledningen till tvisten var den, att båda ville sitta på förnämsta platsen i Halatorps kyrka. Som det naturligtvis icke lät sig göra, att två personer intogo alldeles samma plats, måste den ena gifva vika, och detta tunga öde föll på den fruns lott, som bodde i Våxtorp. Hon lär, om sängen är tillförlitlig, hafva hetat Lona. Som fru Lona var af ett styft och högmodigt sinnelag och icke kunde smälta skymfen att se en annan på främsta platsen, beslöt hon att bygga sig en egen kyrka i Våxtorp — ett beslut, som hon äfven genomförde. Så blef Halatorp deladt i två socknar.

Medan Måns Johansson Natt och Dag talade med bön-derne, som hade på kallelse samlats på Halatorps kyrko-vall, gick Hans Trädgårdsdräng omkring bland folket. Här och der gaf han sig i samspråk med en bonde, hvarvid han alltid förde samtalet på Dackes och hans anhängares framfart i orten. Hans mening var att utforska, om någon-

ting hade der i trakten tilldragit sig, som kunde leda honom i Arvids spår. Det kom honom dervid väl till pass, att han sjelf var just från denna trakt, så att han kände bönderne personligen, då han ju tillbringat största delen af sitt lif på Gräskääl i Våxtorps socken, ja, han var så att säga en gammal Halatorpsbo, ty han hade lefvat der, redan innan socknen blef på den äregiriga fru Lonas föranstaltande delad.

Herr Måns stod på en sten och talade till bönderne, som med blottade hufvuden åhörde budskapet från konungen. Talarens imponerande hållning, hans martialiska utseende och hans barska stämman tycktes göra honom till herre öfver de trotsiga sinnena. Men Gud allena vet, hvad som bodde under böndernes slitna jackor.

En liten profbit på Måns Johanssons sätt att vara värtalig inför allmogen torde icke vara ovälkommen för våra läsare.

»I, bönder,» ropade han, »hafven I redan förgätit allt godt, som vår nådige herre och konung eder tillförne gjort hafver? Gud hjelpe oss! Otack är verdens lön och det är en gammal och af erfarenheten mången gång och mångestädes bekräftad sanning, att en bonde sent glömmet en oförrätt, men lätt och snart förgäter en välgärning...»

Genom bondehoppen gick ett mummel, men man kunde icke urskilja, hvad männen ville säga. Också tycktes herr Måns vara fullkomligt likgiltig för deras mening. Utan att låta afbryta sig fortfor han:

»Aldrig någonsin hafver en konung i Sveriges rike förtjenat så stor tacksamhet af sitt folk. Aldrig har en regent i vårt gamla land gjort hvad konung Gustaf gjort hafver. Jag vill påminna eder, eftersom I den saken glömt hafven, hurusom I fordom voren trälar under en utländsk konung, under Christian den omilde, den tyranniske, en man, hvilken frågade efter rikets och dess invånares välfärd

intet, men utsugade landet genom sina utländske fogdar, dragande bort ur riket allt guld och silfver, som eljest kunde hafva gjort hvarje allmogeman till en rik och välbergad karl...»

»Kung Gösta är icke bättre, han,» ropade en kraftig röst bland mängden. »Han har förbjudit oss bönder vår handel med oxar och nöt. Han vill sjelf hafva den stora vinsten deraf. Af oss köper han våra nöt till hvad pris, han sjelf behagar gifva, för att sedan sälja dem för tredubbla priset till utländingen och stoppa vinsten i sin egen ficka.»*

»Nä,» dundrade Måns Johansson Natt och Dag, »det är väl ock rätt, att konungen har någon fördel för all sin omsorg om riket? Dessutom borden I inse, att om konungen drager inkomst af denna handel, så minskas edra skatter i andra fall. Men I ären så fulle af bondaktig enfald, att det, Gud hjelpe oss, icke är möjligt att förmå eder till att begripa de enklaste och enfaldigaste ting. Männe de danske och tyske fogdarne i forna tider plågade eder mindre än de svenske fogdarne nu? I lefven nu sannerligen i ett himmelrike, när eder ställning jemföres med hvad I fordom lida måsten. Men så är det. Såsnart oxen har fått stryk och käppen icke mera dansar på hans rygg, har han glömt sin smärta. Kommen I icke ihåg, hurusom Christian den tyranniske hotade att hugga en hand och en fot af hvarje bonde i Sveriges rike och att det var konung Gustaf, som frälsade er från slik lemlästning? Jag önskar sannerligen, att han hade låtit eder vara qvar under Christians tyranni. Då hade slik otacksamhet, som den I mot konung Gustaf bevisen, aldrig behöft omtalas i vårt folks tideböcker. I borden blygas inför både Gud och menniskor. I borden hölja edra ansigten, ty skam och nesa har preglat dem, så att hvarje ärlig man skyr att se eder.»

* Att Gustaf Wasa slog under sig all rikets kreaturshandel är historiskt bevisadt.

»Vi hafva intet ondt föröfvat,» yttrade samma kraftiga röst, som äfven nyss hade afbrutit talaren.

Folket knotade.

»Ondt nog,» återtog herr Måns, »att I ären Dackes anhängare!»

»Vi hafva dock icke slutit oss till honom. Om vi det hade gjort, så vore vi nu icke till finnandes här.»

»Det må nu så vara, men... I gifven dock Dacke och hans tjuvahop allt det medhåll, I kunnen. En sak vill jag säga eder och det är, att klokast handlen I, om I helt och hållet upphören med allt umgänge med Nils Dacke och hans folk. I skolen bete eder som kloke män, om I blifven vid hemmet i frid och ro, odlen edra torfvor och gån i kyrkan att bedja för konung Gustaf, som I hafven lofvat eder tro. Om I ären förståndige män, kunnen I lätt inse, att i längden förmår Dacken aldrig stå emot konungen. Den dag skall komma, då Dackes tjuvahop blir ihjelslagen och förskingrad och då han sjelf antingen offentligen hänges eller sättes i jern i den djupaste håla, som finnes i något af konungens fängelser. Då skall konungen draga ut att hålla räfst med den upproriska allmogen och näpsa alla, som honom emot stått hafva. Att bringa eder denna varning har konungen mig hit sändt. Såsom ärlige odalmän och frie bönder kunnen I uti många ting gå konungen till handa och med eder hjelp skall landet snart blifva befriadt från tjuvahopen. Derför bjuder och förmanar vår herre och konung eder genom mig, att I med all flit, tröst och råd ären konungens fogdar, befallningsmän och folk behjelpige att antingen fånga Dacketjuvarne lefvande eller ock dem döda.* Bjuder och förmanar också konungen, att I under duglige anförare gån skogledes omkring samma röfvarhop samt den öfverfallen och nedgören.*

* Konungens bref af den 3 Juli till allmogen i Småland, gifvet i Stockholm, innehåller dessa bestämmelser.

Att I härutinnan med glädje och beredvillighet efterkommen konungens höga vilja, derom gör jag mig förvissad, och jag vill lägga eder på hjertat, hurusom I dermed skolen förvärfva eder konungens nådiga välbehag, som icke lär försumma att skaffa eder någon belöning för sådant välförhållande. Himlen är mitt vittne, att konung Gustaf menar det redligt och väl med riket och med Sveriges allmoge och att I uti konungen egen den bäste bland vänner här på jorden. Om I allt detta oaktadt icke kasten långt bort från edra hyddor allt deltagande för Dacke och i Dackes upproriska företag, så har konungen bjudit mig att förkunna eder hans höga onåd och vrede. Hvar och en bland eder, som hyser, bespisar, hemligen eller uppenbarligen beskyddar Dacke eller någon af de skogstjufvar och förrädare, som med honom äro, han har gjort sig skyldig till lifsstraff*, och det är konungens fasta beslut och vilja att honom eftertryckligt näpsa. Om det ock vore edra fäder, edra bröder, edra makar, edra söner, som höra Dacken till, så är det eder vid lifsstraff förmenadt att dem på minsta sätt hysa eller beskydda, utan fastmera bören I, om I fån dem fatt, öfverlemna dem i konungens fogdars händer till vederbörlig...»

Här blef Måns häftigt afbruten genom folkskarans hotande hållning. Ett doft knot hade länge hörts, men så länge herr Måns blott i allmänhet berörde konungens bud, skedde intet utbrott. Det var det gryma påbudet om utlemnandet af fränderne till fogdefolket, som kom den jänsande vreden att rinna öfver. Knotet öfvergick med ens till ett vildt rytande och stenar började regna öfver den djerfve talaren och hans femtio ryttare. Inom ett ögonblick sågos svärd blixtra bland folket. Bågar och luntbössor, som hittills hållits dolda, framtogos och gjordes redo. Allt antydde, att ett blodbad förestod.

* Konungens bref af den 3 Juli till allmogen i Småland, gifvet i Stockholm, innehåller dessa bestämmelser.

Till en början blef väl herr Måns Johansson något häpen, ty han hade icke väntat sig något handgripligt motstånd, men han var icke den, som lät skrämma sig af en hop bönder. Lugnt vände han sig till sina ryttare och befalde dem att haka upp.

Derefter gjorde han ett tecken till folket, att han hade ännu mera att säga. Med svårighet lyckades han göra sig hörd.

»I hafven nu,» ropade han, »hört konungens bud, hans löften om belöning, hans hotelser om straff. I kunnen nu göra som I sjelfve viljen, men det vill jag säga eder, att jag, om I anfallen oss, skall icke låta mina ryttare spara sig, förr än de hamrat sina svärd slöa på edra tjocka skallar.»

Efter att hafva yttrat dessa djerfva ord, sprang han ned från stenen och hoppade upp i sadeln. Utan tvifvel var den väl rustade och nu stridsfärdiga ryttaretruppen en fiende, som icke var att förakta. Bönderne tvekade också att börja striden. De åsågo herr Måns Johanssons affärd med bistra blickar, men utan att göra sig skyldige till någon våldsamhet. Fot för fot fingo hästarne aflägsna sig från platsen, liksom om herr Måns hade velat visa bönderne, att han icke fruktade dem. Först när man icke längre kunde ses från kyrkovallen, ökades farten småningom.

Det är nu tid, att vi uppsöka Hans Trädgårdsdräng och tillse hvad han uträttade, under det att herr Måns höll sitt tal till allmogen. Vi hafva redan omförmält, att han gick omkring i folkhopen och samtalade med en och annan af bönderne.

»Huru mår din gumma, fader Lars?» yttrade han till en liten hemmansegare, som han af gammalt kände.

»God dag, Hans!... Länge sedan jag såg dig! Du spørjer om min gumma? Vet du då icke, att henne har fogden tagit ifrån mig?»

»Är det möjligt?»

»Jo, du! Konungens fogdar grassera ibland oss värre än om de vore våra fiender. Om de se en qvinna, som behagar dem, så låta de sina knektar bortföra henne. Om jag har en oxe, så pekar fogden på den och säger: den oxen är min, ty du, bonde, har icke rätt att ega hvad som är godt och vackert. Jo, så står det till.»

Fader Lars hade nog icke alldeles orätt, han, om eljest historiens vittnesbörd är tillförlitligt.

»Bevara oss!» utropade Hans. »Alla helgon och Guds moder bevara oss nådeligen!... Hm! Jag blir riktigt katolsk i hufvudet, när jag hör talas om sådana dåd.»

»Ser du, Hans, därför att kungen låter frälsemän och fogdar behandla oss som osjäliga djur, därför ähna nu vi bönder slå ihjel den der herr Måns, som står der på stenen och pratar dumheter på konungens vägnar, och derefter förena vi oss med Dacke. Väl är Dacke också en bof, men han är i närvarande stund den ende, som kan beskydda oss mot frälset och fogdarne. Dessutom strider Dacke för den gamla, rätta läran och därför äro helgonen med honom.»

»Du tror då, att den gamla läran är bättre än den nya?» sporde Hans, hvilken, såsom vi veta, aldrig hade lyckats komma till någon fast öfvertygelse i religionsfrågan.

»Om jag tror?... Men, för böfveln, karl... hvarthän?»

»Jag ser derborta én gammal god vän...» svarade Hans med stor brådska. »Släpp mig, fader Lars!»

»Nå, så gå då!... Jag skulle annars hafva gjort frågan om den gamla och nya kyrkan klar för dig inom en minut.»

Hans Trädgårdsdräng hörde icke hvad fader Lars brummade, ty han var redan långt borta. Han hade sett en skymt af en liten puckelrygg, hvilken icke var honom obekant. Riktigt säker på sin sak var han visserligen icke, men han ville förskaffa sig visshet.

Den puckelryggige tycktes hafva märkt, att Hans önskade träffa honom, ty han smög sig behändigt fram mellan allmogemännen och var snart ur sigte för trädgårdsdrängen. Emellertid känna vi, att Hans sällan öfvergaf en plan, så länge hopp fans om dess lyckliga utförande — med andra ord: han var begåfvad med en stor andel af mensklighetens envishet. Hvad var då mera naturligt, än att Hans kastade sig in bland allmogen och, så godt sig göra lät, följde den flyende i spåren? Än såg han honom så tydligt, att han med sina ögon kunde jemföra puckeln med hvad han förut hade i den vägen sett. Än åter var den förföljde dold antingen af en tjock och grötmyndig bondes breda rygg eller af något bland de väldiga stenblock, som lågo spridda öfver platsen. Slutligen belönades Hans med fullkomlig framgång, ty han lyckades med sina fingrar gripa den puckelryggige i hans nacke, just då den lille krabaten ville ånyo gömma sig bakom en bonde. En enda blick var tillräcklig att öfvertyga vår vän trädgårdsdrängen, att han icke hade gjort sig skyldig till misstag på person, emedan den fångade var vår gamle bekante — Jon Puckel.

Jon var emellertid icke sinnad att gifva sig så lätt. Han började skrika, att en af konungens män ville döda honom. Derigenom trodde han sig naturligtvis väcka konungens fienders — böndernes — interesse, men han bedrog sig. Jon Puckels olycksöde ville nämligen, att han började sitt skriande just i samma ögonblick då, såsom vi minnas, en bonde med kraftig stämma afbröt herr Måns' tal med beskyllningen mot konungen i fråga om dennes handel med »oxar och nöt». De personer, hvilka befunno sig i närheten af den skrikande Jon Puckel, hindrades nu genom dennes olåt från att höra hvad deras kamrat yttrade, och de började därför med sina påkar eller bössor gifva den puckelryggige ganska eftertryckliga slängar. Hans begagnade sig klokt af tillfället, tillslöt med sin hand Jon

Puckels onaturligt breda mun och bar honom ut ur trängseln, satte honom upp på hästen framför sadeln, kastade sedan sig sjelf upp och störtade bort, utan att någon af allmogemännen tänkte på att hindra honom, upptagne som de voro af herr Måns Johanssons tal och annat, som tilldrog sig på kyrkovallen vid Halatorps kyrka.

När Hans hade fört sitt byte på tillräckligt afstånd från allmogens samlingsplats, hejdade han sin hästs snabba lopp, steg af och band för större trygghets skull sin sprattlande fånge.

»Var lugn nu, Jon,» yttrade han godmodigt under denna förrättning. »Vi äro ju gamla goda vänner, du och jag.»

»Påfvar och kardinaler!» brummade Jon Puckel.

Det skulle vara en svordom och kunde på grund af denna sin egenskap icke hafva någon välsignelse med sig. För Hans Trädgårdsdräng var hvarje påminnelse om »det katholska» ovälkommen, och hans sinne rann nu upp, så att han åtsnörde bandet hårdare, än han eljest skulle hafva gjort.

»Det gör ondt . . . aj!»

»Bah! Ondt skall med ondt fördrifvas. Dj—n sitter i din kropp, min käre Jon. Jag är till och med öfvertygad, att din vackra puckel har tillkommit, derigenom att hin svarte icke fått rum i din lilla kroppshyddan utan att göra sig ett annex på din rygg. Se så, min vackre förtrollade prins, nu är det färdigt.»

»Hvad vill du mig, plågoande?»

»Hvad jag vill dig? Nå, så har jag då aldrig hört en så enfaldig fråga! Naturligtvis vill jag först och främst fröjda mina gamla ögon med åsynen af din vackra figur och ditt sköna ansigte. Vidare vill jag njuta af min beundran för din själs höga och förträffliga egenskaper. Och slutligen har jag några frågor att göra dig, på hvilka du

måste svara efter sanning och samvete — om du nämligen vet sanningen och om du eger något samvete.»

»Nå, så fråga då!»

»Och du svarar mig?»

»Ja, om jag finner för godt att göra det. Eljest icke!»

»Nej, min käre puckelrygg, det der löftet duger icke. Hvem kan veta hvad du finner för godt, du? Påfvar och kardinal... Seså, ditt leda odjur, narrar du mig icke till att blifva katholsk igen? Gör icke om det, ty då får du smaka lädertyglarna. Se här! Jag har lösgjort dem från betslet. Akta dig nu!... Hvad var det jag ville säga dig? ... Jo, att du skall säga mig icke blott hvad du finner för godt, utan allt hvad du vet om de saker och ting, som jag spörjer dig om. Vill du det?»

»Nej!» svarade fången trotsigt.

»Jaså! Nå, uppriktighet skadar aldrig. Men... ser du denna?»

Nog kunde Jon Puckel se »denna», om han ville, ty »denna» var en stor sabel, hvilken Hans upplyftade högt öfver sitt hufvud.

Jon Puckel svarade endast med en hatfull blick, men Hans begrep fullkomligt hans mening.

»Nåväl, min förtrollade prins, eftersom du nu ser, att jag svingar min hvassa sabel öfver ditt hufvud, och eftersom du nu hör, att jag ämnar klyfva ditt hufvud, om du icke talar sanning, så hoppas jag, att du säger mig något mera, än du sjelf kan finna för godt. Ser du, jag är isynnerhet nyfiken på en del saker, som du ogerna säger, och därför kan du taga till regel, att ju mindre gerna du omtalar en sak, desto mera angelägen bör du vara att låta mig veta den. Förstår du mig?»

»Ja!» pustade fången, som väl visste, att han icke hade någon barmhertighet att vänta.

»Och du lofvar att tala sanning?»

»Ja!»

»Näväl, så hör då! Hvar är den unge herr Arvid Nilsson?»

»Det vet jag icke.»

»Börjar du redan...», utropade Hans, under det att han låtsade sig vilja hugga till.

»Jag bedyrar, att jag icke vet hvar han är», jemrade sig fången. »Det enda, som jag vet, är att han en gång fans på Väckelsångs kyrkogård, när Dacke var der. Vid Gud, jag vet icke mera.»

»Det var ju alltid något. Således, han var på Väckelsångs kyrkogård. Hvad vederfors honom der?»

»Han blef igenkänd af Dacke.»

»Jaså! Och tillfångatagen kanske?»

»Nej, han flydde.»

»Och Dacke lät honom fly?»

»Dacke skickade tio ryttare att förfölja och döda eller fånga honom.»

»Nå, småningom få vi veta sanningen, tror jag. Näväl, hvad hände sedan?»

»Herr Arvid dödade de nio ryttarne. En enda kom igen med oförrättadt ärende. Han var så sönderhuggen, att vi trodde hans slut vara nära.»

»Jo jo, jag känner till herr Arvids sätt att hugga. Nå, sedan?»

»Sedan skickade Dacke några man till stridsplatsen, för att om möjligt tillfångataga herr Arvid, men han var ingenstädes till finnandes.»

»Nå, sedan?»

»Sedan vet jag intet mera.»

»Jaså, du vill icke tala ur skägget. Nå, bered dig då till att dö.»

»Jag svär vid himmel och afgrund, att jag icke vet någonting annat, än hvad jag nu sagt. Döda mig icke!

Jag har omtalat allt. För alla helgons skull, låt mig behålla lifvet.»

»Nej, du måste dö eller bekänna.»

»Nå, så döda mig då, blodhund», skrek Jon i full förtviflan. »Jag har ingenting att tillägga, om du icke vill, att jag skall ljuga.»

»Det låter du vackert bli, min förtrollade prins! Ljuger du ett enda ord, så gör jag dig ett hufvud kortare. Rena sanningen vill jag veta, förstår du! Nå, efter du säger dig icke veta mera om herr Arvid, så gå vi till min andra fråga. Hvar är jungfru Christina Slatte?»

»Jag vet det icke, nej, vid himlen, jag känner det icke.»

»Det var beklagligt, min vän, ty då måste jag skilja hufvudet från din vackra kropp», yttrade Hans Trädgårdsdräng med köld.

»Skona mig!... Skona mitt lif! Jag vet endast, att Dacke håller henne fången på något ställe, men hvar detta ställe är, det vet endast han sjelf och måhända äfven pater Görän. Ingen af hans anhängare har någon kändedom derom, men alla undra deröfver. Dacke tog henne med sig, när han plundrade och brände Gräskääl, men hvarthän han förde henne, vet man icke, ty han och pater Görän skiljde sig under färden från oss och förde henne bort.»

Alla Hans Trädgårdsdrängs försök att framtvinga mera voro förgäfvade af det enkla skälet, att Jon Puckel verkligen hade omtalat allt hvad han visste. Hvarken genom hotelser eller löften kunde puckelryggen förmås att säga, hvar Christina Slatte befann sig. Visserligen skulle den vanskaplige bytingen icke för samvetets skull hafva tvekat att tillfredsställa Hans med en eller annan osannfärdig historia, men han var alltför rädd om sitt hufvud och sin rygg, för att blottställa dem för en fiendes vrede, om hvilken han af erfarenhet visste, att han plögade släpa sina fångar med sig, tilldess det blef uppenbart, om de ljugit eller icke. Jon

Puckel förutsåg, att Hans icke ämnade släppa honom lös genast efter förhörets slut, och därför vågade han icke uppbygga sin fiende med någon osanning, ehuru hans sluga hufvud visserligen skulle hafva kunnat sammansätta en sannolik historia så godt som någon annan.

»Nå», sade Hans, när alla hans försök visade sig fåfänga, »jag måste väl tro dig då, men befinnes det, att du förteगत något eller ljugit för mig, så bered dig på det värsta. Låt mig eftertänka! Släppa dig lös, det kan jag icke, men . . . hvar skall jag förvara dig?»

Jon Puckel gjorde en sur min och Hans försjönk i djupa tankar, ur hvilka han icke väcktes, förrän en manstark ryttaretrupp hördes komma framåt vägen från Hala-torps kyrka.

Hans for upp ur sin tankfulla ställning och blef med stor glädje varse, att det var herr Måns Johansson och hans femtio ryttare, som nalkades.

En ny tanke föll honom nu in.

»Godt! Godt!» yttrade han förnöjd. »Så vill jag göra. Det blir bäst.»

När Måns Johansson Natt och Dag uppnådde platsen, der Hans hade anställt sitt inquisitoriska förhör med Jon Puckel, stannade han och ropade:

»Du här, Hans?»

»Ja, ers nåd! Och jag har en fånge, som jag vill bedja eder föra till Kalmar.»

Vid åsynen af den bundne puckelryggen utbrast herr Måns i ett muntert skratt, i hvilket en stor del af ryttarne instämde.

»Hvem, har du der, Hans?»

»En förtrollad prins, tror jag», genmålde trädgårdsdrängen lugnt. »Åtminstone förtälja ju sagorna, att förtrollade prinsar äro vedervärdigt fula att skåda, och denne . . . nå, ers nåd ser nog, att han icke är vacker.»

»Ha, ha, ha! Släpp du din förtrollade prins lös, det är mitt råd.»

»Ett dåligt råd, nådige herre, ty karlen är en af Dackes folk och han är väl värd att bevara. Mången nyttig underrättelse kan Germund Svensson, vår konungs fogde på Kalmar, pressa ur hans magra kropp.»

»Jaså! Nå, det förändrar saken. Öfverlemna honom åt mina karlar! De skola nog draga försorg om honom.»

»Jag räknår derpå, ers nåd. För öfrigt har jag några ord att säga eder enskildt, nådige herre.»

»Gerna!» svarade herr Måns och red med Hans några alnar längre fram.

»Nå, min vän!»

»Jag hörde för några dagar sedan, att ers nåd hade med sig ett bref från konung Gustaf till Nils Dacke. Är det sant?»

»Ja, min vän! Än sedan?»

»Jo, jag ville endast fråga, om ers nåd skulle vilja anförtro mig att föra brefvet till Dacke?»

»Bättre budbärare kan jag icke önska. Men har du betänkt, att den som sticker hufvudet i lejongapet, han löper fara till sitt lif?»

»Jag har visserligen besinnat detta, men då jag nu i alla händelser måste begifva mig till Dacke, så anser jag mig vara i någon mon tryggare, om jag kommer såsom budbärare från konungen.»

»Men hvad ärende har du sjelf till Dacke?»

»Jag vill i hans närhet söka efter herr Arvids och jungfru Slattes spår. Den bekännelse, som jag aftvingat puckelryggen, gör det troligt, att Dacke håller dem båda fångna.»

»Redlige man, som så uppoffrar dig sjelf för andra! Gå med Gud! Mätte du lyckas i ditt företag! Se här är brefvet! Säg dessutom Dacke mundtligen att, om han vill

sluta fred med konungen, så kan han infinna sig om fjorton dagar vid Vissefjerda kyrka. Der vilja vi öfverlägga.»

»Edert budskap skall blifva framfördt, nådige herre!»

Raskt återvände Hans nu till sin fånge.

»Min vackre vän», sade han till denne, »innan vi skiljas, har jag en fråga att göra dig, och innan du besvarar den, har jag en varning att gifva dig. Ser du, desse femtio ryttare skola föra dig till Kalmar, och der får du i slottsfängelset invänta min återkomst. Gerdt van Buss är en fångvaktare, som visserligen icke låter dig rymma. Nåväl, nu inser du, att om du icke sannfärdigt besvarar min fråga, kommer jag att, när jag återvänder, exemplariskt straffa dig. Se så! Nu är du vederbörligen beredd att afhöra min fråga, som är denna: hvar fins Nils Dacke i närvarande stund? Svara nu!»

Jon Puckel skulle visserligen gerna hafva svarat med en osanning och en strid föregick inom honom, såsom nogsamnt kunde märkas af de vederstyggliga grimaser, som förvredo hans ansigte.

»Svara!» röt Hans otåligt.

»Dacke är för närvarande i Gullabo.»

»Verkligen?»

»Ja, på Hästmahults' egor.»

»Nå, jag hoppas, att du talat sanning.»

Ryttarne fingo nu taga vård om Jon Puckel och Hans berörde sig till sin färd genom att ladda sin luntbössa och granska sin sabel. När ryttarne voro redo att aflägsna sig, yttrade herr Måns:

»Farväl, min käre Hans! Var klok och försiktig!»

»Helgonen bevare ers nåd... aj, aj, den fördömda katholskheten!»

Redan innan Hans hade brummat till slut denna ganska besynnerliga afskedshelsing, satt äfven han till häst och red med snabb fart bort från platsen.

Tjugotredje Kapitlet.

Konung Gustafs bref till Nils Dacke*.

Det var helt naturligt, att Nils Dacke skulle ega en mängd olika platser, hvarest han kunde hålla till med sina män, då han behöfde hemta sig efter sina gryma ströftåg. Dackehall var i detta afseende icke tillräckligt, ty dels aflägsnade han sig ganska ofta lång väg derifrån, dels låg det i hans välförstådda interesse att icke låta konungens män känna hans vistelseort, och detta mål vans lättast derigenom, att han ofta flyttade sitt hufvudqvarter.

Några af dessa Dackes tillflyktsorter äro nu längesedan förgättna, och hacka eller plog arbeta på de platser, der fordom blodbesudlade svärd slamrade, barnen jollra och leka på de ställen, der i fordomtid den gryme upprorsmannen och hans folk hädade och sviuro i kapp. Vandraren går der förbi utan att ana hvilka laster och brott, som der hafva varit hemvanda i gamla dagar.

På ett och annat ställe är det annorlunda. Der vidlåder Nils Dackes namn jorden såsom en outplånlig fläck, och kvinnor och barn rysa, när de gå der fram, ja, sjelfva foglarna under himmelen sky dessa ställen och folket tror

* För den, som icke är i någon mera betydlig mon bevandrad i denna tids historia, kan det nästan synas, som om vi här i alltför hög grad begagnade oss af en romanförfattares friheter. Dock kunna vi försäkra, att konung Gustaf verkligen skref med herr Måns Johanson ett bref till Dacke med förslag om förlikning. Vi hafva således icke begagnat oss hvarken af någon poetisk eller prosaisk frihet. Se Sylvanders Kalmars Historia, del 6, pag. 213.

så visst, att endast roffoglar kunna trifvas der. Men Gud allena vet, om folket har rätt.

En sådan plats är belägen i Hästmahult i Gullabo församling. Den kallas ännu i dag »Nils Dackes stuga», men någon stuga är det icke i egentlig mening. Det är en jordhåla under en berghäll. Högst uppe på en brant backe ligger en väldig sten och under denna är hålan belägen. Trakten är vild och ödslig samt starkt kuperad, så att Nils Dackes stuga synes hafva varit en ganska trygg tillflyktsort.

Några dagar efter uppträderna vid Halatorps kyrka inbjuda vi läsaren att i vårt sällskap besöka Dackes stuga i Hästmahult. Dagen var het och varm, men ju högre man steg upp på den höga backen, desto mera kunde vinden beskära svalka. Vägen eller, rättare sagdt, stigen var brant och krokig och den vandraren fick icke vara svag eller lat, som skulle kunna i sommarvärmen klättra dit upp till stugan. På åtskilliga ställen såväl i trakten omkring höjden, som vid den besvärliga gångstigen stodo poster utsatta — vilda fysionomier, beväpnade med sablar och bågar eller luntbössor. Nils Dacke hade synbarligen börjat blifva en försigtig general.

Om vi nu, osynliga som vi äro, smyga oss förbi posterna och i vårt anletes svett sträfva upp på backen, aktande oss för att snafva, ty ett felsteg skulle sannolikt förorsaka oss ett lifsfarligt fall — så möter oss en ny svårighet, när det gäller att komma in i hålan. Till en början höra vi ett oredigt sorl af röster, men äro icke i stånd till att upptäcka, hvar de samtalande finnas. Visserligen se vi fyra beväpnade stigmän, en på hvardera af den stora stensidor, och öfverst på klippblocket sitter en femte med luntbössan lutad mot axeln. Men alla fem äro stume som fiskar och sysselsätta sig blott med att speja ut öfver nejden. Slutligen blifva vi dock varse en smal springa vid

ena sidan af stenen. Den är en fot hög och löper nästan vågrätt fram, der stenen och marken borde beröra hvarandra. Det är ingången, föga beqväm, det är sant, men också ganska svår att upptäcka, ty hvem kunde väl föreställa sig, att stigmännen voro nöjde med en port af den beskaffenheten, att man måste lägga sig ned och rulla sig in genom den? Att *gå* ned var icke möjligt, ty dertill var ingången för låg, men *rulla* in kunde man, ty springan hade en karls längd. Vi beqväma oss, visa vår ödmjukhet och rulla oss in i Dackes hof. Det bär nedåt med svindlande fart, men det är icke farligt, ty hålans golf är endast fyra och en half fot under stenens botten.

Sedan vi nu lyckligt och väl hafva kommit in, kunna vi vid skenet af en liten brasa, som brinner midt på golfvet, orientera oss i hålan. Den tyckes hafva en golfyta af omkring fyratio qvadratfot. Väggarna hafva samma utseende som de skrofliga sidorna i en lertägt. Taket utgöres af det stora klippblockets botten. Det är nedsvärtadt af rök och ser dystert och hemskt ut.

Ännu hemskare äro dock de menniskor, som sitta kring den lilla elden. Idel röfvarefysionomier! Der se vi Nils Dacke sjelf och vid hans sida pater Göran, Dackes *skugga*, men också hans *själ*. Bredvid munken sitter Masse i Gitterås och vid Dackes andra sida har Lille-Jösse sin plats. Bland de öfrige igenkänna vi Jon Andersson, Måns Holm (adelsmannen från Väckelsång), Måns och Jöns Hané, Thord Riddare och Holme Gertrudsson. Inalles voro femton personer samlade i Dackes håla. Det var ett sällskap af galgfoglar, som var värdigt en sådan tronpretendent. Att några af dem voro adelsmän, som glömmade sin heder och ära, slutit sig till upprorsmakaren, det ökade ingalunda hofvets glans.

De närvarande voro tydligen församlade hos Dacke för att med honom öfverlägga om upprorets angelägenheter.

»Mig synes», sade Thord Riddare, en man, hvilkens adliga sköld icke hindrade, att han täflade med Dacke i vildhet både till utseende och sinnelag, »mig synes, att vi nu böra gå framåt och företaga någonting allvarligt mot konungen.»

»Nå, hvad vill du då företaga?» sporde Dacke.

»Germund Svensson rustar sig i Kalmar. Vi böra genast draga dit och eröfra slottet. Sådan är min mening.»

»Vi hafva en gång försökt den leken, och med vår nuvarande styrka torde ett nytt försök icke aflöpa lyckligare än det förra.»

»Besinna, att om vi hafva Kalmar i våra händer, så hafva vi dermed halfva riket i vårt våld.»

»Det är sant, men, helgon och martyrer, om vi skulle lida ett nederlag framför Kalmar, så är det ute med oss.»

De öfrige blandade sig nu i samtalet och ehuru meningarna tycktes vara delade, syntes dock Dackes åsigt hafva utsigt att segra. Thord Riddare strök sitt långa skägg och brummade som en björn.

Nu lät pater Göran höra sin skarpa röst.

»Heldre än att sätta allt på spel framför Kalmar, böra vi nu genast vända oss mot Gustaf Olsson Stenbock och Severin Kil, hvilka med en skara af konungens folk draga hit ned från Vestergötland. De äro föga manstarke och vi skola nedgöra dem till den heliga kyrkans ära. *Gloria in excelsis!*»

»Munken har rätt», utbrast Måns Hane. »Jag svär vid min ridderliga ära, att han har rätt. Kulor och lod! Dj—r och h—e! Vi vilja nedgöra Stenbocken och Kilen.»

Öfverläggningen blef emellertid nu afbruten, derigenom att en trashank rullade från öppningen ned i hålan. Efter honom rullade vår gamle vän Hans Trädgårdsdräng och slutligen kom en stigman samma väg. De tre personernas

uppträdande i hålan tvingade upprorscheferne att till en annan gång uppskjuta deras samtal om operationerna.

En smula häpen och bestört steg Hans upp och skakade af sig jorden. De båda stigmännen, som voro mera vande vid detta obehäliga sätt att inträda i en stuga, stodo redan upprätt så godt det lät sig göra under det låga taket, innan Hans ens hade börjat tänka på att stiga upp.

»Hvad betyder detta?» röt Dacke. »Har jag icke befalt, att I skolen låta mig vara i fred? Blixt och tordön! Har jag det eller har jag det icke?»

»Visserligen», svarade en af de båda stigmän, som åtföljt Hans ned i hålan, »visserligen, men vi funno den här karlen, som gick och spejade rundtomkring i skogen och vi ansågo klokast att genast föra honom hit. Kanske är det en farlig persedel, som bör göras oskadlig.»

Dacke vände sig nu mot Hans och fixerade honom skarpt. Detsamma gjorde äfven de öfrige ledamöterna i krigsrådet.

»Hvem är du, karl?» röt Dacke.

Hans låtsade sig blifva mycket rädd.

»Ack, skona mig! Jag har intet ondt gjort. Jag... jag...»

»Tala, karl! Dj—r och h—e! Vill du svara? Hvem är du?»

»Ack, nådig herre, jag är en fattig sate, som råkat illa ut på alla möjliga sätt. Först så... men kanske tillåten I mig icke att tala om det?»

Hans såg så dum ut, att ingen af de närvarande kunde märka, att det var en rol, han spelade.

»Tala!» röt Dacke. »Men skynda dig, innan du blir hängd!»

»Ack, jag stackare!... Skona mig! Se, det var nu så, att jag för några dagar sedan beslöt att gifva mig till Dacken. Jag sade nämligen till mig sjelf: du sliter en hund

här hemma, Måns, medan Dacken och hans karlar må som perla i guld. Och så sadlade jag min häst och red åstad för att söka upp Dacken, han som lofvat befria oss från den omilde konungen och den nya, kätterska gudaläran. Jag red och red, men ingenstädes hittade jag någon, som kunde säga mig hvar Dacken fins. En dag mötte jag en ståtlig karl med femtio ryttare efter sig. Se der har jag Dacken, tänkte jag vid mig sjelf och red glad den ståtliga till mötes. Guds fred, nådige Dacke! sade jag, men han skrattade och sade: icke är jag Dacken, ty jag är konungens trotjenare, Måns Johansson. Men hör på, sade han, ämnar du dig till Dacken, du? Ja, det gör jag, nådige herr trotjenare, svarede jag. Godt, sade han, då kan du taga detta med dig och gifva Dacken. Det är ett bref från kungen. Så sade han och gaf mig ett stort bref . . .»

»Gif hit brefvet, din dume f—n!» utbrast Nils Dacke.

»Nehej, det gör jag inte, så mycket kan jag säga honom.»

»Vågar du trotsa mig?»

»Nehej, men brefvet skall Dacken hafva och åt någon annan lemnar jag det inte, för se kungens trotjenare sade, att . . .»

»Tig, karl, och gif hit episteln, om lifvet är dig kärt! Jag är ju Dacke.»

»Jaså! Nå, se det förändrar saken. Här hafven I det då.»

»Ett bref från kungen!» mumlade de förvånade upp-
rorsmännen. «Hvad mände det betyda?»

Medan Dacke hviskade med pater Göran, fortsatte Hans sin berättelse, af hvilken framgick, att de två trashankarne, som hade i hans sällskap rullat ned i hålan, mött honom i skogen, dragit honom ned af hästen och misshandlat honom, hvarför Hans nu begärde, att de skulle åläggas att

gifva honom skäligen ersättning både för misshandeln och den själavända, han sade sig hafva utstått.

»Tig, karl!» röt nu Dacke. »Blixtar och tordön! Kan du icke hålla din duma trut, medan jag låter läsa brefvet från kungen?»

»Nådig Dacke! Jag tiger som en fisk, förty det är så, att . . .»

»Tig! . . . Läs, fader Göran!»

Patern läste vid eldskenet den oväntade skrivvelsen. Dacke och de andre upprorsmännen lyssnade med stor uppmärksamhet.

»Eftersom det nu är så, att ett rykte har trängt hit upp till Stockholm, förmälände hurusom du, »Nils Dacke, röfvar och plundrar dernere i Småland »och far fram värre än ett vilddjur bland en flock »oskyldiga får, så hafver jag velat dig allvarligen »påminna, att du dig intet längre mot riksens lag »och rätt försyndar, så sant du länge vill känna ditt »hufvud fast på din hals. Det är vår vilja, såsom »vi nu bjude och förmane, att du i all stillhet åter»går till dina fredliga värf och låter din tjufvahop »desslikes detsamma göra. I thy fall vilje vi dig »nåd förunna och intet komma dina svåra och grofva »försyndelser ihog, men med all flit tillse, att du må »något bekomma, hvaraf du ärligen och efter lands »lag och rätt lefva kan. Vill du dig efter detta vårt »bud hörsamligen rätta och åter blifva en trogen »undersåte, såsom du pligtig är, så kan du samman»träda för närmare öfverenskommelsers skull med vår »ärlige och betrodde man, herr Måns Johansson, hvil»ken vår fullmägt och uppdrag har att saken med »dig uppgöra, hafvande herr Måns ock vår befall»ning att med sin budbärare muntligen gifva dig »till känna tid och ort, då och der I träffas kunnen,

»Tillsist vill jag dig eftertryckligen varna, att du
 »denna vår erbjudna nåd icke föraktar, ty den var-
 »der dig aldrig mera erbjuden, utan vill jag i thy
 »fall använda all min kongliga magt, för att dig i
 »mitt våld få till din näpst och bestraffning och för
 »att från jorden din eländiga tjufvahop alldeles ut-
 »rota. Gifvet i Stockholm den 12 Juli anno efter
 »Christi börd det 1542:dra.»

När pater Görän hade slutat uppläsningen af konun-
 gens bref, uppstod ett starkt gny bland upprorsmännen, så
 att det länge var omöjligt att förstå, hvad de menade om
 saken. Dacke och munken hviskade med hvarandra och
 tycktes afhandla viktiga ting, ty de gestikulerade ifrigt och
 när brasan flammade upp, kunde man se, att deras ansigten
 förädde en stark inre rörelse. Slutligen, när det blef möj-
 ligt att göra sig hörd, utropade Thord Riddare:

»Tjufvahop! Han kallar oss tjufvahop. Dj—r och
 h—e! Det ordet skall kosta honom hans kongliga krona.
 Vi äro dock mindre tjufvar än han, ty han har stulit ett
 helt rike. Mätte hexorna rida med honom till Blåkulla,
 den vargen!»

»Han bjuder Dacke nåd, men hvad bjuder han oss?»
 inföll en annan.

»Jo, ett rep eller stegel och hjul!» svarade Jöns Hane.

»Vi vilja bjuda honom samma välfägnad, när vi en
 gång få honom i våra händer.»

»Nej, vi skola steka honom och låta hans lutherska
 prester få ett godt kalas. Den rackarekungen!»

»Föga vinna vi med dylika hotelser,» inföll nu pater
 Görän med sir skarpa röst. »Dacke afslår naturligtvis
 anbudet, men såsom ett lämpligt svar på konungens bref före-
 slår jag, att vi ofördröjligen bryta upp och falla öfver Gustaf
 Stenbock och Severin Kil.

»Det vilja vi», ropade upprorsmännen, den ene högre och vildare än den andre.

»Och vi vilja tänka på att gifva riket en annan konung», yttrade Jon Andersson, den förre anföraren för upproret, hvilken genom munkens och Dackes list hade blifvit förnedrad till ett biträde åt Dacke.

Det är naturligt, att denna förnedring skulle hos Jon Andersson grundlägga och underhålla ett bittert hat mot Dacke. Temligen skarpsinnig af naturen, gissade han snart nog till Dackes plan att blifva konung, och hans ständiga spionerande på Dackes person satte honom i tillfälle att stundom få höra yttranden, hvilka, fällda när Dacke trodde sig ensam, tydligt nog antydde hans innersta afsigter. Det var af denna anledning, som han nu framkom med förslaget att utse en annan konung. Han visste väl, att i närvarande stund skulle ingen enda tänka på att dertill föreslå Dacke.

»Ja, ja», ropade upprorsmännen. »Vi vilja inkalla hertig Albrecht af Mecklenburg och sätta honom på tronen.»

»Nej, den danske kungen vore bättre.»

Åtskilliga andra förslag gjordes, men Dacke hade blifvit dyster och deltog icke i öfverläggningen. Utan tvifvel öfverlade han med sig sjelf, huruvida han nu skulle gifva sina män del af de önskningar och förhoppningar, som bodde i hans hjerta. Pater Göran satt och låtsade å nyo genomläsa konungens bref och tycktes icke ens märka, att ett så viktigt ämne var föremål för öfverläggning.

»Jag menar, att vi skrifva till Svante Sture och erbjuda honom kronan», yttrade Jon Andersson. »Han är en redlig herre och hvilka tjenster hans släkt har gjort fäderneslandet, det vet hvarje man och qvinna i Sveriges rike. Honom vilja vi hafva till konung.»

»Aldrig!» dundrade Dacke.

Upprorsmännen blickade med förvåning på sin anförare, hvilkens ansigte glödde af vrede.

»Vid alla dj—r, aldrig!» återtog Dacke. »Förr skall man få rycka tänderna ur mina käkar och tungan ur min gom, än jag afstår . . .»

Jon Anderssons drag lifvades, ty han märkte, att den af ilska ursinnige höfdingen var nära att förråda sig. De andres ansigten visade intet annat än förvåning, ty de förstodo icke alls, hvarför deras anförare plötsligt hänfördes af ett så vildt sinne. Men den vaksame pater Göran fattade plötsligt Dackes arm och hindrade honom derigenom från att blotta sina planer. Patern hviskade i hans öra:

»Du rasar, min son . . .»

»Men,» hviskade Dacke tillbaka, »de vilja omintetgöra . . .«

»De omintetgöra ingenting, min son. Var lugn!»

Upprorsmännen, som sågo Dacke och munken stadede i enskild öfverläggning, började åter tala om Jon Anderssons förslag. Ingen annan än Jon Andersson gaf akt på de hviskande, men han befann sig så långt borta, att han icke kunde höra något af hvad som talades mellan munken och hans lärjunge.

»De omintetgöra ingenting, min son,» hade patern hviskat.

»De välja en annan kung, om de få lof.»

»Bah! Du misstager dig.»

»Hörden I då icke, fader?»

»Hvad?»

»De vilja ju skrifva till Svante Sture och erbjuda honom kronan.»

»Låt dem skrifva, eller rättare: skrif sjelf!»

»Jag? Till Svante Sture?»

»Ja, min son!»

»Och erbjuda honom kronan?»

»Ja!»

»Ären I galen, pater Göran? Han skall antaga vårt anbud och...»

»Han skall *icke* antaga det.»

»Ha!»

»Nej, han skall vägra, ty han skall anse det vara oädel att uppträda som upprorsman mot konung Gustaf.»

»Tror du det, munk?»

»Jag är säker derom. Annorlunda vore det med till exempel hertigen af Mecklenburg. Han skulle säga ja, men Svante Sture måste säga nej, om han icke vill blifva otrogen mot sitt eget jag.»

»Nåväl, pater, om jag således skrifver, så är det...»

»Blott en list, min son!»

»Jag vill tro er och handla derefter.»

»Hafva väl mina råd någonsin bekommit dig illa?»

»Aldrig!»

»Lyd då äfven denna gång! Om du motsätter dig förslaget att erbjuda Svante Sture kronan, skola dina anhängare börja att misstänka dig, men om du går in på deras förslag, skall du så mycket mera hemlighetsfullt och tryggt kunna arbeta för ditt eget uppstigande på tronen.»

»Godt! Jag förstår eder.»

Och nu vände Dacke sig till sina män, äskade ljud och sade:

»Jag hade visserligen tänkt erbjuda kronan åt min bundsförvandt hertig Albrecht af Mecklenburg, men då jag nu finner, att eder håg mera står till Svante Sture, så har jag beslutat skrifva till honom och bedja honom för rikets välfärds skull låta oss välja honom till vår konung. Vi draga nu ofördröjligen uppåt Småland, men så snart vi få en ledig stund, skall Pater Göran uppsätta brefvet... Och nu, vänner, samlen vårt folk! Inom en timme måste vi vara på väg.»

Jon Andersson var den ende, som visade något missnöje med Nils Dackes beslut. De öfrige jublade, liksom om de redan hade stött Gustaf från tronen. Jon Andersson var dystert och sade intet. Han grubblade i sitt sinne öfver bevekelsegrunderna till Dackes eftergifvenhet, men han var oförmögen att förstå, huru dermed förhöll sig.

Männen aflägsnade sig småningom och kröpo ut ur hålan. Snart funnos qvar endast Dacke, pater och Hans Trädgårdsdräng.

»Jag skulle ödmjukast fråga . . .,» började Hans med väl spelad enfald.

Nu först blef Dacke honom varse och röt:

»Hvad vill du?»

»Ack, nådig Dacken, jag skulle vilja hjälpa till att drifva bort kungen.»

»Jaså! Nå, pater, stick in karlen någonstädes i våra led och kom sedan tillbaka hit! Vi vilja öfverläggga.»

Pater Görän vinkade åt Hans att följa med honom. Båda aflägsnade sig ur hålan, men Nils Dacke satt qvar och blickade tankfullt och dystert in i den slocknande elden.

Tjugofjerde Kapitlet.

Dackes framgångar.

Det kan naturligtvis icke vara vår afsigt att i denna vår berättelse i detalj skildra alla tilldragelserna under den olycksaliga Dackefejden. Vi hafva redan förut erinrat derom och upprepa det nu, då vi måste låta flera månader gå förbi, innan vi å nyo uppsöka våra vänner. En kortfattad

öfversigt af händelserna under dessa månader torde emellertid vara nödvändig, för att sätta läsaren i tillfälle att förstå vår berättelse om Dackefejdens sista dagar.

När Dacke bröt upp från Gullabo, tågade han med sin till 1000 man uppgående bondehär i snabba dagsmarscher uppåt Småland. I Wexjö befunno sig då Gustaf Stenbock och Severin Kil med 60 ryttare och 10 rotar knektar. På grund af Görans listiga råd lät Dacke ett par af sina trognaste män begifva sig i förväg till Wexjö och der gifva sig ut för att vara öfverlöpare från Dackes läger. Patern hade gifvit dem noggrana instruktioner och i enlighet med dessa inbillade de Gustaf Stenbock, att Dacke endast hade med sig en handfull ryttare och en obetydlig skara odisciplineradt och ööfvadt bondfolk. Stenbock och Kil heshöto på grund häraf att draga ut från Wexjö och öfverraska Dacken genom ett hastigt öfverfall. Icke långt från Bergqvara gård mötte de bönderne och blefvo nu först underrättade om bondehärens öfverlägsna antal. Med häpnad sågo de framför sig, icke en ööfvad och oordnad flock af bönder, utan en väl rustad, skickligt ordnad och förträffligt anörd här. Emellertid var det för sent att draga sig tillbaka. Med stor djerfhet angrep Stenbock bönderne, men blef snart omringad af der stora mängden. Stor manspillan skedde på båda sidor. Stenbock sparade sig icke, men att segra var för honom en omöjlighet. Med nöd förmådde han och en del af hans folk slå sig igenom till Bergqvara slott. Om nu Dacke hade begagnat sig af sin seger, förföljt Stenbock och intagit slottet, innan det kunde hinna sättas i försvarstillstånd, skulle hela denna afdelning af konungens här hafva varit utan räddning förlorad. Men Dacke dröjde några dagar, innan han ryckte an mot slottet, och detta dröjsmål beredde Stenbock tid att nödortfigt befästa slottet. Nu förlade Dacke en del af sitt folk omkring Bergqvara, som ordentligt belägrades och afskars från all förbindelse med den yttre verlden, men sjelf drog han

med den andra delen af sin här till Wexiö, dit han hade sig till mötes stämt allmogen i Wessbo, Sunnerbo och Östbo härader.

Efter denna framgång bemödade sig Dacke att mer och mer ordna sin här efter krigsskick och företaga sina fälttågsrörelser med sammanhang och beräkning. Hans här steg nu till 2,500 fullt beväpnade bönder och dessutom ett med goda vapen och hästar utrustadt rytteri, vid hvilket icke allenast ett antal svenske adelsmän hade tagit tjänst, utan hvori ingingo hjälptrupper från Danmark och Tyskland. Öfverallt finner man spår af en militärisk skicklighet i det helas ledande, hvilken svårligen kan tillskrifvas Dacke och hvilken, om den icke ledde sitt ursprung från någon med konungen missnöjd adelsman, som slutit sig till Dacke, helt visst berodde derpå, att någon af Dackes utländske gynnare (Lybeck, kejsaren, hertig Albrecht m. fl.) hade tillsändt honom någon i krigiska värf erfaren man, som under en eller annan förklädnad stod vid Dackes sida. Hela bondehären delades i två afdelningar eller fylken. Lille-Jösse stod i spetsen för den ena och Dacke sjelf för den andra. En lifvakt af de trognaste och dugligaste unge män omgaf nu Dackes person. En sträng ordning infördes i hären. Den aldra minsta olydnad straffades med döden. Mer och mer höjde Dacke sig öfver de öfrige anförarne och det dröjde icke länge, förr än hans vilja var hela härens enda lag. Pater Göran stod troget vid hans sida och det var egentligen den sluge munkens goda råd, som gjorde, att Dacke steg så högt i härens ögon. Aldrig skulle den på hufvudets vägnar underlägsne Dacke sjelf hafva förstätt att hos sina män väcka denna fruktan, denna beundran, detta förtroende till hans kraft och lycka.

Sedan Dacke hade genom en nedrig list — ett låtsadt stillestånd, som skulle räcka ända till den 1 November — lockat Gustaf Stenbock att lemna Bergqvara och tåga till Vestergötland, intog Dacke Bergqvara slott och slog ihjel

konungens fogde och alla hans män. Thure Trolles fru, som låg sjuk efter sin barnsbörd, jagades upp ur sjukbädden och ut i skog och mark. Måns Johansson Natt och Dag ryckte från Östergötland ned i Småland med två fänikor knektar och resetyget* — det senare blott 100 man starkt — för att förena sig med Gustaf Stenbock och Johan Thuresson Roos, hvilka han trodde ännu befinna sig i närheten af Bergqvara, eller i värsta fall med Germund Svensson i Kalmar, hvarefter, enligt Natt och Dags plan, de förenade trupperna skulle den 1 November — då ofvannämnda stillestånd ändades — gemensamt angripa Dacke. Planen var god och skulle utan tvifvel hafva kunnat med framgång utföras, om icke Dacke hade på pater Görans råd begagnat sig af en list, som den ärlige herr Måns Johansson Natt och Dag icke förmådde genomskåda. Måns Johansson trängde djupt in i Kinds härad och ända ned till Kisa, utan att möta något motstånd. Der infunno sig hos honom några af Dacke utskickade bönder, hvilka under sken af dumhet och ödmjukhet med tårar anropade Natt och Dag, att han måtte bedja för dem hos konungen, förskaffa dem hans nåd och försona dem med honom. Måns Johansson trodde dem om godt, lofvade dem å konungens vägnar tillgift och ålade dem att anskaffa lifsmedel åt hans här, hvartill de också förklarade sig villige. Under tårar af låtsad rörelse togo bönderne afsked, men Måns Johansson Natt och Dag ansåg sig nu kunna vara trygg, slog läger i skogen och väntade på den utlofvade provianten. Denna lät också icke länge vänta på sig, ty bönderne återkommo snart, medförande stora förråder, men dervid bespejade de lägret, underrättade sig om härens styrka och en mängd andra viktiga saker, hvarefter de inberättade allt för Dacke. På detta sätt förgingo några dagar, under hvilka lägret upprepade gånger försågs med

* Rytteriet.

proviant, bespejades och — af Dacke helt och hållet inneslöt genom bråtar och skogsfällningar. Först när det var för sent, insåg Måns Johansson sin dumhet. Han var med sin lilla här helt och hållet i böndernes våld och för honom och hans folk var intet annat att vänta än död eller fångenskap, ty på andra sidan om bråtarna funnos tusentals bönder, färdige att nedhugga hvar och en; som försökte tränga igenom. Ställningen var förtviflad. Då lyckades det de belägrade att fånga en bonde, hvilken med svärd på strupe tvingades att visa dem en väg till räddning. Han uppenbarade då för dem en lönstig, hvilken bönderne icke hade igenstängt med bråtar, emedan de sjelfve ämnade på den intränga i lägret. Måns Johansson lät nu sin här bryta upp. Främst gick resetyget och det lyckades verkligen rytterne att komma ut och undfly blodbadet. Men när det af till största delen tyska knektar bestående fotfolket kom till mynningen af stigen, öfverföllos de af bönderne. Ett tusen man stupade och ganska få voro de, som undkommo.

Nu sammandrog konungen tre stora härar, den ena i Vadstena, den andra i Linköping och den tredje i Jönköping. Meningen var, att alla tre skulle samtidigt inbryta i Småland och omringa Dacke. Till befälhafvare sattes riksmarsken Lars Siggesson (Sparre) och Johan Thuresson (Roos) och konungen skref till dem ett bref, hvori han bland annat förmanade dem, »att de icke skulle angripa bönderne inom deras bråtar, utan heldre gå omkring bråtarna; äfven se sig väl före, då de framdrogo genom skogsbygder, att icke bönderne stälde sig på sidorna af vägen och öfvergöto dem med pilar och skäp, såsom deras sed var. De skulle likväl ej vara alltför rädde för hvar buske, emedan de väl kände det gamla ordspråket, att den som rådes rör hvar buske kommer sent till skogs. Vidare skulle de akta sig för städernas och presternes list.» Visserligen tillfogade

denna här bönderne icke liten skada, men den led sjelf icke mindre.

Vid Haddetorps by i Slaka socken vid Linköping hade 300 bönder slagit läger. Tidigt en morgon stormade Abraham Eriksson Lejonhufvud och Botvid Larsson Anker in i byn, tände eld på husen och brände hela bondhopen inne. Icke långt från Haddetorps by voro 300 andra bönder lägrade i skogen under befäl af Lille-Jösse sjelf. Lejonhufvud och Anker stormade dit, sedan de hade väl förrättat sitt gryma värf inne i byn. Men här satte bönderne sig till motvärn och först efter en hård strid intogs lägret. Ett stort byte af allt hvad bönderne hade röfvat i Östergötland föll i segervinnarnes händer.

Oaktadt denna och andra små fördelar, som konungens folk tillkämpade sig, led dock den kungliga hären obeskrifligt. Den blef nästan omringad, började lida nöd och kunde icke få något säkert bud hvarken från eller till konungen. Dock gjorde Dackes egna motgångar, att han önskade en tids stillestånd, för att ånyo rusta sig. Under sken af ånger och längtan efter försoning begärde han ett sammanträde med konungens råd och öfverstar, för att öfverlägga om fred och förlikning mellan honom och konungen. Aldrig var det dock hans mening att hålla denna fred, utan hela tillställningen var en af pater Göran upptäckt list, genom hvilken Dacke hoppades få både tid och lägenhet att rusta sig till ett nytt fälttåg på våren 1543. »Freden» afslöts verkligen i Slätbacka den 7 oktober och stadfästades af konungen å Stekeborg den 14 oktober 1542*.

Att Dacke icke menade allvarligt, när han ingick denna fred, det bevisas bland annat af de våldsgerningar,

* I stadfästelsebrevet säger konungen, att han till denna freds afslutande funnit sig föranlåten af anslag från Christian Tyranns barn, hvilka traktade efter riket.

som ännu alltjemt begingos af hans kringströfvande skaror. Jöran Gyllenstjernas gård Fogelvik uppbrändes. Ölands lagman, Johan Kyle, och Ölands fogde, Jöns Nilsson, ihjelslogos. Åtskilliga adliga slott plundrades på Dackes befallning. Visserligen utgaf Dacke ett offentligt förbud mot all plundring, men det skedde endast för att bevara skenet. Hans underbefälhafvare hade hemliga instruktioner af annat innehåll. Det var svårt nog för Dacke att inför konungen och hans män bemanla dessa oupphörligt upprepade fredsbrott, men det lyckades honom, derigenom att han åtskilliga gånger bestraffade sådana förseelser, som han sjelf hade befalt. Så fick Måns Hane med lifvet umgälla sin lydriad för Dackes hemliga befallningar. Han blef skjuten på Dackes bud och enligt pater Görans hemliga råd.

En annan omständighet, hvilken bestyrker vår åsigt, att hela freden endast var en listig tillställning af Dacke, är den, att han fortsatte sina krigsrustningar under hela vintern och att han tog ny ed af allmogen vid ett ting i Vexjö.

Naturligtvis kunde icke konungen i längden vara okunnig om de rustningar, som Dacke förehade, och detta så mycket mindre, som tidender kommo till Stockholm, att Dacke med sin 1000 man starka bondehär i slutet af januari månad stod utanför Kalmar. Den djerfve upprorsmannen sträckte sitt läger från Skälby ($\frac{1}{4}$ mil norr om Kalmar) öfver Perstorps ladugård ända fram till staden. På Kalmar slott fans då icke större styrka än 100 man, af hvilka de fleste voro skottske legoknektar, hvilka fruktade bönderne och fegt vägrade att förfölja dem in i skogarna. Dacke visste detta och trodde sig kunna skrämman fogden till att uppgifva slottet, men Germund Svensson Some saknade hvarken rådighet eller mod. Med våld kunde han ingenting uträtta för att fördrifva bönderne, men han tog med framgång sin tillflykt till list. Han sökte vinna tid

genom underhandlingar, ja, han sammanträffade till och med personligen med Dacke på Skälby ladugård.

»Hvi hafven I», yttrade herr Germund vid detta möte, »hvi hafven I eder sådant uppror företagit och på hvem förliten I eder?»

»Jo, det vill jag säga eder», genmålde Nils Dacke spotskt, »att kejsaren sjelf, hertig Albrecht af Mecklenburg, Berend von Mehlen, den gamle erkebispnen Jöns Svinefot och staden Lybeck hafva tillskrifvit mig, att de på första vårdag skola komma mig till hjelp med skaror af krigsfolk.»

Samtalet fördes å Germund Somes sida med så stor skicklighet, att Dacke lofvade hålla den dagtingan, som han med riksens råd hade i Slätbacka ingått förliden höst. Troligt är, att Germund Svensson vann detta genom ett låtsadt djerft förlitande på, att konungens här, som ännu låg sammandragen i Östergötland under Lars Siggesson Sparres befäl, snart skulle komma Kalmar slott till hjelp och undsättning.

Emellertid vågade Dacke icke nu skrida till uppenbara fiendtligheter, utan måste åtnöja sig med att under vänskapens mask helt och hållet innesluta och tillspärra slottet. Om detta skulle kunna ske, måste han intaga Öland och uppressa dervarande allmoge. Under skydd af den ingångna dagtingan begaf han sig öfver sundet till Öland, uppviglade allmogen samt tillsatte egna fogdar öfver ön. Derefter återvände han till Kalmar och slog läger i byarna Hagby, Perstorp, Skälby och Elfverslösa i närheten af staden. Men Germund Some gjorde ett utfall, intog en del af lägret samt nedhögg Dackes höfvidsman Peder Spennare och tretio bönder, hvilkas kroppar han lät stegla på norra åsen utanför Kalmar*. Då ansåg Dacke rådligast att draga sig tillbaka.

* Denna kallas ännu i dag Spennarebacken.

Vid Kläckeberga förlade han den ena afdelningen af sin här och vid Hossmo den andra. Kyrkorna på dessa båda ställen voro inrättade af urgamla förskansningar och fingo nu tjena till att befästa upprorsmannens läger.

Germund Svensson Some underrättade konungen om sin ställning och erhöll löfte om hjälp »så snart vattnet blef öppet». Konungen skref: »I gode karlar skolen intet tvifla, vi vele näst Guds hjelp innan kort tid göra en god undsättning». Emellertid inväntade Some icke uppfyllandet af konungens löfte. Den 2 mars ryckte han ut mot lägret i Kläckeberga med en fänika af 300 man, sammansatt af 63 knektar och bösseskyttar, 40 fogdekarlar och resten borgerskap från Kalmar. Lägret stormades och intogs. Bönderne nedhöggos eller drefvos på flykten.

Denna djerfva och lyckligt utförda bedrift tvingade Dacke att bryta upp äfven lägret vid Hossmo. Med återstoden af sitt folk tågade han till Högsby.

Samtidigt med Dackes tåg mot Kalmar i Januari månad hade två andra afdelningar af hans här tågat upp i Östergötland för att eröfra landet och intaga Stekeborg. Den ena af dessa hopar utgjorde minst 800 man och stod under befäl af en Erik Larsson. Svante Sture förde befälet å Stekeborg och hade knapt erhållit kunskap om Erik Larssons antågande mot slottet, förrän han ryckte dem till mötes med sin till antalet underlägsna, men hjeltomodiga skara. Manligen kämpade här konungens män mot den öfverlägsna fiendehopen, men när Sture under stridshvilet märkte, att Erik Larsson afsände en stor skara — det säges 500 man — för att afskära honom från slottet, drog han sig med stor hast tillbaka in i slottet. Bönderne följde efter och lägrade sig i ladugården, hvarigenom Svante Sture var innestängd inom slottets murar och vallar. Ännu ett utfall försöktes, men utan framgång. Genom vattenbrist och saknad af proviant försattes Svante Sture i en förtvif-

lad ställning och snart hade han ingen annan utväg än att gifva sig och konungens slott i fiendens hand. Ett nedrigt förräderi räddade dock slottet åt konungen och Svante Sture från skymfen att gifva vika för en sådan fiende.

Erik Larsson infann sig nemligen i hemlighet hos honom och anropade honom, att han måtte blifva upptagen i konungens tjänst, endast begärande, att Sture tillika med de andre män, som med honom voro i slottslofven å Stekeborg, skulle gifva honom bref på säkerhet till lif och gods. Svante Sture, som visserligen kände afsky för förrädaren, gick dock med naturlig glädje in på förslaget. Lejdebrevet uppsattes och undertecknades af Svante Sture, Måns Svensson Some (broder till fogden på Kalmar), Peder Nilsson m. fl. Dagen derpå hemförlofvade Erik Larsson bönderne och Stekeborg var räddadt.

När våren kom, hade konungen betydliga härar samlade på olika ställen och färdiga till gemensam handling mot Dacke. I Vadstena låg Johan Thuresson Roos med en väldig här. I Kalmar slott hade Germund Svensson 500 tyska samt 200 svenska och skottska knektar. Å Stekeborg hade Svante Sture dragit till sig 2,000 man. Gustaf Olsson Stenbock hade samlat hela frälset i Vestergötland, en mängd af konungens der förlagde knektar samt en del från Tyskland värfvadit krigsfolk. Dalkarlarna, 2,000 man starka, hade brutit upp och förenat sig med Johan Thuresson Roos i Vadstena.

Konungen kunde således med mera lugn motse framtiden, än som på länge hade varit hans lott. Dackefejden i det inre af landet och hvarjehanda trassel i utrikespolitiken berättas hafva under Dackes framgångrikaste tid hösten 1542 gjort konungen så ledsen vid sitt rike, att han beslöt öfvergifva Sverige, köpa sig ett riddaregods i Tyskland och nedsätta sig der. Han samlade sina egodelar i Stockholm och gaf till och med befallning åt krigsmagten att bryta

upp från Småland till Stockholm för att skydda hans afresa. De tvåtusen dalkarlarna, som frivilligt bröto upp till hans hjälp, uppmuntrade honom något. Adelns böner och löften om det bästa och trognaste bistånd bevekta honom fullkomligt. Han qvarstannade hos sitt ostyriga folk.

Men när våren inbröt 1543, var äfven Dacke rustad till nya strider och nytt sträfvande efter konungakronan.

Tjugofemte Kapitlet.

Hvad Arvid såg i klosterkapellet.

Länge sväfvade Arvid Nilsson mellan lif och död, två magter, som kämpade om honom en fruktansvärd strid. Hans kropp hade i striden blifvit helt och hållet öfverhöljd af sår och det var ett underverk, att hans lif blef räddadt. En svår sårfeber instälde sig och förvärrade det onda, minskande möjligheten att göra honom helbregda.

Stor var den omsorg, med hvilken de vänlige munkarne vårdade honom. Dag och natt vakade alltid en af dem vid hans plågoläger. I klostrets laboratorium tillreddes alla de läkemedel, hvarmed den medicinska vetenskapen, som då låg i linda, förstod att behandla slika åkommor. Ingenting sparades för hans återställande till helsan.

Småningom segrade, oaktadt alla svårigheter, munkarnes omsorger och patientens starka natur öfver sjukdomen, men när Arvid första gången återfick sitt medvetande, hade månader gått förbi. Efter en lång och stärkande sömn, till hvilken hans sanslöshet slutligen hade öfvergått, slog han upp ögonen och blickade omkring sig. Han såg då, att han befann sig i en liten cell, som inneslöts af fyra

nakna väggar. Framför honom öfver sängen hängde en Christusbild och utgjorde denna rumets enda prydnad. Naturligtvis hade han till en början intet minne af hvad som hade vederfarits honom före hans sjukdom. Att han varit sjuk och nära döden, det kände han inom sig och derom talade äfven hans stora mattighet och brist på krafter, men hvilka de tilldragelser voro, som hade bringat honom i denna bedröfliga situation, derom hade han icke någon aning.

»Min Gud! Hvar är jag?» hviskade han nästan ohörbart.

Huru ringa det ljud än var, som gick öfver hans läppar, var det dock tillräckligt att ur hans djupa tankar väcka en munk, som satt bakom hans hufvudgärd. Munken steg upp och trädde fram till sin patient.

»*Gloria in excelsis!*» utropade klosterbrodern, när hans öga mötte den sjukes lugna blick. »Du har vaknat. Huru befinner du dig, min son?»

»Jag är så matt... så matt. Men... hvem är du?»

»Jag är en ringa Guds tjenare. Mina klosterbröder nämna mig Botvid.»

»Är jag då i ett kloster?»

»Ja, min son!»

»Men... har jag drömt, att konungen upphäft alla kloster? Jag måtte hafva drömt det. Ack, jag har sofvit länge.»

»Du har genomkämpat en svår krankhet, min son. Tacka Gud för din räddning! Nära döden har du varit.»

»Har jag blifvit sårad?»

»Hela din kropp var ett enda sår.»

»Hvem hade tillfogat mig det? Jag minnes ingenting.»

»Vi veta ingenting derom.»

»Besynnerligt!»

»Se här! Förtär denna välgörande dryck och försök att ånyo insomna!»

Lydig som ett barn, lät Arvid munken räcka honom bägaren med den helsogifvande drycken. Knappt hade han tömt bägaren, förr än han föll i sömn. Ett helt dygn förgick, innan han å nyo uppvaknade, men, när det skedde, kände han sig starkare än förra gången. Pater Botvid var äfven då hos honom.

»Vördige fader», hviskade Arvid, när han blef varse munken, »jag tycker, att jag känner lifvet återvända i mina lemar.»

Munken såg upp från den stora volym, hvori han läste, och svarade:

»Du är nu frisk, min son, och behöfver endast hemta krafter.»

»Huru lång tid åtgår dertill?»

»Några månader, min son!»

Arvid försjök i inre betraktelser. Plötsligt frågade han:

»Sedan huru många dagar befinner jag mig här?»

Patern blickade förvånad upp ur boken.

»Dagar? Min son, du är här på den femte månaden.»

»Omöjligt!»

»Så förhåller det sig likväl. Du har hela tiden varit sanslös.»

»Och I hafven vårdat mig under hela denna tid?»

»Icke jag allena, utan alla klosterbröderne gemensamt.»

»Hafven tack!... Hafven hjertlig tack!»

Åter försjök Arvid i betraktelser. Han försökte att påminna sig, hvad som hade tilldragit sig och hvarför han blifvit sårad, men till en början var allt i hans minne så sammanblandadt, att det likrade ett kaos, ur hvilket han icke förmådde afskilja någon bestämd och tydlig bild. Efterhand som hans krafter tilltogo, återvände emellertid minnet och slutligen kom en dag, då allt var för honom klart.

Han påminde sig nu, huru han hade sökt efter Christina Slatte, huru han spionerat på Dacke vid Väckelsångs kyrka, huru han hade blifvit igenkänd och nödgats fly, huru Dacke hade sändt tio ryttare att förfölja honom och huru han, efter att hafva besegrat och dödat de nio samt drifvit den tionde på flykten, hade sjelf fallit på valplatsen. Allt stod så tydligt och klart för hans ögon, som om det hade skett i går.

»Gud!... min Gud!» hviskade han, ty han var ännu för svag att kunna tala högt eller ropa.

»Hvad är det, min son?» sporde priorn Sigfrid, som denna dag sjelf vårdade sin skyddsling.

»Ack, vördige fader», sade Arvid. »Jag påminner mig nu allt.»

Priorn förstod icke hans tankegång.

»Huru? Hvad är det du påminner dig, min son?»

»Allt hvad som skett, tilldess jag, dignande under mina sår, föll ned på höjden, der jag blef funnen af eder.»

»Min son», yttrade priorn allvarligt, »jag anser, att du icke bör sysselsätta dina tankar med dessa ting. De oroa dig och motarbäta den välgörande verkan af våra läkemedel.»

»Kan man väl låta bli att tänka? Kan en menniska befinna sig i ett fullkomligt tanklöst tillstånd?»

»Nej, min son! Men vi hafva medel, hvilka kunna fördrifva sådana tankar, som äro syndiga eller eljest kunna lända till skada.»

»Mina tankar äro i denna stund så smärtande och plågsamma, att I verkligen skullen göra mig en god gerning genom att säga, hvilka dessa medel äro.»

»Vet du det då icke, min son? Ah! Jag glömde, att du tillhör dem, som hafva öfvergifvit vår kyrka. Dock... beder man icke någon gång äfven bland kättarne? Är bönen eder obekant?»

»Bönen! Ha, munk, du nämnde der något, som vi lutheraner förstå oss på bättre än I katoliker. I bedjen till edra helgon, men vi bedja till Gud sjelf.»

»Nåväl, min son,» yttrade patern saktmodigt och mildt, »bed då till Gud! Det är mitt råd. Bönen skall skingra dina svärmodiga tankar.»

»Förlåt mig, vördnadsvärde man, om jag nyss sårade dig genom jämförelsen mellan din kyrka och vår i fråga om bönen.»

»Ack, menskliga ord kunna icke såra mig, ty Christi kärlek bor i mitt hjerta... Men, min son, jag menar, att du i dag är så återstæld, att du kan njuta någon föda. Det vin och de lätta soppor, hvarmed vi under din sanslöshet hafva nödortfigt uppehållit ditt lif, torde nu icke längre vara tillräckliga för dig.»

»Jag känner mig verkligen hungrig.»

»Då går jag att tillreda åt dig någon passande rätt. *Pax vobiscum!*»

Arvid fick sin »passande rätt», åt den och stärktes deraf, isynnerhet som priorn lät den åtföljas af en liten bägare oförfalskad vin.

Den ena veckan förgick efter den andra. Arvids tillfrisknande gick mera långsamt, än man kunde hafva förmodat. Frisk var han visserligen i det afseendet, att han icke led af någon särskild åkomma, men han led af brist på krafter. Endast småningom återvände de. Orsaken dertill var emellertid ingalunda att söka i någon bristfällighet i den vård, som han fick af munkarne åtnjuta, ty denna motsvarade fullkomligt den ståndpunkt, på hvilken läkekonsten då för tiden befann sig. Nej, Arvid led af ett ondt, som härjade hans själ, och det var just detta onda, som lade hinder i vägen för ett snabbt återvinnande af krafterna. Detta onda var tanken på Christina Slatte.

För Arvid var det nämligen en utesäglig plåga att

tänka på, huruledes nu många månader hade förflutit efter hennes tillfångatagande af Dacke. Oupphörligt både natt och dag förföljdes han af den tanken, att hvarje försök till den sköna kusinens räddning nu skulle komma — för sent. Derom drömde han om natten, när han någon gång kunde somna in, men oftast låg han vaken från solens nedgång till dess uppgång, vridande sig på sitt läger och med ångest tänkande på ungmön och hennes öde. Till en början gjorde emellertid den ständiga närvaron af en munk i cellen, att han måste lägga band på sig sjelf, ty han ville för intet pris i världen låta munkarne blicka in i hans själ och se det bottenlösa djup af smärta, som bodde der. Han visste nämligen, att munkarne skulle tillskrifva hans lutherska religion orsaken till den förtviflan, för hvilken han var ett rof, och han älskade alltför mycket sin kyrkas lära och var alltför finkänslig i sitt hjerta, för att vilja framkalla de välmenande munkarnes försök att öfvertyga honom om den lutherska lärans svaga sidor i jemförelse med den katolska.

Men i den mon tillfrisknandet fortgick, blefvo äfven munkarnes besök i hans cell mindre talrika och långvariga. När då Arvid befann sig ensam, kunde han icke tillbakahålla sina tårar. Den ena gången efter den andra hängaf han sig åt dessa utbrott af förtviflan, hvilka medföra en lindring, emedan de trötta själen och minska hennes förmåga att lida.

Redan var vintern nära till ända, innan Arvid hade så mycket återhemtat sig, att han af sina läkare, munkarne, erhöll tillåtelse att gå ut. Priorn inbjöd honom också att bevista messorna i det lilla kapellet, men Arvid afslog höfligt detta anbud och gick heldre för sig sjelf ut i den vilde och ensliga skogen, der han fritt kunde öfverlemna sig åt sina sorgliga tankar och der icke åsynen af klosterbrödernes om inre frid vittnande anleten ökade hans egen sak-

nad af fridens ovärderliga gåfva. Under de ensliga vandringsarna i skogen voro hans tankar oafåtligt hos den sköna kusinen och han upprepade tusende gånger till sig sjelf den frågan, hvar Christina väl nu månne vara och huru hon hade det stält för sig, men aldrig fann han något svar, som kunde synas med sannolikhet vara det rätta. Väl förespeglade hoppet honom någon gång, att Hans Trädgårdsdräng kunde hafva upptagit hans genom sjukdomen afbrutna arbete och möjligen redan befriat Christina, men han förkastade genast detta antagande såsom alltför otroligt, emedan han alltför väl mindes alla de svårigheter, med hvilka han sjelf kämpat under den tiden, då han ännu hade krafter nog att söka efter den förlorade kusinen.

Slutligen ledsnade han vid promenaderna i skogen, ty hvarje sjungande fogel påminde honom om hans egen för alltid förlorade lefnadsglädje. De fladdrande fjärilarna och de surrande insekterna erinrade honom om hans egen tunga sorg. Han tröttnade vid att afundas ekorrarna, som i yster glädje hoppade från gren till gren. Med dystert sinne begaf han sig hem, fast besluten att icke mera lemna sin kammar, förr än han återvunnit sina krafter så mycket, att han kunde för alltid öfvergifva den och företaga färden till Kalmar.

Det var en temligen mild vårafton i slutet af Mars, då Arvid med nyssnämnda beslut i hjertat trädde in i stugan, der hans cell var belägen. Han satte sig ned på den hårda träbänken och blickade ut på den öppna platsen, öfver hvilken aftonens skuggor började alltmera lägga sig. Den lilla kyrkan låg derborta på andra sidan om den öppna platsen och såg så vänlig ut, att Arvid nästan tyckte, att den vinkade honom att komma i dess famn. Då började klockorna ljuda, kallande munkarne till aftonsång. Ljus tändes i kyrkan och från sina skilda celler sågos munkarne vandra bort till templet. Arvid kände en obetvinglig lust att följa efter dem. Han reste sig häftigt upp.

»Bah! Jag är ju lutheran,» yttrade han och satte sig åter.

Dock fick han ingen ro för sitt begär att sluta sig till den andäktiga lilla hopen, som gick att i templet tillbedja Gud. En röst i hans inre sade:

»Är icke Gud öfverallt? Är han icke också i detta lilla kapell? Och skall han väl med mindre välbehag mottaga min bön, därför att den uppsändes till honom under en katholsk kyrkas hvalf?»

Han fattade sin hufvudbonad och gick. Redan på afstånd nådde munkarnes chör hans öron. Den stilla aftonen, den mystiska skymningen och framför allt hans egen sorgsna sinnesstämning gjorde, att han tyckte sig aldrig hafva hört någonting så härligt. Han påskyndade sina steg. I den öppna dörren till kapellet möttes han af den berusande doften från rökelsekaren. Guds härlighet och hans egen svaghet! Besynnerliga jmförelse! Hvarifrån kom den i hans tankar i det ögonblick, då han trädde öfver tröskeln till kapellet? Ofrivilligt gjorde han korstecknet och utropade:

»*Misericordia!*»*

Aldrig hade det så klart som nu stått framför hans själs öga, att Gud icke värderar människan efter namnet på den religion och kyrka, som hon af en slump utan egen skuld födes att tillhöra.

Bäfvande liksom om han befunnit sig inför Guds ansigte i en mera än andlig mening, trädde han skygt in i helgedomen. Messan hade redan börjat. Arvid gick tyst bort till en bänk och satte sig ned. Hans af sorg uppfyllda hjerta utgöt sig i en brinnande bön och föga hörde han af det, som den messande priorn sade.

Småningom lugnade sig hans känslor, så att han blef i stånd till att göra sina iakttagelser rörande omgifningen.

* Barmhertighet.

För den, som i likhet med Arvid sett städernas med all möjlig kyrklig prakt utsirade tempel, kunde naturligtvis det enkla och under de mest ogynnsama förhållanden uppbyggda landtliga kapellet icke erbjuda någonting nytt eller ovanligt. Med så mycket större interesse betraktade han munkarnes knäböjande och om andakt vittnande gestalter och han undrade inom sig, huruvida verkligen lugn och själafrid kunde vinnas genom ett sådant afstående från allt världens goda, som munklifvet innebär. Föga fattades, att han önskade sig vara en af dessa asketer, som tycktes hafva förgätit all världens oro och ega hvad han trodde sig hafva för evigt förlorat — frid.

Nu reste sig munkarne upp och instämde i chör:

»*Kyrie eleison!*» *

Med stor förvåning iakttog Arvid, att bland munkarnes manliga röster ljöd en klar qvinlig stämma, hvars skära ljud tycktes dela den manliga chören i två hälfter, liksom ljungeldens himmelska ljus delar det svarta och tunga molnet.

Kunde det verkligen vara en gosses röst? Var det möjligt?

Arvid gjorde sig sjelf denna fråga, hvilken han ofördröjligen besvarade på nekande sätt. Visserligen stodo chorgossarne deruppe vid altaret och visserligen sjöngo äfven de, men den klara rösten kom från en annan del af kapellet. Dessutom sade Arvid sig, att en så härlig röst omöjligen kunde finnas hos någon annan än en qvinna. Det tre gånger upprepade »kyriet» gaf Arvid tillfälle att göra ganska noggrana iakttagelser, innan chören tystnade och priorn åter började sin latinska deklamation.

»Hvar har jag förut hört denna röst?» sade han till sig sjelf. »Hvar?»

* Herre, förbarma dig!

Länge behöfde han icke söka efter svaret på denna fråga. En röst i hans hjerta ropade högt:

»Christina!»

»Men hvad skulle Christina Slatte göra här?» invände det kalla och icke så lätt hänförda förnuftet. »Huru skulle hon hafva kommit hit? Det är icke möjligt, att det kan vara hon.»

Arvid lyssnade. Sista stafvelsen af det högtidliga ropet om Herrens förbarmande sväfvade nu sakta och majestätiskt fram under tempelhalvvet. Det bortdog småningom i helgedomen, men det genljöd ännu i Arvids hjerta.

»Jag måste veta, om det är hon,» sade han till sig sjelf och reste sig i detsamma upp från bänken.

Priorn läste sina böner, chorgossarne svängde sina rökelsekar, munkarne knäböjde i sina bänkar, men Arvid, som hade lagt noga märke till, hvarifrån den skära rösten höjdes, smög sig tyst och nästan ohörbart framåt mot denna plats. Icke ens de bedjande och nedlutade munkarne, hvilka han sväfvade förbi, märkte honom.

På en ensamt stående bänk såg han nu en munk eller åtminstone en i munkkåpa insvept person, hvilkens smärta gestalt icke liknade de andre munkarnes mera manligt utvecklade kroppar. Gestalten hade hättan dragen öfver hufvudet, så att Arvid icke kunde se dess ansigte; men han genombäfvades af en ljuf aning. Han gick bort och satte sig vid gestaltens sida. Innan ännu priorn hade medhunnit tiondedelen af en latinsk bön, hade vår hjelte lutat sitt hufvud intill sidokamraten och med upprörd stämma hviskat:

»Christina!»

Vid ljudet af detta namn skakade en spritning den späda gestalten, hvilken hastigt lyftade upp munkhättan för att betrakta Arvid. Vår hjelte tyckte sig höra ett sakta framhviskad:

»Gud, jag tackar dig!»

Ännu fortfor priorn med sin bön. Arvid, som visste, att så länge priorn läste latin, skulle ingen af munkarne märka, om en så obetydlig person som Arvid Nilsson hviskade en smula svenska, återtog nu:

»Är det verkligen du, Christina?»

Lätt som en andehviskning framsväfvade nu till hans öra:

»Ja, käre... käre Arvid, det är jag.»

»Så har jag då återfunnit dig, när allt tycktes mig vara förloradt!»

»Låt om oss tacka Gud!»

»Följ mig nu härifrån, Christina!»

»Om det blott vore möjligt!»

»Hvem kan hindra oss?»

Det dröjde, innan Arvid kunde erhålla svar på denna fråga, ty priorns latinska bön hade, otroligt nog, tagit slut och munkarne stodo redan upprätt i sina bänkar, färdige att börja en till messan hörande chör. Arvid och Christina måste, för att icke väcka misstankar, följa deras exempel. Aldrig någonsin hade en chör förekommit Arvid så lång och tråkig och likväl var den hvarken det ena eller det andra. Tvärtom var den kort och sjöngs med stor konst, så att Arvid under andra förhållanden gerna och med nöje skulle hafva lyssnat dertill. Ändtligen lågo munkarne å nyo på knä och priorn och chorgossarne började fortsättningen af messan.

»Nå, Christina, hvem kan hindra oss att lemna klostret?»

»Ack, du vet icke...»

»Hvad?»

»Att jag är en fånge!»

»Nåväl, jag befriar dig.»

»De äro för många, Arvid.»

»Hvilka?»

»Munkarne!»

»Bah!»

»Du har inga vapen.»

»Huru kan du veta...?»

»Jag har länge vetat, att en sårad man vårdades här, men att den sårade var du, det har jag icke vetat. Dina vapen befinna sig i priorns egen cell. Möjligen kan du sätta dig i besittning af dem.»

»Godt! När jag blott vet hvar de äro, så... Men hålla munkarne dig fången, Christina? Hvarför? I hvilket ändamål?»

»Det får jag icke nu tid att säga dig. I morgon skall du få veta det. Tyst! Nu nalkas messan sitt slut. Nästa chör är den sista. Det är bäst, att du smyger dig härifrån, medan munkarne ännu knäböja. Vi träffas här i morgon.»

Arvid skulle gerna hafva velat göra invändningar, men klokheten bjöd honom att lyda Christinas råd.

»God natt då, Christina!» hviskade han.

»Sof godt och dröm om...»

»Dig, min kusin!»

»Nå, du har mitt tillstånd dertill. Gå nu, Arvid!»

Lika tyst, som Arvid kommit, smög han sig nu tillbaka till bänken, der han till en början hade suttit. Den sista chören börjades och avslutades. Munkarne började aflägsna sig ur kyrkan, men Arvid såg icke de vänliga helsningar, hvarmed de i förbigående hedrade honom. Han sökte i stället med ögonen Christina, och han såg, huruledes hon hemtades af priorn och med honom försvann genom en annan dörr än den, hvilken begagnades af munkarne.

Arvid störtade ut.

Förgäfves sökte han priorn och Christina derute. De hade redan erhållit för långt försprång eller också var det mörkret, som gjorde dem osynliga.

Den följande natten sof Arvid icke en enda blund, men det, som höll honom vaken, var icke sorg och smärta, utan glädje och jublande fröjd.

Tjugosjette Kapitlet.

Upptäckten.

Medan Arvid långsamt tillfrisknade, spelade Hans Trädgårdsdräng med stor skicklighet och framgång sin rol af en Dackes trogne anhängare och slaf. Ingen annan var så ödmjuk mot upprorsmannen som Hans, ingen förde på sin tunga så obarnhertiga hotelser mot konungen och hans folk som han, medan i sjelfva verket ingen gjorde konungens folk så liten skada som han. Det senare såg emellertid icke Dacke, men deremot hörde han ganska väl det förra, ty Hans begagnade alla tillfällen att göra sig bemärkt, så snart han kunde göra det utan att deltaga uti våldsbragderna. Han ansågs allmänt såsom en visserligen mycket enfaldig, men Dacke och hans sak fullkomligt tillgifven person.

Naturligtvis försummade han intet tillfälle att befrämja de planer, för hvilkas skull han nu hade stuckit hufvudet in i lejonets gap. Han bemödade sig att så mycket som möjligt följa Dackes egen person, ty han trodde, att denne förr eller senare skulle begifva sig till de ställen, der Arvid och Christina höllos fångna. Emellertid ledde detta hans spioneri icke till något resultat, men det oaktadt fortfor Hans dermed, sägande till sig sjelf hvarje gång, då han gjort en missräkning:

»Bättre lycka nästa gång!»

Det är således icke Jakob Ärlig, utan Hans Trädgårdsdräng, som världen har att tacka för tillkomsten af denna förträffliga sentens.

Ett annat sätt, som ^{Glans!} Arvid använde, var att samtala med de andre stigmännen och pumpa ur dem deras vetande. Vi vilja skildra ett sådant samtal.

Hans och en trasig stigman vid namn Store-Pelle sutto en smällkall februariqväll vid en lägereld i närheten af byn Elfverslösa. (ty Hans var med Dacke framför Kalmar.) De båda männen voro angenämt sysselsatte med att steka en höna, som nyss hade blifvit af Store-Pelle stulen i en bondgård, hvars egare icke hade den äran att tillhöra Dackes »tjufvahop».

»Den är god», utlät sig Store-Pelle, när han såg flottet rinna från vildbrådet ner i elden.

»En tupp hade varit bättre», menade Hans mycket enfaldigt.

»Dumbom! En tupp! . . . Tror du, att jag slagtar något djur af mitt eget kön? Respekt för mankönet af hvad slägte det än må vara!»

»Kors! Så du säger, Pelle! Derpå har jag aldrig tänkt.»

»Dj-r och h-e! Har du någonsin kunnat tänka?»

»Jag vet icke. Hvad vill det säga att tänka?» sporde Hans med utomordentligt dum uppsyn.

»Ha, ha, ha! Blixtar och tordön! Du är makalös, du!»

»Makalös! Ja, det är jag visst. Det är nådig Dacken också; så att det kan väl icke vara någon skam.»

»Helgon och afgudabeläten! Du kan narra en död att gapskratta.»

»Gapskratta! Hvarför skall du skratta, Pelle? Är icke nådig Dacken makalös, då han ingen husfru eger?»

»Du har rätt, Hans! Dj-r och afgrundsandar! Du har rätt.»

»Du medgifver således, att det icke är någonting att gapskratta åt, när jag säger, att nådig Dacken är makalös?»

»Tag icke illa vid dig!»

»Har nådig Dacken väl en fästeqvinna ens?»

»Ja, du, det har han.»

»Du vill narra mig, Pelle!»

»Nej, vid alla gudar, Dacke har en fin jungfru till fästeqvinna, så vida hon icke vid det här laget till och med är hans husfru.»

»Skäms, Pelle! Hvarför skall du ljuga för mig, enfaldige stackare som jag är?»

»Jag ljuger icke mera än presten, när han predikar.»

»Jag har aldrig sett någon fästeqvinna hos Dacke i lägret.»

»Deri har du rätt, men dj-r och h-e! han har henne likväl.»

»Hvar finnes hon då? Hvad heter hon? Hvar är hon? Om jag hade en fästeqvinna, skulle hon icke få gå tio steg ifrån mig, ty ser du, Pelle, jag är så rysligt svartsjuk så.»

»Ha, ha, ha! Du är lustig, du!»

»Visa mig hvar hon är, och jag skall tro dig!»

»Ja, ser du, nog kan jag säga dig hennes namn, ty hon heter Christina Slatte, så visst som jag har stulit den här hönan, men hvar hon är, ja, ser du, det vet ingen utan Dacken allena.»

»Ah! Jag förstår. Han är svartsjuk, han också!»

»Han är så rysligt svartsjuk så», utlät sig Store-Pelle, härmande sin kamrats enfaldiga ton och sätt att uttrycka sig.

»Stackars nådig Dacken! Svartsjuka är en grym plåga, det vet jag nog, jag stackars enfaldige man.»

Huru ofta Hans Trädgårdsdräng under enfaldens mask sökte utforska hvad hans kamrater visste angående den angelägenhet, som låg honom om hjertat, fick han dock ingenting veta, ty kamraterne sjelfve visste ingenting.

Efter det kända nederlaget vid Kläckeberga drog Dacke sig, såsom vi veta, till det sju mil från Kalmar belägena Högsby. Hans var naturligtvis med på flykten.

I Högsby tog Dacke sitt kvarter i den bästa stuga, som der var till finnandes. Hans folk fick åtnöja sig med de sämre eller med att hafva granarnas och tallarnas kronor till tak.

En vacker dag i midten af Mars månad gick Hans enligt sin gamla vana och slog dank i närheten af stugan, der Dacke bodde. Den fruktade anföraren satt jemte pater Göran på förstugubron och de tycktes vara inbegripne i något viktigt samtal, ty paterns ansigte var mycket allvarligt och upprorsmakaren gestikulerade ifrigt. Det var naturligt, att Hans brann af längtan att få höra något af hvad som yttrades vid denna öfverläggning, men, för att säga sanningen, vågade han icke komma »nådig Dacken» så nära, att han kunde höra någonting. Den ena vilda idén efter den andra uppstod i hans hjerna, under det att han gick och såg dum ut. Än ville han smyga sig in i stugan genom något af fönstren på husets baksida. Än ville han taga en yxa och ställa sig i närheten af dörren att hugga ved och låtsa, som om han blifvit beordrad till detta arbete. Än åter tyckte han, att det skulle vara en lätt sak att från baksidan af huset klättra upp på taket och från denna höga ståndpunkt lyssna till samtalet. Men den ena efter den andra af dessa planer förkastade han såsom utförbar och ganska farlig. Han insåg alltför väl, huru viktigt hans lif var för Arvids och Christinas befrielse, och han ville därför icke blottställa det onödigtvis. Dock var det hans fasta beslut, att han ville höra hvad de båda skälmarne hade att säga hvarandra.

På husets ena gafvel var ett fönster högt uppe under takåsen, ett fönster, genom hvilket man lätt kunde komma upp på vinden, ty stugan, som tillhörde en välmående bonde,

var icke bygd på det då för tiden vanliga sättet, så att rumen räckte ända upp under takåsen, utan den var uppförd mera i enlighet med nutidens bruk. Der fans verkligen en vind ofvanpå boningsrumen. Hans visste nog detta och han såg nog fönstret, men hvad han icke såg, det var en utväg att komma så högt upp i luften, att han kunde praktisera sig in genom fönstret.

Men då han plötsligt blef varse en stege, som låg bland en mängd skräp bakom stugan, var det slut med hans bekymmer och hans beslut fattadt. Inom en minut var stege upprest mot gafveln och icke många sekunder hade tiden afräknat från den följande minuten, då Hans befann sig inne på vinden. Utan dröjsmål förfogade han sig nu så tyst som möjligt bort till den del af vinden, der han skulle befinna sig midtöfver förstugubron. Här lade han sig ned och började lyssna.

»Min son», hördes pater Görans skarpa röst yttra, »du har aldrig funnit mina råd annat än goda och nyttiga att följa. Jag vill påminna dig om, huru jag rådde dig att gifva vika för dina mäns önskan att erbjuda Svante Sture den krona, som du sjelf eftersträfvat. Du lydde mig, du skref från Vexjö till ädlingen på Stekeborg. Hvad svarade han?»

»Han vägrade att mottaga Sveriges krona och rike.»

»Hade jag icke förutsagt, att det skulle gå på detta sätt?»

»Jo, pater Göran, det haden I för visso.»

»Nåväl, min son, du bordé både härpå och af mycket annat hafva funnit, att jag eger stor erfarenhet och visdom.»

»Jag skall klyfva skallen på hvar och en, som förnekar det.»

»Och likväl vägrar du nu att lyda mig?»

»Ja, vid alla dj-r, jag vägrar. I denna sak vill jag

hafva min vilja fram. Christina måste nu . . . *nu* blifva min husfru.»

Hans spetsade öronen, ty han tyckte sig hafva skäl att vänta sig få höra någonting mycket intressant.

»Flickan är ju i godt förvar hos munkarne i Arby skog.»

»I ännu bättre förvar vore hon hos mig.»

»Hennes närvaro här skulle blott hindra dig i det stora företaget, som du har för händer. Hon skulle förlama din kraft, hon skulle upptaga dina tankar så mycket, att föga blefve öfrigt för kyrkans sak och striden mot den gudlöse konungen.»

»Tvärtom, vördige pater! Nu förgås jag af längtan efter henne och det är just detta, som förlamar mig. När jag skall utföra någon plan, tänker jag blott på henne. Skall jag storma ett fiendtligt läger, så är hon i mina tankar och mina hugg blifva svagare, det raseri, hvarmed en fiende bäst besegras, försvinner. När jag skall hemta hvila på mitt nattliga läger, dj-r och h-e! jag kan icke soffa, ty jag tänker på Christina och hon lemnar mig ingen ro. Trött och slapp till kropp och själ stiger jag upp om morgonen, för att hela dagen tänka och grubbla om Christina och nästa natt vara lika sömlös för hennes skull. Derför, pater, vill jag hafva henne hit. Hon skall *nu* blifva min husfru, nu . . . *nu!* Vid s-n! Inom fjorton dagar skall hon vara min. Och jag befaller dig, munk, att du genast sänder budskap till munkarne i Arby skog, att de göra allting redo till bröllopet.»

»Men, min son . . . »

»Inga invändningar, munk! Dj-r och spöken! Jag krossar ditt rakade hufvud, om du icke tiger.»

Dacke var uppenbarligen mycket uppretad och Hans, den elaka menniskan, som låg deruppe på vinden och lyss-

nade till allt, önskade af hjertat, att Dacke icke måtte stanna vid blotta hotelsen att krossa munkens hufvud, utan verkligen utföra denna i trädgårdsdrängens tycke goda gerning.

»Det vore alltid ett odjur mindre!» sade Hans till sig sjelf.

Men pater förtför med den ödmjukhet, som han alltid förstod att antaga, när Nils Dacke var vred.

»Jag vill icke göra några invändningar, min son», sade han. »Hvad jag yttrat, har jag sagt af skyldig omsorg för dig och vår gemensama sak.»

»Du afsänder således budet till munkarne?»

»Jag måste då sjelf företaga den färden, ty i hela vår här hafva vi ingen, som vet hvar klostret är beläget. Icke heller är det lätt för någon att hitta vägen så djupt in i skogen.»

»I hafven ju puckelryggen, pater?»

»Jon Puckel, menar du? Nej, han är icke längre hos mig. Mera än ett halft år har förflutit, sedan jag såg honom. Antingen är han död eller också tillfångatagen, det är min mening om men hvad ser jag? Kommer icke Jon Puckel derborta lifs lefvande? Eller bedraga mig mina ögon?»

När Hans hörde paterns utrop, blef han ganska het om öronen, ty han trodde sig hafva sin »förtrollade prins» i säkert förvar under Gerdt van Buss' riglar och lås i Kalmar slots fängelse och han förstod dessutom ganska väl, att såsnart Jon Puckel befann sig i Dackes läger, måste han (Hans) mycket noga vakta sitt hufvud, om det icke skulle råka i stor fara.

»Ja, vid alla de hufvud, jag afhuggit», utbrast Dacke.

»Det är Jon Puckel, han och ingen annan. Kom hit, slyngel!»

Några ögonblick förgingo under tystnad. Derefter hörde Hans en röst, hvilken han genast igenkände såsom Jon Puc-kels egendom, säga:

»Jag helsar ers nåd och eder, vördige fader Göran.»

»Hvar har du varit?»

»I de filistéers läger!»

»Vi hoppades, att du var död.»

»Tyvärr var jag icke död, men väl begrafven, nådig herre.»

»Icke död, men likväl begrafven! Dj-r och gastar! Huru skall man förstå det?»

»Jag har suttit under jorden i Kalmar slott.»

»Ah! Och du har rymt?»

»Jag ville gerna se den mur, som skulle kunna hålla mig fången.»

»Du bör också verkligen ega god kännedom om Kal-mar slots inre, ty om jag icke misstager mig, har du varit der tillförne.»

»Jag har verkligen haft den äran att hjälpa en viss förnäm herre och en vördnadsvärd andans man derifrån, men sedan den dagen hafva flera vintrar snöat och den saken är nu glömd.»

»Dj-r och h-e! Hvad vågar du säga?» utbrast med vredesmod Dacke, som högst ogerna blef påmind om forna dagar.

Men munken, som helst ville undvika ett utbrott af upprorsmannens vilda lynne, inföll:

»Det lyster mig att höra, huru du lyckats undkomma de kätterske hundarne, min käre Jon.»

»Den historien är snart berättad, vördige fader. När jag ledsnade vid den fuktiga fängelsehålan, vid mina olycks-kamrater och vid den hederlige Gerdt van Buss, började jag fundera öfver min ställning och frågade mig sjelf, om icke det finnes någon angenämare lott i lifvet än att sitta bakom

lås och bom och näras med den hundmat, som Gerdt består sina vänner. Då kom jag snart att tänka på, att det finnes någonting, som kallas frihet, och jag hade knapt fått denna lyckliga tanke, förr än jag beslöt att utbyta min vän Gerdts beskydd mot friheten. Ända sedan en olycklig afton för några år sedan, då två fångar lyckades med hjälp af ett litet puckelryggigt missfoster rymma, åtföljes Gerdt alltid af ett halft tjog knektar, då han besöker sina 'hundar' i de underjordiska gemaken, och det lär icke kunna framvisas ett enda exempel på, att han försummat taga sin livvakt med sig. En afton stod jag och jemte mig tio andra fångar på vakt vid dörren. Nycklarna rasslade i låset. Dörren öppnades. Vi sågo knapt, huru den skiljde sig från väggen, förrän vi med förenad styrka ryckte upp den och störtade oss öfver Gerdt van Buss och hans knektar. Inom ett ögonblick hade vi fräntagit dem deras vapen och släpat dem in i fängelset. Medan vi afklädde fångvaktaren och knektarne deras kläder, voro de andre fångarne, som icke blifvit invigde i våra planer, ifrige att med stenar och andra i hast fattade tillhyggen bearbeta de arme syndarnes kroppar, så att de allesammans voro halfdöde och fullkomligt sanslöse, innan jag och mina tio vänner smögo oss ut, belastade med fångvaktarens och knektarnes kläder och vapen. Skyndsamt förbomade vi fängelsedörren, afkastade i den mörka trappan våra trasor och iklädde oss de beklädnadspersedlar, som vi eröfrat. Derefter tågade vi i god ordning upp i det fria. På borggården funnos både knektar och bösseskyttar, men ingen kunde i mörkret skilja oss från de krigsmän, hvilkas kläder och vapen vi buro. Dessutom marscherade vi, helgonen vare lofvade, med fullkomligt krigisk takt och bemödade oss att så mycket som möjligt slamra med våra vapen. Vår väg gick öfver borggården till stora slottsporten. När vi lyckligt anlände dit, hejdades vi af den till portens bevakning der förlagda afdelningen af sex

skottske knektar, hvilka voro tillräckligt oförsämde att af-
fordra oss lösen. Tio dolkar nedtystade snart de oförsämde
för alltid och vi kunde obehindradt gå ut ur borgen, hvars
port vi naturligtvis tilläste utifrån. I slottets utanverk hej-
dades vi återigen af en liten skottsk trupp. Hvad var att
göra? De arme satarne stredo som lejon, men måste slut-
ligen bita i gräset. Vi voro frie. Detta är den sanfärdiga
historien om min flykt ur Kalmar slott.»

»Men hvem gjorde dig till fånge?»

»Hvem? Jo, en slyngel, som kallar sig Hans Träd-
gårdsdräng.»

Hans hade hört nog för att inse, att klokheten bjöd
honom så fort som möjligt lemna både detta hus och hela
lägret. På tå smög han sig bort till fönstret, blickade för-
sigtigt ut och var icke sen att, då han såg sig obemärkt,
klättra ut på stegen. Ingen såg honom och han prisade
sig redan lycklig att hafva undflytt faran.

Emellertid hade han icke tillryggalagt mera än hälften
af afståndet till marken, då han till sin bestörtning såg Jon
Puckel komma fram förbi stugans knut. Sålunda öfver-
raskad, just då han ansåg sin flykt så betryggad, stannade
han på midten af stegen. Om han trodde sig kunna genom
denna orörlighet undgå Jon Puckels blick, så bedrog han
sig och han blef snart öfvertygad derom, ty puckerlyggen
började skrika:

»Se der är han! . . . Der är Hans Trädgårdsdräng.
Jo, nu är du vackert fast, min gubbe lille. Var så god
och stig ned!»

»Ja, nog skall jag komma ned», brummade Hans, »men
om du kommer att rösa den märknaden, det blir en annan
fråga.»

På ett par sekunder ilade Hans nedför stegen åter-
stående pinnar och rusade rakt fram mot Jon Puckel,
som stod der och grinade ohyggligt af ren njutning på

grund af detta lika oväntade, som kärkomna möte. Den lille bytingen tycktes dock inse, att Hans icke kom emot honom i någon vänlig mening. Han drog sin knif och ropade:

»Hitåt, godt folk! Hjelpen mig att taga fast spionen!»

Nils Dacke och munken hade redan vid Jons första rop rest sig upp och nu störtade de fram för att bistå honom.

»Dj-r och h-e!» röt Dacke.

»*Gloria! . . . Gloria in excelsis!* ropade pater Göran, under det att han ur barmen framtog ett crucifix och genom en tryckning på den korsfästades hufvud lät en hvass dolk klinga springa fram ur korsets fot.

»Hjelp! . . . Hjelp!» skriade Jon Puckel. »Det är Hans Trädgårdsdräng. Vi måste hafva honom fast.»

»Åh, skräna så lagom, missfoster!» röt Hans, i det att han störtade fram med högt upplyftad arm.

Armen föll ned. Den drabbade med förfärlig tyngd Jon Puckels vanskapliga hufvud, så att han ögonblickligen förlorade medvetandet och föll till marken. Men Hans sprang som en hjort från platsen.

»Alla afgrundsandar martere dig!» vrålade upprorsmannen, som, åtföljd af munken, störtade fram i hack och och hæl efter den flyende.

En stigman, hvilken såg tupträdet, skyndade sig att träda i vägen för Hans. Det var hans mening att vinna nåd inför den mäktige Dacke genom att hejda mannen, som förföljdes af den ursinnige upprorschefen och hans i munkkåpa klädda skugga, men slutet blef, att stigmannen fick träda fram inför en ämu mächtigare herre, ty Hans klyfde hans brottsliga hufvud med sin sabel, hoppade öfver liket och försvann i skogen, der han lätt kunde dölja sig för sina hätske förföljare.

Ehuru han äfven inne i den skyddande skogen anlidade hela sin snabbhet, hörde han dock länge bakom sig de ursinniga rop, hvarmed Dacke sammankallade allt sitt folk för att anställa en hetsjagt efter honom.

Snart var hela lägret i rörelse och man beredde sig att efter pater Görans anvisningar på ett systematiskt sätt förfölja den djerfve trädgårdsdrängen.

Tjugosjunde Kapitlet.

Jägarne och vildbrådet.

Den trogne Hans insåg lätt att, till fots som han var, skulle han hafva föga eller alls ingen utsigt att undfly sina förföljare, hvilka hade tillgång till snabba och uthvilade hästar. Hans ställning var verkligen nära nog förtviflad, ehuru han lyckligt hade undgått den första förföljelsen. Efter att hafva sprungit en fjerdedels timme, var han nödsakad att stanna för att hemta andan. På en mossbelupen sten satte han sig att hvila. Hans fienders rop och skrån hördes i fjerran.

»Bäst och rådligast vore», sade han till sig sjelf, »att göma mig någonstädes här i närheten af lägret, ty naturligtvis skola de aldrig inbilla sig, att jag stannat så nära röfwarekulan. Ju längre bort från lägret, desto mera noggrant skola de söka.»

Han steg upp och började med stor flit spana efter ett någorlunda trygt gömställe, men allt hans sökande var fåfängt. Det var honom icke möjligt att finna ens en kullfallen trädstam, under hvilken han kunde krypa in, medan stormen drog förbi. Redan var han betänkt på att öfver-

gifva denna plan och att på vinst och förlust fly framåt till andra orter. Just då han ämnade å nyo börja sitt snabba löpande, föll honom en ny tanke in. Han stannade och knöt handen framför sin panna, liksom om han trodde sig kunna genom denna åtbörd skrämma hjernan till mera ansträngd verksamhet.

»Hvarför icke?» utropade han efter en stunds tyst öfverläggning. »Det är farligt, men har bästa utsigten till att lyckas. Blott raskt!»

Den redlige Hans började springa, men icke bort från lägret, utan snarare i en cirkel omkring detta. Småningom närmade han sig skogsbrynet, men på en punkt, hvilken var vidt aflägsen från den, der han vid sin flykt hade försvunnit ur Dackes och munkens åsyn. Försigtigt smög han sig in i ett buskage, från hvilket han hade fri utsigt öfver Högsby by.

Hela lägret tycktes vara i uppror. Munken och Dacke delade sitt folk i större och mindre ströfkorpser, somliga till häst och andra till fots. Den ena efter den andra af dessa trupper tågade bort i olika riktningar. Pater Göran var flitig, men Dacke var rastlös. Snart fans i hela lägret icke kvar någon annan människa än munken och Dacke samt en liten trupp ryttare, den sista. Med stor glädje såg Hans från sitt gömställe, huruledes patern och upprorsmakaren stego till häst, satte sig i spetsen för ryttarne och tågade bort. Icke ett enda ögonblick betviflade Hans, att alla dessa anstalter vidtogos för att fånga honom, och om den hederlige karlen hade haft naturliga anlag för högfärd, skulle han icke hafva undgått frestelsen att känna sig stolt öfver att anses vara en så vigtig person, att ett helt läger bröt upp för att förfölja honom. I hela Högsby fans nu icke en enda människa. Hans log i sitt ärliga hjerta och trädde dristigt fram på bygatan.

Med djerfva steg uppsökte han Dackes stuga och

steg obehindradt in, emedan dörren hade blifvit lemnad öppen.

Smäleende passerade han genom boningsrumet. Det var en vanlig simpel bondstuga med omäladt bord, som fordom varit hvitskuradt och rent, men som nu bar osnygga spår af de dryckeslag, som Nils Dacke i sina dystra stunder med passion älskade. Ett par simpla träbänkar, ett väggskap och ett par bäddar, den ena öfver den andra, utgjorde rumets hela inredning.

Det var icke utan orsak, som Hans med stor sorgfällighet granskade hvarje föremål i stugan. Han behöfde naturligtvis proviant under sin tillämnade flykt och det var sådan, han här sökte. Snart hade han ur väggskapet framtagit ett par brödkakor, hälften af en ost och en stekt, nästan orörd höna. Allt detta inlade han i ett knyte. Ännu var han dock icke färdig. Han måste äfven hafva vapen, ty sabeln hade han varit nödsakad att under flykten bortkasta och han ville nu ur Dackes eget förråd skaffa sig ersättning. Det dröjde också icke länge, förrän han hade utvalt en förträfflig luntbössa med nödigt tillbehör, en sabel och en skarpslipad dolk. Sålunda väl försedd med både vapen och lifsmedel och utrustad att kunna under flykten både uppehålla lifvet och beskydda det, lemnade han Dackes boningsrum.

Men om läsaren tror, att han nu begaf sig tillbaka in i skogen, så begår han ett misstag och bevisar, att vi förgäfvos hafva sökt öfvertyga honom om, att Hans Trädgårdsdräng var en klok och förståndig karl. Ingenting skulle hafva kunnat med större visshet öfverantvarda honom i fiendernes händer, än om han nu hade börjat sin flykt, ty han skulle då ovilkorligen hafva rusat midt i gapet på någon af de från den fäfänga förföljelsen återvändande ströfkorpserna. Nej, vår gamle Hans var klokare än så.

Han tog vägen ut i köket, der han med lätthet på-

träffade den stege, som fördom hade blifvit af bondens kökspersonal begagnad vid uppstigandet på vinden. Stegen stod ännu qvar och Hans behöfde blott beträda dess få pinnar och lyfta upp vindsluckan, för att genast befinna sig på samma plats, från hvilken han nyss hade varit ett osedt vittne till öfverläggningen mellan Nils Dacke och hans kåpklädda skugga.

När Hans stack hufvudet upp genom vindshålet, påmindes han om, hvad han från detta gömställe hade hört, och ett sjelfföfnöjdt leende lägrade sig kring hans mun, under det att han mumlade:

»Med Guds hjälp och helgon... aj, den förd... katolskheten spökar ännu i min hjerna och det har sin orsak i den beständiga åsynen af den der patern, som aldrig lemna Dacke. Nå, det rakade kräket skall en gång få betala mig de synder, till hvilka hans åsyn har förledt mig... Jag ville nu endast säga, att med Guds hjälp skall jag väl göra ett besök hos munkarne i Arby skog.»

Under denna monolog hade Hans hunnit tillsluta vindsluckan efter sig och han måste nu afbryta sina angenäma tankar på det tillämnade besöket hos munkarne i Arby skog, ty hans uppmärksamhet påkallades af nödvändigheten att tillböma vindsluckan, så att han icke skulle löpa fara att blifva upptäckt i sitt nya gömställe. Med vanlig fyndighet hittade han snart det bästa medlet. På vinden lågo bland annat skräp några stockar, hvilka uppenbarligen hade, då huset bygdes, blifvit afsågade från det dertill använda timret och sedermera icke blifvit undanskaffade. En af dessa stockar tog nu Hans under sin behandling. Dess ena ända satte han ned på luckan och den andra uppreste han mot taket och spände den så fast som möjligt mellan dessa båda föremål. Nu kände han sig öfvertygad, att ingen skulle åtminstone på den vägen kunna komma upp till honom.

Hans nästa omsorg blef derefter att till sig genom

fönstret uppdraga den stege, som första gången hada hulptit honom upp på vinden och hvilken ännu stod qvar, lutad mot gafveln. Det dröjde icke länge, förr än stegen låg inne på vinden och fönstret var tillstängdt.

»Förträffligt!» mumlade Hans, när allt detta hade blifvit uträttadt. »Nu saknar jag endast ett hål, genom hvilket jag kan betrakta Dacken och munken, när de återvända, och se, hvilken min de hafva. Nå, det torde icke vara alldeles omöjligt att förskaffa mig ett sådant.»

Den tidens bygnadskonst var i allmänhet mycket enkel och den ursprunglige egaren till det hus, der Hans nu befann sig, hade icke afvikit från seden att uppföra byggnaden med så liten konst som möjligt. Hans undersökte med stor sorgfällighet ställningen och fann, att det mellanrum, som byggmästaren hade lemnat mellan väggens öfversta kant och taket, (emedan hans konst icke hade lärt honom att låta väggen gå ända upp till taket,) hade blifvit tillslutet genom ett påspikadt bräde. Lika lätt fann han, att den hvassa dolken, som han tillegnat sig dernere i Dackes rum, skulle kunna utan svårighet genomskära detta bräde och bilda ett hål, tillräckligt stort för att låta honom obehindradt blicka ut i byn. Med beslutsamhet grep han verket an och hade efter en halftimmes arbete den glädjen att se det krönt med fullständig framgång. Han blickade ut. Ännu syntes i Högsby by ingen lefvande själ.

Nu föll det honom in, att då han hade framför sig en lång och kanske besvärlig flykt, borde han nu, medan han hade tillfälle dertill, stärka sig med föda och sömn. Han satte sig ned och åt, som om han icke hade haft någon aning om, när han skulle kunna skaffa sig nästa måltid. Derefter lade han sig ned på det hårda vindsgolfvet, begagnande sin arm såsom örngått, och låg snart försänkt i den lugnaste sömn, under hvilken han ofta mumlade:

»Hos munkarne i Arby skog.»

Det tillämnade besöket hos desse andans män sysselsatte hans själ, äfven under det hans kropp slumrade.

Tre timmar hade vår gamle Hans redan sofvit, då han plötsligt uppväcktes af ett högljudt buller, blandadt med rop och skrån. Genast var han fullkomligt vaken och ilade bort till sitt titthåll, genom hvilket han utan svårighet iakttog, att bullret försakades af den första från förföljandet återvändande truppen. Det var en skara blekingsbönder, såsom Hans nogsamnt kunde förstå af deras tungomål. När de drogo förbi huset, der Hans låg gömd, hörde han en del af de vilde sällarnes samtal, hviket naturligtvis gälde honom.

»Hvad ondt har han då gjort?» hördes en yttra. »Det har alltid synts mig, som om den karlen hvarken dugde till ondt eller godt. Han är ju så dum som en stock i skogen.»

»Nej f-n, du Lars», yttrade en annan. »Han lär icke hafva varit dumare, än att han försökt afdagataga Dacken. Jag hörde det af en bekant i lifvakten.»

»Han säges till och med hafva dödligt sårat Dacke med en sabel,» förkunnade en tredje. »Jon från Pellamåla berättade mig det, då vi nyss mötte honom i skogen.»

»Den bofven!»

»Den galgfogeln!»

»Har jag icke alltid sagt, att hans dumhet var idel list och förställning?» frågade en annan, hvilken med en stor mängd menniskor delade begäret att anses såsom siare — efteråt.

Nu kunde Hans icke höra mera, ty den osnygt klädda skaran hade redan hunnit aflägsna sig från närheten af huset.

Småningom anlände den ena skaran efter den andra, alla naturligtvis med oförrättadt ärende. Slutligen återvände äfven Dacke sjelf, åtföljd af pater Göran, Jon Puckel och

den ridande livvakten. På den öppna platsen midtför stugan höll Dacke stilla och mottog der de rapporter, angående utgången af förföljelsen, som anförarne för de olika trupperna skyndade att aflägga. Hans kunde ganska väl se den fruktansvärdes åsigte och iakttaga, huru hans drag mer och mer fördystrades i samma mon, som antalet ökades af ogynnsama underrättelser. Ju mera Dacke förgrymades, desto lättare kände Hans sig om hjertat. Slutligen kom den siste af anförarne fram inför chefen, för att aflägga sin berättelse.

»Nå», röt Dacke vildt, »du åtminstone har väl fångat mannen?»

»Nej! Jag har icke...»

»Du ljuger, karl! Du måste hafva tagit honom, ty om det verkligen var en menniska och icke ett spöke, så kan han väl icke hafva helt och hållet förintats. Åstundar du att hängas, karl? Svara, att du fått honom fatt!»

»Jag har genomskött hela det område, som blef mig anbefaldt, men af rymmaren har jag icke sett något spår.»

»Och det vågar du säga mig... mig? Fördömde hund! Du har hulptit honom att undfly.»

»Jag bedyrar...»

»Dj—r och h—e! Vågar du neka, karl? I fängelse med dig! Gripen honom och slån honom i stock och jern, till dess han beqvämar sig till att bekänna!»

Stigmännen tvekade att lyda denna befallning.

»Hvad nu, edra hundar? Blir jag åtlydd? Gripen honom, säger jag, annars låter jag hänga hvar femte man ibland er.»

Detta verkade. Hundrade händer grepo den olycklige och släpade honom bort öfver stock och sten. Men Dacke gick in i sin stuga och pater Göran följde honom, medan Jon Puckel lopp åstad att fröjda sitt elaka hjerta med åsynen af, huruledes den stackars karlen, öfver hvilken Dackes

ilska hade brutit ut, sattes i stock och jern inne i en till dylikt af Dacke inrättad lada.

Från vinden, der Hans låg gömd, hörde han, att Dacke och munken samtalade dernere, men det var honom icke möjligt att uppfatta hvad som sadés, ty det dubbla brädgolfvet borttog ljudet i hög grad. Att Dacke var uppretad och att patern försökte lugna honom, det kunde likväl Hans förstå.

För den hederlige trädgårdsdrängen återstod nu intet annat än att tåligt afvakta natten. Dels för att stärka sig och dels för att på ett angenämt sätt fördrifva tiden, lade han sig ned att fortsätta den afbrutna sömnen. Då han åter vaknade, var det mörkt och tyst omkring honom. Genom gafvelfönstret såg han den af stjernor beströdda himmelen, hvilken öfvertygade honom, att det redan hade lidit ett stycke framåt på natten och att det var tid för honom att bryta upp och börja sin flykt.

Raskt var han på benen och rustade sig till resan. Dackes dolk gömde han i barmen och hans sabel spände han kring sitt lif. Derunder undrade han just, om det var försynens mening att under den närmaste tiden låta honom komma i en sådan ställning, att dessa vapen kunde blifva honom nyttiga, och han fulländade denna tanke genom att fråga sig sjelf, huru den stigman väl mände se ut, hvars skalle han härnäst skulle vara nödsakad att klyfva.

Det lilla knytet, som innehöll lifsmedel, band han säkert fast vid luntbössan. Nu var han sjelf redo.

Lättare och mera ljudlöst smyger sig icke katten öfver råtтан, än vår gamle Hans nu smög sig fram till gafvelfönstret. Hans var, såsom vi veta, icke längre ung och han hade därför icke lätt att smyga fram med ljudlösa steg, men hans förmåga i detta fall underhjelptes på det mest underbara sätt genom medvetandet om det farliga i hans läge och genom den tanke, som oupphörligt under denna

vandring i becksvarta mörkret stod tydlig och klar inför hans själs öga, nämligen den tanken, att i rumet inunder honom befann sig den fruktansvärde Dacke.

Ändtligen befann han sig vid gafveln och framför fönstret, genom hvilket stjernorna blinkade så vänligt mot hans ärliga öga. Snart nog var fönstret öppadt och Hans stod der och lyssnade i den tysta natten. Långt borta hördes de utställda vaktposterna anropa hvarandra. Från post till post gick ropet rundtomkring lägret, men för öfrigt var allting tyst och stilla. Nu var det emellertid icke tid till att stå och lyssna eller fundera på saken, då endast snabb handling kunde befria honom ur hans farliga läge.

Att utan buller upplyfta den på vinden liggande stegen och skjuta den ut genom fönstret, det var icke en lätt sak, men Hans utförde den utan att förorsaka starkare ljud, än om det hade varit en råtta, som afgnagat barken på stegens pinnar. När detta väl var gjordt, dröjde det icke länge, innan Arvid stod välbehållen med pick och pack nere på marken, och då han hade fattat fast fot dernere, töfvade det icke länge, förr än han smög sig framåt bygatan, ända till dess han uppnådde en stallbyggnad, hvarest, enligt hvad han visste, Dackes hästar voro inqvarterade. I alla stugor var mörkt och bygatar var folktöm, så att gamle Hans utan något obehag uppnådde detta mål.

Under denna vandring, hvilken räckte åtskilliga minuter, sade Hans tyst till sig sjelf:

»Nog skulle jag innerligt gerna vilja taga ett ömt afsked af min vän Jon Puckel, innan jag lemnar Högsby, men saken är den, att jag icke vet, hvar jag skall finna honom, och det är stor skada. Nå, jag-får honom väl fatt en annan gång!»

Medan Hans roade sig med att uttänka, huru han skulle hafva »tagit afsked» af puckelryggen, om han hade nu på stunden kunnat finna honom, anlände han till stallet,

genom hvars små fönster ett svagt ljus framskimrade. Detta ljussken antydde, att människor ännu funnos vakna derinne, och i ändamål att utforska deras antal närmade Hans sitt ansigte till en af fönsterrutorna.

Det var icke lätt att blicka in genom det af spindelväfvar och annan osnygghet betäckta fönstret, men slutligen lyckades Hans att upptäcka en fläck, så stor som en fingerända, genom hvilken han kunde se. Tre sömnige stalldrängar voro sysselsatte med hästarnas fodrande för natten — en för Hans så mycket mindre angenäm syn, som han saknade tid att vänta utanför stallet, till dess de behagade gå till hvila.

»Tre!» mumlade han eftertänksamt. »Tre! Vore det på öppna fältet, så skulle jag icke frukta dem, men derinne! . . . Det skulle i alla händelser förorsaka buller och locka hit ännu flera af det galgfogelslägtet. Nej, Hans, någon list måste du tänka ut. Om du till exempel kunde locka en af dem hit ut, så vore der blott två derinne. Näväl, försök!»

Under det att han höll denna monolog, blef han varse en ryttarekappa, hvilken var uthängd på stallväggen, sannolikt emedan den varit använd i regnväder och behöfde torka. Genast hade han sin plan färdig. Han tog ned klädesplagget från spiken och sönderskar det med sin dolk i långa och breda remsor, med hvilka han fylde sina fickor. Derefter gick han bort till staldörren och knackade på.

»Hvem f-n är der?» hördes en af stalldrängarne ropa, men Hans teg som en mur och stälde sig på en alns afstand från staldörren invid väggen.

Då intet svar följde, nalkades en af drängarne dörren, öppnade den och blickade ut, men såg ingenting, ty Hans stod bakom dörren. Då trädde karlen helt och hållet ut genom dörren och tillslöt den efter sig. Det var tydligen

hans mening att noggrant undersöka, hvem den påhelsande var, och detta var just hvad Hans hade beräknat.

Med ett enda språng störtade han sig öfver drängen, fattade honom med venstra handen i strupen och lät den högra handen svinga dolken framför hans ögon.

»Var tyst!» hviskade han i den häpne stallknektens öra.

»Var tyst som grafven, annars är du dödens!»

»Ack, skona»

»Tyst!»

Hans tillklämde den arme satens strupe en smula, hvilket hade den förträffliga verkan, att han utan invändningar lät binda sig till händer och fötter med remsorna af den sönderdelade ryttarekappan, ja, han gjorde icke ens några invändningar, då Hans fullstoppade hans vida mun med en annan remsa.

»Du är en klok karl», hviskade den redlige trädgårdsdrängen under detta för honom sjelf angenäma, men säkert för den andra parten obehagliga arbete, »du är en klok karl, som har lärt dig att tiga. Tala är silfver, men tiga är guld. Det är säkert, det.»

Nu var detta arbete fullbordadt och Hans kunde bära sin fånge bort och lägga honom ned afsides på en spillningshög. Innan han skiljdes från honom, tillegnade han sig hans med breda brätten försedda hatt. Utstyrd med denna, gick hans dristigt in i stallet.

En enda sömnig dank, sittande i en hornlykta, spred ett halfdunkel i det stora stallet. Hans beslöt att begagna sig af denna omständighet för att, om möjligt var, uppnå sitt mål utan blodsutgjutelse. Det rådande mörkret gjorde, att de båda stalldrängarne icke kunde se den gamle trädgårdsdrängens anletsdrag, utan endast hans af danken någorlunda belysta hatt, på hvilken de trodde sig igenkänna sin nyss utgångne stallbroder.

»Hvad var det, Jonas?» frågade den ene.

»Endast ett bud från Dacken, att tre hästar skola sadlas för hans räkning och att jag skall föra dem fram till hans stuga», genmälde Hans med djerfhet och gick i detsamma bort till den häst, som stod honom närmast.

Med glädje igenkände han Christina Slatte's bruna sto Isabella, hvilket vid plundringen af Gräskääl hade fallit i Dackes händer. Han klappade stoet och det kloka djuret tycktes igenkänna honom, ty det gned sin nos mot hans breda bröst.

»Nå, nå, jungfru Slatte skall väl ännu engång rida sin Isabella», mumlade han, under det att han påbetslade och sadlade djuret.

Men högt ropade han till de båda drängarne, hvilka hoglöse och lättjefulle sutto på en foderkista längre bort i stallet:

»Skolen I icke hjälpa mig, I latmaskar derborta?»

»Hjelp dig sjelf, Jonas! Och skynda dig, annars biter Dacken näsan af dig! Ha, ha, ha! Han är, tage mig . . ., vid lynne att bitas i dag.»

»Men om jag klagat på er, så är det I sjelfve, som blifven bitne.»

»Om du knystar, så får du smaka mina knytnäfvar, Jonas.»

»Liksom om du hade några näfvar att skryta med, din stackare!»

»Vill du smaka dem kanske?» sporde stalldrängen, gäspande och sträckande ut sina lata lemar.

»Hade jag tid, skulle du få smaka mina.»

»Och vore jag icke så sömmig, skulle jag med mina banka dig både gul och blå och grön i synen.»

»Hvar dj-n har du fått ditt stora mod ifrån i qväll, Jonas? Har du varit ute och druckit? Är du full? Jag tycker verkligt, att din röst är annorlunda än annars, så-

som den plägar blifva, då man sett bottnen i en alltför djup ölstänka.»

»S-ns karlar!» brummade Hans, nu mindre högljudd, emedan han fruktade, att hans röst slutligen skulle förråda honom. »Att låta mig ensam sadla hästarna och sjelf sitta och bara gäspa!»

»Hvad mumlar du om, gamle brumbas?»

»Jag uttalar blott min tanke om dig, du fårskalle.»

»Ha, ha, ha! Du välsignar mig, kan jag förstå.»

Under detta käbbel hade Hans med van hand sadlat Isabella och två andra hästar. Nu lösgjorde han dem från spiltorna och ledde dem ut, den ene efter den andre. Men när han hade fört ut de två och bundit dem utanför stallet samt återvändande för att hemta den tredje, just då, när hans list var nära att krönas med den mest fullständiga framgång, öppnade den lataste och trätgirigaste af stalldrängarne sina ögon så mycket, att han varseblef sabeln, som hängde vid trädgårdsdrängens sida.

»Hvad nu? Hvad f-n, Jonas? Hvad är det för något, som hänger och skramlar vid din sida?» ropade han.

Men Hans gick lugnt och utan att svara, bort i spiltan till hästen och löste honom.

»Och hvarifrån har du fått den der rocken? Dj-r och gastar! Troll och spöken! Jag tror, att antingen är det icke alls Jonas eller också har Gud helt hastigt skapat om honom.»

De båda stallknektarne ruskade af sig största delen af sin däsighet och sömnaktighet, stego hastigt ned från foderkistan och närmade sig Hans, hvilken just nu ledde den tredje hästen ut på stallgången, som sträckte sig från byggnadens ena ända till den andra.

»Hvem dj-n är du?» sporde nu den ene stalldrängen, läggande samtidigt sin hand på Hans Trädgårdsdrängs axel.

»Akta dig för att vara nyfiken, min vän!» yttrade Hans med godmodig stämma.

»Vill du svar...?»

Ett väldigt slag af Hans Trädgårdsdrängs knutna hand sträckte den frågvis till marken.

»Jag varnade dig ju för att vara nyfiken.»

Den andre drängen hade med bestörtning sett, hvad som vederfors hans kamrat, och visste icke rätt, hvad han skulle taga sig till, förr än Hans helt lugnt vände sig emot honom och frågade:

»Är du också nyfiken, min vän?»

»Jag! ... Nej men»

En knif blixtrade i hans hand och han rusade fram för att stöta den i ett hjerta, som var ärligare än hans eget.

»Ah! Står det till på det sättet!» utropade Hans och drog ögonblickligen sin sabel.

Gerna skulle han hafva skonat karlens lif, ty den redlige mannen var alls icke behäftad med någon blodtörst, men stalldrängens eget ursinne gjorde hans död oundviklig och den lät icke heller vänta på sig.

I nästa sekund satt Hans till häst och jagade i vild fart genom bygatan bort mot den vaktport, som stod vid ändan af byn. Han räknade på, att vakten skulle mindre bekymra sig om den som kom ridande ut ur byn, än om den som ville tränga in i densamma. Kunde han slippa förbi förposterna utan handgemäng och blodsutgjutelse, så ville han helst detta. I annan händelse ämnade han handla efter omständigheterna och icke spara hvarken svärd eller dolk.

Tjugoåttonde Kapitlet.

Hos herr Simon i Sund.

Hans var icke allenast en förståndig, utan äfven en försigtig karl, hvilket han äfven nogsammt visade, då han icke nöjde sig med att ur Dackes stall taga en enda häst, hvilken skulle hafva varit tillräcklig för hans personliga behof. Han var icke nöjd med mindre än tre af dessa nyttiga djur och han tyckte sig hafva sina goda skäl till denna skenbara oförnöjsamhet, då han ju ilade att befria Christina Slatte hos munkarne i Arby skog och han icke betviflade, att Arvid, vare sig att han var fången eller fri, icke befann sig långt borta från Christina. Det var för Arvids och Christinas räkning, som han ansåg sig böra beröfva Dacke ett jemförelsevis så stort antal springare.

Naturligtvis var han, då han sprängde bort från Dackes stall, förande Isabella och den åt Arvid ämnade hästen med sig, fast besluten att uppsöka de af pater Göran och Dacke omtalade munkarne i Arby skog. Visserligen hade han ingen aning om, på hvilken plats i Arby sockens vidsträckta skogar munkarne funnos, men att de verkligen funnos der, derom tviflade han icke och ännu mindre betviflade han, att han skulle finna dem.

Med dessa och andra dermed sammanhängande tankar i sitt hufvud, stormade vår gamle Hans fram mot den plats, der, såsom han väl visste, en stigman stod på vakt. Också dröjde det icke länge, innan en röst ropade honom an:

»Hvem kommer der?»

Hans saktade farten och höll slutligen in sina hästar alldeles framför karlen, som ropat honom an, men derunder talade han halfhögt till sig sjelf.

»Dig hade varit nyttigare att vara mindre nyfiken, min vän.»

Högt svarade han:

»Jag rider i Dackes ärende.»

»Då vet du lösen.»

»Ja . . . ja! . . . Visst vet jag lösen», svarade Hans och drog samtidigt med stor försigtighet sin sabel.

Huru försigtigt Hans än bemödade sig att utföra denna manöver, torde likväl ett svagt rasslande hafva nått postkarlens öra, ty han tog ett steg framåt och svängde sin egen sabel framför den dristige trädgårdsdrängens näsa och dundrade:

»Lösen!»

»Jo, nog skall du få veta lösen, du», utbrast Hans, i det han sporrade sin häst och lyftade sitt svärd öfver hufvudet.

Hästen gjorde ett vildt språng, svärdet föll och öfver postkarlens ramlande kropp sprängde vår hederlige Hans framåt. Den korta striden hade emellertid väckt de andre vaktposternes uppmärksamhet. Här och der aflossades ett skott och de närmast stående karlarne skyndade springande fram till stridsplatsen, men intet af de afskjutna loden träffade sitt mål och innan karlarne hunno fram till sin fallne kamrat, var den flyende redan långt borta.

Inom sig var Hans en smula förtretad öfver denna tilldragelse. Han hade heldre på ett mindre våldsamt sätt befriat sig från den nyfikne vaktposten, om det hade varit möjligt. Nu var han öfvertygad, att de aflossade skotten hade uppväckt hela lägret och att man inom en fjerdedels timme skulle hafva upptäckt hans ärliga arbete i Dackes stall. Man skulle då förstå, att han under dagens lopp, medan han efterspanades i skog och mark, hade legat dold någonstades inom lägrets område och man skulle icke dröja att utsända en manstark trupp till hans förföljande. Aldra

högst kunde han värdera sitt försprång till en half timme och det var detta, som smått förtretade den ärlige karlens eljest mycket förnöjsama sinne. För att om möjligt öka sitt försprång, eldade han sin häst med lämpliga medel och med vindens snabbhet gick färden.

Två timmar hade han redan ilat framåt lika snabbt. Endast en enda gång hade han låtit hästarna stanna några minuter, dels för att bereda dem tillfälle att hemta andan och under en stunds stillastående lätta de flämtande bröstet, dels för att öfverflytta sin egen ganska tunga person från den svettige och skumböljde springare, som hittills burit honom och därför lidit mest, till en af de andre. Derefter hade han ofördröjligen fortsatt färden.

Då han nu efter två timmars ridt ånyo stannade, ämnade han förflytta sin person till den tredje och jmförelsevis mindre trötte hästen, som just var Isabella. Då nådde ljudet af hästramp hans öron och hans första tanke var, att förföljarne redan voro honom nära och att honom icke återstod någonting annat än att sälja sitt lif så dyrt, som det var honom möjligt. För Arvids och Christinas skull kände han sig nästan förtviflad vid tanken på en sådan nödvändighet. Hvem skall nu rädda dem? Denna fråga uppsteg ögonblickligen i hans manliga hjerta, som icke kunde sörja för egel del, men väl för sina vänner.

Ett ögonblick senare lättade han sitt hjerta med en djup suck, ty han upptäckte, att faran i sjelfva verket icke var så öfverhängande.

Till en början märkte han, att den sig närmande ryt-tarehopen framred så sakta, att den omöjligen kunde vara stadd på förföljelse efter en flykting. Derefter kom han först att tänka på, att desse ryttare kommo från ett alldeles motsatt håll mot hvad de borde hafva gjort, om de varit utsände från Högsby. Han kunde nu icke nog förundra

sig öfver, att han icke genast hade gjort en så enkel iakttagelse.

Med lugnt sinne besteg han nu Isabella. Alldeles lugn var han dock icke, ty han kände liksom en samvetsförebräelse, när han besinnade, hvem som var egare till stoet, ja, han ansåg sig ganska djerf, då han nu med sin person profanerade jungfruns egendom.

»Må den ädla jungfru Christina och alla helgon förlåta . . . hm! nu kom det för mig igen! . . . Det katolska otyget!»

Ryttarne voro nu så nära, att han var nödsakad att leda sina hästar till sidan för att gifva dem plats att passera förbi. Skaran bestod af tio eller tolf män och Hans tyckte sig i den främst ridande igenkänna Lille-Jösse. När ryttarne kommo midtför Hans, blifvo de honom varse och stannade.

»Hvem är du?» sporde en röst, på hvilken Hans genast egenkände Lille-Jösse.

»En af Dackes män», svarade Hans.

Den redlige karlen prisade Gud i sitt hjerta, därför att Lille-Jösse icke hade den föregående dagen varit i Högsby och således var okunnig om hvad der tilldragit sig.

»Du har förmodligen ett namn?» återtog Jösse, som med rätta ansåg det mottagna svaret alltför ofullständigt.

»Jo, nog har jag ett namn alltid, för se . . . far min . . .»

Hans ihågkom nödvändigheten att i detta farliga sällskap icke afvika från den enfald och dumhet, hvarmed han ständigt under vistelsen bland Dackes folk hade maskerat sig. Derför framförde han nyss anförda ord med en ton så säffig, att Lille-Jösse förlorade tålmodet och röt till en af sina karlar:

»Hoppa af hästen, Lars Larsson, och titta karlen i synen!»

Befallningen åtlyddes ordagrant.

»Jo, jo... du har allt sett mig förr, du!» yttrade Hans, fortsättande sin rol.

»Ha, ha, ha!» skrattade Lars Larsson, under det att han återvände till sin häst. »Det är den dume Hans och han tyckes i qväll vara ännu dumare än vanligt.»

Dume-Hans var mycket väl känd bland männen af Dackes tjufvahop och Lille-Jösse visste mycket väl hvem Lars Larsson menade.

»Jaså!» sade Jösse. »Det är du, Hans? Kommer du från Högsby?»

»Raka vägen... kors! vägen är likväl så lagom rak. Han kröker sig som en orm hela tiden, tycker jag.»

»Har något nytt händt i Högsby?»

»Nytt!... Ja, jag tror väl det... Nytt!... Jo, jo, men!»

»Hvad då?»

»Store-Pelles häst tappade i dag skon på det venstra frambenet... nej, på det högra var det... åhnej, det var på bakbenen, båda två bakb...»

»Något annat!»

»Jo, och så sprang sadelgjorden sönder för...»

Lille-Jösse var nära att kikna af skratt och äfven bland männen i hans trupp var munterheten omåttlig.

»Du är oförbätterlig, Hans!» utropade Jösse. »Hvart-hän rider du?»

»Vill du veta det?»

»Naturligtvis! Eljest tillsporde jag dig icke om saken.»

»Då får du allt fråga nådig Dacken sjelf, du.»

»Nå, lycklig resa då!»

Lille-Jösse tågade vidare med sin skara och Hans kunde obehindradt fortsätta sin färd i motsatt rigtning. Han kände sig så lätt om hjertat, som om han hade varit sjöman och med halfva kroppen befunnit sig i det förfärliga gapet på en haj, men genom ett underverk undgått lemläst-

ning eller död. Derför dröjde han också icke att aflägsna sig från platsen för mötet med Lille-Jösse.

När morgonen inbröt, lyckades Hans att af en bonde få köpa hafre och foder för sina hästar. Bonden blef så förvånad öfver den under denna vilda tid ovanliga företeelsen af en karl, som betalade hvad han fick, fastän han hade sabel vid sidan och luntbössa på hästryggen, att han till på köpet lät Hans töma en med fradgande öl fylld stänka, medan han i bondens stuga afvaktade det ögonblick, då hästarna voro tillräckligt uthvilade att kunna fortsätta färden.

Efter att hafva unnat sig sjelf och hästarna en väl behöflig hvila, började Hans å nyo sin färd. Framåt! — det var hans lösen. Att nu emedelbarligen draga bort till Arby och aflägga visiten hos munkarne, det vågade han icke, emedan han med säkerhet antog, att man förföljde honom. Hufvudsaken var nu, enligt hans mening, att komma undan dem som sökte honom. När detta var gjordt och han tyckte sig kunna vara säker för efterspaningar, blefve det lättare att göra färden till Arby.

Mycket undrade Hans öfver det förhållandet, att Dacke gjorde så stora anstalter för att gripa honom, så ringa och obetydlig som han var. Säkert, det sade Hans sig hundra gånger, säkert skulle den högmådige upprorsmannen hafva låtit honom fly och icke tänkt mera på den saken, om icke någon särskild anledning till fiendskap hade funnits. Den tanken, att Dacke skulle hafva Jon Puckel så kär, att han till hvilket pris som helst ville hämnas detta missfosters missöden, förkastade Hans genast såsom absurd. Det återstod, enligt trädgårdsdrängens mening, ingen annan möjlighet, än att Dacke af Jon Puckel blifvit underrättad om, att Hans varit i tjänst hos Christina Slattes föräldrar, och att Dacke på grund af denna underrättelse misstänkte, att Hans var verksam för ått befria jungfrun. Troligt är, att Hans, då han fick denna tanke, var sanningen på spären.

Emellertid var det af ödet beslutadt, att Hans icke skulle utan flera äfventyr fullborda sin flykt. Det är i allmänhet så stäldt för menniskan, att lifvet stundom kan framflyta lika lugnt som en stilla bäck, men att när någon vigtig tilldragelse inträffar, är den blott den första länken i en hel kedja af händelser, som störa den lugna friden.

Uppför en brant backe sträfvade Isabella och hennes två kamrater. Backen var lång och arbetet tungt och därför lät Hans de tre djuren stanna en stund, när de hunnit upp på höjden. Färden hade nyss gått öfver en vidsträckt hed, men framför Hans låg en tät skog, i hvilken han skulle intränga.

Så lugnt, som endast det rena samvetet kan blicka, skådade den redlige trädgårdsdrängen bort öfver heden, medan hästarna hemtade andan. Smutsgrå, af vintersnön urvattnad ljun, gulnadt gräs af fjolårets växt och stenar, betäckta med i grönt skiftande mossa, derjemte en slingrande väg, som förlorade sig i horisontens mera obestämda konturer och färger — se der hvad Hans såg! Inom sig undrade han, om väl någonsin menniskor skulle kunna besegra alla de svårigheter, som skulle möta vid ett försök att odla denna vida, nu ofruktbara landsträcka, och om väl någon menniska funnes, som vore nog rik att betala kostnaderna för ett sådant jätteföretag. Den moderna idéen om den icke jordbrukande mensklighetens skyldighet att i form af statsunderstöd hjälpa jordbrukaren att förtjena penningar, denna lysande tanke låg helt och hållet utanför den redlige mannens tankekrets och därför kunde han icke besvara sina frågor annorlunda än genom att skaka sitt hufvud på ett mycket tviflande sätt.

Länge fick Hans icke egna sig åt dessa funderingar, ty han varseblef vid horisonten någonting, som tilldrog sig hela hans uppmärksamhet och förorsakade, att en spritning genomlade hans kropp.

Några små och svarta punkter höjde sig småningom öfver den bågformiga linie, der himmel och jord tycktes sammansmälta.

Hans förstod lätt, hvad detta hade att betyda.

»Jaså,» mumlade han. »Mina förföljare äro i mina spår och endast en half timme efter mig. Välan! Framåt, Isabella!»

De små svarta punkterna voro ryttare och — kanske var det en inbillning blott! — Hans tyckte sig på detta långa afstånd till och med igenkänna en af dem — Jon Puckel.

Sedan den redlige karlen nu erhållit visshet om, att en ryttarehop var i hack och häl efter honom, sporrade han Isabella och red i svindlande fart framåt, fördjupande sig i skogen.

Det var en äkta småländsk skog. Gran, tall och björk växte här sida vid sida, fastän endrögten icke var att skryta med, ty den ene hindrade, så ofta det var möjligt, den andres utveckling. Här stodo till exempel en gran och en björk, uppvuxna ur samma moderliga jord på fem eller sex meters afstånd från hvarandra. Med någon eftergifvenhet å ömse sidor skulle båda hafva trifts förträffligt, men nej! det är icke människorna allena gifvet att träta med hvarandra. Granen sträckte sina väldiga och hvassa grenar ända bort till björkens stam, förqvåfvande all växtlighet på denna sida af det beskedliga löfträdet, så att björken i sjelfva verket icke var mer än en half björk, medan deremot segraren var minst en och en half gran i fråga om volym och yttre ansenlighet. Men medan de stora träden kämpade med hvarandra lifvets kamp, lefde de tarfliga enbuskarna i frid och ro inne i den djupa, tysta skogen, oberörda af stormarna och så att säga fria från passionernas pestuppfyllda fläktar. Hans tänkte på, att han heldre ville vara den obemärkta enbusken, än den förtryckande granen eller den för-

tryckta björken. Men han skyndade förbi den ena skogs-scenen efter den andra, ty han visste, att om han icke lyckades undkomma de förföljande ryttarne, skulle hans öde blifva ännu sorgligare än björkens.

När det led mot aftonen, voro hästarna alldeles uttrötade och Hans måste låta dem hvila. Han stannade på ett ställe, der skogen började blifva mera gles, så att han tyckte sig förstå, att han nalkades en bebodd ort.

Till sin fasa märkte han, så snart han höll stilla, att förföljarne voro honom så nära, att han kunde höra hästrampet och till och med urskilja rop och ljud af skratt.

Ingen tid var att förlora. Huru uttröttade djuren än voro, måste de genast fortsätta sitt lopp. Sporre och spö fingo hjälpa till att drifva dem framåt.

Inom några ögonblick hade Hans uppnått skogsbrynet och såg framför sig en fredlig by med kyrka och boningshus och ladugårdar. Det var Sund, der herr Simon bodde, hvilken våra läsare förut känna. Det var herr Simon, som, eggad af den listige pater Göran, i sin predikan uppmanade sina församlingsbor att »draga sina svärd och hvässa sina pilar mot den gudlöse konungen». Den förträfflige Hans hade emellertid ingen aning om herr Simons sympatier för catholicism, påfve och helgon. Hos prästen var man vand att söka skydd och hjälp i all nöd och fara, och det var därför helt naturligt, att Hans, som insåg omöjligheten att hinna undan ryttarne, tänkte på prestgården så, som den förolyckade sjömannen tänker på hamnen.

»Om jag blott kunde uppnå prestgården!» utropade han och sporrar och spö blefvo satta i liflig verksamhet.

Till prestgården hann han, men då han red in genom dess port och dervid kastade en hastig blick bakom sig, blef han varse sina förföljare, hvilka just då redo ut ur skogen, och han kunde icke betvifla, att han sjelf hade blifvit sedd af dem, ty de räckte fram händerna och pekade på honom

och läto höra ett skrän, såsom när korporna hitta ett lik på heden.

Att kasta sig af hästen, föra de tre djuren in i ett portlider och tillstänga portarna för detta samt sjelf störta in i prestgårdens boningshus, det var för Hans blott några ögonblicks verk. Från rum till rum ilade han, sökande efter någon människa, som kunde visa honom till prostens kammare, men han fann ingen och därför måste han på egen hand leta sig fram till den vördige kyrkoherdens arbetsrum.

Herr Simon hade nyss tändt sin studerlampa och satt nu framåtlutad öfver sin bok, en handskrifven samling af påfliga bullor och katholske biskopars herdebref. Den lutherska postillan hade blifvit kastad i bokkistan, för så vidt den verkligen hade undgått faran att blifva å bålet bränd af den nu till både kropp och själ helt och hållet påfviske herr Simon.

»*Dominus ac redemptor noster . . .*» läste herr Simon högt och med djupt begrundande ton och min.

Då rycktes dörren upp och vår ärlige gamle Hans inträdde till den studerande kyrkoherden, som upphörde med läsningen och hedrade den störande med en arg och ursinnig blick.

»Vördige herre . . .» började Hans ett tal, som han hade ämnat göra både vördnadsfullt och rörande.

Herr Simon strök luggen ur sin panna, reste sig upp med hotande uppsyn och dundrade:

»Ho äst du?»

»Jag är en förföljd stackars . . .»

»Ditt namn?»

»Hans Trädgårdsdräng kallas jag gemenligen.»

»Din hemvist?»

»Vördige herre . . .»

»Svara! Hvadan äst du?»

»Från Gräskääls gård i Våxtorps socken.»

»Af hvilken religion äst du, karl?»

»Hm!... Jo, jag är en god kristen, hoppas jag... men nu ville jag aldra ödmjukast anhålla...»

Men herr Simon, som enligt tidens presterliga sed var en myndig man, ville icke alls höra talas om någon anhållan, förr än han hade genomgått hela den rad af frågor, som de påfliga decretalerna föreskrefvo. Dessutom var det honom alldeles icke tillräckligt att hafva fått veta, att den besökande var en god kristen. Han måste äfven veta, i hvilken kristlig kyrkas svarfstol karlen hade blifvit formad.

»Du är kristen, säger du! Godt! Äst du af dem, som hylla Luther, eller äst du af dem, som hylla påfven?»

»Jag är lutheran...»

»Nåväl, hvadan äst du nu kommen i min kammare?»

»För att söka hjälp mot några af Dackes tjufvahop, hvilka äro mig i hälarne och fara efter mitt lif. Vördige herre! Om I ären en kyrkans tjenare, så neken mig icke ert beskärm!»

»Du äst alltså en af Dackes fiender?»

»Ja!»

»Du äst en af konung Gustafs män?»

»Ja! Ack, ja!»

»Godt! Du skall blifva så hulpen, som du förtjenar.»

Efter att hafva yttrat dessa ord gick herr kyrkoherden ut och Hans märkte till sin förvåning, att han med en hasp tillstängde dörren på andra sidan.

»Hvad mände det betyda?» sade Hans till sig sjelf. »Ah! Jag förstår. Han vill försvåra för Dacketjufvarne inträdet, i den händelse de skulle söka mig här, innan han återkommer.»

Denna förklaring var också i sig sjelf så naturlig, att Hans alldeles icke betviflade dess öfverensstämmelse med verkliga förhållandet. Huru skulle det också vara möjligt

att tänka sig, att en prest, en Guds tjenare skulle kunna öfverlemna en värlös flykting i blodtörstige fienders händer. Hans, hvilkens ärliga hjerta var temligen oerfaret i fråga om andra människors passioner, förkastade med afsky all tanke på, att herr Simon skulle kunna förråda honom. Mycket snarare skulle han hafva trott det vara möjligt för hans egen far att bedraga honom och vägra honom sitt beskärmt i farans och nödens stund.

Men Hans kände alls icke, hvad den religiösa fanatismen är, hvad den innehåller och till hvilka skurksträck den kan under gudaktighetens sken förleda menniskan. Den redlige mannen, som i hela sitt lif aldrig hade handlat emot hvad han ansåg rätt vara och som därför aldrig hade kommit i något slag af konflikt med samvetet, trodde hela verlden — med undantag af Dacke och hans tjufvahop — om godt och hade ingen aning om allt det simpla, usla, föraktliga, nedriga, som här i verlden blifvit bedrifvet och dagligen bedrifves under sken af att ske till — Guds kyrkas gagn. Den stackars Hans kunde naturligtvis icke hafva någon inblick i t. ex. interiörerna uti en stiftsstyrelse och öfver hufvud taget var all s. k. kyrklig intrig för honom en okänd sak. Han trodde, att kyrkans ordinarié herrar och ordinarié tjenare voro föga mindre helige än Guds englar. Den dåren!

Derför gick han, under det herr Simon lemnade honom ensam, helt lugnt och obekymradt omkring i kammaren och tog den i betraktande. En bild af jungfru Maria, hvilken stod på en liten hörnhylla, föreföll honom visserligen en smula misstänkt, men oroade honom icke särdeles mycket. Värre blef det, när han på väggen varseblef en illa målad tafla, föreställande en påfve i all hans kyrkliga prydnad. Det var ett skägglöst, bredt ansigte med fullkomligt jesuitiska drag. Hans blef nyfiken att veta, hvem det obehagliga porträttet mände föreställa, och han tog därför från

bordet kyrkoherdens arbetslampa och belyste med denna den nedanför porträttet målade inskriften. Stor var icke den gamles förmåga att läsa, men han lyckades dock efter något besvär inhemta, att den slarfvigt gjorda målningen skulle visa världen, huru den då regerande påfven Paulus III såg ut. Hans, som genast funnit sig obehagligt stämd vid åsynen af det jesuitiska ansigtet och det infernaliska leendet, betogs nu af sådan fasa, att han var nära att släppa lampan till golfvvet.

»Fy!»... utbrast han. »Det är bara katholskt sattyg ... ingenting annat!... Usch!»

Och Hans vände sig med afsky bort från den målade påfven. Det var hans mening att nu åter ställa lampan på dess plats, men han blef derifrån förhindrad genom en för honom alldeles oväntad tilldragelse.

Just då Hans på återvägen till bordet befann sig midt på golfvvet, hördes ett starkt buller i det utanför belägna rumet. Hans stannade för att lyssna. Dörren öppnades med hast och in i kammaren trädde herr Simon. Hans lugnade sig, då han såg kyrkoherden, men detta lugn förbytades snart i ursinnig vrede, då han erhöll de mest ovedersägliga bevis på herr Simons förräderi.

Herr Simon kom nämligen icke ensam. Efter honom trängdes i dörren Jon Puckel och några karlar, i hvilka Hans utan svårighet igenkände Dackes drabanter — karlar ur den förfärlige upprorsmakarens livvakt.

»Gripen den konungsmannen!» ropade herr Simon, pekande på vår redlige Hans. »Han är den omilde konungens redskap och döden vore ett alltför lindrigt straff för honom. Gripen den förrädaren mot hans helighet fadren i Rom och mot den saliggörande kyrkan!»

Jon Puckel trädde fram och lifdrabanternes smutsiga, vilda och trasiga gestalter följde honom.

»Hafven tack, herr Simon!» utlät sig Jon Puckel.

»Och du, Hans, kan nu bedja din sista bön, om du har lust, ty jag ämnar hänga dig i spiselspjellet.»

»En alltför mild död!» invände herr Simon. »Han bör fås lefvande och derefter stekas på ett glödhett halster.»

»Gerna för mig!... Gerna för mig!» utropade Jon Puckel, hvars elaka hjerta fröjdade sig orimligt öfver detta gryma förslag.

»Gripen honom och fören honom till Dacke!» tillrådde herr Simon. »Pater Göran må döma honom!»

»Nå väl,» återtog Jon Puckel med en ton och min, som om han hade varit hela världens beherskare, »jag häktar och arresterar dig i hans höga nådes, Nils Dackes namn.»

Samtidigt reste Jon Puckel sig på tå och lade sin hand på trädgårdsdrängens axel, troligen i ändamål att med denna åtbörd inviga Hans till fångenskapen.

Hittills hade Hans varit stum och orörlig, liksom om han hade varit så häpen, att all tanke- och handlingskraft förintats hos honom. Men knapt kände han Jon Puckels hand på sin axel, förr än hans manliga natur tog ut sin rätt och han beslöt att sälja sin frihet och sitt lif så dyrt som möjligt. Se här hvad han gjorde:

Först kastade han lampan i golfvet. Den var af lera och krossades i fallet och den gamles jernskodda fot utsläckte lågan och förvandlade sjelfva lampan till atomer. Det blef mörkt i herr Simons studerkammare.

Derefter gaf han Jon Puckel en knuff, hvilken förflyttade denne till motstående vägg med så stor fart, att den lille bytingen förlorade sansen och föll till golfvet.

»Och nu, du usle niding till prest, nu är det din tur,» ropade den redlige Hans i vredesmod, störtade fram och gaf i mörkret herr Simon ett väldigt slag med sin knutna näfve. Utan att gifva ett ljud ifrån sig, föll kyrkoherden till golfvet. Slaget hade dock icke helt och hållet döfvat

honom, ty knapt låg han på golfvvet, innan han började ropa:

»Slå icke Herrens smorde!»

»Den smorde kan behöfva *mera smörja*», förklarade Hans och gaf herr Simon en spark, som för ögonblicket nedtystade honom.

Nu måste han försöka bana sig en väg ut i det fria. Han drog sin knif och rusade mot dörren, huggande blindt och vildt omkring sig i mörkret. Men i dörren stod, såsom vi hafva förtäljt, en liten afdelning af Dackes livvakt, idel orene och trasige, men det oaktadt pålitlige karlar. En af dem träffades af knifven, men de öfrige höllo stånd.

En vild strid utkämpades nu i mörkret. Plötsligt fram-blixtrade ljus. Det var herr Simons tjenare, som blifvit skrämnda af bullret och nu kommo för att efterfråga anledningen dertill. Denna omständighet var fördelaktig för Dackefolket, emedan de nu lättare kunde undvika de dödliga hugg, som Hans utdelade, men den var till stort men för Hans, hvares enda förhoppning hittills hade varit grundad på mörkret och den större lättheten att undfly, så länge mörker rådde. Dock kämpade han manligen, fastän utan hopp. Inom fem minuter hade man frångagit honom knifven, gripit och bundit honom.

Tjugonionde Kapitlet.

Arvid sammanträffar å nyo med Christina.

Glädje och sorg hafva ofta samma verkan på människans kropp. Liksom Arvid förut icke hade kunnat sofva af oro och bekymmer för sin kusin, så länge han icke kände

hennes öde, men tyckte sig hafva skäl att ana det värsta, så kunde han nu, då han äntligen hade sammanträffat med henne, hört hennes röst och tryckt hennes hand, icke insomna af glädje. Den ena timmen af natten förflöt efter den andra, men sömnguden flydde ihärdigt från hans hviloläger.

Naturligtvis kunde han icke underlåta att under dessa tysta timmar, då intet yttre buller störde honom, emedan munkarne antingen sofvo eller hvar i sin cell sysselsatte sig med lekamliga späkningar efter påflig sedvänja, mycket tänka på, huru han skulle kunna föra den sköna kusinen bort från munkarne. Att de helige männen voro Dackes bundsförvandter, derom tviflade icke Arvid, ty han var tillräckligt hemmastadd i tidens förhållanden för att veta, att alla hemliga eller uppenbara katholiker hoppades på den katholska kyrkans återupprättande i Sveriges land genom den djerfve upprörsmakaren och hans småländingar. Derför insåg han också, att det skulle möta nästan oöfvervinnliga hinder att öfvertala priorn till jungfru Slattes frigifvande mot Dackes vilja. Väl fattade han till hälften beslutet att så snart det blef dag, uppsöka priorn Sigfrid och framställa för honom, huruledes Dacke röfvat bort flickan ur hennes föräldrahem och att priorn omöjligen kunde taga på sitt samvete att vara skurken behjelpig vid qvinnoröfveri och annan skändlighet. Men Arvids sunda förstånd, som aldrig förnekade sig, sade honom snart, att allt detta måste Christina sjelf hafva sagt till priorn och att denne icke skulle låta beveka sig af Arvids förnufts- och samvets-skäl, när han hade under så lång tid förmått motstå Christinas böner och tårar. Arvid var mera erfaren än Hans och trodde därför en »andans man» mindre blindt, än den i religiös mening enfaldige trädgårdsarbetaren, ja, innan morgonen grydde, hade Arvid Nilsson till fullo insett, att han, genom att om saken samtala med priorn, just skulle förderfva den och förorsaka,

att munkarne med större omsorg och noggranhet beyakade sin sköna fånge, än nu då de icke hade någon aning om hans släktskap med henne. Det var nu klart för vår hjelte, att han endast genom någon väl anlagd list kunde hoppas befria henne, och han uppgjorde inom sig en mängd planer, med hvilka han dock icke sjelf var nöjd. En sak var dock för honom tydlig och den var i form af ett fast beslut inristad i hans hjerta, nämligen att Christina till hvilket pris som helst skulle af honom befrias ur Dackes och munkarnes våld. Innan Arvid vidtog några anstalter dertill, ville han först sätta sig i besittning af sina vapen, sedan han nu hade af Christina erhållit den upplysningen, att de voro till finnandes i priörn Sigfrids egen cell. Med dessa beslut steg Arvid upp och klädde sig, såsnart solstrålarna visade, att den långa natten var till ända.

Om Arvid var sömlös, så var Christina det icke mindre. Under hela tiden för hennes fångenskap hos munkarne i Arby skog hade hon närt i sitt hjerta den förhoppningen, att Arvid förr eller senare skulle uppspåra hennes vistelseort. Icke ens det halfårslånga dröjsmålet med uppflyllandet af detta hopp hade kunnat förmå henne till att misströsta. Nu hade det skett. Nu hade hennes Arvid kommit. Nu kunde hon åter vara glad, fastän minnet af hennes föräldrars sorgliga öde förmörkade den sällhet, som hon eljest kunde hafva känt.

Vid sjelfva skogsbrynet låg sist i kojornas rad en stuga, hvilken hvarken var bättre eller sämre än de andra, ehuru den visserligen var annorlunda inrättad i vissa fall. Medan de andra stugorna hade ganska stora fönster, hade denna endast små gluggar af fyra eller fem tums diameter. Huset var egentligen ämnadt att användas såsom klosterbrödernes magasin, men när Dacke och pater Göran förde jungfru Slatte till munkarnes koloni, hade desse två inpiskade skälmar utan svärighet funnit, att huset var lika lämpligt till

fängelse som till magasin. Följaktligen blef det utrymdt. Spannmålssäckarna och de andra matförråden flyttades till en annan plats. Stugans inre uppsnyggades nödortfeliggen. En eldstad af aldra enklaste slag inrättades. Från någon cell, hvares innehafvare redan skattat åt förgängelsen och hvilade sina trötta ben under ett af grafkorsen vid kapellet, hemtades en säng, ett bord och ett par stolar. Derefter infördes Christina i rumet och Dacke sade henne, att den fängeselika stugan skulle blifva hennes, så länge det var hans vilja att låta henne förblifva i munkarnes vård. Naturligtvis tillsåg Dacke, att stugans dörr blef så säkert som möjligt förbomad, ty huru egenkär upprorsmannen än var, inbillade han sig icke ett enda ögonblick, att den fagra ungmön skulle af fri vilja qvarstanna der och lugnt afvakta hans återkomst.

Morgonen efter det första mötet med Arvid var Christina tidigt uppe och knapt hade hon ordnat sin dräkt och kammat sitt fagra hår, innan hon tog plats vid en af de små gluggarna och blickade ut i det fria. Framför henne låg det lilla kapellet, hvars tak nu förgylldes af morgonsolen, men det var icke för att se det lilla templet, ej heller för att beundra solstrålarnas glans, som hon nu så troget stod vid gluggen — så troget, att timmarne förflöto, utan att hon märkte deras flygt. Nej, hon stod der för att om möjligt få se en skymt af Arvid. Men Arvid visade sig icke och förgäfvos förebrådde jungfrun sig, att hon vid mötet i kapellet icke hade underrättat honom om hennes vistelseort, och fruktlöst väntade hon, att han det oaktadt skulle af en händelse komma der förbi.

Redan hade hon stått der tre timmar, då hon varseblef en skymt af priorns kåpa, hörde några lätta fotsteg i sanden och omedelbart derefter förnam, att dörren till stugan öppnades. Strax derefter inträdde priorn Sigfrid till henne. Du beundrar morgonens skönhet, min dotter, yttrade

klosterföreståndaren, när han såg ungdomen stående vid gluggen.

»Nej», svarade hon ganska skarpt och utan att vända sig om, »nej, I misstagen eder, herr prior, I misstagen eder helt och hållet. Jag beundrar ingalunda naturens skönhet, utan i stället människornas uselhet.»

»Nåja», sade patern, »det är ock ett ämne, som förtjenar ett allvarligt begrundande, men om det förtjenar någon beundran, derom är jag icke så öfvertygad som du, min dotter.»

»Icke? Verkligen? Skämten I icke, herr prior?» utropade jungfrun, som nu först vände sig om mot klosterföreståndaren och fixerade honom skarpt.

»Huru? Hvad menar du, min dotter? Dina ord komma mig så underliga före denna morgon.»

»I finnen mina ord besynnerliga, herr prior, men hvad omdöme menen I då, att jag skall fälla om edra ord? Här stån I och sägen mig, att den menliga uselheten icke förtjenar beundran, och likväl gören I eder delaktig i denna uselhet.»

»Jag?» utropade priorn förvånad.

»Just I, herr prior! I veten, att en niding har mördat mina föräldrar och mot min vilja fört mig hit såsom fånge, och nu hafven I redan länge varit min fångvaktare. Hvad namn gifven I åt allt detta, herr prior? Om icke detta är menkelig uselhet, så får jag bekänna, att jag icke vet hvad detta ord betyder.»

»Min dotter», genmälde patern, »jag finner mig smärtsamt berörd af dina omilda omdömen om min person . . .»

»Släppen mig lös, herr prior, så skola mina omilda omdömen förbytas i hjertliga tacksägelser.»

Utän att lyssna till detta förslag fortfor priorn:

»Hvad din fars och mors död beträffar, så har pater

Göran sagt mig, att deras död var nödvändig för kyrkan»

»Pater Göran ljuger, herr prior! Hvilken betydelse skulle väl mina föräldrars lif eller död kunna hafva för kyrkan? De lefde ju i tillbakadragenhet och enslighet på deras gård och blandade sig alldeles icke i de allmänna angelägenheterna.»

»Dessa ting förstår du icke, min dotter.»

»Men jag förstår åtminstone, att mina föräldrar blefvo mördade af Dacke och att I, herr prior, ären mördarens vän.»

»Dacke är Guds utkorade redskap till återställande af kyrkan.»

»Det månde blifva en härlig kyrka, som återställes af en så ärelös skurk som Dacke!»

»Pater Göran, som är en man med skarpt förstånd, säger, att Dacke är en ädel man, uppfylld med sant kristliga dygder.»

»Då ljuger pater Göran. Förlåten, att jag säger eder det, herr prior!»

»Jag känner Göran bättre än du, min dotter. Han har under många år tillhört det brödrskap, som stått och står under min vård och ledning. Ingen är så ifrig för kyrkan och hennes ära, som brodern Göran.»

»Men i hvilket afseende kan min fångenskap bidraga till kyrkans ära? Har brodern Göran äfven sagt eder det, herr prior?»

»Endast antydningvis! Jag tror, att pater Göran har ämnat dig, min dotter, det ärofulla kallet att blifva en belöning för Dackes nit, då han upprest den allena saliggörande kyrkan ur dess fall. Jag tror, att Göran vill sporra hans nit genom att förespegla honom, att när han utfört sitt heliga värf, skall kyrkan välsigna hans förening med dig.»

»Och I hafven ingått på detta skändliga köp, herr prior?»

»Allt för kyrkan!»

»I ansen icke mitt bifall vara af nöden till denna förening?»

»Förstå mig rätt, min dotter! Det har varit min hjertligaste önskan att omvända dig från ditt kätteri till den sanna kyrkan. De månader, under hvilka du vistats här, hafva icke kunnat gå förbi, utan att jag fattat en faderlig tillgifvenhet för dig, mitt barn. Derfor har jag också gjort allt, för att bringa dig till besinning af den andliga våda, ja — hvarför icke säga det, då det dock är sanning? — den eviga våda, hvori du genom ditt kätteri svärfvar. Jag har gifvit dig trägen undervisning i vår kyrkas lära och i rätta betydelsen af skiljölärorna mellan vår kyrka och det lutherska kätteriet. Jag har gifvit dig att läsa vår kyrkas bästa lärares skrifter och jag har låtit dig åhöra messorna i vårt lilla, Gudi helgade kapell. Ännu hyser jag en god förhoppning, att ditt sunda naturliga förstånd, understödt af mina råd och förmaningar, skall omsider lära dig att inse, huru fördömligt det lutherska kätteriet är. När omsider den dagen kommer, att jag får den glädjen att helsa dig välkommen i den katholska kyrkans sköte, då skall du — jag är derom viss — gerna offra dig för kyrkan och anse det såsom en heder, ja, såsom en odödlig ära att blifva brud åt den utkorade hjelten, åt Nils Dacke, den ädle man, hvilken helgoneñ hafva med Guds och den heliga jungfruns nåd utvalt till att föra det lekamliga svärdet till seger för kyrkan.»

»Och om jag icke skulle anse mig smickrad af denna odödliga ära? Om med andra ord, jag skulle vägra?»

»Så skall jag icke draga i betänkande att tvinga dig till det, som länder till din själs välfärd.»

»Skulle det kunna blifva till välfärd för min själ, om jag mot min vilja fölle ett offer för Dackes nesliga lustar?»

»Genom äktenskapets sacrament skall edert förbund helgas. Du borde efter den undervisning, som jag gifvit dig, kunna inse, att hvad som sker till kyrkans gagn, det måste vara till den enskilda själens välfärd.»

»Jag förstår icke edra sofismer, herr prior, men hvad jag vet, det är att jag aldrig frivilligt vill förena mig med Dacke — en usling, som icke är värd att vara min slaf — en bof, som borde hela sin lifstid försmäkta i den djupaste fängelsehåla i riket — en niding, som mördat min egen fader och moder.»

»För kyrkans skull måste alla enskilda sympatier och antipatier gifva vika. Min dotter, jag hoppas, att du, när dagen är inne, skall hafva ett annat sinne än nu . . . Jag har kömmit för att, om det behagar dig, fortsätta våra samtal om de andliga tingen. Vi stannade igår vid transsubstantiationsläran, som de lutherske kättarne med orätt förkasta, och om du vill, min dotter, kunna vi nu . . .»

»Nej, herr prior, förskona mig i dag från dessa djupsinniga trätofrön mellan lutheraner och katoliker. Vårt samtal har redan så upprört mig, att jag icke kan med tillbörlig uppmärksamhet följa edra skarpsinniga bevis och draga nytta af dem.»

»Ske som du vill, mitt barn!»

»Men i afton vill jag närvara vid messan, om I tillåten mig det.»

»Gerna! Måhända kan denna heliga ceremoni verka något på din själ.»

»Jag betviflar icke, att jag skall hafva god nytta af mitt besök i kapellet i afton», svarade Christina med ett strålände leende vid tanken på mötet med Arvid.

Priorn missförstod betydelsen af hennes soliga leende och blick och svarade med lugnt allvar:

»Nåväl, det finnes verkligen mången god katolik, som erhållit sin första väckelse under messans högtidliga stund, och kanhända att du är en af dem, som mera tilltalas af en för känslan behaglig ceremoni, än af de mest klara förståndsbevis, som den scholastiska vetenskapen erbjuder i så rikt och välsignadt mått. Nå, jag skall afhemta dig till messan i afton. Farväl tilldess! *Pax tecum!*»

»Farväl, herr prior! . . . Ah! Det är sant . . . jag hade något att bedja eder om.»

Priorn, som var på väg att gå ut, stannade:

»Tala, min dotter!»

»Den plats, som I hafven gifvit mig i kapellet, är alltför framstående och synlig. Jag har märkt, att herrar munkar dela sin uppmärksamhet mellan messan och mig, ty de veta naturligtvis ganska väl, hvem som döljer sig under min fula kåpa.»

»Säger du det, min dotter? Det måste förhindras . . . Nämn mig dem, som hafva detta gjort, och jag ansvarar dig för, att gisselslag, tagelskjorta och annan späkning skola bringa dem till förnuft.»

»Icke känner jag namnet på edra munkar, herr prior, och det är mig således omöjligt att anklaga någon. För öfrigt vet jag ett mycket enklare råd.»

»Och det är?»

»Att låta mig intaga en plats, der jag är mera dold.»

»Din ifver i detta fall, min dotter, är både kristlig och för dig såsom en dygdädel jungfru hedrande. Jag menar, att bänken bakom första pelaren till venster är passande?»

»Det menar jag ock, herr prior.»

»Nåväl, du kan sitta der, men alla munkarne skall jag nu ofördröjligen ålägga en extra botgöring för att drifva satan ur deras kroppar . . . Jag hämtar dig i afton vid messotid. *Pax vobiscum!*»

»Hafven tack, herr prior!»

Priorn gick sin väg, grubblande öfver munkarnes af Christina skildrade beteende. Verkliga motivet för jungfruns begäran om en annan plats var naturligtvis en önskan att för hennes möte med Arvid bereda ett mera undangömdt ställe, men det kunde den vördige priorn naturligtvis icke veta och därför erhöilo de oskyldige munkarne föreskrift att fördubbla sina späkningar.

Men Christina tillbringade sin dag dels med att skrifva ett bref till Arvid, dels med att skåda ut genom fönstergluggen. Både hon och hennes kusin afvaktade aftonen med längtan och otålighet.

Äfven den längsta dag har sin afton, och huru långsamt den dagens timmar än förflöto enligt de båda kusinernas tanke, lägrade sig dock slutligen skymningen öfver nejden och åter kallade den lilla klosterklockan bröderne till kapellet, åter skimrade klart ljus i templets fönster. Och priorn afhemtade enligt sitt löfte Christina. Arvid slöt sig till munkarne, som från skiljda håll drogo bort till helgedomen.

Afsides från klosterbröderne satte sig Arvid ned och blickade med en känsla af besviken förväntan bort till den från hvarje ställe i kyrkan synliga plats, der Christina föregående qväll hade suttit. Christina var nu icke der.

»Måhända har hon ännu icke anländt,» mumlade han och sysselsatte sig, under sin väntan, med att åskåda, huruledes chorgössarne fylde sina kar med rökelse och antände denna.

Messan tog sin början.

Arvid, som trodde, att Christina icke fans i kyrkan och som redan hade fattat den föreställningen, att priorn hade upptäckt deras möte förra aftonen, blef angenämt öfverraskad, då redan i den första chören Christinas skära och lätt igenkänliga röst lät höra sig. Han insåg nu, att

hon hade valt en mera fördelaktig plats för deras möte och han kunde med möda hindra sig ifrån att icke invänta munkarnes nästa knäfall och försjunkande i böen, innan han skyndade till henne, efter hvilken hans hjerta längtade.

Slutligen var stunden inne. Arvid, som hade lagt noggrant märke till, hvarifrån Christinas röst hördes, smög sig dit och iakttog med större visshet ju närmare han kom, att den plats, der hans sköna kusin satt, befann sig i nästan fullständigt mörker, emedan den beskuggades dels af ett utsprång i sjelfva templets arkitektur, dels af en bland de pelare, som uppburo det i midten af kapellet befintliga hvalfvet. Båda sidoskeppen befunno sig i mörker och det var i ett af dessa, som Christina, enligt priorns af omtanke för munkarne meddelade tillåtelse, hade satt sig.

»God afton, sköna kusin!» hviskade Arvid, såsnart han befann sig vid hennes sida.

Hennes svar var en handtryckning och ett framhviskad:

»Välkommen, Arvid! Du hittade mig, oaktadt jag vexlat plats.»

»Jag skulle finna dig, om du än flyttade bort till verdens yttersta ända,» svarade Arvid mera artigt än sant.

Uppriktigt menad var dock hans försäkran.

»Du bekymrar dig således om mig, Arvid?»

Christinas röst var darrande, när hon gjorde denna fråga.

»Christina,» hviskade Arvid allvarligt, »detta är hvarken rätt tid eller plats för en kärleksförklaring, men jag hoppas, att du det oaktadt förlåter mig, om jag här i Guds eget hus och så att säga inför hans ansigte säger dig, att du är mig kärare än allt annat på jorden. Vill du blifva min brud, när jag lyckats befria dig?»

Han lutade sig intill henne, för att desto bättre uppfatta hennes svar på denna för dem båda viktiga fråga.

»Ja,» hviskade hon, »inför Gud, hvars öga ser oss äfven här i mörkret, lofvar jag dig detta, Arvid, och jag gör det med...»

»Med...?» frågade han så girigt, som när en penningdyrkare spejar efter ett guldmünt.

»Med glädje! Du är för mig allt... allt, Arvid! Utom dig eger jag intet i hela den vida världen.»

»Gud har hört våra löften, Christina, och han skall för visso äfven bereda oss en utväg att fly härifrån... ja, hvarför skulle vi icke fly nu... nu genast? Kom, min älskade!»

»Du tror då, att vi nu skulle kunna undkomma?»

»Ja! Medan munkarne ligga fördjupade i sina böner, hvarken höra de eller se. Vi smyga oss förbi dem och innan messan är afslutad och man saknar dig, skola vi vara långt borta. Och om de gode fäderne sedermera taga sig det orådet före att förfölja oss för att återhemta dig, så har jag nu mina vapen. Jag har under dagens lopp hemtat dem i priorns cell, medan han var borta på annat håll. Derför kom... kom nu, Christina, min älskade!»

»Kyrkotjenarne i porten skola upptäcka oss och hindra vår flykt samt göra larm. Det är omöjligt, Arvid!»

»Då fly vi ut genom den dörr, der du plägar gå ut och in i priorns sällskap.»

»Priorn har stängt dörren och gömt nyckeln i sin egen ficka.»

»Det var förargligt. Hvad är då att göra?»

»*Kyrie eleison!*» sjöngo nu munkarne och Christina måste uppskjuta besvarandet af Arvids fråga, emedan hon var nödsakad att instämma i sången, på det att man icke skulle fatta några misstankar, om hennes röst icke hördes. När hon efter förrättandet af detta värf åter kunde egna sig åt det för henne mycket kärare samtalen med den älskade kusinen, sade hon:

»Jag har tänkt ut en plan, om hvilken jag har goda förhoppningar, att den skall lyckas. Hör noga på, Arvid!»

»Kan du tvifla derom?»

»Nej, så orättvis är jag icke. Du vet nu, vid hvilken tid på aftonen klockan sammankallar munkarne till messan. När detta sker i morgon afton, måste du befinna dig på icke alltför långt afstånd från det sista huset i raden. Det är dessutom lätt igenkänligt derpå, att det icke har några rigtiga fönster, utan endast små gluggar. Der sitter jag fången och der hemtar priorn mig till messan. Tag dig emellertid noga i akt för att låta priorn se dig, när han går in till mig. Det är bäst, att du gömer dig i skogen, som ligger ganska nära stugan. När jag sedan vid den vördige herr priorns sida vandrar bort till kapellet, blir det din sak att befria mig från hans besvärliga sällskap, och när du har detta gjort, äro vi fria. Ah! Det är sant . . . jag har glömt att förtälja dig, att i munkarnes stall finnes en präktig häst, hvilken de af priorn utskickade munkarne funno i ett snår i skogen samma dag, då du hemfördes sårad.»

»Ah! . . . Har du sett den hästen? Hurudan är den till färgen?»

»Sett den, har jag icke, men väl tycker jag mig hafva hört priorn säga, att den är jerngrå.»

»Gud vare lofvad! Det är min egen häst. Jag hade bundit den i skogen. Nu är ingen fara, min Christina. Ridande på min eldige jerngråe springare och med dig i min famn, fruktar jag ingen förföljare i världen. Jag skall använda morgondagen till att uppsöka och undersöka någon lämplig skogsväg, så att vi utan svårighet kunna finna härifrån i nattens mörker. Hvad det skall kännas angenämt att åter sitta i en sadel!»

Arvids glädje öfver utsigten att återfå sin häst framkallade hos Christina en helt naturlig och liknande idéförbindelse.

»Ack!» suckade hon. »När skall väl jag någonsin få rida på mitt präktiga sto Isabella? Det arma djuret är förmodligen nu i den nedrige och afskyvärde Dackes våld.»

»Ganska tröligt! Men bekymra dig icke derom, min älskade! Vi kunna till en början hafva nog af min gångare och sedan finna vi väl en passande häst åt dig.»

Under detta samtal, hvilket åtskilliga gånger hade blifvit afbrutet, emedan Christina samvetsgrant deltog i hvarje vid messan förekommande chör, hade tiden skridit framåt med jättesteg och de båda kusinerna märkte med förskräckelse, att messan nalkades sitt slut. Ögonblicket för afsked var längesedan inne.

»Läs detta bref», hviskade Christina, i det hon lade i hans hand den biljett, som hon hade skrivit i sitt ensliga fängelse. »Och glöm icke att komma i morgon . . . Ännu en sak! Gör den gode priorn intet illa!»

»Din vilja är min lag. Farväl! Gud signe dig, min älskade!»

»Bort! . . . Skynda!»

Det var verkligen hög tid för Arvid att återvända till den plats, der munkarne hade sett honom sätta sig ned vid messans början. Han var förvissad derom, att de med sin andakt sysselsatte klosterbröderne icke hade under messans lopp märkt, att han lemnat sin plats tom, men han insåg, att detta ovilkorligen måste inträffa, när munkarne bröto upp, om han icke dessförinnan hade förflyttat sig dit. Med stor skyndsamhet smög han sig nu tillbaka och knapt hade han satt sig ned på bänken, förr än klosterbröderne bröto upp och gingo ut ur kyrkan. När Arvid hade öfvertygat sig om, att priorn afhemtad och bortfört Christina, lemnade äfven han denna helgedom, der han hade för första gången mottagit sin sköna kusins blyga bekännelse om kärlek och hennes ljufva försäkringar om trohet i lif och död.

Tretionde Kapitlet.

Huruledes Jon Puckel inblandade sig i de fromme munkarnes affärer.

Alldenstund det fattiga och biltoga munksamfundet icke bestod Arvid något ljus i hans cell, måste han invänta följande morgon, innan han kunde läsa Christinas bref. Att detta uppskof frestade hans tålmod, det förstår hvar och en, som någonsin haft i sin hand ett bref från en älskad person. Knappt hade det börjat dagas, förr än han stod vid sitt fönster med kusinens bref i sin hand, men ännu måste han dröja en half timme, innan det småningom återvändande dagsljuset blef nog starkt att tillåta honom urskilja bokstäfverna i Christinas skrifvelse. Vi vilja gemensamt med honom inhemta skrifvelsens innehåll.

»Käre kusin Arvid! Om du kan föreställa dig, hvad det vill säga att en lång tid, den ena månaden efter den andra vara skiljd från allt hvad man håller kärt på jorden, så kan du åtminstone ana den glädje, jag kände i går afton, då du så plötsligt och oväntadt befann dig vid min sida i det lilla kapellet. Jag har aldrig i hela mitt lif erfarit en, så stor sällhet och likväl har mitt lif framflutit lugnt och fridfullt ända tills den dagen då min far, sjuklig förut, blef skrämnd till döds af Dacke och då min arma mor . . . nej, jag kan icke tala derom. Ord fattas mig och tankarna förvirras. Kanske vet du redan hvilket öde, som drabbat oss. Dacke mättade först sin blodtörst och bortförde sedan mig. Han förde mig hit och de gode munkarne, särskildt den verkliga vördnadsvärde priorn hafva

behandlat mig med godhet. Någon egentlig fara har hittills icke hotat mig, om icke den att med eller mot min vilja göras till katolik af den hederlige priorn Sigfrid, som i sin innerliga välmening icke har sparat kyrkofädernes och scholastikernes hela apparat af s. k. bevis. Jag har insett hans välmening och icke haft hjerta att undandraga mig samtalen med honom, men jag behöfver väl icke försäkra dig, att jag hoppas förblifva intill döden en god lutheran. — Hvad nu angår den otäcke Dackens mening med mitt inneslutande här, så inser du nog, hvilken den är? Han framhärdar ännu alltjemt i sin förmättna åstundan att af mig, obetydliga flicka, göra en drottning i Sveriges rike. Sannolikt ämnar han förvara mig här, till dess hans krigsföretag gifva honom tillräcklig ledighet för det högtidliga firandet af hans kongliga biläger. Den nedrige missdådaren! Mätte konung Gustaf snart få honom fatt och befordra honom till närmare bekantskap med bila och stupstock! — Emellertid förlitar jag mig nu på dig, kusin Arvid. Du skall icke lemna mig i sticket, ty jag är öfvertygad, att du hedrar mig med din vänskap och jag tror mig veta, att de farliga sår, af hvilka du nu så länge har lidit, har du erhållit af Dacke eller hans legohjon under ditt sökande efter mig. I mitt lilla hufvud har jag uppgjort en, såsom det synes mig, förträfflig plan till min befrielse, men jag skriver icke derom, emedan jag hoppas få meddela dig den muntligt i qväll. När du läser dessa rader, har du således redan kännedom om min plan. Någonting i mitt hjerta säger mig, att jag icke behöfver uppmana eller bedja dig utföra den. Var öfvertygad, att den vänskap är uppriktig, som egnas dig af din olyckliga kusin

Christina.»

»Vänskap, säger hon!» utropade Arvid, då han slutat läsningen af brevet. »Ack, jag vet nu, att denna vänskaps

rätta namn är kärlek. »Ja... ja, Christina! Du kan tryggt förlita dig på mig. Heldre skulle jag låta hugga mig i stycken än öfvergifva dig. Men nu måste jag skrida till handling.»

Arvid lemnade sin koja. Den friska morgonluften fläkade emot honom och upplifvade ännu mera hans sinne, så att han inom sig kände en ousäglig lycka, då han nu vandrade bort till den lilla bygnad, som af munkkolonien begagnades såsom stall. Ännu låg hela det lilla samfundet försänkt i hvila, så att ingen varseblef honom, då han nu personligen öfvertygade sig om, att den af munkarne tillvaratagna hästen verkligen var hans egen gångare.

När han hade uträttat detta och tillika tagit noggran kännedom om, hvar hans sadel och betsel hängde, lemnade han stallet och begaf sig ut i skogen. Hans ändamål var, såsom vi veta, att välja den väg, hvilken han om aftonen borde begagna, då han skulle fly med Christina. Åtskilliga små stigar ledde från klostersonsamfundet åt olika håll, och enär munkarne vid sina någon gång påkommande utfärder till andra orter merändels färdades till häst, så voro de flesta stigarna farbara för ryttare. Arvid valde en, som syntes honom leda i östlig riktning från det biltoga klostersonsamfundet. Under flera timmar följde han nu denna väg och lade noga märke till alla dess krökningar och andra egendomligheter, så att han kände sig öfvertygad, att han äfven i det djupaste mörker skulle kunna utan fara färdas denna väg.

Medan Arvid sålunda gjorde hvad i hans förmåga stod för att grundligt förbereda allt för den tillämnade flykten, egde en annan händelse rum vid klostret, hvilken vi nödvändigt måste skildra för våra läsare. Vi vilja därför lemna Arvid åt sina egna, ingalunda sorgliga tankar och begifva oss tillbaka till den af munkarnes kapell och stugor upptagna platsen i Arby sockens ödsliga skog.

Klockan var tio på förmiddagen. Solen hade nyss

hunnit stiga upp öfver skogstopparna och förgylde nu med sina strålar icke allenast det höga taket på kyrkan, utan äfven de små kojorna och den öppna platsen mellan stugorna och helgedomen. Framlockade af det vackra vädret, hoppade sparfvorna lustigt omkring på den ännu bara marken och högt uppe på ryggingen af kyrktaket satt en hel rad af de älskliga och för oss, som bo i norden, kära starrarna — vårens första och mest tillförlitliga budbärare. Här och der på den öppna platsen sågs en munk, sysselsatt med arbeten af ett eller annat slag. Priorn gick, gammal och vördnadsbjudande, fram och tillbaka utanför sin stuga. På hans ansigte hvilade ett tankfullt lugn, som talade om allvarliga, men på samma gång fridfulla tankar.

Plötsligt stördes lugnet på denna fridfulla plats genom hästtramp och vapenslammer. Höga rop hördes och — hvad som sällan inträffade på denna lilla punkt af jorden — gryma svordomar och hädelser skrämde både sparfvar och starrar på flykten och föranledde de arbetande munkarne att upplyfta sina öfver arbetet nedlutade hufvuden. Priorn stannade och ett drag af djup smärta visade, hvad hans själ kände vid de rysliga utlätelser, som stego mot höjden.

Snart trädde sju ryttare fram ur skogen. De hade följt en från norr kommande stig och Arvid hade därför lyckligt undgått att möta dem — ett möte, hvilket skulle hafva varit för vår hjelte ganska farligt, emedan ryttarskaran, såsom redan dess yttre skick utvisade, tillhörde Dackes »tjufvahop».

Främst red Jon Puckel och efter honom följde de sex andre stigmännen. Dessa senare hade aldrig tillförne varit på denna plats och tycktes vara utom sig af förvåning att finna en kyrka, några stugor och en samling munkar djupt inne i tjocka skogen, och detta under en tid; då munkarne eljest hade försvunnit från Sveriges rike. Det ena af hädelser uppblandade utropet efter det andra gick öfver deras

gudlösa läppar, men vi vilja förskona våra läsare från att höra det värsta af hvad stigmännen sade.

Det hade varit en tid — våra läsare minnas nog, att vi förut hafva talat derom — en tid, då Jon Puckel af barmhertighet upptogs inom murarna af det heliga kloster, hvarest just desse samme munkar fordom hade bott i frid och ro. Föda, kläder och vård hade den gemene bytingen der erhållit och slutligen blifvit hedrad med en klosterdrängs syssla — en förtroendepost, som visserligen kan synas vara och verkligen var ringa, men hvilken det oakadt var mycket för god för en person af hans skrot och korn. Att Jon Puckel hade glömt den tacksamhetsskuld, hvori han stod till munkarne, det visade sig snart, ty han helsade nu på munkarne och deras prior med en nådig nick och alla hans later och fasoner voro sådana, att man nogsamt kunde inse, att han ämnade spela herre öfver både prior och munkar.

Rakt fram till priorn red han och helsade honom, såsom berättadt är, med en nådig nick.

»God dag, min vän!» yttrade han med en ton, hvars inbilladt förnäma färg han hade af Nils Dacke sjelf lärt att frambringa.

Priorn visste icke hvad han skulle tro, då han såg herr klosterdrängens oförskämndhet. Han trodde sig dröma och blef icke färdig med något svar, innan pucker ryggen fortfor:

»Huru mår du, gamle tvärvägg? Bra! . . . Eller hvad?»

Äfven denna oförskämndhet åhörde priorn utan att svara.

»Hvad dj-n!» röt nu Jon Puckel eller, rättare sagdt, han skulle hafva rytit det, om hans klena röst verkligen hade förmått ryta någonting. »Har du blifvit stum som en fisk, gamle gosse?»

Nu ändtligen hade priorn i så hög grad återvunnit sin fattning, att han förmådde svara den sturske lymmeln, som visserligen skulle hafva varit ödmjuk, om han icke hade hemtat mod af medvetandet om de sex ryttarnes närvaro. Och priorn svarade med värdighet:

»Fall ned i stoftet, usling! Ho hafver satt dig till herre och domare öfver oss?»

»Jaså, du är ondsint, du gamle narr!» utropade den äreförgätne uslingen. »Nå... nå, kanske skall jag kunna göra dig mjuk, jag... och på samma gång betala dig alla de slag, du gaf mig i min barndom. Hej! Huru smakar dig detta?»

Jon Puckel gaf priorn ett slag med flatsidan af sin sabel.

Alla munkarne hade slutit en ring omkring sin prior och Jon Puckel med hans ryttare. Den elake bytingens förnärmande ord hade redan uppretat dem, men när Puckel fulländade sin fräckhet genom att slå den ärevördige priorn, då förmådde klosterbröderne icke längre styra sin vrede. De fleste af dem hade ännu i händerna de redskap, med hvilka de hade arbetat — spadar, hackor, sågar, yxor o. s. v. Knapt hade Jon Puckels slag träffat priorn, förr än alla dessa redskap kommo i rörelse. Munkarne trängde djerft in på de fullt beväpnade och rustade stigmännen, utdelande så kraftiga slängar, hugg och slag, att inom ett ögonblick två af rövvarne voro sårade och de andre endast med stor möda förmådde stå emot de i priorns person förnärmande klosterbrödernes ursinniga angrepp.

»Hugg in!... Hugg in!» ropade Jon Puckel. »Skona icke det fördömda munkpaket! Spetsa dem! Stick dem! Flå dem!»

Ett blodbad syntes vara oundvikligt och i betraktande af munkarnes öfverlägsna antal var stridens utgång ganska oviss. Men den ärevördige priorn trädde emellan.

»Bort med edra vapen, bröder!» ropade han. »Det hör icke oss till att föra det lekamliga svärdet. Icke heller hafva vi rätt att hämnas. Vi hafva tvärtom befallning att öfverlemnna all hämnd och bestraffning i Guds hand. Min är hämnden, jag skall vedergälla det, säger Herren.»

Munkarne, som voro genomträngde af vördnad för sin förman, lydde ögonblickligen hans befallning och drogo sig några steg tillbaka, men de hotfulla blickar, hvarmed de betraktade de gudlöse gästerne, bevisade nogsam, att det icke var af egen böjelse, utan endast till åtlydnad för den vördnadsvärde priorns vilja, som de afstodo från att kringklappa den elake puckelryggen och hans stigmän.

»Och du, förtappade son», yttrade priorn till Jon Puckel, »du, som närts vid vår barm och nu likt en orm stinger oss med din giftiga gadd, du sitter af din häst och följer med mig in i min cell! Jag vill der förhöra och döma dig. Dina karlar skola under tiden herbergeras i en ledig stuga, som du, broder Botvid, må anvisa dem. Så visst som I viljen undgå kyrkans bann, fän I icke lemna det åt eder anvisade huset, förr än jag säger eder till.»

När priorn hade yttrat detta, vände han sig om och gick in i sin stuga. Han hade talat med så djupt allvarlig röst och under talandet sett så vördnadsbjudande ut, att både Jon Puckel och de andre stigmännen innehöllo med de smädelser, som lågo på deras tungor. Men när priorn försvunnit, då brast det löst.

Under det allmänna svärjandet och stojandet försvunno munkarne den ene efter den andre med undantag af Botvid, som stum och orörlig stod och lyssnade till stigmännens förbannelser och eder, ungefär så som en civiliserad menniska skulle lyssna till en hop vildars kraxande tungomål, när han första gången hörde detta.

Slutligen, när de länge hade väsnats, yttrade Jon:

»Nå, vi skola väl lära munkdj-ne att dansa efter vår

pipa, innan vi lemna stället. För ögonblicket måste vi väl foga oss efter de anordningar, som den gamle narren till prior har vidtagit.»

De andre stigmännen insågo förmodligen utan svårighet, att Jon Puckel härutinnan hade rätt, ty de följde utan motsägelse pater Botvid bort till en tom hydda, i hvilken han inqvarterade dem. Hästarna släptes lösa på den fria platsen omkring kapellet och de efter föda sökande djuren försvunno snart innanför skogsbrynet. Jon Puckel inträdde till priorn med betydligt mindre både mod och öfvermod än han nyss hade visat, då hans rövvaraktige karlar sutto till häst bakom hans rygg.

Hvad som tilldrog sig inne i priorns cell mellan denne och f. d. klosterdrängen, det vet man icke med visshet. Endast det är bekant, att Jon Puckel qvarstannade hos Sigfrid hela dagen och att han till denne aflemnade en så lydande skrifvelse från pater Göran:

Högvördige fader!

»Guds utkorade hjelte, Nils Dacke, har befalt mig underrätta eder, att han nu ofördröjligen vill genom äktenskaps heliga sacrament* med sig förena sin gemål, den dygd-ädra och välborna jungfrun Christina Slatte. Efter mottagandet af denna befallning hafven I att förbereda jungfrun på hennes höge gemåls nådiga vilja och att i alla stycken tillreda hvad som för den heliga akten är af nöden. Någon viss dag för hans ankomst till klostret är ännu icke fastställd, men I kunnen hvarje dag vänta, att den allena saliggörande kyrkans räddare, Guds och jungfruns och helgonens utkorade redskap träder in under ert låga tak. Jag anbefaller mig sjelf, vår hjelte och vår heliga sak åt edra froma

* Katholikerne betrakta den kyrkliga invigningen af äktenskapet såsom ett sacrament.

böner, vördige fader prior. *Pax nobiscum!* Skrifvet i Nils Dackes läger i Högsby den 17 Mars af

Brodren Göran.»

De handlingar, hvilka vi i och för denna berättelse rådfråga, förmåla intet om hvad priorn tänkte om detta bref eller hvarom han hela dagen öfverlade med Jon Puckel. Icke heller veta vi med visshet, huruvida den gemene krympningen under detta samtal på tu man hand lyckades fortfara att spela den rol af herskare, hvarmed han genast vid ankomsten till klostret hade försökt sig. Troligt är dock, att priorn med fasthet afvisade hvarje försök i den riktningen, så snart Jon Puckel icke kunde stödja sig på en befallning från Dacke sjelf eller en muntligt medsänd uppmaning från den med priorns fulla förtroende hedrade pater Göran.

Emellertid fullbördade solens glänsande klot sitt för dagen fastställda lopp och aftonskuggorna sänkte sig ned öfver det biltoga munksamfundet. Man befann sig, såsom redan nämnt är, i slutet af Mars och ehuru våren redan var inne — den var snabbare då för tiden än nu — voro dock nätterna kalla, så att i den mån som solens strålar föllo mera snedt eller slutligen helt och hållet försvunno, blef luften kylig och under nätterna besvärades jordbrukaren eller trädgårdsmästaren af lindrig frost.

I god tid återvände Arvid från sin utflykt. Det var just då solen höll på med att göma sig. Ingenting i det lilla munkhemmet gaf till känna, att någonting ovanligt hade inträffat under Arvids frånvaro, ty stigmännens hästar lupo omkring i skogen och Arvid hade icke sett någon af dem. Jon Puckel var inne i cellen hos priorn och de öfrige Dackemännen undfägnades af pater Botvid i den lilla hyddan, hvilken de icke vågade lemna, ty priorns hotelse med kyrkans bann hade skrämt dem. Vål visste de, att påfven var afsatt från sitt herradöme i Sveriges land, men den af ålder

inrotade bäfvan för bannlysningens hemska öde satt dock ännu kvar i deras hjertan.

Visserligen hörde Arvid skrål och rop från stugan, der pater Botvid hade inqvarterat dem, men han passerade förbi på så långt afstånd, att han icke kunde göra sig närmare reda för beskaffenheten af dessa rop, utan han trodde, att några af munkarne hade samlats der till gemensam andaktsöfning och att det var bedjande eller lofsjungande människors röster, som nådde hans öron.

Det led mot tiden för messan.

Arvid skyndade in i sin hydda och väpnade sig omsorgsfullt, men för att icke onödigtvis väcka uppmärksamhet genom vapnen, svepte han sig in i en kåpa, som munkarne hade lånat honom, men hvilken han ännu aldrig hade brukat. Så rustad smög han sig in i skogen och närmade sig försigtigt den stuga, i hvilken Christina satt fångslad. Der han nu stod i skogsbrynet, befann han sig på mindre än tio meters afstånd från huset. Hvad Arvid kände under de minuter, han här väntade på klosterklockans ringning och priorns ankomst, det är lättare att inse än att beskrifva. Men visserligen var han mera glad än sorgsen.

Nu ljöd det första slaget af klockan. Det rena, klara ljudet spred sig så vemodigt kring nejden, och i förening med den rådande skymningen var intrycket af klockringningen ganska mäktigt på ett i sjelfva verket så känsligt sinne som Arvids. Den unge mannens drag voro väl alltid allvarliga och hans sinne strängt, när det gälde fullgörandet af en juridisk eller moralisk pligt, men i hans själ rörde sig de vekaste känslor så mycket kraftigare, som de alltjemt undertrycktes och endast högst sällan tillätos att yttra sig. Nu samlade sig en tår i hans ögonvrå, ty han var genomträngd af sällheten att inom några minuter få befria den älskade kusinen.

Men minuterna gingo. Klosterklockan klingade. Ingen

prior syntes till. Oro och qual efterträdde glädjen och friden i den unge mannens hjerta.

»Tyst! Kommer icke der någon?... Jo!... Gudi lof!»

Jo, visserligen kom der någon, men ingalunda var det den vördnadsvärde priorn. De kommande voro till antalet fyra. Arvid suckade och blef ängslig till mods, ty han anade, att ödet hade dragit ett förargligt streck öfver hans räkning.

Ju närmare de fyra kommo, desto tydligare såg Arvid, att det var fyra män, fullt rustade och väpnade med svärd, yxor och luntbössor. Icke var det möjligt för honom att i mörkret se, om det var en liten trupp af konung Gustafs soldater eller af Dackes tjufvar, men nog såg han med tillräcklig tydlighet, att de fyra stälde sig framför dörren till Christinas fängelse, liksom för att bevaka denna. En af karlarne slog eld och tände sin lunta. Vid det svaga ljuskenet iakttog Arvids skarpa öga, att karlen var klädd i lumpor. Nå, nu betviflade Arvid icke, att Dacke hade sitt smutsiga finger med i spelet, men detoaktadt sväfvade han i okunnighet om hvad som hade inträffat.

Ännu en lång stund stannade vår hjelte qvar på sin post. Han hyste den fäfänga förhoppningen, att priorn, alla dessa besynnerliga omständigheter oaktadt, skulle komma för att afhemta Christina till messan. Och klosterklockorna tystnade. Och munkarne sågos gå in i templet. Och från kyrkans inre strålade ut genom de höga fönstren ett klart ljus, hvilket så mycket mera besvärade Arvids ögon, som hans själ var uppfylld af mörker och med hvarje framsmygande minut blef allt mera dyster.

Slutligen hördes munkarnes chör uppstämna i kyrkan sitt melankoliska och klagande:

»*Kyrie eleison!*»

Dock stod Arvid ännu qvar några minuter, ty han tänkte, att priorn hade fördröjt sig och omsider skulle komma.

Men ingen prior kom och Arvids öron sade honom, att messan derinne i helgedomen gick sin vanliga gång. Då föll det Arvid in, att han hade kommit för sent och att Christina hade blifvit af priorn afhemtad, innan han infann sig på sin post. För honom var det omöjligt att veta, att Jon Puckel hade under dagens lopp yttrat till den vördige priorn:

»Det är pater Görans råd och vilja, att jungfru Slatte icke oftare tillåtes åhöra messan.»

»Men», hade priorn invändt, »om hon genom messans åhörande kunde blifva omvänd till den katholska kyrkan!»

»Bah! Hvad f-n frågar hans nåde Dacke efter, om jungfrun är kättare eller rättrogen? Var god och lyd, herr prior, ty eljest kan jag icke ansvara för, att hans nåde Dacke låter eder återvända till ert gamla kloster. Vid dj-n, gamle narr, råder jag dig att lyda.»

Och priorn måste lyda klosterdrängen, som hade till så stor fullkomlighet inhemtat konsten att svärja, att priorn ryste vid de eder, som hvarannan minut i vild oordning tumlade öfver hans läppar.

Allt detta var fullkomligt obekant för Arvid och det är därför icke underligt, att han slutligen fick den tanken, att han hade kommit för sent och att Christina redan befann sig i kapellet. På en omväg ilade han nu dit. Priorns allvarliga röst, som från altaret föreläste bönerna, var det första, som han hörde, då han trädde in i kyrkan.

»Gud ske lof!» suckade han, såsnart han hörde priorns stämnia. »Hon är redan i kyrkan och jag skall likväl befria henne.»

Han gick in. Munkarne lågo i sina bönstolar och eftersade tyst hvad den ärevördige priorn högt föreläste framför högaltaret. Arvid smög sig på tå förbi de bedjande klosterbröderne. Hans väg gick till den afskiljda och väl

undandolda plats i templet, der han föregående afton hade haft sitt andra möte med Christina Slatte.

Trefvande framför sig med händerna, undersökte han hvarje vrå. Nej, hon fans icke der. Man kan lättare tänka sig än beskrifva Arvids känslor vid denna sorgliga upptäckt. Han måste sätta sig ned på bänken, der han föregående afton suttit, för att hvila, innan han fortsatte sitt sökande i helgedomens öfriga delar.

Medan vår stackars hjelte satt der till hälften liflös och helt och hållet omedveten om hvad som tilldrog sig omkring honom, nalkades en skugga platsen der han satt. Skuggan dolde sig försigtigt bakom pelaren, som befann sig på några alnars afstånd från Arvid. Just när denna skugga hade kommit i ro bakom pelaren, utstötte Arvid en djup suck och hviskade:

»Min Gud! Hvar är nu Christina? Huru befria henne?»

Skuggan hörde helt visst Arvids hviskning, ty den började närma sig ännu mera, liksom af interesse för saken.

»Ack!» yttrade Arvid för sig sjelf. »Gud har icke velat tillåta mig att frälsa henne. Gud vredgas. Gud öfvergifver mig.»

Nu tycktes skuggan hafva hört nog, ty den drog sig tillbaka, lemnade pelaren och smög sig in i kyrkans mellanskepp, mumlande:

»Jo, jo jo, jo! Nog kan det hända, att *Gud* öfvergifver *dig*, herr Arvid Nilsson, ty Gud är intet att lita på men att *satan* icke öfvergifver *mig*, derom är jag viss och det skall du få erfara, herr Arvid.»

När skuggan kom ut i ljusskenet, såg man, att den hade en ful puckel på ryggen. Men Arvid såg hvarken detta eller något annat.

Dock bemannade vår hjelte sig omsider. Förnuftet sade honom, att ett hoglöst grubblande aldrig skulle kunna

hjelpa hvarken honom eller Christina Slatte. Med en ifver, som hade förtjenat en bättre lön, började han söka. Ingen enda vrå af kyrkan blef lemnad utan granskning, men den puckelryggiga skuggan smög sig undan, så att Arvid under sin forskningsfärd aldrig påträffade den.

Förgäfves! Ingenstädes fans Christina och Arvid blef så mycket mera öfvertygad om hennes frånvaro från templet, som han icke hörde hennes röst instämma i någon enda af de talrika chörerna.

När messan var slut, närmade han sig utgången i sällskap med de utströmmande munkarne. Då han kom till dörren, vände han sig om och skådade till båka upp mot altaret. Knapt hade han rigtat en enda blick på högaltaret, förr än hans tunga frambringade ett ofrivilligt utrop. Hvad såg han?

Priorn stod deruppe och vaxljusen belyste hans vördnadsvärda hufvud och de gråa håren liknade en ärekrona. Bredvid priorn stod Jon Puckel och pekade ifrigt nedåt kyrkan just på den punkt, hvarest Arvid befann sig. Utan svårighet igenkände Arvid det missfoster, som en gång varit Hans Trädgårdsdrängs fånge, och med samma lätthet insåg Arvid, att det som Puckel utpekade för priorn, det var just Arvid sjelf. Den elake bytingens tunga flödade af ord, det kunde vår hjelte noggsamt se, men naturligtvis kunde han icke höra hvad som sades. I nästa ögonblick var Arvid utanför tempelbyggnaden.

En sak var nu tydlig för Arvid och han grubblade mycket öfver den, medan han vandrade i mörkret öfver kyrkplanen — nämligen att den lömske puckelryggen var den, som hade korsat hans plan och för ögonblicket omintetgjort all möjlighet till Christina Slattes befrielse.

Han smög sig försigtigt bort till närheten af stugan, der jungfrun satt fången, och han öfvertygade sig snart, att de fyra stigmännen ännu gingo på vakt framför huset.

»Nå väl,» sade han till sig sjelf, »i afton är det omöjligt, men... i morgon skall det ske, om också himmelen eller, rättare sagdt, helvetet regnade bara puckerlyggar i stället för vattendroppar hela natten.»

Bekymrad, men tillika fast besluten att våga allt för Christina Slattes räddning, gick han in i sin stuga och begaf sig till hvila.

Hans natt var sömnlös.

Då han om morgonen hade klädt sig och ville gå ut, öppnade han sin dörr och blef öfverraskad af att se fyra dragna sablar möta sig i dörröppningen. Bakom de i morgonsolens sken glimmande klingorna sågos fyra illa klädde karlar, hvilkas utseende tillräckligt vittnade om, hvilken herre de tillhörde.

»Tillbaka!» röt en af stigmännen med skroflig stämma.

»Hvad vill detta säga? Ur vägen, pack!»

»Du är vår fänge, min fine herre, se... det är saken,» förklarade stigmannen.

Arvid smälde igen dörren.

Jon Puckel hade fördelat sina sex karlar så, att två numera bevakade den mindre farliga Christina, medan fyra höllo vakt utanför Arvid Nilssons stuga.

Tretioförsta Kapitlet.

Hans Trädgårdsdräng återser en ungdomsvän.

Då den hederlige Hans blef öfvermannad af Jon Puckels män i herr Simons studerkammare i Sunds prestgård, kände han i sitt trofasta hjerta en djup sorg. Ingalunda bekymrade det honom dock, att han sjelf blifvit fångad af

upprorsmännen och att han hade att vänta en kvalfull död bland människor, för hvilka barmhertigheten var en okänd sak, ja, nästan ett helt och hållet obekant ord. Nej, hans egen fara bekymrade honom föga, ty han tyckte sig för egen del hafva lefvat nog och han trodde med visshet, att den allgode Guden skulle släppa honom in i sin eviga salighet, fastän han vacklade på gränsen mellan »det katolska» och »det lutherska» och icke rätt visste, hvilketdera han skulle föredraga. Hans nuvarande sorg och bekymmer hade emellertid sin orsak i någonting annat, nämligen i omtanke för Arvid och Christina, de enda människor, vid hvilka han var fästad med personlig tillgifvenhets band. Hvem skall nu rädda dem? — detta var hans bekymmer, och den tröstlöshet, som bemäktigade sig hans själ, var alls icke egenyttig.

Herr Simon tillät på Jon Puckels begäran, att stigmännen inqvarterade sig i prestgården för natten, för att hemta hvila och låta de uttröttade hästarna hemta krafter till kommande mödor. Den fängslade Hans blef förd upp på en vindskammare. Man kastade honom in på golfvet, bunden som han var till händer och fötter, och tillslöt dörren med lås och riglar. En bädd i prestens bästa rum tillreddes åt Jon Puckel, som hade förstått att i den enfaldige prestmannens ögon gifva sig sken af att vara en högt uppsatt och med Dackes förtroende hedrad man, men de andre stigmännen fingro för natten taga bostad i prestens lada.

Förgäfvos försökte Hans att med anlitande af alla sina icke obetydliga kroppskrafter spränga sina bojor. Omöjligt! Hans fingrar, händer och armleder söndersargades, hans krafter uttömdes, hans sinne upptändes af vrede, men likväl sutto banden lika hårdt och flykten var lika omöjlig. Slutligen, då den gamle mannen hade länge bemödat sig att befria sina armar, var han fullkomligt uttröttad och insomnade, liggande på det nakna, kalla golfvet.

Midt i natten vaknade han upp ur sin oroliga och af elaka drömar uppfyllda sömn. Det var ett yttre buller, som förorsakade hans uppvaknande, ty eljest skulle han, öfvervåldigad som han var af trötthet, hafva sofvit hela den långa natten.

När Hans nu vaknade, hörde han ganska tydligt, att någon bemödade sig att öppna dörren till hans fängelse. Riglarna frånskötos den ena efter den andra. Dörren öppnades, sedan alla svårigheter och hinder hade blifvit öfvervunna. Den inträdande tycktes icke hafva något ljus med sig, ty rumet förblef lika mörkt, men Hans hörde tydligt, både att låsen gnisslade, att gångjernen knarrade och att en människa med smygande steg beträdde vindsrumets golf.

»Hvem är der?» frågade Hans, som inom sig tänkte, att Jon Puckel nu kom till honom i ändamål att afhemta och föra honom till Dacke.

»En vän!» svarade en icke obehaglig kvinnoröst.

»Har jag då någon vän?»

»En man med ditt genomhederliga hjerta har många vänner.»

»Otroligt!»

Den hemlighetsfulla kvinnan, som uppgaf sig vara Hans Trädgårdsdrängs vän, framtog nu ur sin barm en påtänd blindlykta, som hittills varit helt och hållet gömd. Vid lyktans sken såg Hans nu en stark kvinnogestalt, iklädd en tjänarinnas enkla drägt, ty på den tiden voro tjenstehjonen verkligen enkelt klädda, ja, så enkelt, att deras bröder och systrar i vår tid skulle skämmas vid att i hvardagslag begagna den drägt, som då för tiden utgjorde en tjenares stolthet på söndagen. Tiderna förändras, det är öundvikligt, men beklagligt är, att förändringarna icke alltid äro förbättringar.

Qvinnan upplyftade lyktan allt högre och högre och för hvarje tum kunde Hans se mer och mer af hennes ge-

stalt, och ju mera han såg, desto högre steg hans förvåning. Han tyckte sig igenkänna dessa starka och utvecklade höfter, denna visserligen icke smala, men dock välbildade medja, denna svällande och dock konstnärligt afrundade barm, denna starkt bygda, men mjuka, hvita och välformade hals och slutligen detta ansigte — ett ansigte af drag, som hvarken voro regelbundna eller fina, men hvilka likväl voro ganska vackra.

Hans blef upprörd i sin själs innersta. Han försökte att resa sig upp. Han slet i sina bojor, som om han varit ett lejon.

»Karin!» utropade han.

»Ja, Hans,» svarade kvinnan mildt, »jag är Karin.»

»Du lefver?»

»Ja, jag lefver. Har du trott mig vara död? Är det möjligt? Sä, Hans... dyre... älskade gamle vän... har du trott mig vara död?»

»Ja... ja, Karin... död och begrafven... Hu!... Lefver du verkligen?»

»Äfven jag, Hans, har icke trott dig finnas bland de lefvandes antal, förr än jag nu i afton, då den puckelryggige banditen lät fängsla dig, kände dig igen. Gud vare evigt lofvad!»

»Alla helgon vare... Fy! Nu var jag i min glädje nära deran att blifva katholsk igen. Vet du, min Karin, jag är ibland så underlig till sinnes, att jag icke vet riktigt, om Luther är att föredraga framför påfven eller påfven framför Luther.»

»Nå, nå, Hans, den saken reder sig nog och vill du öfverlemna dig i min vård, så skall jag snart öfvertyga dig om den gudomliga sanningen i Luthers rena lära, hvilken är så fastväxt i mitt hjerta, att icke ens döden skall kunna skilja mig från den eller den ifrån mig.»

»Men, Karin, hvarför har du på tjugo år icke uppsökt mig?»

»Ja, Hans, hvarför har *du* icke kommit till *mig*?»

»Derför att jag trodde dig vara död, min Karin, död och jordad.»

»Nåväl, jag har ju trott, att du var död, Hans.»

»Berätta mig dina öden, min Karin!»

»Gerna! Men först vill jag göra dig fri, om du eljest icke finner något nöje i att ligga der, fjettrad som en kalf på slagtbänken.»

Karin satte sin lykta på en gammal stol, framtog ur sin ficka en knif och befriade snart den hederlige Hans ur hans fångenskap. Knappt voro banden afskurna, så att han kunde resa sig upp, förr än han störtade upp och slöt Karin i sina armar med all den värme, som en ren och uppriktig kärlek förmår visa. Och Karin besvarade med ömhet hans smekningar.

»Nå . . . nå, Hans!» sade hon slutligen. »Det är nu många år, sedan du och jag smekte hvarandra, men kärleken är lika varm både i ditt och mitt hjerta. Tack för din trohet, gamle, redlige Hans!»

»Och för din . . . du evigt älskade!»

Och den ena kyssen, den ena smekningen aflöste den andra, till dess Karin fann sig föranlåten att säga:

»Nå . . . nå, var lugn nu, Hans! Vi få nog, om Gud vill, tid att visa hvarandra den ömhet, som bor i våra hjertan. Nu är det aldrig viktigast att sörja för din frihet, min vän.»

»Berätta mig först din lefnads historia från den dagen, då vi senast sågo hvarandra.»

»Nåväl, så hör då! Men jag måste vara kort, ty vi få icke försumma att sörja för din säkerhet. Jag märker, att du icke glömt, hurusom vi fordom — det är nu mer än tjugo år sedan — älskade hvarandra, lofvade hvarandra

trohet och bestämde dagen för vårt bröllop. Dagen kom, men du kom icke, Hans...»

»Ah! Jag blef skändligt bedragen... Fogden, den elake, gryme Lars Pedersen inbillade mig, att du blifvit söndersliten af vargarna i skogarna kring Mora — vårt härliga barndomshem deruppe i Dalarne. Alla menniskor sade det samma... Ha! Jag förstår nu, att fogden låtit utsprida detta rykte. Men hvar fans du, Karin? Då jag sökte dig i din moders stuga vid sjöstranden, fann jag endast din mor och hon var förtviflad, ty bud hade nyss varit från fogden, hvilket berättat henne om din sorgliga ändalykt.»

»Ack! Är det verkligen så? Sade fogden verkligen detta?»

»Ja... vid himmel och allt heligt svär jag...»

»Den nedrige! Nu först förstår jag fullkomligt hans gerning. Mig mötte han aftenen före vår bröllopsdag i skogen, en fjerdedels mil från hemet. Han tycktes vara mycket bedröfvad och förtäljde mig, hurusom du hade för majestätsbrott blifvit fångslad, förd till Stockholm och der halsbuggen... O, det var rysligt att höra! Bevare mig Gud från att ännu en gång lida hvad jag då led! Jag föll afsvimmad i hans armar. Han bar mig till fogdegården...»

»Ha!... Till fogdegården? Jag börjar ock förstå...»

»Då jag åter vaknade till sans, befann jag mig i fogdens hus i en afsides belägen kammare. Jag bad och besvor honom att gifva mig friheten, emedan jag ville ila till Stockholm. Kanske, så menade jag, hade din dom icke gått i fullbordan och jag skulle kunna utverka din benådning genom att kasta mig för konungens fötter.»

»Arma Karin!»

»Förgäfves voro alla mina böner. Fogden förklarade, att man sökte äfven efter mig, emedan man sport, att jag var din trolofvade, och att, om man finge mig fatt, skulle man atifva äfven mig. Jag sade, att när du var död, ville

jag ock dö, men han ville icke låta beveka sig. Så fortgick ett halft år. Småningom började fogden blifva så när-gången, att...

»Huru?» utropade Hans. »Det var då såsom jag nyss misstänkte?»

»Han gjorde mig förslager, hvilka kommo min panna att rodna af blygsel, men jag motstod honom och en natt lyckades det mig att fly. Utan rast och ro ilade jag framåt, ända till dess jag af en händelse eller genom försynens ledning kom hit till Sunds prestgård, der jag nu framlefvat alla dessa år i frid och ro, dagligen tänkande på dig och bedjande för din själ, emedan jag trodde dig vara död.»

»Och jag, min Karin, jag hade ingen ro hemma i Mora, sedan du var borta. Jag begaf mig ut i verlden, lärde först trädgårdsmästareyrket på en gård i närheten af Stockholm och kom sedan till Gräskääl, der jag nu varit i många år, ända till dess denna ofred bröt ut och Dacke mördade mitt goda husbondefolk samt plundrade och brände gården. Men hvarje dag, som har gått förbi, sedan jag råkade dig, Karin, har jag bedt, att den allsmäktige måtte i sin nåd återföreana mig med dig i en salig hädanfärd.»

Så fortforo de båda att en lång stund samtala om sina lidandes år och fröjda sig öfver sin nuvarande lycka. Slutligen erinrade Karin sig den fara, hvori hennes återfunne brudgum sväfvade.

»Men nu, min käre Hans», sade hon, »måste vi bryta upp. Du kan icke längre kvarstanna här, ty om några timmar är det dag och då för den puckelryggige dig bort. Du måste fly.»

»Ja, det är visst och säkert, att jag måste fly, men...»

»Nå...?»

»Jag vet icke, huru det skall tillgå.»

»Låt det blifva min sak! Jag har förberedt allt. Följ mig!»

»Dig, min Karin, följer jag lika gerna, som jag skulle följa en Guds engel, om en sådan kallade mig. Jag är redo.»

»Då vilja vi icke dröja.»

Karin gömde åter blindlyktan i sin barm, fattade sin käresta vid handen och ledsagade honom ned på gården.

Der nere var allting tyst och stilla. Intet ljud hördes. Intet ljussken syntes. Ingen lefvande varelse var att se.

Försigtigt smögo de sig rundtomkring boningshuset och ut i trädgården. Mellan häckar af syren, som ännu icke hade börjat grönska, och under alléer af knotiga avenbokar förde Karin sin älskare bort till en aflägsen trädgårdsgrind, hvarest stodo två fullt sadlade och betslade hästar, som åto ur ett på marken framför dem hopadt hafreförråd.

»Två hästar!» utropade Hans.

»Ja, jag tog två af de bästa, som du sjelf medförde hit. Den tredje lät jag blifva kvar», svarade Karin.

»Detta antal är både för stort och för litet.»

»Huru?»

»Det är för stort för mig ensam, ty . . .»

»Jag följer ju med dig, Hans.»

»Du? . . . Nå, det var då en glädje. Haf tack därför, Karin!»

»Jag öfvergifver dig aldrig.»

»Nåväl, då äro dessa två hästar just hvad vi behöfva, men jag måste hafva en eller, om möjligt, två hästar dessutom. Jungfru Slattes sto Isabella står i lidret, der du fann dessa två. Jag går att henta det. Blif kvar här så länge, Karin! Möjligen finner jag på råd att bortsnappa en af fiendernes springare.»

»Hvartill behöfver du . . .?»

»Ack, kära Karin, du skall veta, att jag är stadd på färd till ett ställe, der jag hoppas kunna befria min husbondes dotter ur Dackes klor och att jag äfven väntar att

möta hennes kusin. Det är för deras räkning och för att underlätta deras flykt, när jag befriat dem, som jag måste medföra två handhästar.»

»Nåväl, jag skaffar dig dem.»

Och innan Hans kunde förhindra det, var Karin långt borta.

Hans satte sig ned att vänta på henne. Underliga voro hans tankar, ty den glädje, som vederfarits honom denna natt, var så stor och oväntad, att den hade rubbat honom ur hans vanliga lugn. Bland annat undrade han, om det var den lutherske eller den katholske guden, som hade beredt honom denna lycka, ty att Luthers och påfvens gud icke kunde vara en och densamme, det tyckte Hans vara en ganska klar och gifven sak.

Snart återvände den raska Karin till sin älskare, medförande Isabella. Hon hade försökt att bortsnappa en häst från Daacketjufvarne, men då hon märkte, att ett par af dem funnos i stallet och voro vakne, hade hon icke vågat utföra denna sin afsigt.

»Vi få vara nöjda det oaktadt», yttrade Hans, medan han med en hjertlig smekning tackade den raska qvinnan.

»Inga dumbheter nu, Hans!» utropade hon. »Vi hafva icke tid till sådant. Kom nu! Det är tid att sitta upp och ila härifrån.»

Snart suttu de till häst och lemnade i raskt traf Sunds prestgård och dess invånare, både herr Simon och Jon Puckel och alla de andre.

»Hvarthän fara vi?» frågade Karin, sedan de inkommit i skogen.

»Ja, om jag sjelf visste det!»

»Verkligen? Har du då intet mål?»

»Jo, visserligen! Men jag vet icke, hvar mitt mål finnes.»

»Du är tokig, Hans.»

»Visst icke! Jag är tvärtom mycket klok, ty jag ämnar uppsöka några andans män af den gamla, goda trosbekännelsen.»

»Du ämnar väl aldrig blifva katolik?»

»Jag vill blifva allt hvad du vill, Karin. Lutheran eller katolik — det qvittar mig lika, om du blott tycker om mig. Ser du, Karin, det är nu så, att i Arby skog lära finnas några munkar, hvilka hålla jungfru Slatte fången, men olyckan är, att Arby skogar äro så vidsträckta och att jag icke vet, i hvilken del af skogen desse andans män hafva slagit sig ned.»

»Jaså, du ämnar dig till munkarne i Arby skog? Godt! Till dem skola vi snart finna vägen.»

»Huru? Du skulle...?»

»Jag har förut varit der i ett ärende från herr Simon till priorn.»

»Herre Gud, hvad du är söt och rar, Karin!» utropade den redlige Hans, som var utom sig af glädje. »Nu är ingen nöd. Låtom oss fara till munkarne i Arby skog! Snart skall jungfru Christina rida sin Isabella. Låtom oss fara!»

Och de foro.

Tretioandra Kapitlet.

Hos munkarne i Arby skog.

Två dagar efter Jon Puckels ankomst till det lilla klostersonfundet anlände Nils Dacke sjelf till samma plats. Honom följde pater Göran, hans trogna skugga, men för öfrigt ingen.

De båda männen läto genast anvisa sig priorns cell, till hvilken de ilade, så snart de hade vederbörligen sört för sina hästar.

Patern var dyster och mörk som vanligt, ja, en skarp-synt betraktare skulle till och med hafva sagt, att han magrat och blifvit blekare, att hans ögon voro mera insjunkna, hans blick mera brinnande, hans gång mera matt. Orsaken till denna försämring i paterns helsotillstånd är att söka i hans förhållande till Dacke. Vi veta, hvilka stora förhoppningar han hade fäst vid denne usling, som han ryckt upp från Kalmar slotts djupaste fängelsehåla och satt i spetsen för en här, men vi veta också, huru litet Nils Dacke i sjelfva verket motsvarade paterns förhoppningar. Det var bekymmer, som hade tårt på pater Görans lifskraft. Och kanhända att äfven samvetet understundom var honom till besvär i ett eller annat afseende.

Nils Dacke syntes deremot vara mera glad än eljest. En viss tungsinthet hafva vi alltid hos honom bemärkt och isynnerhet sedan han lärde känna Christina Slatte. Nu tyckte han sig dock stå så nära det mål, efter hvilket han längtade, att han väl kunde visa tungsintheten på porten för en stund och bestå sitt ansigte ett leende — något, hvarmed han eljest var sparsam. En eländig karakter hade han. Då han nu engång hade gifvit sig i djefvulens våld och beträdt upprorsmakarens väg, hade han icke tillräcklig kraft att uteslutande egna sig åt sina i sammanhang med upproret stående göromål och pligter, utan for i stället efter qvinnogunst, lemnande åt andre att ombesörja de krigiska göromålen. Denna hans svaghet blef ock till slut hans förderf, ja, för denna svaghets skull lurade förderfvet redan på honom, ty mycket . . . oändligt mycket hade han försummat, under det att han dag och natt tänkte och drömde intet annat än om: älskog.

Med leende ansigte trädde han bakom pater Görän in till priorn.

»*Pax vobiscum!*» helsade pater Görän den gamle priorn, som låg utsträckt på sin hårda bädd, från hvilken han nu reste sig med den långsamhet, som ålderdomen gjorde till en nödvändighet.

»*Etiam tecum pax Domini!*» svarade priorn.

»Herrens smorde är med mig», fortfor pater Görän.

»Han är mig välkommen. Jag helsar den hjälten, som skall slå de midianiters här och rensa helgedomen och återställa den allena saliggörande kyrkan. Du är mig kär, min son, och välsignadt vare ditt inträde ibland oss!»

»Tack, vördige fader!» svarade Nils Dacke, görande en vördnadsfull bugning, men det obehagliga leendet kring hans mun antydde, att han ansåg priorn vara en gammal narr, i hvilkens tokiga tankegång en klok människa låtsar sig instämma.

»Mina mobilier äro enkla och anspråkslösa och anstå icke en man af din höga ställning, min son Dacke, men om du vill göra en gammal man en glädje, så försmå icke att taga plats här på denna hårda bänk vid min sida.»

»I er närvaro, vördige fader, glömmér man allting utom det att lyssna till de visa ord, som gå af eder mun», genmälde Dacke, i det att han med temligen starkt buller och vårdslösa later slog sig ned på den åt honom erbjudna sittplatsen.

Pater Görän behöfde ingen uppmaning, för att sätta sig på sängkanten.

»Du skref till mig för några dagar sedan ett bref, min son», yttrade priorn, vänd till pater Görän.

»Ja», svarade denne, »men hvar är Jon, min budbärare?»

»Förmodligen är han der hans elaka sinne kan finna någon usel förlustelse för ögonblicket. Kanske rider han

grensle öfver ryggåsen på kyrktaket. Man kan aldrig veta hvar man har den gudförgätne sällen... Det var också icke om honom, som jag ville tala.»

»Hvarom viljen I då tala, vördige fader?»

»Om ditt bref eller, rättare sagdt, om dess innehåll.»

»Det var väl tydligt nog, tycker jag», utlät sig Nils Dacke, som ännu icke var nog hemmastadd i priorns sällskap, för att kunna begagna sitt rika förråd af gräs-liga eder.

»Tydligt!» återtog priorn med allvarlig uppsyn. »Ja, tydligheten vill jag icke bestrida, men deremot klokheten af det, som deruti säges.»

Nu var Dacke redan så hemmastadd, att han kunde svärja.

»Dj—r och h—e!» röt han. »Hvad menar du med det, gamle narr?»

Priorn var utom sig af häpnad. Aldrig hade han trott, att ett af Gud utkoradt redskap kunde gifva ifrån sig slika kötteder. Den vörnadsvärde gamle gjorde ett kors-tecken, liksom för att skydda sig för besmittelse, men pater Göran var sedan länge så vand dervid, att han alldeles icke vidtog något försigtighetsmått. Han endast förde ett finger till sin mun, för att varna den hetsige upprorsmakaren.

»Vördig fader prior menar», sade han, »att vårt i brefvet framställda förslag om ett skyndsamt avslutande af den äktenskapliga förbindelsen mellan Guds utkorade hjelte, Nils Dacke, och kättaredottern Christina Slatte icke är klokt. Värdigas att säga oss orsakerna till denna eder åsigt, vördige fader prior!»

Pater Göran talade så lugnt, som om han suttit i ro och stillhet i sin cell och läst sitt breviarium.

»Ja, för s—n», skrek Dacke, som alltid blef ursinnig, så snart något hinder uppreste sig mot hans planer, och som isynnerhet blef sådan, då hans planer gälde Christina

Slatte. »Säg oss, hvad dj—n du har att invända mot detta giftermål! Skynda dig, munkdj—l!»

Priorns ansigte uttryckte den högsta fasa. Han gjorde ännu ett korstecken och framsuckade ett ängsligt:

»Vade retro, satanas!» *

»Nå, vördige fader prior, låt oss nu veta eder mening», yttrade pater Göran, som var angelägen om att taga ordet från Dacke och derigenom så mycket som möjligt hindra denne från att förplumpa sig.

»Mig synes», återtog priorn, sedan hans förskräckelse hade i någon mon lagt sig, »mig synes det, som om det komme något för brådt uppå att nu fullborda detta äkten-skap. Flickan vägrar...»

»Dj—n heller!» utbrast Dacke. »Vägrar hon, skola vi tvinga henne.»

Nu blef priorn verkligen vred. Han reste sig upp och stod med nästan öfverjordisk värdighet framför den gudlöse upporsmannen. Den gamle, frome klosterföreståndaren hade under hela sitt lif icke hört så många eder, som Dacke nu hade medhunnit på en half timme. Priorn började få ögonen öppna för det förhållandet, att Nils Dacke var ett i någon mon besynnerligt »Guds utkorade redskap».

»Inga svördomar, gudlöse man!» yttrade priorn med väldig röst. »Menar du verkligen, att helgonen kunna vilja hjälpa och understödja den, som umgås mera med djefvulen än med Gud? Ve dig! Du kommer aldrig att blifva den, som återupprätta skall Israels rike i Sveriges land. Du är tusenfaldigt större syndare än någon af kättarne. Bort!... Bort från mina ögon, usling! Bort!... och besmitta icke med din gudlösa persons närvaro vår fristad!»

»Lugnen eder, vördige fader...», började pater Göran.

»Bort, säger jag! Och vare den välsignelsen förbytt i

* Vik hädan, frestare!»

förbannelse, hvilken jag uttalade öfver ditt hufvud, då du började ditt verk! Bort! Jag vill icke se dig för mina ögon... *O, culpa mea!*»

»Dj—n skall gå och icke jag», dundrade Nils Dacke, som var stundom röd och stundom hvit i sitt ansigte. »Väl skall jag gå, men först skall du viga mig vid Christina Slatte. Sedan må du ömka och förbanna mig, huru mycket du än behagar.»

»Aldrig viger jag dig vid den ädla jungfrun», förklarade priorn.

»Lugnen eder, fader prior...» försökte pater Göran att säga, men priorn afbröt honom med en majestätiskt befallande åtbörd och med dessa ord:

»Du tiger, Göran! Vet du väl, till hvem du talar? Om du fortfar att göra gemensam sak med den der djefvulstjenaren, så kommer bannlysningen att drabba ditt hufvud. För honom nu bort! Lyd, slaf!»

Pater Göran nedböjde sitt hufvud och vågade icke mera öppna sin mun under detta samtal.

Skymningen föll på. En stund rådde den aldrig dju-paste tystnad i den lilla cellen. Priorn hade lagt sig ned på sin bädd och tagit sitt radband i hand och läste sina böner, liksom om han alldeles icke märkte, att han icke var ensam. Pater Göran stod stum och orörlig vid fönstret och såg på, huru kyrkotjenarne tände vaxljusen till messan derborta i kapellet, så att det ena af den heliga byggnadens fönster efter det andra upplystes. Men Nils Dacke satt på sin bänk och hvälfde ursinniga planer i sitt hufvud. Hvad bekymrade han sig om, huruvida priorn välsignade eller förbannade hans upprorsverk? Det var honom fullkomligt likgiltigt, ty han svor i sitt sinne, att om icke Gud ville hjälpa honom att blifva kung, så skulle djefvulen göra det, och honom gjorde det alldeles ingenting hvem det mände vara, som var honom behjelpig att stiga upp på konung

Gustaf Wasas tron. Men han svor också en ryslig ed, att priorn skulle nu på ögonblicket viga honom vid Christina Slatte, ty hvarken förbannelse eller välsignelse kunde förmå honom att afstå från detta sköna byte.

Just i det ögonblick då den lilla melankoliska klosterklockan, som i hvarje slag tycktes inbegripa en hel klago-visa öfver munkdömetts förfall i Sveriges rike, började sammanringningen till messan, rusade plötsligt Nils Dacke upp och störtade sig öfver priorn.

»Hjelp, Görän!» suckade klosterföreståndaren, hvars hals och strupe tillsnördes af Dackes starka fingrar.

»Dj—n skall hjälpa dig», hväste Dacke. »Nu skall du följa med mig bort till kapellet och min dolk skall nog finna ditt hjerta, om du vägrar att på vederbörligt sätt med äktenskapsoket sammankoppla mig och Christina. Vid s—n, prior! Du må akta dig, att jag icke stryper dig! Lyd och kom! Dj—r och h—e! Vill du icke lyda? Nä, så...»

Och Dacke släpade den värnlöse priorn ned från bäd-den och tvärs öfver golfvet samt ut genom dörren.

»Till kapellet för jag honom», ropade han derunder till pater Görän. »Gå du efter flickan och möt mig med henne vid altaret.»

»Kyrkans bann skall...» försökte priorn att säga och var det hans mening att varna pater Görän för att lyda Dackes befallning.

Men pater Görän var alltför mycket intresserad af att bereda framgång åt Nils Dackes uppror, för att nu i sista stunden tveka att befordra en sak, genom hvilken han hoppades kunna på tillfredsställandets väg döda de älskogsgriller, som hittills hade förlamat Dackes verksamhet. Medan Nils Dacke förde eller, rättare sagdt, släpade den af förskräckelse halfdöde priorn bort till kapellets dörr och vidare upp till högaltaret, skyndade pater Görän bort till f. d.

magasinsbyggnaden och hemtade jungfru Slatte, hvilken med våld släpades till kapellet af den känslolöse pater och de två gudlöse stigmän, som Jon Puckel hade satt till hennes bevakande.

Jungfrun bad, att man för Guds skull måtte skona henne, men pater Görans fanatism ansåg en stackars flicka vara ett mycket ringa offer, om det kunde befordra kyrkans sak.

Snart stod priorn framför högaltaret och Dacke och Christina Slatte sida vid sida framför honom, men pater Göran lurade bakom närmaste pelare såsom katten på råttan och vid priorns sida stod en stigmat, som med draget svärd hotade honom till lifvet, om han icke genast började ceremonien.

Christina Slatte var dödsblek. Hon skulle hafva flytt, om blott icke Nils Dacke hade med sin hand så hårdt omfattat hennes arm och om icke den andre stigmannen hade hvarje ögonblick hotat henne med en spetsig knif, som han lät blixtra framför hennes ögon.

Pater Göran hade, försigtigt nog, låtit klostertjenarne tillsluta kyrkans portar, så att munkarne icke kunde komma in.

»Börja nu!» röt Dacke till priorn.

Denne såg stigmannens svärd och började med darande röst:

»Käre vänner! I skolen här besinna, att Gud hafver satt mannen till qvinnones hufvud, att han skall vara hennes förman...»

Fans nu verkligen ingen hjälp för Christina Slatte? Hvar var Hans? Hvar fans Arvid?

Tretiotredje Kapitlet.

Stigmännens förvåning.

»Vi äro förföljda», yttrade Karin, då hon vid Hans Trädgårdsdrängs sida red framåt på den väg, hvilken närmast ledde från Sunds kyrka till Arby, som var målet för deras färd.

Det var på eftermiddagen dagen efter flykten ur prestgården. Karins utrop var föranlett af ett dånande hästramp, som hördes bakefter de båda flyktingarne.

Hans stannade och lyssnade.

»Du har rätt, Karin», utropade han. »Fort hit in i skogen!»

Inom några sekunder voro Hans och Karin dolda bakom de stenar och buskar, hvilka funnos i riklig mängd vid sidan af vägen. Hästarna stodo i godt skydd bakom ett väldigt, af enbuskar omgifvet klippblock, der de alls icke lupo fara att blifva upptäckta af dem, som färdades framåt vägen.

Länge dröjde det icke, innan de båda flyktingarne sågo en skara ryttare, som nalkades. Icke heller var det förenadt med någon svårighet att igenkänna resenäererne, ty främst ibland dem red Jon Puckel, en varelse, hvilken ganska lätt kunde igenkännas bland tusende andra individer. Rytterne färdades framåt med stor skyndsamhet, men Hans och Karin dröjde omkring tre timmar på samma plats, innan de vågade färdas vidare. De ville gifva sina fiender så stort försprång som möjligt, för att icke råka i fara att sammanträffa med dem under vägen. Detta jemte den försigtighet, hvarmed flyktingarne sedermera alltjemt måste

färdas, gjorde att de ankommo till munkarnes koloni i Arby skog två dygn senare än Jon Puckel och endast en timme förr, än Nils Dacke sjelf anlände dit.

Med stor förvåning låg Hans bakom en buske i skogsbrynet och blickade ut öfver det biltoga klostersonfundet. Framför honom låg det lilla kapellet, belyst af eftermiddagssolen, och hela raden af de stugor, i hvilka munkarne tillbringade sina af världens larm och oro ostörda dagar. Bredvid honom låg Karin och hon var en icke mindre intresserad åskådarinna.

Aldramest fästade Hans sin uppmärksamhet vid två af stugorna och han hade svårt att från dem skilja sina blickar. Dock var det alls icke dessa stugors bygnadsätt, som väckte hans interesse, utan det var den omständigheten att dessa båda hus voro bevakade, den ena af fyra och den andra af två beväpnade karlar, i hvilka Hans utan svårighet kände igen de män, som hade varit med Jon Puckel under äfventyret i Sunds prestgård hos herr Simon.

»Den puckelryggige slyngeln har förekommit oss,» hviskade Hans till sin följeslagarinna.

»Jag tror det... Se... Se, Hans! Der går han.»

Verkligen sågs Jon Puckel i detta ögonblick passera längsefter stugraden och försvinna i det inre af en af hyddorna.

Efter en stund hviskade Karin:

»Du är tankfull, Hans?»

»Jag undrar, hvarför de der två stugorna äro så väl bevakade.»

»Naturligtvis därför att deras innehåll är mera dyrbart.»

»Ja... ja... det torde nog förhålla sig så... ja... ja!»

»Vi måste veta hvad dessa två stugor innehålla.»

»Utan tvifvel!... Men huru?... Hvad skola vi göra?»

»Låtom oss vänta en stund! Kanske gifver försynen oss någon anvisning.»

Icke öfver en timme hade de befunnit sig i skogsbrynet, då de blefvo vittne till Nils Dackes och pater Görans ankomst till munksamfundet. Hans, som hade någon kunskap eller åtminstone en aning om Dackes afsigter med Christina Slatte, sedan han sjelf hade varit behjelpig att i Gräskääls trädgård jaga upprorsmakaren, trodde sig förstå, att den gryme stigmansens ankomst till klostret hade att betyda någon synnerligen stor fara för jungfrun. Hvari denna egentligen bestod, det kunde han icke veta, men han anade det värsta.

»Vi måste handla raskt,» yttrade han, »eljest torde vi komma för sent.»

»Du tror då, att...?»

»Alla helgon bev... seså, Karin, du får icke narra mig att blifva katholsk i hufvudet... hör du det!... Jag tror för öfrigt, att den der Dacken är en bof, hvilken icke skyr någonting i hela vida världen. Hvad har han att göra här, då hans folk ligger i Högsby? Vål kunde han hafva mycket att uträtta i sitt läger. Hvarför är han då här, der han på intet sätt kan befordra sitt upprors framgång? Tro du mig, Karin, när jag säger dig, att någonting är på färde!»

»Hvad är att göra?»

»Gud allena vet det. Dock blir väl något råd. Jag undrar just, hvarför den ena stugan är bevakad af fyra män, då två anses vara tillräcklig bevakning för den andra.»

»Det tror jag mig nu förstå. Den som är fången i den ena kojan, är mer farlig än den, som försmäktar i den andra.»

»Alldeles!... Alldeles! Det är just min tanke och jag tror, att...»

Hans tystnade tvärt och såg mägta begrundande ut.

»Nå, hvad tror du, Hans?»

»Ah, jag frågar mig sjelf hvad som kan hindra, att

herr Arvid hålles fången i den af fyra bevakade stugan och jungfru Slatte i den andra.»

»Du säger någöt... Vet du, Hans, du är lika klok som en bisp.»

Hans krökte föraktligt på läpparna, liksom om denna jemförelse varit under hans värdighet och han svarade endast med ett betydelsfullt:

»Bah! Du är tokig, du, Karin!»

»Emellertid, min käre Hans, är det tid att företaga någonting.»

»Tyst!... För himlens skull, var tyst, Karin!»

»Hvad är det om?»

»Jag ser der två munkar, som närma sig oss, sannolikt utan att veta, att denna plats är redan af oss inkräktad, och jag hvälfver underliga tankar i mitt hufvud... Jag undrar, om... Jo, jag tror, att... Gud yet ändå!»

»Jag tror, att du nu börjar blifva katholsk på fullt allvar.»

»Tyst!... Tyst! Jag vågar försöket.»

»Hvilket försök? Jag är ur stånd att begripa dig.»

»Tror du dig om, Karin, att kunna rå på en munk.»

Karin undersökte mekaniskt sina verkligen kraftiga armar och svarade skämtsamt:

»Du kan ju låta mig försöka. Oförsökt duger icke.»

»Godt! Du skall få försöka dig. Du ser de båda munkarne. De komma hitåt. Sannolikt ämna de passera förbi vårt gömställe på gångstigen der, således på tre eller fyra stegs afstånd härifrån.»

»Det är sant.»

»Nå, Karin, när du ser mig falla öfver den ene, så angriper du den andre. Ser du, det bör kunna gå helt lätt för dig att svepa in honom i hans egen kåpa, så att han icke kan röra sig, och kasta omkull honom.»

»Visserligen har jag aldrig försökt sådan lek, men...»

»Tyst!... De kunde höra dig och då vore allt förloradt.»

En minut förflöt under andlös väntan. Munkarne voro redan alldeles invid Hans och Karin.

»Nu!» ropade Hans och störtade upp.

Inom ett ögonblick hade han öfvermannat den ene munken och låg med sitt väldiga knä på den häpne klosterbrodrens bröst.

Karin var icke sen att följa sin älskare på hans äfventyr. Som en pil flög hon upp ur busken, grep den af långvarig arbetslöshet försvagade munken kring lifvet, upplyftade honom och lade honom varsamt ned vid foten af en hundraårig enbuske.

»*Misericordia!*» suckade den häpne klosterbrodren.

»*Quousque tandem...?*» började den andre med hög stämman, men Hans skyndade sig att tillstoppa hans mun, så att han måste tiga.

»Nu är det icke messotider,» skämtade Hans på det lugna och godmodiga sätt, som han alltid plögade iakttaga mot fiender, när han hade besegrat dem eller var på förhand förvissad om seger. »Varen tyste som grafven, herrar munkar! Edra lif hänga på ett hår och ett enda skri eller rop kan komma håret att brista. Jaha... jo, jo... så är det.»

Ur sina fickor framletade nu Hans några starka bandstumpar, med hvilka han behändigt fjättrade de båda klosterbröderne. Derefter gjorde han ett par präktiga kafflar, som han stack in mellan deras käkar, men emedan han var af ett mycket menskligt sinnelag och ingalunda hade för afsigt att på aldra minsta sätt skada munkarne, lagade han så, att kafflarne visserligen hindrade dem från att vare sig messa eller tala, men deremot alldeles icke besvärade eller skadade dem mera än som var nödigt.

»Liggen nu stilla!...» yttrade han godmodigt. »Lig-

gen stilla, så skolen I för visso intet ondt erfara. Ert lilla missöde skall framdeles gifva eder anledning till månet godt skämt vid vinkruset i den ensliga klosterkammaren. Hvad som vederfares er i denna stund är ju ingen olycka, utan endast ett oskyldigt litet äfventyr.»

Under det att Hans yttrade dessa kraftiga trösteord, synade han ganska noga de båda munkarnes kåpor, hvilka han beröfvat dem, innan han fjettrade deras händer. Slutligen gaf han Karin den ena och började sjelf ikläda sig den andra, under det att han suckade:

»Jo, jo... det är allt en annan känsla att vara munk och hafva goda dagar, än att vara trädgårdsdräng och slita ondt i alla väder.»

»Jaså,» yttrade Karin en smula förvånad. »Du ville verkligen vara munk.»

Hans funderade ett ögonblick.

»Nej,» sade han bestämdt, »nej, ty såsom munk måste jag afstå från dig, min Karin, och det vill jag icke, om man än bjöd mig alla världens skatter för dig... Men skynda dig nu och ikläd dig din kåpa!»

Fem minuter derefter sågos två vördige munkar med gravitetiska steg komma ut ur skogen och gå tvärs öfver den öppna planen bort till det hus, utanför hvilket de fyra stigmännen höllo vakt. Naturligtvis kunde det aldrig falla Dacketjufvarne in att fästa någon uppmärksamhet vid ett par munkar. De hade ju alltsedan deras ankomst till klostret icke sett andra menniskor än klosterbröderna.

De båda munkarne gingo rakt fram till stigmännen. Deras hättor voro uppdragna öfver hufvudet, så att ansigtetna voro fullkomligt dolda, och våra läsare förstå lätt, att denna deras försigtighet hade sina fullkomligt giltiga skäl.

»*Prax vibuscom!*» yttrade den ene munken, i det att han utsträckte sin hand, liksom för att utdela kyrkans välsignelse.

Det förfärligt dåliga latinet — för att vara af Hans, var det dock icke så uselt — ljöd naturligtvis i de okunnige stigmännens öron lika väl och lika obegripligt som det mest klassiska språk. Om någon af rövvarne hade studerat latin, skulle Hans Trädgårdsdräng säkerligen hafva råkat mycket illa ut och blifvit invecklad i en disputation, der striden sannolikt hade kommit att föras med helt andra vapen än vid universiteterna.

Emellertid visade det sig, att huru dåligt Hans Trädgårdsdrängs latin än var, så gjorde det dock åsyftad verkan, ty stigmännan kunde aldrig föreställa sig, att den som talade ett så obegripligt tungomål kunde vara en lekman. De båda munkarne tillätos att fritt passera in i huset och det var just detta, som Hans ville. Försöket var djerft, ty hvarken Hans eller Karin visste, hvem de skulle träffa derinne. Mer än en gång hade de sagt sig sjelfve, att de möjligen skulle råka midt in i ett sällskap, som de aldra helst hade velat undvika, men det oaktadt gingo de djerft på, ty de visste intet annat sätt att börja befrielseverket.

När de trädde in, var qvällen redan i antågande. Solen hade redan för en timme sedan sjunkit ned bakom skogen och skymningen började redan lägga sig öfver nejden, medan natten tillredde sin mörka slöja. Det återstod blott en half timme, till dess klosterklockan skulle mana till aftonmessa.

Det första, som de båda munkarne hörde, när de med långsamma steg och vördnadsbjudande hållning trädde in i rumet, var en manlig röst, som utropade:

»Nå, äntligen får jag då tala med ett par af eder, herrar klosterbröder! Huru kunnen I tillåta, att jag hålles fången?»

De båda munkarne svarade icke, förr än de hade med stor omsorg stängt dörren bakom sig. När detta hade skett, strök den ene sin hätta tillbaka, så att aftonens rödaktiga ljus belyste hans ansigte.

Arvid — ty det var i hans cell, som de båda mun-

karne inträdt — störtade vid åsynen af detta ansigte fram, ropande med upprörd stämma:

»Du... Hans!»

»Ja, herr Arvid!»

»Gud vare lofvad! Då är ingenting förloradt.»

»Vi vilja hoppas det, fastän Dacke sjelf finnes här på platsen.»

»Är Dacke här? Sedan huru länge?»

»Han har varit här två eller tre timmar.»

»Arma Christina!»

»I menen jungfru Slatte, herr Arvid? Hon är således här?»

»Ja, hon sitter fången i en annan koja, men vi måste befria henne.»

»Derom är intet tvifvel. Befrias skall hon naturligtvis, men först måste vi befria er, herr Arvid.»

»Hvem är denne?» sporde Arvid, pekande på Karin, som stod insvept i sin kåpa och hade hättan neddragen öfver hufvudet.

»En förträfflig medhjelpare,» var Hans Trädgårdsdrängs diplomatiska svar.

»Vi äro således tre och mina väktare äro endast fyra. Allt skall gå bra.»

»Det tror jag ock, fastän min medhjelpare är en qvinna.»

»Christina!» utropade Arvid, störtande fram och dragande ned hättan, så att Karins ansigte blef synligt. »Nej, det är icke Christina. Men hvem är det?»

»Ofta då herr Arvid var en liten pys,» sade Hans, »och satt i min stuga, talade jag med honom om Karin, som död var. Här är min Karin. Hon har på ett förunderligt sätt uppstått från de döda.»

»Är det möjligt? Det måste du berätta mig, Hans, från början till slut.»

»Gerna, men icke nu! Vi hafva nu viktigare saker för händer.»

»Som du vill! Jag ber dig emellertid vara öfvertygad om, att jag af hela mitt hjerta deltagar i din lycka.»

»Hafven I några vapen, herr Arvid?» X

»Ja, Gud vare lofvad! Jag hade också tänkt att nu i afton kämpa mig ut ur detta qvafva fängelse. Nu sedan du kommit, blir saken mycket enklare.»

Arvid gick vid dessa ord bort till fönstret, för att blicka ut. Knapt hade han kastat en blick bort till kappellet, förr än han utropade:

»De tända redan ljusen derborta. Inom en half minut börjar ringningen till messan. Icke en minut är att förlora. Har du någon plan, Hans?»

»Ja! Följ blott med oss! Tag svärdet och bind det kring lifvet! Bössan i hand! Se så, nu gå vi!»

De trädde ut. Stigmännen läto de båda munkarne (Hans och Karin) passera utan anmärkning, men när Arvid ville följa dem, satte de sina dragna sablar mot hans bröst.

»Tillbaka!» röt den, som ibland dem tycktes vara den förnämste.

»*Prax vuboscim!*» sade Hans med mycket högtidlig ton och hållning. »Hvarom är fråga, mina vänner?»

»Fången får icke lemna stugan! Så är hans nåde Dackes befallning.»

»Får han icke lemna stugan?» återtog Hans med en majestätisk åtbörd och vördnadsbjudande, allvarlig stämma. »Tillbaka, slafvar! Vetem, att jag jemte denne min medbroder har vördig pater Görans befallning att föra denne fångne unge man inför den nådige Dacke.»

Stigmännen visste icke hvad de skulle tro. Vål hade Dacke icke personligen talat med dem, men det var icke en timme, sedan Jon Puckel hade meddelat dem, att Dacke befalt fångens noggrana bevakande och att man icke under

något förhållande skulle släppa honom lös, förr än Jon Puckel sjelf kom att befria honom eller föra honom till afrättningsplatsen. Förlägne sågo de den ene på den andre och i detta ögonblick hördes klosterklockans ljud. Messotid var inne.

»Men vi veta icke...» försökte en af stigmännen att invända.

Hans afbröt honom midt i talet.

»Du... vet... icke... du!... Hvad vet du då egentligen, slaf? Ur vägen med din klinga, så sant lifvet är dig kärt! Menar du, att pater Göran eller hans nåde Dacke skola kunna förlåta dig en så oerhörd uppstudsighet? Ur vägen, karlar! *Prix vobascum!*»

»Pax vobiscum!» var det enda munklatin, som hade i någon mon fastnat i trädgårdsdrängens minne, och därför använde han det nu i alla möjliga former och i alla tänkbara ändamål. Det senaste »prix vobascum!» skulle egentligen injaga förfäran hos åhörarne och — i sanning, det blef icke utan verkan.

Till hälften öfvertygade genom Hans Trädgårdsdrängs tvärsäkra uppträdande, men ännu en smula tveksame, drogo de sig tillbaka och läto Arvid passera.

»I fån ansvara, vördige fader...» sade den ene.

»Jag ansvarar både för mig och er,» sade Hans högdraget. »Marsch nu till kapellet, herr fånge! Der får du möta hans höga nåde Nils Dacke.»

»Jag lyder...» suckade Arvid med väl spelad undergifvenhet.

De försvunno för stigmännens blickar i det allt tätare mörkret, i samma ögonblick då klosterklockan tystnade.

Men stigmännen stodo kvar på samma plats en stund.

»Det var dumt...» utlät sig den ene.

»Jo, nu är han borta! Nu kan icke f—n sjelf fånga honom,» yttrade en annan.

»Du var ett nôt, Petter, som lät honom undkomma.
Nog f—n...»

»Hvad nu? Lät jag honom undkomma? Hvad gjorde du sjelf då?»

»Kors! Jag följde ju endast ditt exempel.»

»Jo, jo!» brummade den fjerde. »Nu äro vi vackert deran... Nu kommer den förbannade lille puckelryggen att piska oss både gula och gröna... Kors!... Dj—r och h—e! Der är han... Hvad skola vi taga oss till? Der kommer Jon Puckel. Nu få vi se på f—n.»

Och stigmannen slog sig för pannan med den knutna näfven, men icke ens denna kraftåtgärd förmådde väcka hans hjerna till verksamhet. Den gemene puckelryggen stod midt ibland dem.

»Äro edra sablar slipade?» frågade han.

»Hm!... Jo, jo!... Slipade?... Jo, jo... det äro de nog.»

»Godt! Gån in i stugan och hemten ut till mig fångens hufvud!»

»Hans hufvud?»

»Ja, ditt nôt!»

»Skall inte hans kropp hafva äran att följa med?»

»Nej, den må hvila sig derinne. Skynden eder!»

»Men...»

»Nå, in med er!»

»Men...»

»Hvad menar du, karl?»

»Åhjo... hm!... åhjo!... se!... hm!»

»Blixtar och tordön! Dj—r och h—e! Svvara förnuftigt, karl!»

»Fången är ju...»

»Hvad är han?» röt Jon, som började ana verkliga förhållandet och blef utom sig af vrede.

»Hans nåd skickade...»

»Om han hade skickat dig till dina fäder i h—te, så hade hans nåd handlat som en klok karl. Svara utan omsvep ditt nôt! Har fången rymt?»

»Två munkar hemtade honom nyss, för att föra honom till Dacke.»

»Ack, ditt nôt! Dacke håller nu sitt bröllop i kapellet och han skulle visst icke hafva haft tid att befatta sig med er fånge. Ja, nu kan jag säga er, att hans nåd icke ens har någon kunskap om, att denne fånge fans här på platsen. Dj-r och afgrundsfooster! Karlen har rymt, men hvilka voro de två munkarne, som befriade honom?»

Stigmännen stodo stume af idel förvåning och häpnad.

Tretiofjerde Kapitlet.

Nils Dackes bröllophögtid.

Den gryme röfvarehöfdingen och upprorsmakaren stod vid målet. Mera än Sveriges krona, mera än ett kejsarrike, mera än ett påfvedöme var Christina honom värd. Han skulle hafva afsvurit himmel och salighet och slutit ett evigt kontrakt med afgrund och fördömelse, om någon hade erbjudit honom att göra ett sådant och om han varit öfvertygad, att denna transaktion skulle hafva satt honom i besittning af den fagra jungfruns kropp och . . . vi hade nära nog tillagt: själ, men det är temligen säkert, att efter sådant frågade en Nils Dacke intet. Hos honom var kärleken intet annat än hvad den särskildt i vår tid så ofta är — en simpel ögonens begärelse till främmande egodelar. Dacke var i detta afseende alls icke sämre än nio tiondedelar af

vår tids manspersoner. Sorgligt, men sant! För vår tid är moralen sällan någonting annat än ett fagert tal och ett bedrägligt sken. Dock — den tänkande människan kan måhända finna ett slags tröst i förutseendet, att det om hundra år skall — stå ännu sämre till. Då skall den allmänna och enskilda moralen vara blott en »dum saga». En och annan spindelbent löjtnant, en eller annan till tre tjerdedelar förskämd student har redan nu kommit på det klara med »sagan om dygden». Dessa äro samtidens verkligt store män, till hvilkas ära man borde resa minnesstoder på alla torg och (när torgen icke längre lemnade utrymme) på — galgbackarna.

Nils Dacke stod i fråga om dessa ting långt framför sin дума och ärbara tid. Någon teoretisk åsigt om dygden såsom en såpubble och om moralen såsom en gnisslande vindböjtel och om äran såsom en lumpen spindelväf hade han naturligtvis icke förskaffat sig, men han hade i stället vidtagit alla åtgärder för att praktiskt bevisa, att han hyllade den verldsåsig, som sedan under Gustaf den tredjes dagar importerades i Sveriges rike från detta Frankrike, der moralen aldrig har kunnat riktigt trifvas eller blomstra i kapp med vinstockarna — en verldsåsig, hvilken först i senare hälften af det nittonde århundradet p. Chr. n. har hunnit fullkomligt förena sig med den skandinaviska nordens luftatomer. Hvem kan neka, att Dacke stod mer än trehundra år framför sin tid? Om han endast hade varit nog fördomsfri att helt och hållet förbise brudvigselns lilla ceremoni, skulle han hafva varit ett värdigt mönster för — vår tid. Och så grym och djerf han än stod der med skarpa vapen rigtade både mot bruden, som skulle förenas med honom, och mot den gamle, hederlige priorn, som skulle åstadkomma föreningen, så var han dock ett barn i odygd — ett barn, åt hvilket en simpel skolgosse i våra dagar måste skratta, nu, då den allsmäktiga s. k. tidsandan (vår tids

Moloch) snart sagdt har lärt dibarnen att med sublimt förakt betrakta så onödiga »ceremonier» som äktenskapet. Stackars Dacke! Han har dock den äran, att till och med en Linné eller Tegnér dela hans öde, ty nu för tiden finnes ingen skolpojke, som icke kan kritisera Linné, och ingen ledamot i svenska akademien, hvilken icke kan på en half timme bevisa, att Tegnér *icke* var skald. Dacke var stor i sin odygd, men den ännu mera odygdiga efterverlden känner ingen beundran för honom, och detta beror icke derpå, att efterverlden finner honom vara ett moraliskt missfoster, utan derpå att efterverlden finner honom alltför mycket bunden af »duma vanor». Hvarför skulle han tvinga priorn att viga honom vid Christina? Vår tids skandalkrönika lemnar tillräckligt många bevis på, huru en person i våra dagar skulle i hans ställe hafva handlat. Leffe upplysningen!

Priorn visste, att han måste dö, om han icke uttalade vigselformuläret öfver missdådaren och hans bleka, röfvade brud. Den gamle mannen saknade martyrmotet. Hvad mera? Hela verlden saknar detta mod. Kanske tyckte gubben i detta ögonblick, att han icke var beredd att dö, att ännu återstod en eller annan nödvändig bot och bättring, att nådatiden var honom alltför dyrbar. Gud vet det och den Eviges barmhertighet har visserligen längesedan förlåtit honom den synden. Han läste. Darrande var hans röst. Upprördt var hans sinne. Tårade voro hans ögon. Men han läste och läste. Ord för ord gick vigselformuläret öfver hans läppar. Nils Dacke log som satan ler. Pater Göran grinade så som de onda andarna grina. Det var hemskt, men ingen såg det — ingen utom Gud.

Vaxljusen, som blifvit tända för att lysa de vänlige klosterbröderne under messan, brunno lika klart och spredo samma sken öfver denna bedröfliga scen. Väl blickade priorn stundom upp till tempelhalvven för att se, om de

icke skulle remna, falla och uppsluka all denna gudlöshet, men nej . . . ingen hjälp från detta håll! Han läste.

Christina var blek. Två gånger redan vid början af den sacramentala handlingen försökte hon att slita sig lös. Men Dacke släppte icke sitt grepp kring hennes arm och stigmannen, som af Dacke blifvit satt att bevaka henne med ett »bart huggande svärd», liksom engeln vid Edens portar, lät spetsen af sin sabel såra hennes hals, så att blod fläckade det fagra skinnet och lyste så purpurrött mot den mjellhvita grunden. Det oaktadt försökte hon för tredje gången att fly, men Dacke lutade sig då ned och hväste i hennes öra:

»Välj! Tig eller dö!»

Det var hemskt.

Tiga eller dö — när hela hennes själ var intagen af fasa, när blodet strömade till hennes hjerta med sådan hast, att hon tyckte det vara nära att sprängas. Tiga eller dö — när hon var nära att förlora allt . . . allt, till och med det dyrbaraste, till och med Arvid. Hvilket val! Tiga eller dö!

Och pater Görän grinade, ty han tänkte, att när Nils Dacke hade uppslukat detta sköna och oskyldiga byte, skulle han odeladt egna sig åt upproret mot »den omilde konungen». Hvad betydde en enda människas olycka mot kyrkans ära? Mindre än intet! Sådan var pater Görans åsigt.

Men Gud hade annorlunda beslutat.

Priorn hade ännu icke hunnit långt in på det lilla tal, hvarmed vigselakten enligt allmänt vedertagen och i påfliga bullor grundad sed skulle inledes, och ännu var således alldeles icke någon vigsel skedd eller något äkten-skap stiftadt, då plötsligt ett af kyrkans fönster krossades. Utifrån hade med något tillhygge ett slag blifvit rigtadt mot fönstret, ett väldigt slag, ty träbågen, i hvilken rutorna voro infattade, söndersmulades och glasbitarna föllo i millio-

ner med stark klang in i kyrkan. I nästa ögonblick hop-pade en man upp i fönstret och derifrån ned i kyrkan. Sedan kom en annan, hvilken var iklädd en kåpa, men bar ett svärd i hand. Slutligen trädde en tredje person på samma sätt in i templet. Äfven denne var klädd i kåpa, men under denna syntes en skymt af en fruntimmersklädning.

Läsaren behöfver sannolikt ingen särskild underrättelse för att inse, att de tre objudne gästerne vid upprorsmakarens bröllop voro Arvid, Hans och Karin.

Naturligt är, att tre oväntade människors inträde i kapellet på ett så ovanligt och bullersamt sätt icke kunde försiggå utan att väcka de personers uppmärksamhet, hvilka redan befunno sig inne i helgedomen. Man kunde lika gerna vänta, att en bomb, som nedfölle genom taket uti ett hus i en belägrad stad, skulle af husets invånare betraktas såsom en ringa och obetydlig omständighet, hvilken icke ens förtjenade, att man lade knif och gaffel ifrån sig, om man sutte vid middagsbordet.

Den ärevördige priorn, Dacke, Christina Slatte, pater Göran och de båda beväpnade stigmännen — alla blefvo häpna och ceremonien afstannade af sig sjelf. De tre objudne gästerne rusade fram till högaltaret, men medan de ännu voro på väg, återhemtade Nils Dacke sig från sin förvåning, för att icke säga förfäran. Han dundrade till priorn:

»Fortsätt! . . . Fortsätt, annars skall s-n . . .»

Innan priorn hade hört slutet af den gräsliga ed, som i detta ögonblick gick öfver Nils Dackes besudlade läppar, begagnade han sig på ett ganska klokt sätt af den slapphet i bevakningen, som våra vänners ankomst förorsakade. Stigmannen, som skulle med sitt dragna svärd tvinga honom att efter katholska kyrkans formulär sammanviga Dacke med jungfru Slatte, stod och skådade med häpnad på de personer, hvilka med sin närvaro störde »hans nåde Dackens»

bröllophögtid. Några ögonblick var priorn alltså obehagad. Han kastade boken långt bort ifrån sig och sprang bort från högaltaret, in i det mörka sidoskeppet, upp i det af Arvid sönderslagna fönstret och ut i det fria.

Hvad Christina beträffar, skulle hon gerna hafva ilat i Arvids armar, men dels höll Dacke henne ännu fast, dels stod den andre stigmannen ännu hotande vid hennes sida. Om hon hade flyttat sig en enda tum, skulle röfvarens svärd hafva afskurit hennes strupe. Hon måste stå stilla, men ingen ting kunde hindra henne ifrån att med blicken söka Arvid och anropa honom om hjälp i denna ytterligt svåra nöd.

Arvid såg henne, uppfattade hennes bedjande blick och ropade:

»Jag kommer, Christina! . . . Jag är här . . . Der, usling, har du din lön . . . Nu är du fri, min Christina. Kom i mina armar!»

Hon var fri och hon kastade sig i hans armar.

Arvids svärd hade fält stigmannen till golvet. Men Dacke? Hvad hade det blifvit af honom? Han var försvunnen.

Såsnart pater Görän såg, att Arvid var med bland angriparne, erinrade han sig denne unge mans forna bedrifter. Det var för den listige munken icke obekant, att Arvid engång hade dödat nio af de tio män, som blifvit skickade att förfölja honom ensam, och återsändt den ende öfverlevande till Dacke med så svåra sår, att han var otjänstbar i strid åtskilliga veckor. Pater Görän bäfvade för Dackes lif.

Visserligen var det icke af tillgifvenhet för Dacke, som pater Görän kände denna oro, ty såsom en sann katolik hade han i sitt hjerta icke rum för mera än en kärlek — kärleken till kyrkan. All annan tillgifvenhet var för länge sedan förqväfd i hans hjerta. Men det var just kärleken till kyrkan, som förorsakade pater Görans oro i denna stund. Att Nils Dacke måste duka under i en envigeskamp med

Arvid, derom var pater Görän öfvertygad, och det tarfvade icke lång tid för honom att inse, att om Nils Dacke föll, skulle i och med detsamma hela upproret mot Gustaf Wasa vara tillintetgjordt. Derför måste Dackes lif här räddas till hvilket pris som helst. Om Dacke var död, var upproret dödt, och om upprorets likbegängelse firades, så kunde pater Görän när som helst inbjuda de med honom likasinnade till begrafningsöl öfver katholska kyrkan i Sverige. Dacke måste föras bort, innan Arvids svärd nådde honom.

Nu kände pater Görän upprorsmakaren tillräckligt väl för att veta, att han icke af fri vilja skulle afstå från Christina Slatte eller lemna henne i Arvids våld. Derför uppgjorde pater Görän med vanlig slughet och med utomordentlig snabbhet en plan att föra bort Dacke mot hans vilja. Den listige klosterbrodern aftog skyndsamt sin kåpa, smög sig med kattlika steg bakom »hans nåde Dacken» och drog, innan denne visste hvad som skedde, kåpan öfver hans hufvud och armar, svepte den hårdt omkring honom, upplyftade honom och bar honom bort lika lätt, som om han hade varit ett barn. Bort till det vestra sidoskeppet begaf han sig och försvann i det der rådande mörkret. Arvid såg det och ilade efter honom.

»Han får icke undkomma», ropade han. »Fånga vi Dacken, så är upproret i och med detsamma till ända och vi kunna få lugn i Sveriges rike.»

Men allt hans sökande var förgäfves. Han måste med oförrättadt ärende vända om till högaltaret, hvarest Hans under tiden hade afväpnat den återstående stigmannen — densamme, som med spetsen af sitt svärd hade tvingat priorn att läsa vigselorden öfver upprorsmannen.

Christina föll i Arvids armar.

»Du är oskadad, Christina?» hviskade älskaren ömt.

»Ja, tack vare dig!»

»Och bröllopet med Dacke? Jag menar: vigseln...?»

»Du kom i god tid, Arvid. Den blef endast påbörjad.»

»Gud vare lofvad!»

»Och alla helgonen derjemte!» utropade Hans i sin glädje, men tillade genast: »Ser man på bara! Jag kan icke komma in i en katholsk kyrka utan att sjelf blifva katholsk. Vetan I hvad, herr Arvid? Jag tror, att jag gifter mig med Karin. Hon drifver nog de katholska grillerna ur hufvudet på mig.»

»Nå, klokare torde du aldrig kunna handla. Men, mina vänner, vi få icke dröja här längre. Jag menar, att vi före dagningen böra vara så många mil som möjligt från detta ställe. Dacke har undkommit och hvem vet, huruvida han icke har någon trupp förlagd här i närheten till säkerhet för hans person. Vi kunna snart hafva ett halft hundra Dacketjufvar öfver oss.»

»I hafven rätt, herre», genmälde Hans. »Vi måste bort härifrån, men alla kyrkans portar äro stängde och jag känner ingen annan utväg än den, som går genom det sönderslagna fönstret.»

»Nåväl, då begagna vi oss af den. Visserligen skulle jag helst velat bereda åt dig, Christina, en mera beqväm väg, men beklagligtvis»

»Ack, Arvid, bekymra dig icke för mig! Jag följer dig, om det också vore genom eld och lågor.»

Alla fyra aflägsnade sig nu från högaltaret och närmade sig fönstret. Arvid hoppade först upp i karmen, men han hade knapt hunnit komma upp på denna plats, från hvilken han kunde blicka ut på kyrkogården, förr än han lät höra ett utrop och skyndsamt ilade tillbaka ned till sina vänner i kyrkans inre.

Knapt hade han hoppat ned ur fönstret, innan fyra skott samtidigt aflossades och fyra lod foro hvinande och

susande in genom fönstret. Kulorna borrade sig in i det af trä förfärdigade hvalfvet i kyrkans sidoskepp.

»Min Gud!» utropade den hårdt pröfvade Christina.
»Der hafva vi ännu flera fiender. Har då den rättvise Guden helt och hållet öfvergifvit oss?»

»Tro icke det, min älskade!»

Men Hans var redan uppe i fönstret och ropade från denna höga plats ned i kyrkan:

»Var icke rädd, jungfru Christina! Var icke ledsen! Det är endast den trasvargen Jon Puckel och fyra andra Dacketjufvar dessutom. Det är alls icke någon fara.»

Utanför stodo stigmännen och laddade på nytt sina luntbössor, hvarunder de helsade Hans med ett mycket uppmuntrande tjut.

»Kom, herr Arvid!» fortfor Hans att ropa. »Kom och låtom oss göra ett utfall! Vi skola snart förskingra dem.»

Men Arvid tyckte icke om detta förslag, emedan han visste, att om han och Hans stupade, skulle Christina oåterkalleligen vara i stigmännens våld. Derför ville han försöka andra utvägar och uttöma alla tänkbara möjligheter, innan han vidtog den förtviflade åtgärd, som Hans föreslog.

»Ned ur fönstret med dig, gamle våghals!» ropade han. »Hör och ser du icke, att de å nyo ladda sina bössor?»

»Åhjo, men det är icke så farligt.»

»Min käre Hans, var nu ingen narr! Öfvermod är icke hjeltomod.»

»Nå, eftersom I viljen det, så . . .»

Och Hans klef långsamt ned ur fönstret, ja, så långsamt, att röfvarne medhunno både att ladda och att afskjuta fyra kulor, hvilka genomborrade spetsen af kåphättan, som betäckte den redlige karlens hufvud. Om han hade anträdt återtagets en sekund senare, skulle han hafva erhållit alla dessa kulor i nacken i stället för i hättan.

»Låtom oss slå sönder ett annat fönster!» föreslog Arvid, när Hans hade förenat sig med honom.

»Ja, det är mig intet emot, herr Arvid... men, det var likväl stor skada, att jag inte fick hoppa ned mitt ibland de der skurkarne. Jag skulle i en handvändning hafva sopat platsen ren.»

»Att du har mod till ett så djerft försök, derom tviflar jag icke, min käre, gamle Hans, och jag kan till och med säga, att om du och jag hade varit ensame här och det blott hade gällt att rädda oss sjelfve, så skulle jag icke hafva för egen del tvekat att följa dig på den färden. Men nu ber jag dig besinna, att vi hafva qvinnor i vårt sällskap och att vi icke få blottställa dem. Ett annat tillfälle att slås med Dackes stigmän och rånare, det kunna vi nog förskaffa oss, men en förlorad brud kan aldrig återköpas.»

»I talen så vackert, herr Arvid», sade Hans, »att tårarna komma mig i ögonen och jag finner nu granneligen, att jag hade orätt.»

»Nå, så kom nu då...»

Innan Arvid hade slutat hvad han här ville säga, hördes ett starkt oljud och buller derute. Det lät liksom om en larmande folkskara hade angripit Jon Puckel och de fyra stigmän, som jemte honom bevakade det sönderslagna fönstret. Man hörde det dofva bullret af utdelade rappar och slag, man förnam klingandet af svärd och man urskiljde bland en oredig massa af svordomar och hädelser äfven ett och annat med tydlig förbittring fäldt yttrande på god munklatin. Hans, som trodde sig ega en god kännedom om detta tungomål, därför att han kunde på alla tänkbara sätt förvrída ett »pax vobiscum!», utropade:

»Munkarne hafva anfallit Dackes tjufvar. Kom, herr Arvid!»

De båda männen hoppade raskt upp i fönstret och

kunde från denna plats iakttaga, att Jon Puckel och hans fyra män hårdt ansattes af alla munkarne med den vördnadsvärde priorn i spetsen. Beväpnade med tillhyggen af alla slag, det ena enklare än det andra, gingo munkarne fram våldeligen i striden och rånarnes lif voro icke många kopparören värda.

Priorn Sigfrid hade nämligen, så snart han undflytt genom det af Arvid sönderslagna fönstret, skyndat att uppsöka sina klosterbröder. Med ilande snabbhet sprang han från hydda till hydda. Alla voro toma. Ingenstädes var en människa att se. Då föll han på den tanken, att bröderne ännu stodo väntande utanför kapellets stora port. Han skyndade dit, träffade dem han sökte och höll till dem ett eldigt tal, i hvilket för sann Dacke icke skonades. Klosterbröderne följde honom beredvilligt till strids.

Så snart Arvid hade från sitt numera trygga kapellfönster öfvertygat sig om orsaken till det buller, som hördes, och sett stigmännen inbegripne i strid med priorn och munkarne, yttrade han:

»Nu eller aldrig!»

»Rätt så, herr Arvid!» svarade Hans.

»Räck mig din hand, Christina!»

»Och du, Karin, räck mig din!»

De båda kvinnorna voro naturligtvis icke senfärdiga i fråga om att efterkomma dessa uppmaningar. De räckte fram sina händer och stodo snart vid de två männens sida uppe i fönsterkarmen. Härmed var dock intet vunnet. Ännu återstod att komma ned på marken utanför templet och att fly bort från hela det olycksaliga klostर्सamfundet.

Arvid hoppade först ned, sedan han hade yttrat till Hans:

»Hjelp du ned kvinnorna! Jag skall taga emot dem!»

Och så skedde det.

Hans aflemnade och Arvid mottog de två dyrbara hördorna, men fyra alnar derifrån rasade den hårdaste strid.

»Rädden I kvinnorna, herr Arvid», utropade Hans, när alla fyra voro nere på marken utanför templet. »Jag vill hjälpa de vördige fäderne en liten smula.»

»Godt! Gör som du vill, Hans!»

Arvid förde kvinnorna med sig bort mot skogsbrynet, men Hans drog sitt svärd och grep så manligen in i striden, att Jon Puckel fann det vara rådligast att fly. Han gömde sin knif i barmen och smög sig undan, hvilket icke är underligt, då hans med puckel försedda rygg naturligtvis var för honom lika dyrbar, som om den varit mera normalt bildad. När Jon försvann, blefvo de fyra karlarne snart öfvermannade, ty det var egentligen Jon Puckel, som hade med sina rysliga eder hittills uppehållit deras mod och eggat dem till ståndaktighet. En dödades. De två blefvo svårt sårade och endast en föll utan sår i munkarnes händer. Men den mest eländige, den simplaste, den lömskaste, den fegaste bland dem alla undkom, och det var Jon Puckel. Vi få snart se, huru det gick honom och om han helt och hållet undslapp fångenskap eller icke. För ögonblicket vilja vi uppsöka pater Göran och Nils Dacke.

Vi hafva redan förtäljt, huruledes pater Göran bar bort den i hans vida kåpa insvepte Dacke. Förgäfves sökte upprorsmakaren att befria sig. Kåpan var så fast svept kring hans kropp, att han icke kunde röra sina armar, men med benen sparkade han af alla krafter. Pater Göran visade sig vara i besittning af en jättes styrka. Nils Dacke kunde icke slita sig ur hans armar. Bort öfver den fria platsen bar Göran honom med samma lätthet, som om »hans nåde Dacken» hade varit ett tioårigt barn. I skogsbrynet stannade pater Göran och släpte Dacke ned på marken samt vecklade upp kåpan, så att upprorsmakaren blef fri och ledig.

Knapt hade pater Göran befriat den fruktansvärde, förr än denne rusade upp, drog sitt svärd och rände emot munken, för att hugga honom ned. Patern stod orörlig.

»Dö, hund!... Dö, dj—l!» ropade Dacke. »Du... du... du har röfvat Christina ifrån mig. Du har hindrat mig att fånga och bortföra henne. Lismande, eländige munk! Nu skall du dö.»

»Jag har räddat ditt lif», genmälde pater Göran med dystert allvar.

»Mitt lif! Satan! Du har störtat mig i evig olycka, ty du har beröfvat mig Christina.»

»Aldrig hade du i afton tagit Christina från de männen.»

»Jag!... Är jag icke en hjälte, jag?... Har icke Gud utkorat mig? Det har du åtminstone sagt, du och de andre munkarne. Har du ljugit, munksate? Bekänn! Dj—r och afgrund! Du skall dö... dö... dö!»

Pater Göran stod till utseendet lugn med korslagda armar.

»Om jag dör», sade han kallt, »så dör du.»

»Så låtom oss dö då! Der har du din lön. Till h—e med dig!»

Utan tvifvel hade pater Göran tänkt, att han skulle som vanligt kunna beherska Dacke med sin själs öfverlägsna kraft, men denna gången hade patern gjort en felaktig beräkning. Dacke var utom sig, ja, man kan trygt påstå, att han i detta ögonblick var fullkomligt vansinnig. Hans svärd föll. Det klyfde hufvudet på hans bäste — hans ende vän. Pater Göran föll utan en suck till marken och hans ande gick att inställa sig inför den evige domaren.

Men Dacke blef plötsligt nykter. Vreden bortdunstade. Ett ögonblick stirrade han på den fallnes kropp. Ett ögonblick beskådade han det hvita, i döden snart stelnade stränga

anletet. Derefter slungade han med en lika plötslig som häftig rörelse svärdet långt bort ifrån sig. Det klyfde luften med ett klagande ljud och föll ned långt inne i djupa skogen. Sjelf förde Dacke sina båda händer upp till sitt ansigte, betäckte dermed ögonen, liksom om han fasat för att se det af månens ljus belysta anletet, och sprang med stor hast derifrån in i djupa skogen, ropande förtviflad:

»Min ende vän!... Allt!... Allt är förloradt!»

Tretiofemte Kapitlet.

Dackes sista strid.

Vi lemnade Arvid i det ögonblick, då han i sällskap med Christina och Karin ilade bort öfver kyrkogården för att komma till skogen, medan Hans var munkarne behjelpelig att öfvervinna och afväpna de fyra rånarne, som under Jon Puckels anförande hade belägrat det sönderslagna fönstret i kapellet.

Arvid saknade plötsligt Karin. Hon hade försvunnit, utan att hvarken han eller Christina hade märkt, när det skett.

Arvid och Christina stannade.

»Kanske har hon återvändt till Hans», menade Christina.

»Knapt troligt! Hon var nyss med oss.»

Månen kastade ett blekt ljus öfver nejden. De båda älskande ansträngde sina ögon för att genomtränga halfdunklet.

»Tycker du icke», yttrade Christina, »att du ser två skuggor der borta öster om kapellet?»

»Jo... och den ena jagar den andra.»

»Nu... flyter allting tillsammans i ett.»

»Det vill säga, att den förföljande skuggan har upphunnit den förföljda. Men, dyra Christina, vi få icke dröja här midt på denna öppna plats. Vi måste gå framåt, tilldess vi uppnå skogen.»

»Som du vill, Arvid!... Men... den arma Karin!»

»Hon räddar sig nog... Kom!»

De skyndade vidare, men ofta vände jungfru Slatte sig om för att blicka efter Karin. Plötsligt uppgaf hon ett rop. En skugga kom fram och nästan vidrörde henne.

»Blif icke rädd, jungfru!» yttrade Hans, ty det var han. Efter vunnen seger hade han lemnat munkarne och uppsökt de sina.

»Är det du, Hans? Du skrämde mig.»

»Förlåt en gammal dumbom, kära jungfru!... Men hvar i himlens namn är min Karin?»

»Här!» svarade en qvinnoröst på några alnars afstånd. Snart hade Karin förenat sig med sina vänner.

»Men», utropade plötsligt Hans, »men hvad i alla helgons... fy!... namn är det, du bär i famnen, Karin?»

»Min fänge!»

»En fänge! Den vilja vi se», yttrade Arvid med ifver.

»Gerna!» sade Karin skrattande. »Dock är det en ful fisk, som är föga angenäm att se uppå. Så här ser han ut.»

Och Karin släpte ned på marken en liten puckelryggig och ytterst gemen figur — med få ord: Jon Puckel.

»Jag såg den här varelsen springa öfver slätten», yttrade Karin, »och jag beslöt genast att jaga honom, ty... hm!... du, Hans, vet åtminstone, att bytingen icke är någon engel.»

»Ah! Det är verkligen du, Jon Puckel? Tack för senast, min lille förtrollade prins! Detta möte var då san-

nerligen en stor lycka både för dig och oss — för oss, emedan du skall blifva vår vägvisare till Kalmar, och för dig, emedan du för hela din återstående lifstid skall få fri bostad och kost på Kalmar slott.»

Som våra vänner just nu befunno sig i närheten af munkarnes stall, begagnade Arvid tillfället att gå in och hemta sin jerngrå springare. Derefter ilade alla bort till det ställe i skogen, hvarest Hans och Karin lemnat sina hästar. Tio minuter senare var hela sällskapet på väg från klostersonsamfundet. Hans medförde på sin häst den bundne Jon Puckel.

Till en början kunde Arvid visa vägen, ty, såsom vi veta, hade han under föregående dagens lopp genomströfvat skogen i den riktning, i hvilken han ämnade fly, men snart anlände man till nejder, som voro både för Arvid Nilsson och Hans Trädgårdsdräng fullkomligt okända. För att icke råka alltför mycket vilse, måste man anförtra sig åt Jon Puckels lokalkännedom och goda vilja att yppa hvad han visste. Med den lugnaste min och med den mästerligt godmodiga ton, som Hans alltid plägade begagna mot sina fiender, yttrade den gamle hedersmannen till Jon Puckel:

»Jag vill bedja dig lägga två saker på minnet, min käre Jon. Den ena är, att du är fullkomligt i vårt våld, och den andra är, att du får en kula genom pannan, så snart jag märker hos dig något tecken till förräderi. Seså, visa oss nu vägen till Kalmar!»

Jon Puckel, som naturligtvis fortfarande var bunden, lofvade att göra sitt bästa, men vare sig att han alls icke kände vägen, eller att han fann ett elakt nöje uti att gäcka sina fiender — nog af, han förde dem med så stor oskicklighet, att tre veckor förgingo, innan de kommo till Kalmar. Arvid vredgades dag efter dag mer och mer på den elake bytingen, och Hans, som eljest icke var någon god vän till helgonen, svor mången gång vid hela deras här,

att Jon Puckel förtjenade en tiotusenfaldig död, men . . . det hjälpte icke.

På Kalmar öfverlemnades jungfru Christina Slatte och Karin åt fogden Germund Svensson Somes husfru, hvilken lofvade att sörja för deras säkerhet, till dess Arvid och Hans återvände från kriget, i hvilket båda två nu med all ifver kastade sig. Men Jon Puckel, hvilken anförtrordes åt den fruktansvärde Gerdt van Buss, erhöll af denne en välkomsthelsing, hvaraf följden var, att Jon haltade under flera månader. När man betänker all den förgärlighet, som den elake bytingen hade tillstått för Gerdt (en gång såsom biträde vid Dackes rymning och en annan gång såsom rymmare för egen räkning) så kan man icke missunna Gerdt van Buss denna lilla glädje och hugsvalelse.

När Arvid hade tagit afsked af Christina, drog han, åtföljd af Hans och sina två rotar knektar, bort från Kalmar, i ändamål att förena sig med konungens trupper, hvilka med större krafter och större ifver än någonsin beredde sig att göra slut på Dackefejden. Innan Arvid med sitt folk hann att stöta till Lars Siggesson och Johan Thuresson, hvilka tågat direkt mot Dackes läger i Högsby, eller till Svante Sture, som från Tjust ryckt in i Tuna län och Stranda härad, eller till Gustaf Stenbock, som samtidigt ryckt in från Sunnerbo och Vedbo — med få ord, innan Arvid sammanträffade med någon af konungens härar, hade Dacke redan lidit det kända nederlaget vid Åsunden.

Lars Siggesson och Johan Thuresson hade anländt till Högsby, hvarest, såsom vi veta, Dacke låg med spilorerna af sin här. De båda fältöfverstarne vågade hvarken tåga vidare söderut till det sju mil från Högsby belägna Kalmar, der de skulle hafva träffat Gustaf Olsson Stenbock, ej heller vågade de anfälla Dacke i hans starkt befästade läger. Då beslöt de att genom ett låtsadt återtåg försöka locka Dacke ur hans goda ställning och historien förtäljer, att de

tyske knektar, som till stort antal funnos i Siggessons och Thuressons här, »mottogo befallningen om återtaget med jublande glädje, hoppade och sprungo af fröjd och lust, emedan de trodde, att det bar åter upp till Östergötlands på mat och öl rika bygd, hvilken de kallade det förlofvade landet.» Ganska naturligt! Smålands djupa skogar och vilda berg, dess karga natur och dess fiendtliga allmoge hade redan hunnit qväsa tyskarne mod.

Dacke, som hade mördat pater Görän och nu saknade dennes sluga råd, lät locka sig i snaran. Han bröt upp och tågade efter den kungliga hären, troende att denna flydde af rädsla. Om pater Görän hade lefvat och varit vid Dackes sida, skulle detta felsteg aldrig hafva blifvit begånget. Dacke skulle då hafva undslupit det afgörande nederlaget vid Åsunden och det skulle visserligen hafva lyckats pater Göräns öfverlägsna förstånd att uppehålla striden ännu ett eller annat år. Gud allena vet, om icke Dacke hade kunnat till slut segra, om han hade haft pater Görän beständigt vid sin sida. Men när den sluge munken var borta, så var all beräkning borta ur Dackes företag — ett företag, hvilket endast den mest raffinerade slughet kunde uppehålla och som därför måste blifva till intet, så snart själen i företaget var borta. Elefanten har en förfärlig styrka och om elefanten hade en deremot proportionerlig klokhets, skulle ingen menniska och intet annat vilddjur kunna besegra honom. Den småländska allmogen med Dacke i spetsen liknade elefanten i styrka, i jättelik kraft, men... med pater Görän försvann själen ur denna väldiga kropp och därför var den förlorad.

Också var Dacke, efter det misslyckade försöket att i munkarnes kapell blifva sammanvigd med jungfru Slatte, nästan vansinnig. Giftermålet med Christina var hans starkaste åtrå. Han skulle heldre hafva afstått från hvarje fortsättning af fiendtligheterna mot Gustaf Wasa, adeln och

den lutherska religionen, än han afstått från Christina, som han älskade med en passion, hvilken uppslukade allt annat. Sedan han i skogen dödat sin bästa vän, pater Göran, irrade han några dagar omkring utan mål, ett rof för förtviflan. Slutligen anlände han till Högsby, men i ett sådant tillstånd, att hans folk knapt igenkände honom. Hans hår hade grånat. Hans ansigte hade blifvit fåradt. Nils Dacke såg till och med ut att vara äldre än hans farbror och anhångare (eller »kapten», såsom Olof Dacke nämnes i ett konungens bref.) Ingen af Nils Dackes män visste, hvad som hade tilldragit sig, men alla insågo, att deras anförare hade drabbats af någon svår olycka. Dacke stängde sig inne i sin stuga i Högsby, rasade, svor, bannade och hädade, så snart någon vågade sig in till honom, för att begära och mottaga en befallning, och gick till och med så långt i sitt ursinne, att han med sitt svärd nedhögg en af sina bästa män, Petter i Pellamåla, då denne kom in och förtäljde honom, att Lars Siggesson (Sparre) och Johan Thuresson (Roos) närmade sig Högsby med en väldig här. Ändock hade Dacke midt i sitt vansinne nog besinning att utsända spejare åt alla håll, för att bringa honom underrättelser om den kungliga hären, dess storlek och rörelser. Snart återkommo spejarna med den underrättelsen, att Lars Sparre och Johan Roos hade vändt om och flydde i nordlig riktning. Dacke var halft vansinnig. Christina Slatte var i hans tankar mera än Gustaf Wasa. Pater Göran skulle, om han lefvat, hafva sagt honom, att han borde blifva kvar inom sitt väl befästade och nästan ointagliga läger i Högsby. Men pater Göran var död, Christina Slatte var förlorad för Dacke och Dacke sjelf var galen. Han gaf order till uppbrott och följande morgon i dagningen tågade Dacke med hela sin här åstad genom Asbolands och Sevede härader upp mot Kinda. Såvida Dacke verkligen i den stunden kunde tänka en förnuftig tanke, var det hans mening att

afskära den kungliga hären från Östergötland. Men den kungliga härens återtåg var, såsom vi hafva nämt, endast låtsadt och Lars Siggesson och Johan Thuresson önskade intet bättre än att få sammandrabba med Dacke på något ställe, der denne och hans väldiga bondehär icke skyddades af i förväg uppkastade förskansningar.

Mellan Horn och Eneby kyrkor ligger ett skogbeväxt näs, som skjuter ut i sjön Åsunden. Landsvägen mellan Kisa och Linköping drager derförbi i en kroklinie, som närmar den till Rimforsa. På detta näs blef Dacke omringad af den kungliga hären. Redan mellan Wimmerby och Horn hade Dacke börjat oroas af fienden och han fick derfor tid att förskansa sig på näset. De kunglige fältöfverstarne ville så obemärkt som möjligt komma bönderne in på lifvet och derfor förbjödo de sina knektar att lossa något skott eller ens rensa sina bössor. Några knektar, hvilka det oaktadt lossade skott, blefvo genast på Johan Thuressons befallning slagne i bojor och äfven i öfrigt strängt bestraffade. Deras skott hade emellertid varnat bönderne, så att desse med häftig eld mottogo den kungliga hären, när den närmade sig näset. Bönderne måste fly för dalkarlarnes och hakeskyttarnes oemotståndliga anfall. Sjelf blef Dacke skjuten genom båda lären, hela hans livvakt (det uppgifves 500 man) låg här och der bland enbuskarna och under granarna på näset. Åsundens vågor färgades af blod. Dackes vän och »öfverste kapiten» Sven i Flaka räddade med knapp nöd den sårade höfdingen ur striden och förde honom till Norrhults gård i Rumskulla socken och Sevedes härad, der han förborgades i en källare, till dess han hade återvunnit sin helsa och såren voro läkta.

Alla de dåliga instinkter, hvilka funnos i Dackes natur, blossade nu upp. Förlusten af Christina Slatte, nederlaget vid sjön Åsunden, det svåra såret i båda lären — allt förenade sig att göra Dacke ursinnig. Sällan hafva i

en koja i Småland under en hel mansålder så många gryma eder blifvit uttalade, som här i Norrhults gård yttrades under de få veckor, som Dacke låg der i källaren i en skogsbacke några hundra steg från gården. Nattetid smög Dacke sig ofta fram till gården. Nyssnämnde Sven i Flaka och Dackes farbroder Olof Dacke understödde honom på dessa nattliga färder. Dackes kropp läktes småningom, men hans själ var obotligt krank, sedan han förlorat allt hopp om Christina Slattes egande. Föga bekymrade han sig nu om upprorets utgång. Han skulle gerna hafva hängt sig i källaretaket på Norrhults gård, om han endast hade egt krafter dertill och om blott Sven i Flaken och Olof Dacke hade lemnat honom ensam en fjerdedels timme. Spelaren, som förlorat hela sin egendom vid roulettbordet, kan icke vara mera förtviflad än denne bonddräng, som börjat med så storartade förhoppningar om både en skön och ädel brud och en värderik konungakrona, men nu såg hela denna lysande framtid förstörd, borta, förlorad till evig tid. Föga underligt, att hans af feber brinnande blickar sågo sig omkring efter ett rep!*

Huru annorlunda skulle det icke hafva stått till, om Dacke hade segrat vid Åsunden och om pater Göran lefvat? Ofta fantiserade Dacke om den sluge patern, hvilken, man må om honom säga hvad som helst, dock hade den förtjensten, att han hade troget stått vid Dackes sida intill sin aldra sista stund. Dacke förde ofta hans namn på tungan, än förbannade han honom, än — välsignade han honom. Nå, Gustaf Wasas krona skulle icke hafva suttit alltför fast på denne monarks hufvud, om pater Göran hade lef-

* Källaren på Norrhults gård fans ännu qvar år 1774 och förevisades då såsom Dackes vistelseort under denna nödens tid. Huruvida den ännu i dag finnes qvar, derom hafva vi icke haft tillfälle att öfvertyga oss.

vat. Men nu var Göran död och konung Gustafs seger var otvifvelaktig.

Efter segern vid Åsunden drogo Lars Sparre och Johan Roos fram genom Småland, straffande de upproriska häraderna på fiendevis. Röken af brinnande byar syntes långt ute i Östersjön, der seglarne trodde, att hela Småland stod i ljus låga. Så svart var himlen af rök. O, mensklighet! Du är beundransvärd i ditt sätt att skipa rättvisa.

Hvad åtnjutna välgörningar icke förmått uträtta, hvad Dackes långa fejd icke hade kunnat verka, hvad alla konungens bref till allmogen i Småland icke hade haft kraft att åstadkomma, det uträttades, verkades och åstadkoms nu genom mord, brand och plundring i enlighet med konung Gustafs föga konungsliga befallning, att smålänningarne borde få »lära sig veta, hvad uppror och örlig hafva att innebära». Inom fem dagar hade den kungliga krigshärens rysliga framfart tvingat bönderne i Sevede, Östra, Vestra, Norviddinge, Upviddinge, Ydre och Södra Vedbo härad att begära nåd och ödmjukt bönfallande infinna sig i Lars Sparres och Johan Thuressons läger, ungefär lika förödmjukade som den stolte konungen på Canossas borggård. Det var den 30 April 1543, som bönderne i nämnda härad afslöto med konungens fältöfverstar en dagtingan i Konga härad. Bönderne afsvuro här all gemenskap med »den galne Dacken» och utlofvade trohet mot konungen samt förbundo sig att vid straff af lif och gods vara behjplige att »uppspana och tillintetgöra Dackehopen» — d. v. s. de små rester af Dackes folk, hvilka ännu irrade omkring i skog, berg och mark.

Först efter segern vid Åsunden inträffade Arvid hos Lars Siggesson och Johan Thuresson:

Efter fördraget den 30 April drogo de båda fältöfverstarne på konungens befallning sig tillbaka uppåt Östergötland, men Arvid och hans tappra skara, uti hvilken en

man vid namn Ragvald Persson var den bäste kämpen, stannade kvar i Smålands skogar, sökande efter Dacke, för att fånga honom och föra honom till Kalmar och derigenom med visshet göra en ända på den olycksaliga fejden.

En dag, då denna tappra och hjeltemodiga hop låg lägrad i en skog icke långt från den plats, der Ljuders kyrka reser sin spira, trädde Hans fram till Arvid och sade:

»Vi måste hafva Dacken i våra händer.»

Arvid, som var sysselsatt med att läsa ett litet bref, hvilket en budbärare från Kalmar nyss hade medfört från Christina Slatte, blickade förvånad upp och yttrade:

»Ja... ja... naturligtvis! Men har du icke tänkt på den saken förut under de veckor, som vi nu hafva tillbringat i skogarna?»

»Jo, visserligen! Men... se!... det är nu så, att jag tycker, att vi hafva föga utsigt att nå detta mål... Alla helgon och den heliga jungfrun derjemte gif... kors! nu tog det katholska öfverhand igen... förlåt en gammal stolle, herr Arvid!... Jag ville säga, att Jon Puckel kunde ledsaga oss till den plats, der Dacke befinner sig.»

»Men Jon Puckel sitter ju i Kalmar slott i bojer och jern. Huru skulle han kunna veta, hvar Dacke är? Du är tokig, Hans, eller också hafva mödorna uttröttat dig. Gå och sof en stund, min vän!»

»Jag är hvarken tokig eller sömnig,» försäkrade den gamle med sin orubbligt godmodiga ton. »Jag menar blott, att den elake lille puckelryggen känner alla Dackes tillhåll och att han skulle kunna ledsaga oss från det ena till det andra, till dess vi finna upprorsmakaren.»

Onekligen fans der icke så litet förnuft i Hans Trädgårdsdrängs förslag. Efter något betänkande gick Arvid in derpå och tillät Hans att med två knektar begifva sig till Kalmar för att hemta Jon Puckel.

Ungefär vid samma tid då Hans drog till Kalmar,

lemnade Nils Dacke Norrhults gård, emedan han sport, att den kungliga hären hade tågat tillbaka till Östergötland. Nils Dacke var nu till kroppen frisk, men hans själ hängde ännu fast vid de gamla minnena. Han var hoglös och tungsint och Sven i Flaka samt Olof Dacke, farbrodern, måste drifva honom framåt steg för steg. Med Dacke var det ute, ty all hans kraft var borta och någon ny pater Görän stod icke att finna. En mängd bönder hade knapt hört talas om Dackes förnyade framträdande, förr än dagtingan med konungen var glömd och de förenade sig med upprorsmakaren. Emellertid kunde gerna hela Sveriges allmoge slutit sig till honom, utan att han derigenom vunnit mera. Dag och natt drömde han nu om Christina, när icke ett blekt spöke med pater Görans drag uppenbarade sig för honom och på ett nästan obegripligt, i alla händelser obeskrifligt sätt gjorde den fallna »nåden» vansinnig. Utan det aldra minsta förstånd tågade Dacke hit och dit, råkade ofta midt in ibland konungens folk och jagades på ett enda dygn af Jakob Bagge sju mil genom den ena socknen efter den andra. Hans hufvudlösa anstalter gjorde slutligen, att bönderne ledsnade, drogo hem och förnyade dagtingan med konungen, lemnande »den galne Dacke» åt sig sjelf. Slutligen var han alldeles ensam. Då fans ingen annan utväg än att fly ur Småland. Till Blekinge, hans födelsebygd, der han egde många både fränder och vänner, stälde han nu sin kosa — en ensam flykting, förbannad af sina fordne anhängare och med stor bitterhet förföljd af konungens folk på hvarje väg och stig.

Under dessa dagar kom Hans tillbaka till Arvid, medförande den bundne, men för öfrigt ganska oskadade Jon Puckel. Visserligen hade »den förtrollade prinsen» både magrat och bleknat, men någon egentlig försämring i hans helsestillstånd kunde icke med visshet konstateras. Det är också troligt, att den listige bytingen hade förmått gäcka den

gryme Gerdt van Buss' vaksamhet och skaffa sig bättre föda i fängelset, än den som herr Gerdt bestod »sina snälla hundar».

Hans förde honom fram inför Arvid.

»Här är det lilla kräket,» anmälde Hans.

»Jag ser det, min vän. Nå, du lille gubbe, vet du hvar Dacke fins?»

Jon Puckel hade sina svagheter, han som andra, och ingen kan förtänka det. Han blef ond, då Arvid kallade honom gubbe, och sade argt:

»Gubbe!... Jag är ingen gubbe. Dj—r och skorpio-ner! Min moder födde mig för tjugotre år sedan.»

»Nå, förlåt mig, min lille vän!» genmälde Arvid le-ende. »Var nu emellertid så höflig och svara på min fråga: vet du, hvar Dacke finnes?»

»Och om jag visade eder dit?»

»Så skulle du undfå en god belöning, min vän.»

»Blefve jag fri då?»

»Utan tvifvel!»

»Och erhöle jag konungens tillgift för mitt deltagande i upproret?»

»Jag tror mig kunna gå i borgen därför.»

»Kunnen I ock ansvara för, att jag erhåller en sysla, som kan föda mig?»

Arvid funderade på denna fråga. Han ville icke be- draga puckelryggen med något falskt löfte, men han insåg på samma gång, huru nödvändigt det var att elda Jon Puc- kel till verksamhet. I denna villrådighet kom Hans honom till hjälp.

»Om jag finge säga min mening . . . yttrade den heder- lige karlen.

»Nå?»

»Jo, se det är så, att hemma på Gräskääl kan jag ganska väl behöfva en medhjelpare till att hyfsa den nu

under fejden sannolikt helt och hållet förfallna trädgården och sedermera underhålla den i godt skick, och om Jon sjelf vill och herr Arvid icke har något deremot, skall jag gerna mottaga min lille förtrollade prins såsom lärling i trädgårds-konsten.»

Arvid betänkte sig. Hans Trädgårdsdräng log, men Jon Puckel stod som på nålar.

»Näväl,» sade Arvid slutligen, »vare det så! Men du förblifver fånge, ända till dess du ledsagat oss dit, der Dacke fins. Och om du icke finner honom, så kommer du att dö under bilan på Kalmare torg.»

Jon Puckel svarade intet på denna hotelse. Han endast ropade:

»Till häst! Vi måste hafva honom fatt, innan han hinner in i Blekinge.»

»Och hvar skola vi först söka honom?» frågade Hans misstänksamt.

»Det får du se, du gamle narr,» svarade den fräcke bytingen.

»Nå, nå! Var lagom stor i mun!»

Man steg till häst. Hans red i spetsen för skaran och han förde den ännu fjjettrade Jon Puckel med sig. Färden gick söderut. Snart var man inne i Gullabo socken och ju längre man skred framåt, desto mera kände Hans igen trakten. Slutligen befann hela skaran sig framför en hög backe, hvilken Hans utan svårighet fann vara densamma, i hvars inre han en gång hade gästtat hos Dacke.

»Du är icke så dum, du!» yttrade Hans till sin fånge.

Knapt var detta sagdt, förr än man varseblef en i trasor höljd man, hvilken, svängande en knölpåk i handen, ilade uppför backen.

»Se!... Se!... Der är han,» utropade Jon Puckel, men emedan hans händer voro bundna, kunde han icke när-

mare utpeka platsen, der trasvargen sprang uppåt med långa skutt.

»Hvem? ... Hvar?» utropade både Hans och Arvid, hvilka blickade åt ett helt annat håll än det rätta.

Men nyssnämnde Ragvald Persson, den bäste karlen i truppen nästefter Arvid och Hans sjelfve, hade af en händelse sin blick riktad just åt det håll, der den trasige individen ilade fram. Raskt kastade Ragvald sig af hästen och ilade uppför höjden. Nu först blefvo de öfrige varse karlen, som med jättesprång tillryggalade stigen, hvilken ledde uppför backen.

»Ah!» utropade Hans. »Vi äro vid Dackes stuga i Hästmahult i Gullabo socken. Den sluge Jon har fört oss på rätt spår. Ligg der, Jon, till dess jag kommer till baka! Om jag då har Nils Dacke med mig, så blir du fri och upphöjd till heder och värdighet af extra ordinarie trädgårdsdräng på Gräskääl. Jag skulle tro att den upphöjelsen smakar något. Eller huru?»

Hans lemnade Jon Puckel och ilade efter alla de andre, hvilka redan i Ragvald Perssons spår voro halfvägs uppe på höjden. De som först kommo dit upp, och bland dem var Arvid, fingo se, huru Ragvald brottades med en man, som endast hade en knölpåk till sitt försvar. På backens högsta spets, tre alnar från det stora klippblocket, under hvilket »Dackes stuga» i Hästmahult var belägen, stod striden. Nils Dacke hade inte ens hunnit krypa ned i sin håla. Han blef öfvermannad och bunden utanför densamma. Lugn var han icke, ej heller bar han sitt öde som en man. Han hade aldrig varit en verklig man och aldrig minst var han en sådan, sedan pater Göran var borta. Nu rasade han som en galning, förbannade hela världen, hädade och svor, men esomoftast gick Christina Slattes namn öfver hans läppar, oftast i detta sammanhang:

»Din skuld är det, Christina, ty om du hade älskat

mig, skulle jag hafva fått kraft att eröfra hela verlden och lägga den för dina fötter!»

Uslingen har alltid något, hvarmed han söker ursäkt sina sjelfförvållade olyckor.

En strid med knölpåk på Hästmahults högsta backe, der Dacke stod hölj'd i trasor, blek, ursinnig, nästan vanvettig — detta var Dackes sista strid.

Tretiosjette Kapitlet.

Slutet.

Angående Nils Dackes sista öden hafva många olika berättelser vunnit tilltro. Den allmännaste meningen * är, att Nils Dacke blifvit dödad på Rödeby skog, hans kropp förd till Kalmar, der den steglades och på hufvudet sattes en kopparkrona, för att beteckna den dödes fäfånga sträf-vande att stöta Gustaf Wasa från tronen. Denna berättelse är säkert felaktig i det afseendet, att det ingalunda var i Rödeby skog, som Dacke upphans af Ragvald Persson, utan det var i Hästmahult, således i Gullabo församling. Rödeby ligger i Blekinge och Gullabo i Småland. Byn Flaken i Rödeby gränisar intill Hästmahult i Gullabo. På den tiden voro gränserna så föga bestämda, att ett misstag är lätt förklarligt. Det är *absolut säkert*, att det icke var i Blekinge, utan i Småland, som Dacke ertappades.

Hvad åter beträffar den berättelsen, att Dacke skulle hafva blifvit dödad genast, då han fångades i Hästmahult, så är till och med Fryxell nödsakad att anföra en annan

* Äfven antagen af Fryxell.

berättelse om Dackes slut, nämligen att han blifvit fången och insatt på Stockholms hospital och der afidit i pesten 1580. Denna senare berättelse är visserligen mera trolig än den förra om Dackes död i Hästmahult 1543, men vi hafva dock goda skäl att tvifla på dess sanning. Kalmar slotts räkenskaper år 1543 bevisa nämligen ganska ovedersägligt, att Nils Dacke år 1543 satt fången på Kalmar slott. I dessa räkenskaper förekommer nämligen en så lydande post:

»Item jern:

»Till Nils Dackes och hans partis behof dragspik 130 st.»

Det är såväl på grund häraf, som af åtskilliga andra skäl ovedersägligt, att Nils Dacke fördes lefvande till Kalmar och att han der dömdes och afrättades enligt Edsörebalken d. v. s. att han blef »qvarterad» och hans kropp sönderhuggen i fyra stycken, sedan den först blifvit rådbräkad och steglad.

I alla händelser, huru, hvar och när han led döden, så är man dock förvissad derom, att han erhöll det straff, som han under sin gudlösa lefnad hade förtjenat. Tusendens blod hvilade på hans samvete. Det skulle hafva varit ett beklagligt misstag af ödet, om en så blodbesudlad man hade fått dö helt fredligt i sin säng. Sådana misstag inträffa stundom, men hvad Dacke beträffar, så räknade ödet alldeles rätt.

Hvad beträffar de öfriga personer, hvilka vi i denna berättelse hafva framställt för våra läsare, så tyckte vi oss hafva om dem sagt nog, men en gammal tant, för hvilken vi uppläste detta manuscript inom en slutna familjekrets af för öfrigt alldeles icke på opposition begifna menniskor, förklarade med stor bestämdhet, att hon skulle efter sin död spöka i mitt arbetsrum, om jag icke till fullo tillfredsstälde all hennes nyfikenhet i fråga om de personers senare öden, i hvilkas tidigare äfventyr hon med så stort interesse delta-

git. Visserligen ansåg jag tantens hotelse såsom ett dåligt skämt, men jag ryste det oakadt, lyftade mina glasögon upp på pannan, svettades en smula och förklarade mig beredvillig att besvara alla hennes frågor.

»Blefvo Arvid och Christina gifta?» Detta var tantens första fråga.

Jag kände mig lätt om hjertat, då jag af denna inledning tyckte mig förstå, att den vördnadsvärda tantens frågor skulle blifva af mycket oskyldig natur.

»Jo, visserligen blefvo de gifta,» svarade jag. »Bröllopet stod på Kalmar slott och Germund Svensson Some och hans kära husfru bekostade det.»

»Och Hans och Karin?» fortfor tanten.

»Äfven de blefvo lyckligt och väl förenade genom äktenskapets heliga band.»

»Gud ske lof!» utropade tanten, som aldrig för egen del hade varit i tillfälle att samla någon erfarenhet i fråga om äktenskap. »Hvar hölls deras bröllop? Hvilka voro gäster dervid?»

»Deras bröllop hölls på Gräskäals gård och bekostades af Arvid och fru Christina. — Hvad gästerna beträffar, så voro de många, men märkvärdigast bland dem alla var en trädgårdsmästarelärling med puckel på...»

»Ah!» afbröt här tanten. »Det var Jon Puckel. Icke sant?»

»Jo, min nådiga!» svarade jag. »Och Jon Puckel blef efter den dagen en hederlig människa. Äfven han gifte sig omsider.»

»Illa! Illa!» suckade tanten. »En puckelrygg borde icke få gifta sig, men... hm!... i alla fall, så... måste jag medgifva, att äfven en puckelrygg är en människa. Men munkarne? Huru gick det med dem?»

»De blefvo allesammans på Arvids bekostnad öfverförda till Spanien, det mest katholska land i hela kristen-

heten. Der lefde de lugnt, till dess döden kallade dem bort.»

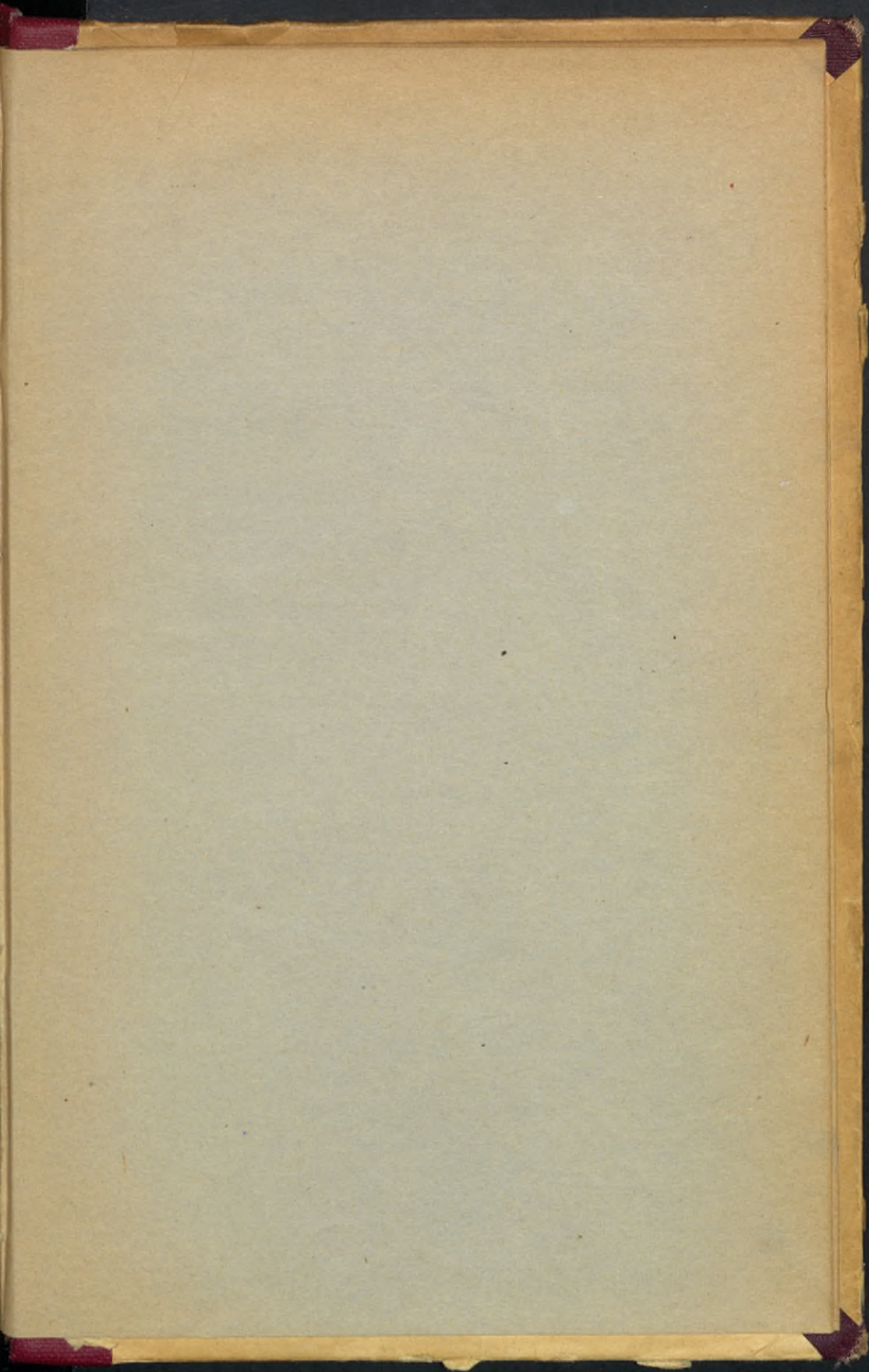
»Nu återstår endast en fråga,» utropade tanten. »Huru många barn fingo Arvid och Christina?»

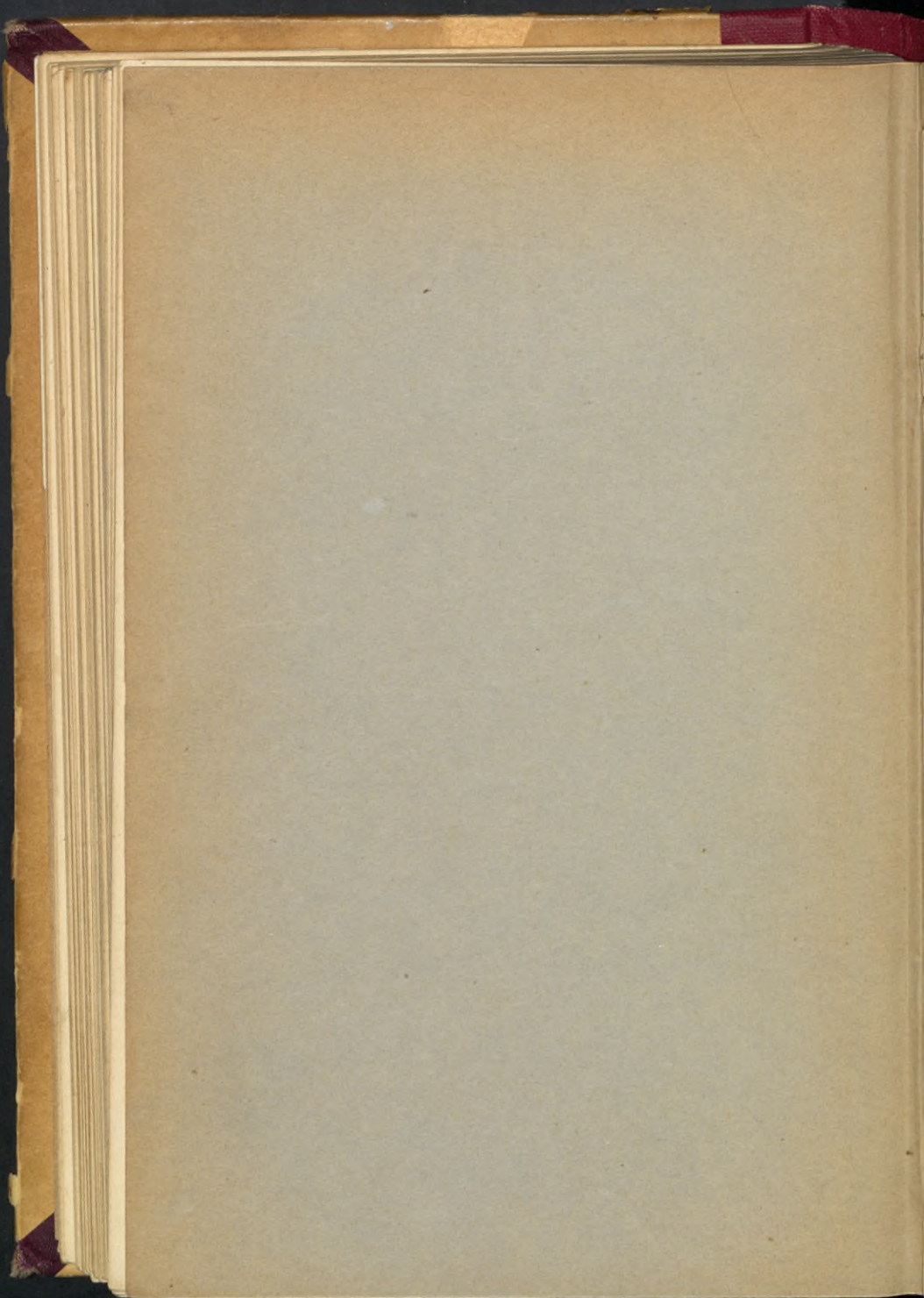
Denna fråga gjorde mig förlägen och jag kunde endast svara:

»Derom får Ni, min vördnadsvärda tant, rådfråga kyrkoböckerna i Våxtorp.»

Och till den källan hänvisa vi äfven de läsare, hvilka interessera sig för saken.

Slut.

6000136588

Göteborgs universitetsbibliotek

På *C. E. Fritze's K. Hofbokhandels förlag* till salu hos alla bokhandlare:

NILS DACHE.

Historisk roman af *Lodbrok*.

Pris: 3: 25.

Nils Dache heter en ny, i hög grad spännande och underhållande historisk roman af den förut fördelaktigt kände författaren *Lodbrok*. — Boken utmärker sig för en värdad utstyrelse.

— Det nya arbetet, som har titeln *Nils Dache skildrar med rik fantasi och uppfinningsförmåga* denne upprorsmakares stormiga framfart.

Ny Tusen och en natt

af *Robert L. Steverson*.

Öfversättning af *E. Silfverstolpe*.

Pris: 2: 50.

»Vi måste i själfva verket ställa »Ny tusen och en natt» mycket högt, nästan shores concours» bland nutidens dikerverk.

P. M. G.

SVENSKA BRAGDER.

Skildrade för folket af *J. O. Åberg*.

En efter tidsfördjörd ordnad sammanställning af en mängd kortare romaniserade skildringar, behandlande i mer och mindre märkliga tilldragelser från olika skeden af fäderneslandets samhälls- och sedehistoria. Till största delen förut endast offentliggjorda i spridda nummer af tidningar eller tidskrifter, framträda dessa skildringar nu för första gången själfständigt och samlade. Pris för 2 delar 8 kronor.

Historiskt-Romantiska Skildringar från Unionstiden

efter *G. H. Meilin* af *H. Keyser*.

Riksmarskens Bröllop.

Pris: 5 kr., pryddt inb. 6: 50.

— Stil, tids- och lokalfärg samt berättelsens uppbyggnad och utveckling göra den omtyckte författaren all heder. Han har väl ordfattigt utt. med troheten i skildringen af en förgången tid förena den framställningens nutida skicklighet, hvarmed våra bästa moderna författare högt berättarens konst och — skämt bort publiken. *S. P.*

SMÅMYNT

Skizzer af *O. Levertin*.

Pris: 2 kr.

— I teckningen af typer och personer ligger författaren i dagen en styrka, som närmar sig mästarekapet. *S. A.*

EN HOSPITALSHISTORIA

af *Christer Swahn*.

Pris: 2 kr.

— Den unge författaren har i detta arbete, ett af de märkligare vår literatur på senare tiden har att uppvisa, tecknat en lofnadshistoria af det mest intressanta slag. Skildringen, som till stor del rör sig inom den nutida studentverlden i Upsala, visar omiskänliga prof på psykologisk skarpsinlighet, fin humor och ett stort herravälde öfver formen. *G. A.*

DE FEM FRIVILLIGE.

Historisk roman af *Lodbrok*.

Pris: 3: 50.

— Arbetet är spännande och såväl skildringarna som stilen påminna icke ringa om *Ang. Blanches* bekanta roman »Sonen af Söder och Nord».

— Boken är ovanligt ledig skriven och på det högsta intressant.

— Om man någon gång tycker att författarens stil påminner om *Alexander Dumas*, så linder det arbetet till förföjelse.

Sagor och äfventyr

berättade på svenska landsmål af *G. Djurklou*.

Med illustrationer af *Carl Larsson*.

Pris: läff. 4 kr., eleg. inb. 5: 50.

— Det är en verklig fröjd att läsa dessa af humor fyllda, trohertade, näst fantastiska utgjutelser ur folkmytet. *A. f. f.*

Svenska Borgsägner

från skilda landskap berättade af *Hj. Ekerot*.

1:a häftet: *Jöns Michaelson till Hofdala och snapphanarne*.

Pris: 75 öre.

— Utmärker sig för en god planläggning och en måttan dramatisk verkande framställning. *S. M.*

UR MINNET OCH DAGBOKEN

af *Oscar Wijkander*.

Pris: 2 kr. 25 öre.

— Författarens fina iakttagelseförmåga och icke mindre fint skurna pennan ha här gemensamt åstadkommit ett helt, som bildar en särdeles angenäm och underhållande läsning.